

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TOPLUMCU VE HALKÇI BİR YEREL YÖNETİM
DENEYİMİ: HOZAT BELEDİYESİ (2004-2014)**

Dilan KONAK MOL

2501141260

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Yunus KAYA

İSTANBUL - 2019

TEZ ONAY SAYFASI

	T.C. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ ONAYI	
---	--	---

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı	: DİLÂN KONAK MOL	Numarası	: 2501141260
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı	: SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER	Danışmanı	: DOÇ. DR. YUNUS KAYA
Tez Savunma Tarihi	: 25.12.2019	Saati	: 10.30
Tez Başlığı	: TOPLUMCU VE HALKÇI BİR YEREL YÖNETİM DENEYİMİ: HOZAT BELEDİYESİ (2004-2014)		

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-PROF. DR. YUNUS KAYA		KABUL
2- PROF. DR. ŞÜKRÜ ASLAN		KABUL
3- DR. ÖĞR. ÜYESİ SÜLEYMAN GÜDER		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DOÇ. DR. EDİP ASAF BEKAROĞLU		
2- DOÇ. DR. HASAN KARATAŞ		

ÖZ

TOPLUMCU VE HALKÇI BİR YEREL YÖNETİM DENEYİMİ:

HOZAT BELEDİYESİ (2004-2014)

Dilan KONAK MOL

Yerel yönetimler birçok grift ilişki, olgu ve mekanizmaların etkilediği ve dönüştürdüğü bir siyasal yapıdır. Batı Avrupa’da kapitalizmin egemen olduğu süreçte modern-ulus devletin bir siyasal örgütlenme aracı olarak kurgulanmış; merkezi devletlerin yerelde ikamesinin araçları olarak işlev görmüşlerdir. Modern-ulus devletler yerel yönetimleri siyasal ihtiyaçlar yönünden yeniden üretmişlerdir. Yerelin sisteme eklemlenmesi ve yerel gerilimlerin sistem tarafından absorbe edilmesinin birer araçları olarak yerel yönetimlerin işlevleri çeşitlenmiştir. Bu nedenle yerel yönetim tartışmaları modern ulus devletlerin geçirdiği yapısal dönüşümlerle ilgilidir.

20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren ise küreselleşme olarak tanımlanan dönemde ulusal ve uluslararası sermayenin dolaşımını ulusal sınırlara takılmadan sağlayabilecek şekilde çıkarılan yasalarla yerel yönetimler yapısal ve mali açıdan yeniden düzenlenmiştir. Yerel yönetimlerin görevi olan kamusal hizmetler metalaştırılarak, piyasa mekanizmalarına devredilmiştir.

Alternatif belediyeçilik, halkçı belediyeçilik, sosyalist belediyeçilik, toplumcu belediyeçilik gibi yerel yönetim deneyimleri her iki dönemin kendi dinamikleri içerisinde bir ölçüde yaşam alanı bulabilmişlerdir ve bugün de örnekleri gelişmektedir. 1871 Paris Komünü, 19. yüzyılda İngiltere’de ortaya çıkan belediye sosyalizmi, SSCB’nin Sovyet (meclis) deneyimi; Zapatista Özerk Belediyeleri, 1979 Fatsa Belediyesi, 1973-1980 arası “Yeni Belediyeçilik Hareketi”, 1 Mayıs Mahallesi deneyimi, Marinaleda Belediyesi deneyimi, İzmir Gültepe Belediyesi deneyimi, İzmir Dikili Belediye Deneyimi, Porto Alegre Katılımcı Bütçe Uygulaması, Arjantin Mahalle Meclisleri vb. bunlar arasında sayılabilir. Dünyanın farklı bölgelerindeki bu örneklerin ortak yanı kamusallık adına alternatif yerel yönetim deneyimleri olmasıdır.

Bu alışmada Hozat Belediyesi deneyimi “toplumcu”, “sosyalist”, “halkçı” yerel yönetimlerin kavşak ve sınırlarında bir örnek olarak ele alınmaktadır. 2004-2014 arasında geçen on yıllık belediyeçilik deneyimi ulusal ve uluslararası bütün deneyimlerle benzerlik ve özgünlükleri yönünden değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Merkeziyetçilik, küreselleşme, yerel yönetim, alternatif belediyeçilik, Hozat Belediyesi.

ABSTRACT

A SOCIALIST AND POPULIST LOCAL GOVERNMENT EXPERIENCE: HOZAT MUNICIPALITY (2004-2014)

Dilan KONAK MOL

Local governments are a political structure influenced and transformed by many intricate group relationships, phenomena and mechanisms. In the process dominated by capitalism in Western Europe, the modern-nation state was designed as a mean of political organization; they served as tools of local substitution for central states. Modern-nation states have reproduced local governments in terms of political needs. The functions of local governments were diversified as a means of articulating the local to the system and absorbing local tensions by the system. Therefore, discussions on local government are related to the structural transformations of modern nation-states.

Since the last quarter of the 20th century, local governments have been restructured in terms of structural and financial aspects by means of laws that enable the circulation of national and international capital in the period defined as globalization. Public services, which are the duty of local governments, were commodified and transferred to market mechanisms.

The experiences of local administration such as alternative municipalism, populist municipalism, socialist municipalism and socialist municipalism have been able to take place to a certain extent within the dynamics of both periods and their examples are still developing today. The Paris Commune of 1871, the municipal socialism that emerged in England in the 19th century, the Soviet (parliamentary) experience of the USSR; Autonomous Municipalities of Zapatista, 1979 Fatsa Municipality, 1973-1980 “New Municipality Movement”, 1 May Neighborhood Experience, Marinaleda Municipality Experience, İzmir Gültepe Municipality Experience, İzmir Dikili Municipality Experience, Porto Alegre Participatory Budget Application, Argentine Neighborhood Assemblies etc can be counted among them.

These examples in different parts of the world have in common the alternative local government experiences called publicness.

In this study, Hozat Municipality experience is considered as an example at the borders of a “socialist” and “populist” local government. Ten years of municipal experience between 2004 and 2014 are evaluated in terms of their similarity and originality through out all national and international experiences.

Keywords: Centralism, globalization, local government, alternative municipality, Hozat Municipality.

ÖNSÖZ

Bu çalışma hazırlanırken çalışmanın analiz etmeyi amaçladığı 2004-2014 dönemi Hozat Belediyesi pratiğinin üzerinden beş yıl geçmiş; Türkiye’de iki yerel seçim yapılmış; Hozat belediyesi iki farklı yönetime tanıklık etmiştir. Çalışma aşamasında ilgili döneme ait pek çok kaynağa ve belgeye rahatlıkla ulaşabilmemde dönemin belediye başkanın kızı olmamın çok büyük avantajı vardı. “Toplumcu”, “halkçı”, “sosyalist” belediyeciliğin kavşak ve sınırlarında Hozat Belediyesi’ni incelemeye başladığımda aslında bizzat, içinde bulunarak tecrübe ettiğim on yıllık sürece dair anlar da anlamlanmaya başladı:

28 Mart 2004 yerel seçimlerinde ilçedeki sol politik hareketlerin oluşturduğu seçim ittifakının ortak adayı olan babam Hozat Belediye Başkanlığı görevine seçilmişti. Seçimlerden üç ay sonra yaz tatilinde ilçedeki evimize ilk kez gitmiştik. Babamın bize ilk gösterdiği şey musluktan akan su oldu. Musluğu sonuna kadar açıp suyun ne kadar tazyikli aktığını gösterdikten sonra birazdan buz gibi olacağını söyledi. Sonra hepimize birer bardak su verdi. İlçede yıllardır büyük problem olan temiz içme ve kullanma suyu sıkıntısını bilmediğim için musluktan akan suyun babamda yarattığı heyecana o gün anlam verememiştim. Aynı heyecana ilerleyen zamanlarda yapılan yolları, duvar resimlerini, ilçenin çeşitli yerlerine yapılan çeşmelerin etrafındaki fidanları gösterirken; kültürel ve toplumsal etkinliklerde çalışmalar yaparken; her sabah evden belediyeye giderken ve sabahın en erken saatlerinde kapıyı çalan bir Hozatlıyı karşılarken defalarca şahit olduk.

İlçede bulunduğum dönemlerde benim de birkaç defa katıldığım halka açık olarak düzenlenen belediye meclis toplantıları; her sene hazırlık aşamasından sonuna kadar büyük bir emekle düzenlenen kültürel etkinlikler; çarşı merkezindeki “38 Dersim Duvarı”, kadınlar günü etkinlikleri, cem törenleri, belediyenin kapısında ilan edilen belediye aylık gelir-gider çizelgeleri vs.

Yukarıda saymış olduğum pratikler ve musluktan akan temiz suya karşı duyulan heyecan aslında 1979’da Fatsa Belediyesi deneyimiyle, İspanya’da Marinaleda Belediyesi deneyimi gibi pek çok alternatif yerel yönetim deneyimiyle

aynı dūşūnsel ve politik temele sahiptir: Bireyin özne olarak yönetimde bulunduğu, kamusal tüketim ihtiyaçlarının metalaştırılmadığı bir belediyeçilik anlayışı.

Öte taraftan Hozat nüfusunun büyük çoğunluğunu Alevi'ler ve Kürt'ler oluşturmaktadır. Kimliksel, kültürel ve etnik gerilimlerin bulunduğu bir bölgede günlük hayatlarının pek çok alanında bu gerilimlerle yüzleşen ilçe hakkı için kimliksel ve kültürel talepler de büyük önem arz etmektedir. Tüm bu dinamikler göz önünde tutulup ilgili dönem pratikleri analiz edilerek açıklanmaya çalışılacaktır.

Çalışma boyunca destekleyici tavrı ve her koşulda olumlu yaklaşımı ile ilerlememi sağlayan danışman hocam Prof. Dr. Yunus KAYA'ya teşekkür ederim. 2004-2014 dönemi Hozat Belediyesi'nin incelenmesi gereken bir dönem ve alan olduğunu söyleyerek çalışmaya can veren Prof. Dr. Şükrü ASLAN'a teşekkür ederim. 2004-2014 dönemi Hozat Belediye Başkanlığı görevinde bulunan babam Cevdet KONAK'a arşivini paylaştığı, süreci artısı ve eksisi ile anlattığı ve her şeyden önce akademik bir çalışmaya yön veren bir dönemin aktörlerinden biri olduğu için kendisine teşekkür ederim. Çalışmanın ortaya çıkmasında, döneme dair hazırlanan sorulara zaman ayırarak cevap veren; fikirlerini paylaşan; on yıllık sürece dair düşüncelerini kaleme alan görüşmecilerin her birinin, tek tek katkısı çok büyük ve anlamlıdır. Çalışmanın tamamlanmasında destek gördüğüm herkese içtenlikle tekrar tekrar teşekkür ederim.

Ve elbetteki ortak yaşamımızı her zaman güler yüzü ve enerjisiyle kolaylaştıran değerli eşime çok teşekkür ederim.

Dilan KONAK MOL

İSTANBUL, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
RESİMLER LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MRKEZİ İKTİDAR VE KÜRESELLEŞMENİN KESİŞİMİNDE KENT, YEREL YÖNETİM, BELEDİYECİLİK VE TÜRKİYE DENEYİMİ

1.1 KENT	6
1.2 BİR İKTİDAR AYGITI OLARAK YEREL YÖNETİM	9
1.3 TÜRKİYE’DE BİR YEREL YÖNETİM BİÇİMİ OLARAK BELEDİYECİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	17
1.3.1. ERKEN DÖNEM CUMHURİYET’TEN 1970’Lİ YILLARA: “MERKEZİN UZANTISI” BELEDİYELER.....	19
1.3.2. YENİ BELEDİYECİLİK HAREKETİ (1973-1980).....	25
1.3.3. 1980’Lİ YILLARDAN GÜNÜMÜZE: “KAPİTALİST BİRİKİM SÜREÇLERİNİN YEREL AKTÖRÜ VE MERKEZİN UZANTISI” BELEDİYELER	31

İKİNCİ BÖLÜM

ALTERNATİF YEREL YÖNETİM TARTIŞMALARININ ANALİZİ VE ALTERNATİF YEREL YÖNETİM DENEYİMLERİ

2.1. ALTERNATİF YEREL YÖNETİM TARTIŞMALARINA YÖN VEREN TARİHSEL EŞİKLER VE DENEYİMLER	43
2.2. ALTERNATİF KAVRAMLAR ÜZERİNE TARTIŞMA: “SOSYAL”, “TOPLUMCU”, “SOSYALİST” BELEDİYECİLİK	51
2.3. DÜNYADAN DENEYİMLERE İKİ ÖRNEK	53
2.3.1. PORTO ALEGRE DENEYİMİ.....	53
2.3.2. MARİNALEDA BELEDİYE DENEYİMİ	55
2.4. TÜRKİYE’DEN DENEYİMLERE İKİ ÖRNEK	57

2.4.1. FATSA BELEDİYESİ DENEYİMİ.....	57
2.4.2. DİKİLİ BELEDİYESİ DENEYİMİ	60

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HOZAT

3.1. TARİHSEL SÜREÇTE HOZAT	63
3.2. HOZAT’IN DEMOGRAFİK YAPISI	66
3.3. HOZAT’TA İKTİSADİ HAYAT	67
3.4. HOZAT’TA MUHALİF YEREL POLİTİK DİNAMİKLER.....	68
3.5. HOZAT’IN YEREL YÖNETİM TARİHİ	69

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

“TOPLUMCU”, “SOSYALİST” VE “HALKÇI” BELEDİYESİCİLİĞİN KAVŞAK VE SINIRLARINDA: HOZAT BELEDİYESİ (2004-2014)

4.1. SEÇİM PROGRAMLARININ ANALİZİ ÜZERİNDEN 2004’TEN 2014’E HOZAT BELEDİYE SEÇİMLERİNDE SOL HAREKETLERİN BELİRLEYİCİLİĞİ	71
4.2. HOZAT BELEDİYESİ’NDE BELLİ BAŞLI SİYASAL/TOPLUMSAL/İDARİ PRATİKLER (2004-2014).....	82
4.2.1. BELEDİYEYİ YENİDEN KURUMSALLAŞTIRMA ÇABALARI.....	83
4.2.2. BELEDİYENİN KAYNAK YARATMA ÇABALARI.....	84
4.2.3. HALKA AÇIK MECLİS TOPLANTILARI	89
4.2.4. KONUT SORUNUNA YÖNELİK GELİŞTİRİLEN POLİTİKALAR ...	93
4.2.5. BELEDİYENİN ALTYAPI POLİTİKALARI.....	95
4.2.6. KÜLTÜREL VE KİMLİKSEL TALEPLERE YÖNELİK ÜRETİLEN POLİTİKALAR VE PRATİKLER.....	100
4.2.7. EĞİTİM VE SAĞLIK POLİTİKALARI.....	107
4.2.8. HİDROELEKTRİK SANTRALLERİNE KARŞI DURUŞ VE ÇEVRE POLİTİKALARI.....	108
4.2.9. DERSİM YEREL YÖNETİMLER BİRLİĞİ’Nİ KURMA ÇABALARI	111
4.2.10. “FİŞLENEN İLÇE”: HOZAT	113
4.2.11. YEREL VE ULUSAL BASINDA HOZAT BELEDİYESİ.....	116
4.2.12. “BELEDİYE HALKA TESLİM EDİLİYOR”	116
SONUÇ	117
KAYNAKÇA.....	122
EKLER.....	134

TABLÖLAR LİSTESİ

TABLÖ 3.1: 28 Mart 2004 Hozat Yerel Seçim Sonuçları.....	77
TABLÖ 3.2: 29 Mart 2009 Hozat Yerel Seçim Sonuçları.....	80
TABLÖ 3.3: 30 Mart 2014 Hozat Yerel Seçim Sonuçları.....	81

RESİMLER LİSTESİ

RESİM 3.1: Hozat İlçe Merkezini ve Hozat’a Bağlı Köyleri Göstermektedir.....	64
RESİM 4.1: Belediye Çalışanları ve Başkan Çevre Çalışmaları Yaparken Dinlenme Anından bir Kare (Başkana Ait Arşivden).....	86
RESİM 4.2: 2005 Yılında Ekolojik Tarımla Elde Edilen İlk Ürünler (Başkana Ait Arşivden).....	89
RESİM 4.3: Belediye Kültür Merkezi’nden Bir Kare (Başkana Ait Arşivden).....	89
RESİM 4.4: Halka Açık Düzenlenen Meclis Toplantısından Bir Kare (Başkana Ait Arşivden).....	90
RESİM 4.5: Halka Açık Meclis Toplantısı (Başkana Ait Arşivden).....	91
RESİM 4.6: 69 Aileye Dağıtılan 69 Parsel Arazide Gelişen Yeni Yerleşim Yerinden Bir Kare (Başkana Ait Arşivden).....	94
RESİM 4.7: TOKİ ve Belediye İşbirliği ile Yapılan Yeni Yerleşim Yerinden Bir Görüntü (Başkana Ait Arşivden).....	95
RESİM 4.8: Altyapı ve Kilitli Parke Çalışmalarından Öncesi ve Sonrasına Ait Hozat Çarşısından İki Kare (Başkana Ait Arşivden).....	99
RESİM 4.9: İlçe Girişinde Yoğun Uğraşlar Sonucunda Genişletilen Yoldan Bir Kare (Başkana Ait Arşivden).....	100
RESİM 4.10: “38 Dersim Duvarı” Çalışmalarından Bir Kare (Başkana Ait Arşivden).....	102
RESİM 4.11: 38 Dersim Duvarı (Başkana Ait Arşivden).....	103

RESİM 4.12: Hozat Cemevi'nden Bir Kare / Çalışmalar Sonucu Kültür Varlıklarını Koruma Müdürlüğü Tarafından Koruma Altına Alınan Tarihi Kilise (Başkana Ait Arşivden).....	105
RESİM 4.13: Sanat ve Sanatçıya Saygı Duvarı (Başkana Ait Arşivden)	106
RESİM 4.14: Hozatlı Gençler Sokak Duvarlarına Resim Yaparken Çekilmiş Bir Kare(Başkana Ait Arşivden)	107
RESİM 4.15: Hidroelektrik Santral Yapımına ve Maden Ocaklarına Karşı İlçe Merkezinde Yapılan Yürüyüşten Bir Kare (Başkana Ait Arşivden).....	110
RESİM 4.16: İlçenin Kuzeyinde ve Çeşitli Alanlarda Yapılan Ağaçlandırma Çalışmalarından Bir Kare (Başkana Ait Arşivden)	111
RESİM 4.17: Fişlemeyi Protesto Etmek İçin Hükümet Konağı Önünde Toplanan Hozathılar (Başkana Ait Arşivden)	115

KISALTMALAR LİSTESİ

AKP	: Adalet ve Kalkınma Partisi
AB	: Avrupa Birliği
ANAP	: Anavatan Partisi
AP	: Adalet Partisi
BKZ	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
CHF	: Cumhuriyet Halk Fırkası
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
DP	: Demokrat Parti
DYP	: Doğru Yol Partisi
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
RP	: Refah Partisi
SP	: Saadet Partisi
UILA-EMME	: Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği Doğu Akdeniz Ortadoğu Bölge Teşkilatı
YAYED	: Yerel Yönetim Araştırma ve Yardım Derneği

GİRİŞ

Yerel yönetimleri tartışmayı hedefleyen bir çalışma, aslında sadece ‘yönetimsel alana’ ait bir çerçeve kurgulamanın ötesinde çeşitli boyutlara bakmayı hedeflemektedir. Çünkü yerel yönetimler birçok girift ve bir o kadar güçlü ilişki, olgu ve mekanizmaların kurduğu, yönettiği ve dönüştürdüğü yapılardır. Başka bir deyişle kültürel, toplumsal, iktisadi, siyasi gibi birçok etki ve yansıma alanı olan kurumlardır. Üstelik özellikle modern tarihin çok önemli işlevler üstlenmiş iktidar organlarıdır. Batı Avrupa’da kapitalizmin geliştiği süreçte modern-ulus devletin bir siyasal örgütlenme aracı olarak kurgulanması tesadüf değildir. Kapitalist sistem modern-ulus devletler aracılığıyla dünyaya yayılırken kendi iç sınırlarındaki ikamesini büyük ölçüde yerel yönetimler üzerinden gerçekleştirmiştir. Bu da tam olarak yerel yönetimlerin yalnızca yönetimsel değil; toplumsal ve siyasal bir yapıya sahip olduğu gerçeğini göstermektedir.

Yerel yönetim tartışmaları; sanayileşmeyle birlikte ortaya çıkan kentleşme olgusunun; kentlerdeki büyük yapısal problemlerin; mekânsal, toplumsal, kültürel ve ekonomik ayrışmaların derinleşmesine bağlı olarak yaşanan çatışmaların; merkezi vesayetin; modern merkezi ulus devletlerin geçirdiği yapısal değişimlerin tam odağında bulunmaktadır. 20. yüzyılın son çeyreğinde yerel yönetimler çok daha karmaşık bir resmin içine dahil edilmiştir: Küreselleşme. 1980’lerden itibaren yeni sağ ideoloji, kapitalizmin içinde bulunduğu krizi aşmak için devleti yapısal anlamda bir kez daha değiştirirken bu kez yardımcı oyuncu olarak yerel yönetimlere yönelmiştir. Yapısal reformlar aracılığıyla ulusal, uluslararası ve ulus-ötesi sermayenin dolaşımını ulusal sınırlara takılmadan sağlayacak olan yerel yönetimler çıkarılan yasalarla hem yapısal olarak hem de mali açıdan yeniden düzenlenmiştir. Yerellik, adem-i merkeziyet, yönetişim, demokrasi, katılımcılık gibi kavramlarla kurgulanan bu süreçte yerel yönetimler özelleştirme ve serbestleştirmenin önündeki engelleri kaldırmaya yardımcı birimler olarak da işlev görmüştür. Yerel yönetimlerin kentin ve işgücünün yeniden üretimi işlevi daraltılmıştır. Kamusal hizmetler metalaştırılarak kamudan alınıp piyasa mekanizmalarına devredilmiştir. “Kullanan öder” ilkesiyle sermayeye bırakılan toplumsal tüketim alanlarının emekçi kesimlere yüklenen maliyeti nedeniyle toplumsal ve ekonomik eşitsizlikler büyüyerek devam etmiştir. Yeniden değerlendirme

sürecinde kapitalizm yeni mekanlar ararken, yereli sermaye birikim sürecinin .içine dahil etmiştir. Yerel yönetimlerin yoğun bir şekilde maruz kaldığı yeniden düzenlenme politikalarını, yereli sermaye birikim sürecine dahil etmek için gerçekleştirilen bir siyasal müdahale aracı olarak değerlendirmek mümkündür (Ercan, 2013, s. 25-46).

Öte taraftan alternatif belediyeçilik, halkçı belediyeçilik, sosyalist belediyeçilik, toplumcu belediyeçilik veyahut alternatif yerel yönetim tartışmaları ve pratikleri yerel yönetim alanı tartışmalarında oldukça renkli ve canlı bir alana işaret etmektedir. Renkli ve canlı olması yönüyle kastedilen; yönetsel sınırlarla sıkıştırılan, siyasallığı ve toplumsallığı görmezden gelinerek yereli yönetsel vesayetinin ve sermaye süreçlerinin boyunduruğuna sokan geleneksel liberal yerel yönetim anlayışının karşısında duran tartışmalar ve pratikler silsilesidir. Alternatif yerel yönetim tartışmaları sahip olduğu güçlü tarihselliği ve geleneksel yerel yönetim anlayışını sarsan pratikleriyle pek çok kez irdelenirken günümüzde de güncelliğini korumaya devam etmektedir. Alternatif yerel yönetim deneyimleri liberal yerel yönetim anlayışının kurguladığı düzenin aksine “sınıfsal, toplumsal ve siyasal olana” değerek var olmuştur. 1871 Paris Komünü, 19. yüzyılda İngiltere’de ortaya çıkan belediye sosyalizmi, SSCB’nin sovyet (meclis) deneyimi; alternatif yönetim tartışmalarında kilit rol oynayan ve aynı zamanda bu tartışmaların pratiğe geçirilebileceğini gösteren sınıfsal, toplumsal ve siyasal süreçlere örnek verilebilir. Ayrıca Zapatista Özerk Belediyeleri, 1979 Fatsa Belediyesi deneyimi, 1973-1980 arası “Yeni Belediyeçilik Hareketi” olarak adlandırılan süreç, 1 Mayıs Mahallesi deneyimi, Marinaleda Belediyesi deneyimi, İzmir Gültepe Belediyesi deneyimi, Kızıl Belediyeler, İzmir Dikili Belediye Deneyimi, Porto Alegre Katılımcı Bütçe Uygulaması, Arjantin Mahalle Meclisleri ve daha birçok örnek alternatif yerel yönetim deneyimleri de bunlar arasında sayılabilir.

Bu örneklerle Dünya’nın farklı coğrafik bölgelerinde benzer yapısal sorunlara karşı, içerdikleri farklılıklar ve özgünlüklerle beraber; aşağıdan yukarıya örgütlenen ve bireyin özneleştiği bir kurum olarak yerel yönetimlerin geleneksel yönetim anlayışı karşısında konumlandırıldığı görülmektedir. Dolayısıyla adına sosyalist belediyeçilik, toplumcu belediyeçilik veya halkçı belediyeçilik diyerek alternatif olanı da kategorileştirerek ayırım yapmak nihayetinde buluştukları ortak zemini görmeye engel

olmayacaktır. Bu zemin; 18. yüzyıldan başlayarak gelişen ve büyüyen kapitalist ekonomik sistemin ve bu sistemin ekonomi politliğini oluşturan modern merkezi devletin her geçen yüzyılda artarak devam ettirdiği sınıfsal, siyasal, toplumsal, kültürel gerilimler ve eşitsizliklerdir.

Yukarıda anlatılan tarihsel, ekonomik ve toplumsal süreçler göz önünde tutulmak kaydıyla bu çalışma; “toplumcu”, “sosyalist”, “halkçı” yerel yönetimlerin kavşak ve sınırlarında Hozat Belediyesi deneyimini bütün boyutlarıyla anlamayı amaçlamaktadır. Tunceli ili sınırları içerisinde bulunan ortalama beş bin nüfuslu bir ilçe olan Hozat’ta 28 Mart 2004 yerel seçimlerinde, ilçedeki sol politik hareketlerin oluşturduğu seçim ittifakının adayları seçimleri kazanarak belediye başkanı seçilmiştir. Bu seçim başarısı 2009 yılı yerel yönetim seçimlerinde de devam etmiş ve aynı aday ve yönetim 2014 yılı yerel seçimlerine kadar ilçeyi yönetmiştir. Dolayısıyla kesintisiz ve istikrarlı on yıllık bir yönetim deneyimi söz konusudur.

Bu on yıllık Hozat yerel yönetim deneyimi ilgili literatürde görüleceği gibi bundan önce de çeşitli akademik ve aktüel çalışmalara konu edilmiştir.

Bu çalışmalardan ilki 2011 yılında Engin Bozkurt tarafından hazırlanan yüksek lisans tezidir. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Kentsel Politika Planlaması ve Yerel Yönetimler Ana Bilim Dalı’nda danışmanlığını Doç. Dr. Melih ERSOY’un yaptığı Bozkurt’a ait çalışmanın başlığı “Türkiye’deki Alternatif Yerel Yönetim Deneyimlerinin Eleştirel Analizi: Hozat Belediyesi Örneği”’dir. Bozkurt bu çalışmasında sosyalist belediyecilik iddiasının olanaklarını Hozat Belediyesi örnek olayında açıklamaya çalışmaktadır (Bozkurt, Yüksek Lisans Tezi, 2011).

Bir diğer çalışma 2018 yılında yayımlanan Zeliha Hepkon ve Prof. Dr. Şükrü Aslan tarafından derlenen “Hozat” kitabında Ozan Doğan tarafından kaleme alınan “Hozat’ta Sosyalist Belediyecilik Deneyimi (2004-2014)” başlıklı çalışmadır. Doğan, bu çalışmasında sosyalist belediyeciliği Hozat örnek olayında ele alarak; 2004- 2014 dönemi Hozat Belediye deneyiminin söylem ve pratiklerinin sosyalist belediyecilik anlayışına ne tür katkılar yaptığını; uygulamada ve pratikte ne gibi eksiklikler olduğunu tartışmaktadır (Doğan, 2018, s. 453-472).

18 Ekim 2010 tarihinde T24 (Bağımsız İnternet Gazetesi)'de yayımlanan Tayfun Atay'a ait "Dersim'den Sosyalizm Manzaraları" başlıklı yazıda yine ilgili dönem belediye pratiği sosyalist belediyecilik perspektifi ile açıklanmıştır (Bkz. Ek: 10).

3-4 Aralık 2011 tarihleri arasında akademisyenler, mimarlar ve belediye başkanlarının katıldığı, Ankara Barosu Eğitim ve Kültür Merkezi'nde (ABEM) düzenlenen "Devrimci-Halkçı Yerel Yönetimler Sempozyumu"da sunulan tebliğlerin derlenmesiyle oluşturulan ve 2013 yılında basılan "Devrimci-Halkçı Yerel Yönetimler Umut ve Mücadele Mekanlarından Deneyimler" başlıklı çalışmada dönemin belediye başkanı Cevdet Konak'ın tebliği bulunmaktadır (Konak, 2013, s. 205-210).

2019 yılının Mayıs ayında yayımlanan "Devrimci-Halkçı Yerel Yönetim Deneyimleri Topraktan Göğe" başlıklı çalışmada ise 2004-2014 döneminde Hozat belediye başkanlığı görevini yürütmüş olan Cevdet KONAK ile yapılan on altı sayfalık bir görüşme metnine yer verilmiştir (YÇKM Sinema Kolektifi, 2019).

Bu çalışmanın yapılması sürecinde söz konusu literatür titiz bir şekilde incelenmiştir. Bununla birlikte bu tez çalışmasının ayırıcı yanı sadece "politik" ve veya "kültürel" ya da "iktisadi" boyutlarıyla değil, olabildiği kadar bütün boyutlarıyla bu deneyimi incelemek, anlamak ve açıklamaya çalışmaktır. Başka bir deyişle tez, "Sosyalist", "Halkçı", "Devrimci", "Toplumcu" yerel yönetim deneyimlerinin herhangi birine örnek bir deneyim olarak değil de tam da bütün bu deneyimlerin kavşağında bir örnek olarak ele alınmıştır.

Bu çalışma sırasında esas olarak literatür tarama, arşiv tarama ve derinlemesine görüşme yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Bütün bu kaynak belgelere ve kişilere ulaşabilme olanakları çalışmanın tutarlılığı ve akıcılığını mümkün kılmıştır. Bu bağlamda 2004-2014 arası dönemde seçim broşürleri, döneme ait belgeler ve kayıtlar incelenmiştir. Belediyenin arşivleri aynı zamanda diğer belgeler yönünden de incelenmiş ve sadece 2004-2014 dönemiyle sınırlı bir arşiv çalışması yapılmamıştır. Böylece ilçe belediyesinin tarihine dair bilgiler de üretilmiştir.

Yine bu araştırma kapsamında belediye meclis toplantılarına ait kamera kayıtlarına; meclis kararlarını içeren ve belediyenin gelir-giderlerini gösteren resmi belgelere; belediye çalışmalarına ait çok sayıda fotoğrafa da ulaşılmış ve titizlikle incelenmiştir. 28 Mart 2004, 29 Mart 2009 ve 30 Mart 2014 yerel seçimlerinden önce halka dağıtılan seçim broşürleri ve iki dönemde yayımlanan belediye faaliyet raporları incelenmiştir (Bkz. Ek: 2; Ek: 3). Yerel ve ulusal gazetelerde Hozat Belediyesine dair çıkan haberlere hem başkanın arşivinden hem de internet üzerinden ulaşma fırsatı bulunmuştur (Bkz. Ek: 9).

Bütün bu belge/arşiv araştırması dışında belediye başkanı başta olmak üzere iki belediye çalışanı ve belediyenin ikinci dönemine seçim çalışmalarından başlayarak dâhil olan bir kişi ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Böylece yönetici aktörlerin on yıllık deneyimi nasıl değerlendirdikleri ve düşünceleri anlaşılmaya çalışılmıştır. Belediye çalışanlarıyla yüz yüze veya yazışma yoluyla yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış bir soru listesi kullanılmıştır (Bkz. Ek: 1).

Bu çalışmada tüm boyutlarıyla analiz edilmesi ve açıklanması hedeflenen belediye deneyiminin bulunduğu ilçenin “kültürel” ve “inançsal” kimliği bakımından hakim kültür ve kimlikten farklı bir yer olması da araştırmacıya daha titiz bir inceleme, araştırma yapması için yükümlülükler getirmektedir. Zira bu demektir ki buradaki yerel yönetimin, başka herhangi bir yerdeki yerel yönetimden “fazlalıkları” vardır ve bu alandaki çalışmalarına da dikkatle bakmak gereklidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

MERKEZİ İKTİDAR VE KÜRESELLEŞMENİN KESİŞİMİNDE KENT, YEREL YÖNETİM, BELEDİYESİLİK VE TÜRKİYE DENEYİMİ

1.1 KENT

Belediyelerin var olduğu mekânsal alanlar kentlerdir. Ancak kenti sadece belediyelerin varlık gösterdiği mekânsal ölçekler olarak kabul etmek çalışma kapsamında yapılacak tartışmaların eksik kalmasına neden olacaktır. Detaylı bir şekilde kentsel kuramlardan söz etmek bu çalışma için söz konusu olmamakla birlikte kente dair kısa bir tartışma yapma gereği duyulmuştur. Çünkü; bir mekânsal ölçek olarak kentler iktidar ilişkilerinin içkin olduğu yapılardır. Verilen siyasal mücadeleler sonucunda belirli bir toplumsal grubun iktidarına geçen alanlardır. Dolayısıyla kent; devlet olgusunun, sermaye birikim sürecinin, toplumsal gruplar ve sınıflar arasındaki çelişkinin çıplak bir şekilde görüldüğü bir mekânsal olgudur. Kapitalist birikim süreçlerinin neden olduğu mekânsal eşitsizliklerin somutlaştığı kent mekanının yönetim aygıtlarından biri de belediye kurumudur. Bu kapsamda belediyeyi tartışmayı amaçlayan bir çalışmanın aynı zamanda bir olgu olarak modern kente dair bir tartışma yapması kaçınılmaz gözükmektedir.

Şengül'e göre akademik çevrelerde yaygın olarak görülen mekanın yalnızca toplumsal ilişkilerin gerçekleştiği bir alan veya sahne olarak değerlendirildiği bakış açısı, toplumsal ilişkilerin dışsallaştırılmasına sebep olmaktadır. Halbuki mekan yalnızca toplumsal ilişkilerin yaşandığı nötr bir alan değildir. Toplumsal ilişkilerin dışsallaştırılmasına neden olan bu bakış açısına tepki olarak ortaya çıkan diğer görüş ise; mekânsal yapıların ve en özelde de kentlerin toplumsal ilişkilerin bir yansıması olarak değerlendirilmesidir. Mekanı toplumsal ilişkilerle ele alan bu anlayışın handikabı ise mekanı bir yansımaya indirgemesi olmuştur. Mekanın bu iki seçenek dışında değerlendirilmesi gerektiğini söyleyen Şengül üçüncü bir seçenek sunmaktadır: Mekanı toplumsal olarak üretilen bir yapı olarak değerlendiren “ilişkisel

mekan anlayışına” göre; mekan ve kentler toplumsal ilişkilerden bağımsız olarak değerlendirilemeyeceği gibi yalnızca toplumsal ilişkilere indirgenmemesi gereken bir gerçekliktir (Şengül, 2012, s. 353-354).

Ruşen Keleş kenti; “tarımsal olmayan üretimin görsel ağırlık kazandığı, üretim araçlarının ve dolayısıyla nüfusun yoğunlaştığı, heterojen, bütünleşme derecelerinin yüksek olduğu mekanlar olarak nitelerken; sadece nüfus hareketleri açısından yapılan değerlendirmelerin yeterli olmayacağını” savunmaktadır (Keleş, 1972, s.6-7). Farklı bir çalışmasında Keleş, kenti “sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun yerleşme, barınma, gidişgeliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinmelerinin karşılandığı, pek az sayıda kimsenin tarımsal uğraşılarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi” olarak tanımlamıştır (Keleş, 1998, s. 75). Ancak 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kent kavramının tanımlanmasında çok farklı değişkenler söz konusu olmuştur. Özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinde kent mekanın kullanım değerine yönelik taleplerin kısmi anlamda karşılandığı bir yapıya sahip olan refah devletinin çözülmesiyle ya da devletin yapısal anlamda geçirdiği dönüşümle hakimiyetini ilan eden ve yaşadığı büyük bunalımlara rağmen hegemonyasını sağlamlaştıran yeni sağ ideoloji ve neoliberal ekonomi politikalarının yarattığı kentler çelişki ve çatışmaların alanları haline gelmiştir. Sermaye birikim süreçlerinin devlet aygıtlarını kullanarak kentlerde yarattığı dönüşüme paralel olarak, kentler iktidar ve toplumsal gruplar/sınıflar arasında yaşanan siyasal mücadelelere sahne olmaktadır.

Kent kapitalist üretim süreciyle var olan bir olgu değildir. Ancak 16. yüzyıldan itibaren kapitalist üretim tarzının yarattığı kentler tarım kentlerinden oldukça farklı ve karmaşık bir yapıya sahiptir. Feodal üretim tarzının hakim olduğu dönemlerde, içe kapalı küçük yerel ölçekler mekânsal anlamda feodal üretim tarzının ihtiyaçlarına cevap verecek yeterliliğe sahiptir. Köylülerin, serflerin zor yoluyla toprağa bağlı olduğu dolayısıyla toprak mülkiyetini elinde bulunduran iktidar sahiplerine tabii oldukları koşullar içinde ortaya çıkan ilk kentler ise bu iktidar ilişkilerinden bağımsız özgürlük alanları olarak nitelendirilmektedir. Lonca tarzı örgütlenmelerin varlık gösterdiği bu kentler, önce kapitalist üretim tarzını kabul etmemiş; ancak kırsal alanlarda sanayileşmeyle birlikte yeni sanayi kenti denilen kapitalist üretimin

gerçekleştirdiği kentler ortaya çıktıktan sonra kapitalist üretim ve iktidar ilişkilerinin yayılmasına koşut olarak dönüşüme uğramıştır (Batuman, 2013, s. 13-14). Dolayısıyla mekan (kent) olgusunu iktidar ilişkilerinden bağımsız ölçekler olarak kabul etmek en başından itibaren mümkün gözükmemektedir.

Kapitalist üretim süreci modern ulus devletler aracılığıyla yeni ekonomik ve toplumsal yapıyı şekillendirirken, kentler artı değerin üretildiği mekanlar olmuştur. Çitleme hareketi sonrası ve makineleşmeye bağlı olarak kırsal alanda işgücü fazlalığı durumuna geçen ve kentlere göç eden nüfus, artı değerin üretilmesini sağlayacak emek gücünü oluşturmuştur. 19. yüzyılın modern sanayi kentleri birçok çelişkiyi bir arada barındıran bir yapıya dönüşmüştür. Zenginlik, iktidar, yoksulluk, açlık ve refah bir aradadır. Bu dönemi, Engels “İngiltere’de Emekçi Sınıfların Durumu” isimli çalışmasında analiz etmektedir. Engels Londra, Birmingham ve Glasgow’daki sanayi kentlerinin ve emekçi sınıfın içinde bulunduğu durumu kişisel gözlemlerine, polis kayıtları gibi kaynaklara dayanarak analiz etmektedir (Engels, 1997).

19. yüzyılda Marx ve Engels’in kaleme aldığı metinlerde kent sorunu bağımsız bir olgu olarak değerlendirilmemiştir. Buna göre kent, kapitalist sistemin ürettiği eşitsizlik ve çelişkilerin bir yansıma alanıdır. Kent sorununu ele alırken sınıf mücadelesinin başlıca çözümleyici araç olarak sunulduğu bu ilk metinlerde kent tekil bir sorun olarak görülmemiştir. 20. yüzyılın ikinci yarısında yeni Marksist yaklaşımların kent sorununu yeniden değerlendirdikleri döneme kadar kent sorunu konusunda Marksizm bir sessizlik dönemi yaşamıştır (Aslan, 2004, s.48-50).

Yeni Marksist kent kuramcılarının önemli isimleri Henri Lefebvre, Manuel Castells ve David Harvey’dir. Harvey; kent mekanını kapitalist/sermaye birikim süreci üzerinden açıklamaktadır. Kapitalist üretim süreci rekabet olgusuyla var olan bir süreçtir; yaşanan rekabet aşırı birikim krizine sebep olmaktadır. Aşırı birikim bunalımının çözümü ise sermayenin üretken alanlardan yapıyı yani kentsel çevreye yönelmesiyle mümkündür. Bu kapsamda; yatırımlar üretken alandan kentsel alana (bir başka anlatımla birinci çevrimden ikinci çevrime) yönlendirilir ve sermaye kentleşir (Harvey, 1978, 1982). Kent kuramını kolektif tüketim ve emek gücünün yeniden örgütlenmesi temeline oturtan Castells, kent sorununun esas olarak bütün toplumsal

grupların günlük yaşamının temelinde yer alan konut, eğitim, kültür, ticaret, sağlık, ulaşım gibi ortak tüketim araçlarının örgütlenmesi ile ilişkili olduğunu belirtmektedir. (Castells, 1997, s.14). Castells'ın emek gücünün yeniden üretimine dayalı kolektif tüketim alanı olarak tanımladığı kent mekanının birincil aktörü sivil toplumu temsil eden ve devleti dışsallaştıran yapısıyla kentsel toplumsal hareketlerdir. Kolektif tüketimi örgütlemeye devlet mekanizmasının yetersiz kalması toplumsal ve ekonomik çelişiklere neden olmaktadır ve kentsel toplumsal hareketler kurumsal dönüşümü sağlayacak olan itici güçtür. Ortak tüketim araçlarının örgütlenmesini sağlayan devlet sermayenin yeniden üretimini garanti altına almaktadır (Castells, 1997, s.32). Harvey'in sermaye birikim sürecinin yapıları çevrelere kayması ve Castells'ın kolektif tüketim ve toplumsal hareketler üzerinden tanımladığı kent kavramının sentezini yapan ve mekanın kullanım değerini öne çıkaran Marksist kuramcı Lefebvre'dir. Lefebvre kentsel toplumu üç aşamada tarif etmektedir: Global düzey, kentsel düzey ve gündelik düzey (Lefebvre, 2003, s.77-102).

Kentin soyut bir mekan olarak değişim değeri mi yoksa somut yaşanan bir mekan olarak kullanım değerinin mi baskın olacağını siyasal mücadeleler belirleyecektir (Şengül, 2001, s.58).

1.2 BİR İKTİDAR AYGITI OLARAK YEREL YÖNETİM

Feodal üretim ve yeniden üretim ilişkilerinde merkezin yerel olanı eklemleme veya yok etmek gibi bir amacı; ya da yerelin merkeze dahil olmak gibi bir derdi yoktur. Çünkü; feodal üretim koşullarında yerel güç aynı zamanda merkezi iktidar olan birimdir. Dolayısıyla merkez yerel ikileminden söz etmek bu koşullarda geçerli olmayan bir durumdur. Toplumların ekonomik ve toplumsal örgütlenme tarzı olarak açıklanan yönetim kavramını ise tarihsel olarak çok eski zamanlara götürmek mümkündür. İnsanlar işbirliği ve iş bölümü yaparak örgütlenirken bu örgütlenmenin düzenleyicisi olarak yönetim pratiklerine başvururlar (Güler, 2009). Yönetimden söz edilebilmesi için öncelikle bir topluluğun olması gerektiğini vurgulayan Tekeli, ikinci olarak meşru bir siyasal gücün varlığına vurgu yapmaktadır. Yönetim mekanizmasını işletecek olan birim tam olarak bu siyasal güçtür. Son olarak bu siyasi gücün ulaşmak istediği bir amacı olmalıdır. Bu üç kavram; topluluk (topluluğu oluşturan bireyler),

meşru siyasi güç ve ortak amaç yönetim mekanizmasını devreye sokmaktadır (Tekeli, 2012, s.136).

Yönetim kavramı tarihsel olarak uzun bir geçmişe sahip olsa da merkez-yerel ikilemi değişen ekonomik yapı ve üretim süreçleri üzerinden analiz edilmektedir. 16. yüzyılda ticari kapitalizmi/merkantalist politikalarla başlayan kapitalist üretim ve birikim süreçlerine koşut olarak öncelikle yerel güç odakları tasfiye edilmiştir. Pazar alanlarının genişlemesine paralel olarak tekelleri güç olan mutlakiyetçi monarşiler egemenliklerini ilan ederken yerel odaklar bu üretim tarzı içinde tehdit olarak algılanmıştır. Devlet olgusu yeni ekonomik koşullara uygun olarak dönüşürken her seferinde örgütsel ve yönetsel anlamda yeniden düzenlenmiştir (Şaylan, 1995). Kapitalist üretim koşullarının bir çıktısı olarak değerlendirilen modern-ulus devletlerin ortaya çıkışını “kapitalizmin kendi yarattığı mekânsal eşitsizliklere belli ölçeklerde zorlanmış ya da düşünmüş bir homojenlik kazandırma gereksinimi” olarak okumak mümkündür (Şengül, 2001, s.238).

Bu bağlamda, yerel yönetimler modern ulus devletin inşa süreciyle ortaya çıkan kurumlardır. Modern ulus-devletlerin modern iktidar aygıtlarıdır. Yerel yönetimler aşağıdan yukarıya bir müdahale sonucu değil, kapitalist üretim koşullarının yarattığı yeni modern devlet tarafından yukarıdan aşağıya bir müdahale sonucu ortaya çıkmıştır. Feodal yapıların (senyörlük, kontluk, şeyhlik, kadılık, subaşılık ve tekke-zaviye) yetkileri modern devletin yerel yönetim mekanizmalarına devredilmiştir (Güler, 2009, s.281-282). 19. yüzyılın sonlarında burjuvazi, sanayi kentlerinde hareket alanını kolaylaştırmak adına ekonomik ve toplumsal alanı yeniden örgütlemiştir. 20. yüzyılda siyasetten bağımsız ayrı bir disiplin olarak, devletin yalnızca yürütme ayağına bağlı bir birim şeklinde kurgulanan “kamu yönetimi” kavramı modern toplumların idare aygıtı olarak piyasa ekonomisini yönetmek amacıyla kurgulanmıştır (Güler, 2009, s.79-83).

Modern ulus-devlet idaresi merkezileşme politikası doğrultusunda kurgulandığı için genel olarak ülke yönetimlerini merkez ve yerinden yönetim olarak iki koldan sağlamaya çalışır. Örneğin; üniter bir devlet olan Türkiye’nin yönetim yapısı 1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 123. maddesinde “idare, kuruluş ve

görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir. İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır” olarak açıklanmaktadır. Yerinden yönetim “devlet iktidarının merkezi yönetim grubu tarafından belirli bir devlet alanı içerisinde yetki sahibi diğer gruplarla paylaşılmasıdır” (İlly, 1986, s.107-108). Bir başka tanımda yerinden yönetim “yürütme erkinin belli ölçülerle özekselleştirilmesi (merkezi) yönetim ile yerel yönetim birimleri arasında bölüştürülmesi ve bir bölüm yetkilerin yerel birimler eliyle kullanılmasını gerektiren yönetim anlayışı” olarak tanımlanmıştır (Keleş, 1998, s.145). Yerinden yönetimin aktörleri kurumsal olarak yerel yönetimlerdir. “Bugün yerel yönetim denildiğinde, yerel bir topluluktaki bireylerin birlikteki gereksinimlerini karşılayan, kamu mal ve hizmetlerini sağlayan, yerel halkın kendi seçtiği organlarca yönetilen kurumlar anlaşılır” (Tekeli, 1983, s.3). Uluslararası Toplum Bilimleri Ansiklopedisi, yerel yönetimleri “bir devletin ya da bölgesel yönetimin alt birimi olarak küçük bir alanda, sınırlı sayıda kamusal politikaların belirlenmesi ve uygulanması ile görevli ve yetkili kılınmış bir kamu kuruluşu” olarak tanımlamaktadır (UTBA’dan aktaran Keleş, 1993, s.13).

Liberal/pluralist yaklaşımlar, yerel yönetimleri altı yüzyıllık bir geleneğe sahip sivil toplum kuruluşları olarak değerlendirmektedir. Yerel yönetimlerin liberal kavramsallaştırması ilk olarak John Stuart Mill tarafından 19. yüzyılın ortalarında yapılmıştır. Bu yaklaşıma göre yerel yönetimler, tarihsel süreklilik içinde bugüne kadar gelen ve ölçekselleştirilmiş küçük olmasının avantajıyla demokratik değerlerin temsilinin sağlandığı çoklu kanallara sahip özgürlük adacıklarıdır. Yerel yönetimlerin Avrupa’daki geçmişinin altı-yedi yüz yıllık bir geleneğe sahip olduğunu belirten ve yerel yönetimlerin ortaya çıkış koşullarının Batı’da ve Doğu’da farklı bir seyir izlediğini savunan liberal anlayış çerçevesine bağlı kalan çok sayıda çalışma mevcuttur. Tekeli, Avrupa’da yerel yönetimlerin bir sivil toplum geleneği içinde 2. yüzyıldan sonra yerel güç odaklarının etrafında kümelenmiş ve bir kral tarafından denetlenen siyasal düzen olarak ortaya çıktığını belirtmektedir. Özerk olmayan bu birimlerin özerkleşmesi 10. yüzyıldan itibaren burjuvazinin gelişmesi ve 12. yüzyıldan sonra feodalizmin büyük ölçüde çözülmesiyle başlamıştır. Burjuvazinin elde ettiği yargılama, kamu hizmetlerini karşılamak için vergi koyma ve toplama gibi ayrıcalıklar, 13. yüzyılda serbest kentleri oluştururken zamanla savunma ve ticaret

birlikleri kurulmuş ilerleyen aşamada bu birlikler devlet yapısına dönüşmüştür. Merkezi devlet güçlendikçe yerel yönetimler kendi alanlarını korumaya çalışmışlardır. Ancak bahsi geçen yerel yönetimler bugünkü anlamda işlevi olan birimler değildir. 19. yüzyılda bugünkü belediye anlayışına benzer ilk belediye örneği 1835 yılında bir yasayla kurulmuştur ve seçme seçilme hakkı 1894 yılına kadar sadece mal sahipleriyle sınırlı kalmıştır (Tekeli, 1992, s.6-7).

Yerel yönetimlerin Batı’da ve Doğu’da tarihsel gelişimini farklı dinamiklerle açıklayan Aksakal’a göre; Batı’da yerel yönetimler liberaller tarafından düzenlenen kurumlardır. Doğu’da ise bu süreç bir deneme yanılma süreci olarak ilerlemiştir. Batı’da yerel yönetimlerin gelişiminde burjuvazi, emekçi sınıfın desteğini alarak aristokrasiye karşı kazanım elde etmiştir. Ancak; feodal yapılara karşı kazanılan başarıların ardından burjuvazi, yereli geri plana atarak merkeziyetçi yapıyı güçlendirmiştir. Burjuvazinin, muhalefetin yerel birimlerini dağıtarak yukarıdan aşağıya bir yerel yönetim birimi oluşturduğu yönündeki saptamasını Fransa’da Paris Komünü’nün burjuvazi tarafından dağıtılmasının ardından; İngiltere’de ise burjuvazinin bastırdığı Çartist Hareketin hemen sonrasında kurulan belediyeler üzerinden temellendirmektedir. Bu kapsamda; belediyeler halk hareketlerinin yoğun olduğu bir dönemde halk iktidarı olarak değil, yetkileri kısıtlanmış merkeze bağlı kurumlar olarak şekillenmiştir (Aksakal, 2007, s.59).

Yerel yönetim kurumlarını; liberal anlayışın aksine sınıf mücadelesi ve sermaye birikim süreci üzerinden kuramsallaştıran Marksist yaklaşımlar; araççı yaklaşım ve yapısalcı yaklaşım olmak üzere iki kategoride değerlendirilmektedir. Araççı yaklaşımın bilinen ismi “yerel devlet” tanımlaması ile yerel yönetim kavramını reddeden Cockburn’dür. 1977 yılında kaleme aldığı “Yerel Devlet” isimli çalışmasında Cockburn, kolektif tüketim alanlarında (eğitim, sağlık, ulaşım vb.) hizmet sunucusu olarak görev yapan yerel devletin aynı zamanda devlet mekanizmasına meşruluk sağlayan bir işleve sahip olduğunu açıklamaktadır. Yerel yönetimleri (yerel devleti), hakim sınıflara ve sermayeye hizmet eden devlet mekanizmasının (klasik Marksist devlet tanımlamasına bağlı kalarak) bir uzantısı olarak tanımlamaktadır. Bu kapsamda; yerel devletin görevi emek gücünün yeniden üretimini sağlamaktır (Cockburn, 1977). Yapısalcı yaklaşım, yerel yönetimleri

devletin basit bir uzantısı olarak değerlendiren araççı yaklaşımın aksine; belirli bir özerkliği ve özgünlüğü olan kolektif tüketimi örgütleyen birimler olarak tanımlamaktadır.

Araççı ve yapısalcı Marksist yaklaşımların ortaya çıktığı tarihsel süreç ve dönemde geçerli olan devlet paradigması refah devletidir. 1929 ekonomik krizinin ardından, sermayenin krizine çözüm olarak devletin sosyo-ekonomik yaşama müdahale ettiği refah devleti politikaları (Keynesçi ekonomi politikaları) uygulamaya geçirilmiştir. Kapitalist üretim koşulları içinde aşırı birikim ve büyüyen eşitsiz gelir dağılımına bağlı olarak arz ve talep arasındaki uçurum krize neden olmaktadır. Devlet yönetsel aygıtları aracılığıyla sosyo-ekonomik hayata müdahale ederek kapitalist krizi çözmeyi amaçlamıştır. Sınıfsal, toplumsal ve mekânsal eşitsizliklerin ve çatışmaların kentlerde yoğunlaşmaya devam ettiği bu süreçte yerel yönetimler eğitim, sağlık, konut gibi hizmetleri sağlayan kurumlardır. Kolektif tüketimi örgütleyen birimlerdir (Şengül, 2001, s.73). Bu kapsamda yerel yönetimler “merkezin bir uzantısı olarak verimli hizmet sunumunun bir aracı gibi” düşünülmüştür (Özgül, 2009, s.306).

Liberal yaklaşım, yerel yönetimleri bir süreklilik içinde okuyarak ve sivil topluma ait bir birim olarak yansıtarak; devletin, sınıfların ve siyasal mücadelelerin etkisini görünmez kılmaktadır. Oysaki yukarıdaki verili yerel yönetim tanımlamalarına bakıldığında yerel yönetim devlet mekanizmasının işleyişini kolaylaştıran ve yerel halk tarafından yöneticilerinin belirlendiği bir aracı kurum, devlete ait bir bütünün parçasıdır. Yerel yönetimlerin demokratik bir yapıya sahip olması iddia edilenin aksine tarihsel sürekliliğinden ve ölçeksel olarak küçüklüğünden kaynaklanmamaktadır; demokratik bir yerel yönetim yereldeki karar alma mekanizmasının niteliğine bağlıdır (Benlisoy, 2013, 69-81). Modern-ulus devletler tarafından yukarıdan aşağıya oluşturulmuş olan yerel yönetimlere demokratik niteliği kazandıracak olan toplumsal ve sınıfsal mücadelelerdir. Adalet Bayramoğlu Alada yerel yönetimleri kurumsal bir tanımlamadan ziyade siyasal ve kültürel bir bütün olarak değerlendirmek gerektiğini ifade etmektedir:

“Yerel yönetimler, yönetsel kurumsal bir tanımlamadan öte toplumsallığı ve tarihselliği ile kendi kendini var etme ve tasarlama gücüyle bir siyasal-kültürel bütün olarak değerlendirilmeyi hak etmektedir. Dolayısıyla ‘yerel yönetim özerkliği’ iktidar ve eylem alanının, merkezden yerele doğru bir yetki aktarımını içermekle birlikte, bu ilişkisel durumun normatif dayanağını oluşturan ‘demokratiklik’ niteliğini kazanması, yerel toplumun da bu özerklik durumunu zihinsel, kültürel ve siyasal yapabilirlik boyutlarıyla içkin hale getirebilmesiyle mümkündür. Aksi, yerel yönetici kadroların –yerel elitin-yerel toplumdaki özerkleşmesi ya da başka deyişle araçsallaşan yönetsel özerkliğin tekelsel kullanımı ihtimalini gerçek kılar” (Alada, 2008, s. 5).

Refah devleti politikaları 1970’lerin sonuna kadar neredeyse otuz yıl boyunca hakimiyet alanını korumuştur. 1980’lerin başından itibaren ise yeni sağ politikalar yerel yönetimleri kolektif tüketim alanlarından uzaklaştırarak yeni görev sınırları içine (özelleştirme-serbestleştirme-yerelleştirme-yönetişim) dahil etmiştir. Bu nedenle yerel yönetimlere dair yapılan dönemselleştirme çabaları ve yerel yönetimlerin geçirdiği değişimleri anlamak için iki ana dönem üzerinde durulmaktadır: Keynesçi dönemin yerel yönetim anlayışı (emeğin yeniden üretimine yönelik politikalar) -yenisag ideoloji ve neoliberal politikaların dönüştürdüğü yerel yönetim anlayışı (sermayenin yeniden üretime yönelik politikalar). 1929 ekonomik krizi ve İkinci Dünya Savaşı’nın ardından hakim birikim stratejisi gelişmiş ülkelerde Keynesçi ekonomik politikalarıyken, az gelişmiş ülkelerde ithal ikameci birikim stratejileri hakim olmuştur. Gelişmekte olan ülkelerde yerel yönetimler, refah devleti politikalarına uygun olarak emeğin yeniden üretimine yönelik hizmetleri (eğitim, sağlık, ulaşım vb.) yerine getirmiş; ekonomik anlamda belli bir güce kavuşmuştur. Ancak az gelişmiş ülkelerde, bir taraftan yoğun bir şekilde yaşanan kırdan kente göç dalgasına rağmen, sermayenin sınırlı olması ve sermayenin sanayiye aktarılması sebebiyle kentsel gelişmeye yeterli kaynak aktarılmamıştır. Yerel topluluklar gecekondulaşma, enformel sektör ve patronaj ilişkilerini kullanarak kente eklenmeye çalışmışlardır. Yerel yönetimler ekonomik olarak güçsüz kalmış ancak politikleşmişlerdir (Şengül, 2003, s.190-193).

Kapitalist ekonomi politikalarının krizlerine çözüm üretmek için geliştirilen devlet paradigmaları yerel yönetimleri bir iktidar aygıtı olarak değişen koşullara göre dizayn etmiştir. Çünkü; yerel yönetim sivil topluma ait bir alan değildir; devlet bütünü parçalarından biridir. Ancak devlet bütününe ait bir birim olması yerel

yönetim tartışmalarının, makro ölçekte düşünüldüğünde ise devlet aygıtının yalnızca örgütsel ve yönetsel bir yapı olarak değerlendirilmesi anlamına gelmemelidir. Çünkü; bir toplumsal ilişki biçimi olan devlet yapısı, kapitalist birikim stratejileri çerçevesinde dönüşümler geçirirken bir taraftan da siyasal ve toplumsal güçlerle belli bir ilişki ve güç dengesi içindedir.

Devlet aygıtının neden merkezi aygıt ve yerel yönetim aygıtı olarak farklılaşmaya gereksinim duyduğu sorunsalını “kapitalist toplumların eşitsiz gelişimi” üzerinden yapan analizler bu çalışmanın da kuramsal çerçevesinin şekillenmesinde etkili olmuştur (Harvey, 1985; Smith, 1990; Duncan vd., 1988; Duncan, Goodwin, 1989). Marksist eşitsiz gelişme kuramına göre; yerel devlet (yerel yönetimler), kapitalizmin yaratmış olduğu sosyal ve mekansal eşitsizliklerin ulus-devlet tarafından yönetilebilmesi için bir cevap olarak tasarlanmıştır. Yani; yerel devlet merkezin basit bir uzantısı ya da aracı değil; devletin yerel düzeyde temsilini sağlayan emeğin ve sermayenin yeniden üretiminde işlevsel role sahip kurumlardır. Yerel devlet hem merkeze bağlıdır; hem de yerel toplulukların temsilcisidir. Bu yönüyle yerel yönetimler bir çelişki alanı haline gelmektedir. Yereldeki güçler ve merkezdeki güçler arasında yaşanan siyasal mücadeleler yerel devletin niteliğini belirleyecektir (Şengül, 2003, s.183-220; Şengül, 2001, s.184-185).

20. yüzyılın son çeyreğinde ise merkezi yönetim ile yerel yönetim arasındaki ilişkiyi ve güç dengesini değiştiren yapısal dönüşümler yaşanmıştır. Keynesçi ve ithal ikameci birikim stratejilerinin krizi sonrasında yenisığ ideolojiler neoliberal politikaları uygulamaya geçirmiştir. “Thatcher ve Reagan’ın hayata geçirdiği yeni sağ ve neoliberal politikaların tahripkar vuruşları, refah devleti/sosyal devlet anlayışına yöneltmiştir ” (Bayramoğlu, 2015, s.87). Bu durum refah devletinin yereldeki yürütücüsü yerel yönetim kurumlarının yapısında da büyük değişiklikler meydana getirmiştir. Refah devleti politikalarına tepki olarak neoliberal politikalar, minimal devlet serbest piyasa düşüncesini yeniden canlandırmıştır. Kamu hizmetlerinin kamu tarafından ve kamu yararına göre sunulma ilkesi ortadan kaldırılmış, kamu hizmetlerinin özel sektör eliyle gerçekleştirilmesi benimsenerek kamu hizmeti piyasada var olan bir mal olarak değerlendirilmiştir (Bayramoğlu, 2015, s.90). Yerel yönetimler kolektif tüketimi örgütleyen ve emeğin yeniden üretimi sağlayan işlevlerini

yitirerek birikim süreçlerini kolaylaştıran bir role bürünmüştür. 1989'da Dünya Bankası yeni politikalarını “governance” kavramıyla açıklanmıştır ve 1992'de Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) ve birkaç yıl içinde Birleşmiş Milletler (BM) tarafından benimsenen governance anlayışı 1996 yılında düzenlenen HABİTAT 2 Zirvesi'nde Türkçeye yönetim olarak çevrilmiştir (Güler, 2006, s.22). Neoliberal politikaların hakim olduğu 1990'larda yerel yönetimler artık merkezin bir uzantısı olarak değerlendirilmemektedir. “Yeni bir siyasi iktidar modeli olan yönetim modeliyle siyasal iktidar ve devlet örgütlenmesinin dönüştürülmesi” amaçlanmış; “çoklu aktörlerin rol aldığı ve hiyerarşilerin yerine karşılıklı etkileşimin belirlediği bir yönetim süreci” tasarlanmıştır (Şengül, 2001: 84; Bayramoğlu, 2005, s.29).

Yeni sağ ideoloji, sermayenin içinde bulunduğu krizi çözmek için yeni yatırım alanları arayışına girmiştir. Refah devleti ve ithal ikameci birikim stratejileri devlet merkezli bir yapılanmaya sahiptir ve yatırımlar ulus-devletlerin kontrolü altındadır. Dolayısıyla; öncelikle ulus-devletlerin bu merkezi rolü kırılmalıdır; sermayenin yeni yatırım alanlarına girmesi için yapısal uyarlama politikaları ile devletin yapısal olarak dönüşümü gerçekleştirilmiştir. Sermayenin krizine çözüm olarak sunulan özelleştirme politikaları, yerelleştirme politikası ile eş zamanlı ilerlemiştir. Refah devletinin yerel yönetimleri kolektif tüketim hizmetlerini sunan emeğin yeniden üretimini sağlayan birimler olmaktan çıkarak özelleştirmenin aracı durumuna gelmiştir. Bu durum İngiltere'de Thatcher uygulamalarında yerel yönetimlerin görev ve yetkilerinin olabildiğince daraltılması şeklinde seyrederken; Türkiye'de 12 Eylül askeri darbesi sonrası gerek askeri yönetim gerekse ANAP hükümetinin politikalarında yerel yönetim yetkilerinin ve gelirlerinin genişletilmesi şeklinde ilerlemiştir. Yöntemsel olarak farklı olsa da her iki ülkede gerçekleşen yerel yönetim politikalarının amacı kamusal mekanizmaların tasfiye edilerek yetkilerin özel sektöre devredilmesidir (Güler, 1995). Küreselleşen dünyada, kentler yerelliklerin pazarlanması için yeniden düzenlenirken ve yerel yönetimler siyasal müdahaleler ve hukuksal düzenlemelerle yerelliklerin pazarlanmasının önünü açmak için dönüştürülmüştür. Sermaye, sivil toplum ve yerel yönetim ittifakı (yönetişim) ile yerel yönetimler artık ulus-devletin iç dinamikleriyle analiz edilemeyecek bir konuma gelmiştir. Ülkelerin özgün koşullarını

gözetmek kaydıyla uluslararası, ulusal ve yerli sermayenin etkisi tarafından şekillenen kurumlara dönüşmüştür. Belediyelerin hem ulusal hem de uluslararası kuruluşlardan kredi alması, kendi içlerinde şirketleşmeye yönelerek taşeron firmaların kamusal alanda etkinliğinin artırılması, ulaşım gibi kolektif tüketim alanlarının özel firmalara devredilmesi gibi uygulamalarla yerel yönetimlerin kamusal özünü kaybettiğini söylemek mümkün hale gelmiştir.

Özetlemek gerekirse; modern ulus-devletler kapitalist ekonomi politikalarının ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Merkezi devletler yönetsel anlamda hakimiyetini sağlamak ve yerel olana müdahale edebilmek için yerel yönetimleri yukardan aşağıya inşa etmiştir. Yerel yönetimler devlet bütününe ait olduğu için devlet yapısından meydana gelen her dönüşüm aynı zamanda yerel yönetim yapısını da değiştirmiştir. Refah devletinin yerel yönetim mekanizmaları emeğin yeniden üretilmesinden sorumluyken; neoliberal politikalarla dönüşen yerel yönetimler sermayenin ihtiyaçları doğrultusunda hareket eden birimlerdir. Kurumsal ve yönetsel alandaki bu değişiklikler yerel yönetimleri anlamada başat dinamik değildir. Aynı zamanda toplumsal, siyasal, kültürel hareketlerin ve güçlerin temsil edildiği birimler olan yerel yönetimlerin demokratik niteliğini merkezi güçlerle yerel güçler arasında siyasal mücadele ve yereldeki karar alma mekanizmalarının niteliği belirlemektedir.

1.3 TÜRKİYE’DE BİR YEREL YÖNETİM BİÇİMİ OLARAK BELEDİYECİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

1982 Anayasası’nın 127. maddesi yerel yönetimleri “mahalli idareler; il, belediye, köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri” olarak tanımlamaktadır. Öncelikle bir noktaya açıklık getirmek gerekmektedir: Çalışma kapsamında, yerel yönetim birimi olarak ele alınan kurum belediyedir. Çünkü; hem başkan hem de belediye meclisi seçimle görev başına gelmektedir. Belediyeler bir yandan yerel güçlerin temsilcisi konumundayken (aynı zamanda siyasi partilerin etkinlik alanlarından biri); bir yandan da merkezi yönetimin vesayeti altındadır. Ayrıca, Türkiye’nin yerel yönetim yapısına

dair yapılan tartışmaların içeriğinde hakim algı, Osmanlı'dan gelen güçlü merkeziyetçi gelenek devam ettirildiği için yerel yönetimlerin güçsüz ve köksüz kurumlar olduğu şeklindedir. Bu nedenle, Türkiye'deki belediyeciliğin gelişimine geçmeden önce son dönem Osmanlı yerel yönetim anlayışına kısaca değinme gereği duyulmuştur.

Osmanlı yerel yönetim işleyişini detaylı bir şekilde burada ele almak çalışmanın kapsamı açısından mümkün değildir; ancak son dönem Osmanlı'da merkezileşme ve modernleşme hareketleri kapsamında yerel yönetim kurumlarının teknik anlamda temellerinin atıldığını söylemek mümkündür. Klasik Osmanlı yönetim anlayışında merkezin yerelle kurmuş olduğu ilişki; aracılık, esneklik ve müzakereye dayalı bir stratejiye dayalıdır. 18. yüzyılda iltizam sistemiyle birlikte yerel-merkez ilişkisinde bir dönüşüm gerçekleşmiş; Batıyla ticaret yapan yeni bölgesel yerellikler ortaya çıkmıştır (Karen Barkey'den akt. Bilgin, 2018, s.163). Ortaya çıkan bu yeni bölgesel yerellikler devlet yönetim stratejisinin değişimini zorunlu kılmıştır:

“Bu merkezileşme stratejisi yoğun çelişki ve çatışma içeren merkezi devletle yerellikler arasında daha sıkı idari-askeri bağların kurulması sonucunu doğurmuştur. İmparatorluk mekânının yeniden örgütlenmesi olarak uluslaşma dinamiği yerel ve bölgesel düzeyde ekonomik, siyasal ve kültürel kaynakların merkezi bir bürokratik devlet ağı içerisinde birleştirilmesi ve yoğunlaştırılmasını ifade eder. (...) Merkezileşme, 19. yüzyıl boyunca, aynı zamanda imparatorluğun yönetim yapısında kapsamlı dönüşümler meydana getirmiştir. Bu süreç yerelliklere (kentlere, kasabalara ve köylere) aracısız kendi bürokratik kurumlarını taşımaya başlayan devlet aygıtını, hem merkezde hem de yerelliklerde faaliyet yürüten birbirine eklemlenmiş geniş bir bürokratik aktör grubunu ve bunların etkileşim halinde olduğu bürokratik alanı meydana getirerek dönüştürmüştür” (Bilgili, 2018, s.164).

Tanzimat'la birlikte hızlanarak devam eden kapitalist iktisadi dönüşüm içindeki Osmanlı, ulaşım ve kamusal hizmetlerin örgütlenmesi için yeni kurumsal örgütlenmelere ihtiyaç duymuştur. Büyük çoğunluğunu gayrimüslimlerin oluşturduğu özellikle liman kentlerinde yoğunlaşan bir ticaret burjuvazisi oluşmuştur. Sınıfsal yapıdaki dönüşüme paralel olarak kentler dönüşmüş; banka ve sigorta şirketlerinin içinde olduğu yeni kent merkezleri ortaya çıkmıştır. Kent yönetimi vakıf ya da kadılar eliyle yönetilmeyecek kadar karmaşıklaşmıştır (Tekeli, 1983, s.7-8). 1840 yılında modern yerel yönetim kurumları taşra meclisleriyle oluşturulmaya çalışılmış (yerel

ayrıcalıklar sınıfsal bir temele oturtulmuştur), 1856 yılında da İstanbul’da ilk belediye faaliyete geçirilmiştir. 1858’de Beyoğlu ve Galata bölgesini içine alan Altıncı Daire-i Belediye kurulmuştur (Alada, 2008, s.22). 1864 ve 1871 Vilayet Nizamnameleri ve 1877 Vilayet Belediye Kanunu, Osmanlı İmparatorluğu’nun belediyeler konusunda yaptığı hukuki düzenlemelere örnek gösterilmektedir. 1930 yılında yürürlüğe giren 1580 sayılı Belediye Kanunu’na kadar 1877 Vilayet Belediye Kanunu çeşitli değişiklikler olmakla birlikte yürürlükte kalmıştır. 1877 Vilayet Belediye Kanunu önemlidir; çünkü bu kanunla belediyelerin hukuki statüleri belirginleşmiştir (Eryılmaz, 2002, s.11).

Merkeziyetçi ve modernleşmeci politikaların yoğunlaştığı süreçte yerel yönetimler alanında yapılan bu düzenlemeleri “paradoks” olarak değerlendiren açıklamalar mevcuttur. Bu paradoksal durum; değişen sosyo-ekonomik durumlar karşısında merkezi idarenin gerekli yeterliliğe sahip olmadığı için yerel güçleri sürece dahil etmek zorunda kaldığı şeklinde açıklanmaktadır (Ortaylı, 1984, s.20- 29). Öte yandan merkezileşme ve yerel yönetim düzenlemelerinin aynı süreçte başlamasının bir paradoks olmadığı; esasen 1840 yılında kurulan yerel meclislerin, merkezileşme sürecini hızlandırma işlevine sahip olduğu yönünde saptamalar mevcuttur. Bu değerlendirmeye göre; Tanzimat Fermanı, yerel feodal beyler ile feodal merkezi devletin egemenlik ilişkilerini düzenlerken; yerel meclisler bireysel ayrıcalıkların sınıfsal ayrıcalıklara dönüşmesini sağlayan kurumsal araçlar olarak kurgulanmıştır. Osmanlı devlet geleneğinin güçlü bir yerel yönetim sisteminin oluşmasını kolaylaştırdığı savunulmaktadır (Güler, 1992, s.107-133). Osmanlı’da yerel yönetim kurumlarının güçsüz birimler olarak kalmasının sebebini, merkezi otoritenin güçsüzlüğü ile açıklayan bir başka yaklaşıma göre ise güçsüz merkezi otorite yerel kurumsal yapıların oluşmasına izin vermemiştir (Şengül, 2012, s.358-359).

1.3.1. ERKEN DÖNEM CUMHURİYET’TEN 1970’Lİ YILLARA: “MERKEZİN UZANTISI” BELEDİYELER

Yeni modern-ulus devletin yerel yönetim anlayışının analiz edilebilmesinde birkaç önemli noktanın vurgulanması gerekmektedir. Tek parti dönemi, parti-devlet bütünleşmesi, 1929 ekonomik bunalımı ve bu ekonomik bunalıma bağlı olarak ülkenin

açık ekonomi koşullarından devletçilik modeline yönelmesi erken dönemin karakteristik özelliklerini oluşturmaktadır (Göymen, 1997, s.99-104).

Bu karakteristik özellikler çerçevesinde, Cumhuriyet'in yerel yönetimlere dair yaptığı ilk düzenleme 442 sayılı Köy Kanunu'dur. 1924 yılında Ankara Şehremaneti Kanunu çıkarılmıştır. 1930 yılında mevcut belediyelerin çağdaşlaşmaya ayak uyduramadığı, bürokrasiye ve yeni yükselen burjuvaziye uyum sağlayamadığı savından hareketle 1580 sayılı Belediyeler Kanunu çıkarılmıştır. Mevcut belediyeler esnaf ve geleneksel grupların baskın olduğu kurumlardır. 1580 sayılı yasanın amaçlarından biri; belediyelerde geleneksel küçük girişimci sınıfın etkinliğini ortadan kaldırmaktır (Tekeli, 1983, s.10). Kanun belediyelerin yetkisini genişletmesine rağmen; Osmanlı'dan alınan gelenek devam ettirilerek merkeziyetçi politikalar tarafından şekillenmiştir. Belediyeler başta İçişleri Bakanlığı olmak üzere merkezi idarenin yoğun denetimi altındadır (Görmez, 2000, s.84). Belediye meclisleri seçimle oluşturulmasına rağmen belediye başkanları merkezi iktidar tarafından belirlenmektedir. Ankara ve İstanbul'da valiler aynı zamanda bu kentlerin belediye başkanlarıdır (Adıgüzel, 2013, s.102).

1948 yılında Ankara ili için valilik ve belediye başkanlığı makamları ayrılmıştır. 1948 tarihinden sonra Ankara belediye başkanlığına halkın seçtiği kişiler gelirken aynı karar İstanbul için 1954 yılında uygulamaya geçse de dönem dönem valiler belediye başkanlığı görevini yürütmüştür (Görmez, 1997, s.124-125). 1963 yılına kadar belediye meclisi doğrudan halk tarafından seçilirken; belediye başkanı ve belediye encümenleri belediye meclisi tarafından belirlenmektedir. 1963 yılından sonra halk hem belediye başkanını hem de meclisi doğrudan seçmeye başlamıştır (Güler, 2009, s. 294).

Yirmi üç siyasi partinin siyasi programları üzerinden partilerin yerel yönetimlere dair politikalarını analiz eden bir çalışmada, farklı ideolojilerdeki partilerin yerel yönetimler söz konusu olduğunda nasıl benzer bir politika benimsedikleri gösterilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmaya göre; 1935 yılında yayımlanan Cumhuriyet Halk Fırkası'nın (CHF) siyasi programında yerel yönetimlere doğrudan değinilmemiştir. CHF'nin yerel yönetimlere bakışı ise kuvvetler birliği esasına yapılan

vurgudan ve partinin amacının hiçbir şekilde sarsılmayan bir hükümet otoritesi kurmak olduğu yönündeki beyanından yola çıkılarak analiz edilmiştir: Tek parti döneminde yerel yönetimler merkeze doğrudan bağlı birimler olarak kurgulanmıştır (Özgül, 2009, s.305-323). 1923-1946 arası dönemin tek partili yapısı ve parti devlet bütünleşmesi, belediye kurumunda da açıkça etkisini göstermiştir. Bu dönemde kimi zaman parti başkanları aynı anda belediye başkanlığı görevini yürütmüş, seçimlere rağmen belediye başkanları ve meclis görevden alınmıştır (Görmez, 2000, s.84).

Osmanlı'dan gelen feodal ve yarı feodal yerel iktidar ilişkileri yeni modern devletin dönüştürdüğü kanallar aracılığıyla varlıklarını muhafaza etmiştir. Dönemin iktisadi politikaları ile yönetsel aygıtları aynı amaca hizmet etmektedir. Sanayileşmenin merkezi iktidarın kontrolünde gerçekleştiği cumhuriyetin erken dönemi, ülkenin kapitalist üretim sürecine tarım sektörü ile değil sanayi üzerinden eklemlenmeye çalıştığı bir döneme işaret etmektedir. Devletçilik modeli ile yapılan özel sektörün tasfiyesi veya üretim araçlarının toplumsallaştırılması değildir; tarım dışı alanlarda devletin üretici olarak kamu sermayesini sınai birikim sürecine yönlendirmesi ve bu sanayileşme sürecinin bizzat devlet tarafından yönetilmesi amaçlanmıştır. Hem merkez hem de yerel kaynaklar bu yönde kullanılmıştır. (Güler, 1992, s.221-228) Kamu kaynakları ve sermaye sanayileşmeye yönlendirilmiş, kentsel hizmetlere ayrılan kaynaklar oldukça sınırlı tutulmuştur.

Öte taraftan 1580 sayılı Belediyeler Kanunu belediyelere geniş bir görev alanı tanıtmıştır. 1933 tarihinde 2301 sayılı kanunla nüfusu on binden fazla olan belediyelerin altyapı faaliyetlerini finanse etmek için Belediyeler Bankası kurulmuştur. 1935 yılında Belediyeler Bankası aracılığıyla verilen kredilere ek olarak belediyelere teknik destek vermek üzere Belediyeler İmar Heyeti kurulmuştur. 1945 yılında, Belediyeler Bankası ve Belediyeler İmar Heyeti birleştirilerek İl Özel İdareleri ve köyleri de kapsayacak şekilde İller Bankası'na dönüştürülmüştür. Yerel yönetimlerin kurumsallaşması yönünde yapılan değişiklikler devam ederken belediye meclisleri yerel çıkar gruplarının (yerel eşraf, küçük girişimciler, serbest meslek sahipleri), ulusal meclis ise sermaye gruplarının hâkim olduğu birimlerdir. Toplumsal, ekonomik ve siyasal değişikliklere rağmen bu yapılanma 1980'li yıllara kadar büyük değişikliklere uğramadan devam etmiştir (Şengül, 2001). Ancak özellikle Demokrat

Parti döneminde belediye meclisleri yerel çıkar gruplarının mekânı haline dönüşmüştür.

Dünya, 1929 ekonomik krizi ve II. Dünya Savaşı'nın ardından yeni bir sermaye birikim modeline geçmiştir. Gelişmiş ülkelerde, refah devleti politikaları ile yerel yönetimler emeğin yeniden üretimini sağlayan ve kolektif tüketimi örgütleyen birimlerdir. Bu değişime paralel olarak, CHF 1947 yılında hazırladığı programında, yerel yönetimleri demokratik düzenin temel unsuru saydığı ve kamu hizmetlerinin bir kısmının yerel yönetimlere devredilmesi gerektiğini savunarak bu durumun yasal düzenlemelerle güvence altına alınması yönünde açıklamalar yaptığı görülmektedir (Özgül, 2009, s.312).

1950 yılında siyasi iktidar el değiştirmiştir; ancak “siyasi iktidarın sınıfsal içeriğinde niteliksel anlamda bir değişiklik meydana gelmemiştir” (Boratav, 2003, s.93). Aynı dönemlerde devletçilik politikaları terk edilmiş, tarımda makineleşme başlamış, kırdaki ciddi anlamda bir işgücü fazlalığı doğmaya başlamıştır. Öte yandan Türkiye'nin birikim sürecine dış borç ve yardımların eklendiği bir dönemdir. II. Dünya Savaşı'ndan sonra, tek parti rejiminden çok partili sisteme dönüş ve sanayileşmenin sebep olduğu tarımda makineleşmeye bağlı olarak başlayan kentleşme süreci; merkez-çevre ilişkileri, merkezle yerel yönetim arasındaki iş bölümü ve kaynak dağılımı konusunda yeniden bir düzenlenmeye gidilmesini zorunluluk haline getirmiştir (Göymen, 2014: 12). Ancak ithal ikameci sanayileşme politikalar sebebiyle kaynaklar sanayiye aktarılmaya devam edilmiş ve kentsel hizmetlere ayrılan kaynaklar minimum seviyede tutulmuştur.

Demokrat Parti döneminde yerel meclislerde küçük girişimci sınıf ağırlığa sahiptir. DP'nin demokratikleşme yönündeki muhalefeti belediyeleri de kapsarken, iktidar olduktan sonraki süreçte belediye yasalarında kayda değer bir değişiklik yapılmamıştır. Demokrat Parti'nin tabanını oluşturan esnaf ve küçük üreticiler esas olarak belediyeler yoluyla yaratılan imkânlarla partiye bağlanmıştır. Gelişen burjuvazinin çıkarları belediyeler aracılığıyla geliştirilmiştir (Tekeli, 1983, s. 10). “Muhalefetin temsilcisi bulunmayan 1950'li yılların belediye meclislerinde üyelerin % 65'i esnaf tüccar, %25'i serbest meslek sahibi olmak üzere %90'ı geleneksel-kentsel

küçük üretici ile gelişen burjuvazinin temsilcilerinden oluşmaktadır” (Güler, 2006, s.31). DP’nin iktidarda bulunduğu dönemde belediye meclisleri kentsel ve kırsal geleneksel kesimlerin etkisine girmiştir (Adıgüzel, 2013, s.104). Tek Parti Dönemi uygulamaları devam ettirilmiştir: “Belediye meclisleri bakanlar kurulu kararı ile dağıtılabılır, içişleri bakanı belediye başkanını görevden alabilir ve belediye başkanı iki dereceli seçimle seçilir” (Koçak, Ekşi, 2010, s.301). Tek parti rejiminin merkeziyetçi düşünce yapısı DP yönetiminde de aşılamamıştır. Bu aşamada Güler’in DP’nin yerel yönetim politikalarına dair yapmış olduğu değerlendirme şöyledir:

“Belediye gelirleri arttırılmakla birlikte gelir sisteminde yapısal değişikliğe gidilmemiş, önceki dönemin merkeziyetçi çerçevesi korunmuş, yerel yatırımlar merkezi yönetim tarafından akçal-teknik araçlarla biçimlendirilmeye çalışılmıştır. Belediyeler için hem kamu taşınmazları hem altyapı yatırımları yoluyla yerel sermayeye kaynak aktarma yolu açık bırakılırken, başlıca yerel yatırımlar merkezi yönetimin denetimine alınarak büyük müteahhit - inşaat sermayesinin devreye girmesi sağlanmıştır. Dönemin belediyeleri “tek işlevli” yapılarıyla dikkat çekmektedir” (Güler, 1992, s.241).

Bu dönemde belediyelerin sayısında da artış gözlemlenmiştir; tek parti döneminde kurulan belediye sayısı 91 iken, 1945-1960 arasında 412 yeni belediye kurulmuştur. Kentleşme sürecinin hızla devam ettiği dönemde mevcut iktidarlar belediyeleri siyasi kazanç birimleri olarak görmüşlerdir (Koçak, Ekşi, 2010, s.301; Keleş, 1991, s.293)

27 Mayıs 1960 askeri darbesinden sonra belediye başkanları görevden alınmış ve yerlerine illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar atanmıştır. 307 sayılı kanunla belediye başkanlığı seçimlerinde tek dereceli çoğunluk usulü (doğrudan halk tarafından) esas alınmıştır. Bu tarihten önce belediye başkanları halk tarafından seçilen belediye meclis üyeleri tarafından seçilmekteydi. Bu kanunla yapılan önemli değişikliklerden biri de belediye meclis üyelerinin il seçim kurulunun onayı alındıktan sonra göreve başlaması koşuludur. Bu değişiklik öncesinde belediye meclis üyeleri ilgili birimdeki mülki idare amiri onay verdikten sonra göreve başlayabilirdi. 1950’lerden 1980’lere belediyelerin gelirlerini iyileştirmeye yönelik atılan adımlar yetersiz kalmış ve belediyeler mali anlamda merkeze bağımlı kalmaya devam etmiştir (Görmez,1997, s.132-134).

1961 Anayasası'nın 112. maddesinde "idarenin kuruluş ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır. İdare kuruluş ve görevleriyle bir bütündür" ibaresi yer almıştır. Ayrıca anayasasının 116. Maddesi ile yerel yönetimlerin görev alanı anayasal güvence altına alınmıştır: "Yerel yönetimler il, belediye ve köy halkının müşterek mahalli ihtiyaçlarını karşılayan ve genel karar organları halk tarafından seçilen kamu tüzel kişiliğidir". Ayrıca bu maddede yerel "yönetimlere görevleri ile orantılı gelir kaynaklarının sağlanacağı" hükmü yer almaktadır.

Bir taraftan yerel yönetimlere dair hukuksal düzenlemeler devam ederken, 1950'lilerde kırdan yaşanan çözümlere bağlı olarak Türkiye hızlı bir kentleşme sürecine girmiştir. Kentleşmeye bağlı olarak yeni belediyeler kurulmaya devam etmiştir. Emek gücünün kentleştiği 1950-1980 arası dönem, kırdan kente yaşanan göçün neden olduğu büyük yapısal problemleri de beraberinde getirmiştir. Her ne kadar belediye sayısında niceliksel anlamda bir artış söz konusu olsa da belediyeler görev ve yetkileri bakımından cılız kalmaya devam etmiştir. Bu haliyle belediyeler yeni kent yoksullarının sorunlarına çözüm üretmekte yetersiz kalmıştır. Konut, altyapı, ulaşım gibi kentsel sorunlara çözüm üretmekle görevli olan devlet mekanizmaları, kaynakları ithal ikameci ulusal kalkınma politikaları doğrultusunda sanayileşmeye yönlendirmeye devam etmiş; emeğin yeniden üretimini sağlayacak olan kentsel hizmetlere ayrılan kaynaklar sınırlı tutulmuştur. Yeni kent yoksulları konut sorununa geçekundu yaparak; işsizlik problemine ise enformel sektörler aracılığı ile çözüm bulmaya çalışmıştır. Yeni kent yoksullarının kente eklenme çabaları olarak değerlendirilen bu iki olgu ile yerel gruplar, yerel yönetim kurumlarına ait görevleri bizzat kendileri gerçekleştirmişlerdir. Gelişmiş ülkelerde aşırı birikime bağlı olarak sermaye kentsel alanlara yönlendirilirken; Türkiye gibi az gelişmiş ülkelerde sınırlı sermaye sanayiye aktarılmıştır. Refah devleti ülkelerinde kolektif tüketimi örgütleyen birimler olarak güçlenen yerel yönetimlere karşın; Türkiye gibi ülkelerde yerel gruplar aracılığı ile yerel yönetimler ekonomik olarak güçsüz kalmasına rağmen politik kurumlara dönüşmüştür. Kentlerde yaşanan yoğun göç nedeniyle kentsel hizmetlere yönelik talebin oldukça fazla olduğu böyle bir dönemde, kentsel taleplerin karşılanamaması siyasal iktidarların otoritesini sarsan bir olgudur. Çünkü; problem

geçici olmaktan uzak yapısal bir problemidir. Bir süre sonra, gecekondulaşma partilerin daha fazla oy alabilmek ve iktidara gelebilmek için kullandığı potansiyel oy alanlarına dönüşmüştür. İktidarlar bu yapısal sorunların krize dönüşmemesi için bir takım “tampon mekanizmalar” üretmiştir. Gecekonduklara verilen mülkiyet hakları bu mekanizmalardan biridir (Şengül, 2003. s. 190-193; Şengül, 2001, s.112-137).

Ancak hükümetler tarafından tampon mekanizmalarla geçiştirilmeye çalışılan hatta ilk ortaya çıktığı dönemde desteklenen gecekondulaşma, sınıf hareketleri ve toplumsal hareketlerin zaman içinde birleşerek politik bir karakter kazandığı 1970’li yılların Türkiye’inde kentsel harekete dönüşmüştür. 1950’li ve 60’lı yıllarda politik ve örgütlü olmayan bu hareket 1970’li yıllarda politikleşerek örgütlü bir yapıya kavuşmuştur. Toplumsal hareketlerin bir kısmı, gecekonduklardan kente eklenme çabası içinde kolektif tüketimi örgütlemeye yönelik çözümler üretmeye çalışmışlardır. Gecekonduklardan konut sahibi olmak isteyen düşük gelirli sınıflar için de bir çözüm aracı olarak görülmeye başlanmıştır. Öte yandan sistem dışı sol hareketler kentsel konut sorununa gecekonduklardan ürettikleri çözümlerle kitlesel destek bulabilmişlerdir. Kentsel hizmetlerden yararlanamayan, mevcut politikalardan dolayı kente eklenme sorunu yaşayan gecekondu alanları sol hareketlerin etkili olduğu muhalif birimlere dönüşmüştür (Aslan, 2004, s.70-86).

1.3.2. YENİ BELEDİYESİZLİK HAREKETİ (1973-1980)

12 Mart askeri rejimi gecekondu bölgelerini şiddet aygıtlarını kullanarak kontrol altına almaya çalışmış ve bu bölgeleri yıkmaya çalışmıştır. Askeri rejimin sert tutumu karşısında gecekondu alanları, askeri rejim tarafından pasifleştirilmeye çalışılan radikal sol hareketlerin kentsel taleplere yönelik söylemlerinin karşılık bulduğu mekânlara dönüşmüştür. 14 Mayıs 1972’de Bülent Ecevit CHP Genel Başkanı seçilmiştir. Ecevit’in “ortanın solu” olarak nitelendirilen siyasi programı, radikal sol hareketlerin askeri rejim tarafından dağıtıldıktan sonra toparlanmaya çalıştığı bu dönemde toplum nezdinde kabul görmüş, işçi sınıfı ve kent yoksulları oyunu CHP’den yana kullanmış ve 14 Ekim 1973 genel seçimlerinde CHP birinci parti olarak seçimleri kazanmıştır. Genel seçimlerin hemen ardından yapılan 9 Aralık 1973 tarihli yerel seçimlerde de birçok ilin belediye başkanlığı görevine CHP’li başkanlar

gelmiştir. 1973 seçimleri, halkın politik bilincinin gelişmesi ile hem siyasal katılım hem de kentsel taleplerin yükseldiği bir dönemde, kentsel sorunların siyasal tercihleri yönlendirdiği seçimler olmuştur (Güler, 2013, s.134).

1973 genel seçimlerinde CHP birinci parti olmasına rağmen çoğunluğu sağlayamadığı için koalisyon hükümeti kurulmuştur. 1973 yerel seçimleri ile Türkiye, merkezi iktidar ve yerel yönetimlerin çatışmasına sahne olacak yeni bir döneme girmiştir. Merkezi yönetimde sağ muhafazakâr ideoloji iktidardayken; üç büyük il (İstanbul, Ankara, İzmir) CHP’li sosyal demokrat belediye başkanları tarafından yönetilmeye başlanmıştır. (Ankara Vedat Dalokay 1973-1977, Ali Dinçer 1977-1980; İstanbul Ahmet İsvan 1973-1977, Aytekin Kotil 1977-1980; İzmir İhsan Alyanak 1973-1980; Adana Ege Bagatur 1973-1977, Selahattin Çolak 1977-1980; İzmit Erol Köse 1973-1977; Mersin Kaya Mutlu 1977-1980).

Gecekondulaşma ve yeni kent yoksullarının problemlerini toplumsal adalet problemi olarak görmeye başlayan CHP’nin içinden çıkan bir grup, “kentsel solculuk” olarak adlandırılabilen bu politikanın olumlu sonuçlarını 1973 seçimlerinde İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük kentlerde iktidara gelerek görmüşlerdir. “Yeni belediyeçilik hareketi” olarak adlandırılan ve pratikten yola çıkılarak oluşturulan bu anlayış 1977 seçimlerinde de başarılı olmuştur. Ancak 1977 yerel seçimlerinden sonraki süreçte hareket radikal niteliğini kaybetmiştir (Batuman, 2010, 224). “Kentsel solculuk” stratejisini Şengül şöyle açıklamaktadır.

“Bu strateji, iktidarın siyasal merkezden yerel birimlere aktarılması, temsiliyet kanalının kitlelere, öncelikle de gecekondularda yaşayanlara açılması, birlikte tüketim araçlarının kolektifleştirilmesi, diğer bir deyişle kullanım değerinin değişim değeri karşısında öncelik kazanmasını içeriyordu (Şengül, 2001, s.134).

1973 yılında seçimleri kazanan sosyal demokrat belediye başkanları başlangıçta bir programa sahip değildir. Sahip oldukları kıt kaynaklarla kamusal hizmetleri doğrudan üretmeye yönelik çalışmalar başlatmış; sağlık, eğitim, ulaşım ve konut projeleri üretmiş, temel tüketim maddelerinin üretimine yönelik girişimlerde bulunmuşlardır. 1977 yılında ilk dönemin pratikleri temel alınarak yeni belediyeçilik

hareketi, kent uzmanları tarafından bir program olarak açıklanmıştır. Program beş temel ilkeye dayanmaktadır: Demokratik belediye, üretici belediye, tüketimi düzenleyici belediye, birlikçi ve bütünlükçü belediye, kaynak yaratıcı belediye (Tekeli, Gülöksüz, 1990).

Yeni belediyecilik hareketini, Türkiye yerel yönetim tarihi içinde özgün bir dönem olarak değerlendirebilmenin birkaç nedeni bulunmaktadır. Öncelikle bir iktidar aygıtı olarak yukarıdan aşağıya inşa edilen yerel yönetimler, II. Dünya Savaşı'ndan sonra gelişmiş ülkelerde emeğin yeniden üretimi işlevini gerçekleştiren ve kolektif tüketimi örgütleyen kurumlar olmuşlardır. Türkiye'deki yeni belediyecilik hareketi, gelişmiş ülkelerdeki yerel yönetimlerin işlevlerine yaklaşan bir anlayışla yeniden yerel yönetim kurumunu tartışmaya açmıştır. Refah devletinin yerel yönetim anlayışı Türkiye'de "yeni belediyecilik hareketi" ile hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Öte taraftan bu hareket dönemin belediye başkanlarının toplum tarafından sahiplenilmesiyle birlikte belediye başkanlarının kişiliği ile özdeşleşen bir hareket olmuştur. Çeşitli kent uzmanları ve bilim insanlarının desteğini alarak hareket etmişlerdir. Ancak; CHP'nin içindeki belli gruplar bu sürecin belediye başkanlarının isimleriyle özdeşlemesinden rahatsızlık duymuşlardır. Bir taraftan merkezi iktidarın vesayetçi yerel yönetim anlayışı; bir taraftan da partinin kendi içindeki problemler hareketin genişlemesine engel olmuştur demek mümkündür.

Merkezi iktidarın en büyük denetim ve baskı aracı olarak kullandığı aracı mali kaynaklardır. Muhalefetin elindeki belediyeler kıt kaynaklarla kentleri yönetme problemi ile karşı karşıya kalmıştır. Bu dönemde merkezi iktidar 1961 anayasasının "belediyelere görevleriyle orantılı gelir sağlama" hükmüne uymayarak sosyal demokratların elindeki belediyelere kaynak aktarımını olabildiğince sınırlı tutmuş; kıt kaynaklarla belediyeyi yönetmeye çalışan belediye yönetimleri ise çözümü devlet kurumlarına yapmaları gereken (SSK, TEK gibi) ödemeleri yapmayarak bulmuşlardır. Ancak bu durum 1980 askeri darbesi sonrası dönemde belediyeler üzerinde yoğunlaşan merkezi iktidar vesayetinin daha da baskıcı hale gelmesinde meşrulaştırılma aracı olarak kullanılmıştır (Tekeli, 1992).

1973-1980 yılları arasında CHP’li belediyelerin yönetimindeki belediye başkanları tarafından yeni belediyeçilik hareketine toplum tarafından verilen destek ve toplumcu belediyeçilik anlayışla hareket eden belediye başkanlarının halk tarafından büyük bir sempatiyle karşılanması partinin kendi içinde rahatsızlanmalara yol açmıştır. 1977 yerel seçimlerinde 1973 yerel seçimlerini kazanan belediye başkanlarının bir kısmı parti merkezi tarafından aday gösterilmeyerek tasfiye edilmiştir (Batuman, 2013). Vedat Dalokay, Ahmet İsvan ve Erol Köse’nin 1977 seçimlerinde aday gösterilmemesini, 70’lerin CHP’sinin genel politikalarının kapitalist sistemin yaratmış olduğu çatışma ve çelişkilere dokunmayarak popülist bir yaklaşıma sahip olmasıyla temellendiren yaklaşımlar mevcuttur. Bu görüşe göre; belediyeyi sınıf merkezli bir yaklaşımla yönetmeye çalışan Ankara, İzmit, İstanbul belediye başkanlarının 1977 yerel seçimlerinde aday gösterilmeme nedeni esas olarak bu ideolojik farklılıktır (Keleş, 1992).

Belediye meclislerinin yapısından kısaca söz edilmişti. Cumhuriyet’in ilk yıllarından 1980’li yıllara kadar Türkiye’de belediye meclisleri yerel çıkar gruplarının, küçük üretici ve girişimcilerin hâkimiyet alanı olmaya devam etmiştir. Sosyal demokrat belediye başkanları belediye meclisleri ile de ciddi çatışmalar yaşamak zorunda kalmıştır. Kent içi kaynakların dağıtımında belirleyici bir işleve sahip olan belediye meclisleri siyasal partilerin temsilcisi konumundadır. Merkezdeki büyük yerli sermaye yerelde de belediye meclisleri aracılığı ile iktidarını korumaya çalışır (Güler, 2013, s.135). Bu durum; çalışan kesimleri özneleştirerek kolektif tüketimi kamusal mekanizmalar aracılığı ile örgütlemeye çalışan ve merkezin baskıcı tutuma karşın yerel yönetimlerin özerkliğini savunan belediye başkanları ile belediye meclisleri arasında gerilimli bir ilişki ortaya çıkarmıştır. 1977 yılında Geray’ın Mimarlık Dergisi’nde çıkan “Belediyelerin Yapısal Sorunları” başlıklı çalışmasında belediye meclisleri ile yaşanan gerilimli ilişkiye dair tespitleri şöyledir:

“İşbaşında bulunan belediye başkanlarının, meclis üyelerinin sınıfsal kökenlerine bakılırsa, belediye karar ve yürütme organlarının büyük çoğunluğunun küçük esnaf ve sanatkârlar ile aracılardan, küçük girişimcilerden ya da üreticilerden oluştuğu bir gerçektir. Dolmuşçular ya da otomobilciler, fırıncılar, akaryakıt satıcıları, yapsatçılar ve benzerleri belediye organlarında en geniş ölçüde temsil edilmektedirler. Bu nedenle, ekmek konusunda belediye başkanlarının ucuzlatma girişimlerine, merkezi yönetim kadar belediye meclis

ve encümenlerinden de karşı çıkanlar olmuştur. Bunların başkanla aynı siyasal partiden olmaları, çıkarlarına dokunan kararlara karşı tepki göstermelerine engel olmamıştır. Arsa spekülasyonuna karşı alınacak önlemler ve toplu konut girişimleri karşısında üstencilerden, yapsatçılardan, yapım araç ve gereç alış veriş yapanlardan çok büyük tepkiler gelmiştir” (Geray, 1977, s.36).

Özetlemek; gerekirse yeni belediyeçilik hareketi; hem merkezi iktidar hem belediye meclisleri hem de CHP içindeki belli gruplarla çatışma yaşamak durumunda kalmıştır.

Yeni belediyeçilik hareketinin maruz kaldığı bu engellemeler çerçevesinde toplumcu belediyeçilik olarak da nitelendirilen 1973-1980 dönemi belediyeçiliğin genel özelliklerine ve Ankara ve İzmit belediyelerinin uygulamalarına kısaca değinilecektir.

Yeni belediyeçilik hareketi İzmit, İstanbul ve Ankara belediyelerinin öncülüğünde; yerel yönetimlerin emeğin yeniden üretim koşulları ve toplumsal tüketim süreçlerindeki işlevlerine yönelik yeni yaklaşım arayışı olarak ortaya çıkmıştır (Yıldırım, 2013, s.128). Hareket 1977 yılında bir program halinde sunulmuştur. Yeni belediyeçilik hareketi “karşı-hegemonik bir kentsel politika sürecinin bileşeni” olarak kentleşme uzmanlarının desteğiyle çalışan sınıfların taleplerine yönelik geliştirilmiştir. Çalışan sınıfları toplumsal özne kabul ederek yerel yönetimlerin özerkliğini savunmuştur (Batuman, 2010, s.224).

1973-1977 döneminde Ankara Belediye Başkanlığı görevini yürüten Vedat Dalokay çalışmalarını “çevreden merkeze belediyeçilik”, “belediye kentin anasıdır” gibi söylemlerle sloganlaştırmıştır. Dalokay, “belediye emlaklarını kullananların kiralarını artırıyor, bu mülklerde oluşmuş mafyalaşmış kullanışların üzerine gidiyor, merkezi hükümetin mali baskısına karşı işçi sigorta primlerini yatırmıyor, elektrik paralarını ödemiyor, bunları yatırımlarda kullanmaya çalışıyordu” (Tekeli, 1991). Dalokay, su ve kanalizasyon projeleri hazırlatarak uygulamaya geçirmiştir. Konut sorununu çözmek için ürettiği ve merkezi hükümetin engellemeleri dolayısıyla bitiremediği Batıkent Projesi (toplu konut projesi) Dalokay’ın önemli projeleri arasındadır. Temel tüketim ihtiyaçlarının karşılanması için çalışmalar yürütmüştür.

Ekmek fiyatlarının yükselmemesi için Fırıncılar Derneği ile yaşanan çatışmaların ardından belediyeye ait ekmek fabrikası kurulmuştur. Dalokay'ın icraatları, Ankara Belediyesi'ne bağlı başkanlık uzmanları tarafından "toplumcu belediyecilik" adıyla programlaştırılmıştır (Yıldırım, 2013, s.240-245).

1977 yılındaki yerel seçimlerde aday gösterilmediği için "boğulan başkan" sıfatıyla anılan 1973-1977 dönemi İzmit belediye başkanlığı görevinde bulunan Erol Köse "İzmit Yeni Yerleşmeler Projesi" ile konut sorununa çözüm bulmayı hedeflemiştir. Bu projeye göre; on yılda otuz bin konut tamamlanacaktır. Proje yalnızca konut sorununu çözmeyecek aynı zamanda halkın iktidar olduğu bir toplumun koşullarını oluşturacaktır. Yerleşme alanı mahalleler ve kooperatifler şeklinde örgütlenerek doğrudan katılım olanakları sağlanacaktır. Projeye amaçlanan sivil ve demokrat bir kent yönetiminin gerçekleştirilmesidir (Kahraman, 1978, s.101).

Bu dönemde gıda fiyatlarını kontrol altına alabilmek için Tanzim Satış Mağazaları kurulmuş; halka aracısız ekmek ulaştırılması için "halk ekmek" uygulaması başlamıştır. Kent içi ulaşımın düzenlenmesine yönelik çalışmalar düzenlenmiştir. 25 Nisan 1975 tarihinde Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği, 1977 yılında Türkiye Belediyecilik Eğitim ve Araştırma Vakfı kurulmuştur. Sendikalar, meslek odaları, akademisyenlerle işbirliği yapılmıştır. Yeni belediyecilik hareketi, bütünlükçü bir yaklaşım içinde kamusal hizmetleri belediyeler aracılığı ile sunmaya çalışmıştır.

1973-1980 arası dönemde yerel yönetimlerin yapısında büyük değişimlerin yaşandığını yeni belediyecilik hareketinden yola çıkarak söylemek mümkün değildir. Çünkü; Türkiye'nin merkeziyetçi yapısı ve yine merkeziyetçi yapı ile bağlantılı olarak yerel yönetimlerin merkezin bir uzantısı olarak görülmesi genel geçerliliğini korumaya devam etmiştir. Bürokratik kurumların yerel yönetimler üzerindeki ağırlığı artarak devam etmiştir. İktidar partileri belediyelerin merkezi yönetimin denetimi altında olması gerektiği olgusuna sıkı sıkıya bağlanmışlardır. "Bunda bazı milletvekillerinin belediyeler üzerinde denetim kurmak yoluyla yeniden seçilme kaygılarının, hem de iktidarın yöreye hizmet götürme gücünü elinde tutarak daha çok oy alma isteğinin etkisi olmuştur" (Görmez, 1997, s.131-136).

Yeni belediyeçilik hareketinin toplum nezdinde kazandığı destek merkezi hükümeti de yerel yönetimler alanında girişimlerde bulunmaya zorlamıştır. 1978 yılında kurulan Yerel Yönetim Bakanlığı’nı böyle bir temele sahip girişim olarak değerlendirmek mümkün gözükmektedir. Bir taraftan merkezi iktidar 1960’lı yıllardan itibaren giderek hızlanan kentleşme olgusuna bağlı olarak ortaya çıkan kentsel sorunları ötelemiş; öte taraftan 1970’li yıllarda derinleşen ekonomik krize bağlı olarak yoksullaştırıcı politikaların halk üzerinde yaratmış olduğu baskı neticesinde kentsel problemler büyümeye devam etmiştir. Aynı süreçte 1973 ve 1977 yerel seçimlerinde sosyal demokratların kazanmış olduğu başarıyla merkezin de yerel yönetimlere eğilme çabası Yerel Yönetim Bakanlığı’nın kuruluş nedenleri arasında gösterilmektedir. Ancak Yerel Yönetim Bakanlığı’nın ömrü kısa olmuştur. 1979 yılının Kasım ayında bakanlık kaldırılmıştır. Yerel yönetimlerin özerkliğini sağlamak amacıyla yola çıkan bakanlık merkezden yerel birimleri denetleyici bir kuruma dönüşmüş; “belediyeler bakanlığı” olarak hareket etmiş ve uygulanan politikalar “partizan” bir içeriğe bürünmüş, kaynak aktarımı konusunda siyasi ölçütler belirleyici olmuştur (Keleş; 1992, s.365-370).

1977 yerel seçimlerinden sonra radikal niteliğini kaybeden yeni belediyeçilik hareketi, 1980 askeri darbesiyle son bulmuştur. 12 Eylül 1980 askeri darbesinin ardından yerel yönetimler kapitalist birikim sürecinin yerel aktörüne dönüştürülmüştür.

1.3.3. 1980’Lİ YILLARDAN GÜNÜMÜZE: “KAPİTALİST BİRİKİM SÜREÇLERİNİN YEREL AKTÖRÜ VE MERKEZİN UZANTISI” BELEDİYELER

1980 sonrası dönemde Türkiye’de yerel yönetimlerin geçirdiği dönüşümlerin analiz edilebilmesi için makro ölçekte bir değerlendirilme yapılması zorunludur. 1980 sonrası Türkiye’nin içinde bulunduğu ekonomik, toplumsal ve yönetsel dönüşümler gelişmiş kapitalist ülkelerin sermaye birikim krizinin çözülmesine yönelik tasarlanan politikaların zorunlu bir sonucudur.

1929 ekonomik krizinin ve II. Dünya Savaşı'nın ardından kapitalist birikim sürecini düzenlemek için devletin sosyoekonomik alana müdahalesi üzerinden kurgulanan Keynesçi Refah Devleti 1970'lerin sonuna kadar hakim hegemonya olarak varlığını sürdürmüştür. Kapitalist krizin gelir dağılımındaki eşitsizlikler sebebiyle talep yetersizliğinden kaynaklandığını söyleyen Keynesçi paradigmaya göre; devlet sosyal ve ekonomik alana müdahale ederek talebi yönetmelidir. Devlet, dolaylı teşvikler yaparak, kamu eliyle ucuz kredi sağlayıp devlet eliyle yatırımlar yaparak, faiz hadlerine müdahale ederek doğrudan doğruya devlet harcamaları ile ekonomik ve sosyal yaşama müdahale etmelidir. Böylece “toplumun marjinal tüketim eğilimi yüksek ve dolayısıyla talep artışı yaratacak olan düşük gelirli kesiminin alım gücünü arttırmak; bu yolla diğer taraftan sermaye kesiminin elinde biriken ve toplumda alım gücünün düşük olması sebebiyle yatırıma dönüşemeyen sermaye fazlasını tekrar üretime katmak üzere refah harcamalarını arttırma yolunu seçer” (Nacar, 2005, s.203). Bu şekliyle Keynesçi refah devlet; sosyal demokrat partilerin, işçi sendikalarının ve komünizm karşıtlığı üzerinden muhafazakâr partiler ve yandaş kuruluşların desteğini alarak meşruiyetini sağlamıştır (Şaylan, 1995). Yerel yönetimler bu politikaların gerçekleştirilmesi için refah devletinin taşıyıcısı olarak yeniden kurgulanmıştır. Devletin yapısal olarak geçirdiği dönüşüm sonucunda devletin organik parçası olan yerel yönetimler talebi arttırmaya yönelik kentsel hizmetlerin ve kolektif tüketim alanlarının (eğitim, sağlık, konut, ulaşım vs.) örgütlenmesini ve sunumu sağlamıştır. 1970'lere kadar faiz hadlerini düşürerek özel sektörün hareket alanını kolaylaştıran devlet mekanizması, 1970'lerin sonunda sermayenin engellenemeyen krizinin nedeni olarak gösterilecektir. Aynı dönemlerde ithal ikameci birikim modelinin hâkim olduğu az gelişmiş ülkeler, dış borç ve yardımlara bağımlı birimlere dönüşerek derinleşen bir ekonomik krizin içine girmiştir. Gelişmiş ülkelerdeki refah devletinin mali krizi ve az gelişmiş ülkelerde ithal ikameci birikim stratejisinin tıkanması ile neoliberal ekonomi politikalarının meşruluk zemini oluşmuş gözükmektedir. Yeni sağ ideoloji, sosyal ve ekonomik hayata müdahale eden devleti krizin sorumlusu ilan etmiştir. Gelişmiş ülkelerin aşırı birikim krizine çözümü, gelişmekte olan ülkeleri IMF, Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar aracılığı ile yapısal anlamda dönüştürerek sermayenin dolaşım alanlarının önündeki engelleri kaldırarak bulunmuştur. Serbestleştirme,

özelleştirme ve yerelleştirme mekanizmaları devreye sokularak devlet; kentsel hizmet alanlarından geri çekilmiş, kamusal hizmet alanları özel sektöre devredilmiştir.

Gelişmiş ülkelerin yerel yönetimler üzerinden kurguladığı 1970’li yılların “kent yöneticiliği” anlayışı hem ekonominin hem de devletin mali krizi nedeniyle radikal bir dönüşüm geçirerek yeniden yapılandırılmıştır. Kolektif tüketim alanlarından büyük oranda çekilen yerel yönetimler, görev alanı kapsamında kalan alanlarda ise özel sektör ile işbirliğine yöneltilmiştir. Yerel yönetimler Batı’da emeğin yeniden üretimini sağlayan bir kent yöneticiliğinin asli unsuru olma işlevi kaybederek; “kent işletmeciliği” temelinde sermayenin ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmiştir (Şengül, 2001).

Gelişmekte olan ülkelerde de benzer bir süreç izlemiştir. Türkiye’de neoliberal ekonomi politikalarına geçiş Şili ve Arjantin’de olduğu gibi askeri bir müdahale ile gerçekleşmiştir. 12 Eylül 1980 askeri darbesinin ardından 6 Kasım 1983 tarihine kadar ülkeyi yöneten askeri rejim, bir taraftan baskı ve şiddet aygıtlarını kullanarak toplumsal ve siyasal alanı düzenlerken; diğer taraftan da ekonomik alanı yeniden yapılandırmanın hukuki ve siyasi alt yapısını oluşturmuştur. 24 Ocak kararlarını uygulamaya geçirebilmek için öncelikle 1970’lerde giderek derinleşen krize bağlı olarak politikleşen işçi sınıfı, radikal sol hareketler ve diğer kentsel toplumsal hareketler yoğun bir şiddetle bastırılmıştır. Yeni sermaye birikim sürecine uygun olarak devletin kurumsal yapısı otoriter-militarist bir yapılanmayla yeniden şekillenmiştir (Akça, 2016).

Dışa açık büyüme stratejisinin gerektirdiği kurumsal yapılanma, devletin üretim ve yatırım alanlarından çekilerek bu alanları özel sektöre devretmesine paralel olarak gerçekleştirilmiştir. İktidar ilişkilerinin içkin olduğu kentler de değişen ekonomi politikalarına koşut olarak dönüşüm sürecine girmiştir. Kent mekânı, değişim değeri üzerinden yapılandırılmıştır. Yerel yönetimler hem yönetsel hem mali açıdan yeniden düzenlenmiştir.

1980 askeri darbesinden 1984 yılına kadar olan birinci dönemde öncelikle askeri rejim tarafından belediye başkanları görevden alınmış, belediye yönetimlerine vali, kaymakam ve askerler atamıştır; belediye meclisleri feshedilmiştir. Görevden

alınmayan belediye başkanlarının ise partilerinden ayrılma şartı getirilmiştir. 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu ile belediye gelirleri arttırılmış; genel bütçe vergi gelirlerinden %5 gibi önemli bir pay belediyelere ayrılmıştır. Anayasa aracılığı ile yerel yönetimler üzerindeki yönetsel vesayet genişletilmiştir (Keleş, 1992, s.9-14).

Kasım 1983 genel seçimlerinde birinci parti olan Anavatan Partisi (ANAP) 25 Mart 1984 yerel seçimlerinde de birinci parti olarak seçimleri kazanmıştır. Neoliberal politikaların uygulanması için askeri rejim tarafından yaratılan ve düzenlenen hukuksal zemin ve 1984 yılında ANAP'ın belediyeler yasasında yapmış olduğu radikal değişiklikler ile ANAP Belediyeciliği Türkiye'de yerel yönetimlerin özelleştirme uygulamaları ile sermayenin yeniden üretim işlevini yüklediği sürecin ilk dönemini oluşturmaktadır. ANAP sonrası dönemde yerel yönetim kurumlarında gerçekleştirilen yapısal ve yönetsel değişiklikler, ANAP belediyeciliğinin yerel yönetimler kurumlarında gerçekleştirdiği yapısal dönüşümler üzerinden yükselmiştir. Neoliberal belediyecilik anlayışı olarak nitelendirilen bu belediyecilik tarzı toplumsal ve siyasal gerilimlerin artmasında başat rol oynayacaktır.

1982 Anayasası'nın 127. maddesinde yer alan "büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir" maddesine dayanarak Ocak 1984'te 2972 sayılı kanun çıkarılmıştır. Kanun, büyük şehirleri anakent (belediye başkanı ve meclis) ve ilçelerden (belediye başkanı ve meclis) oluşan ikili bir yapıyla yönetme esasını getirmiştir. 25 Mart 1984 yerel seçimlerinden iki gün önce 195 No'lu KHK ile İstanbul, Ankara ve İzmir büyükşehir belediyelerinin kuruluş ve yönetim ilkeleri düzenlenmiştir. Bu düzenleme özellikle ilçe belediyelerinin yetkilerini güçlendiren bir yapıya sahiptir. Çünkü; ANAP'lı yöneticiler 1973-1980 arası dönemde CHP'nin yerel seçimlerdeki büyükşehirlerdeki başarısından dolayı ilçelerde daha çok belediye başkanlığı kazanacaklarını düşünerek bu yönde bir düzenleme yapmıştır. Ancak; 1984 yerel seçimlerinde büyükşehirleri ANAP belediye başkan adayları kazanmıştır. İstanbul'da Bedrettin Dalan, Ankara'da Mehmet Altınsoy, İzmir'de Burhan Özfatura belediye başkanı seçilmiştir. Temmuz 1984'te 3030 sayılı kanunla büyükşehirler yeniden düzenlenerek görev ve yetkileri arttırılmıştır (Keleş, Yavuz, 1989, s.278-279; Özgür, Yavuzçehre, 2016, s.903-926).

Neoliberal politikaların uygulanması için Batı’da yerel yönetimlerin görevleri ve kaynakları azaltılırken; Türkiye’de kaynaklar ve görev kapsamında bir genişlemeye gidilmiştir. Kent bir yatırım alanı olarak görülmeye başlanmıştır. Sermayenin yeniden üretimine yönelik kentsel altyapı yatırımları hız kazanmış; yerel yönetimler zaten çok sınırlı şekilde yer aldığı emeğin yeniden üretimini sağlayacak kolektif tüketim alanlarından hızlı bir şekilde geri çekilmiştir. Belediye hizmetleri piyasa mekanizmaları aracılığı ile verilmeye başlanmıştır. Belediyeler ihale usulü ile taşeronluk mekanizmalarını kullanarak özel sektöre kaynak transferleri yaparken; uluslararası para piyasalarından da borçlanmaya başlamıştır. Belediyeler, üretim alanlarından çekilen sermayenin kentsel alanlardaki rant paylaşımını kolaylaştırıcı işlevler yüklenmiştir (Doğan, 2013, s.85; Şengül, 2001, s. 175-185).

Belediyeler Bankası ve Belediyeler İmar Heyeti’nin birleştirilmesiyle 1945 yılında kurulan İller Bankası bu dönemde uluslararası kuruluşların yönlendirmesiyle en çok düzenlemeye tabi tutulan kurumlardan biri olmuştur. İller bankası hem finansal hem de teknik destek sağlama açısından zayıf kurumlar olarak nitelendirilmiştir. Yapısal uyarılama politikaları kapsamında, İller Bankası’nın yatırımcılık kapasitesi göreceli olarak daraltılarak tamamen ortadan kaldırılmıştır. Belediyelerin 1980’lerin ikinci yarısından sonra özel kredi kullanımı arttırılmıştır. 1985’ten sonra İller Bankası belediyeler ile ticari bankalar arasında aracılık yapan bir kuruma dönüşmüştür. İller Bankası’nın uluslararası kuruluşlarca yetersiz bir birim olarak kodlanmasının arkasındaki temel dinamik ise; yerel yönetimlerin merkezle olan bağlantısının zayıflatılarak mali piyasalar ve özel inşaat sektörünün hareket alanını yerel yönetimler aracılığı ile genişletmektedir. 1984 yılında yapılan değişikliklerle kentsel planlama yetkisi belediye meclislerine bırakılmıştır. İmar yasalarında yapılan değişikliklerle kamuya ait topraklar ve araziler büyük rant birimlerine dönüştürülmüştür. Bu dönemde belediyelerin görev ve sorumluluk alanı genişlemiş, mali kaynakları arttırılmıştır.

Özetle; belediyeler altyapı gibi kentsel hizmetleri sunmak için ticari bankalardan veya uluslararası kuruluşlardan borç alacaktır. Böylece merkezin sağlayacağı kaynaklara ihtiyaç duyulmayarak aynı zamanda “yerel yönetimlerin mali özerkliği” de sağlanmış olacaktır. Mali özerklik aynı zamanda demokratik bir yerel yönetimin de ön koşuludur. Öte yandan, belediyeler almış oldukları bu kredilerle alt

yapı çalışmalarını, doğrudan kendileri yapmak yerine teknik anlamda daha donanımlı olan özel inşaat şirketleri ile anlaşarak yapacaklardır. Yerel yönetimlerin 1980'lerden sonra sermayenin yeniden üretim işlevini kazanması olgusu tam olarak bu döngü içinde ifade bulmaktadır. Belediyeler bir taraftan bankacılık sektörünü bir taraftan da inşaat sektörünün finansmanını sağlayan kurumlara dönüşmüş; yerel yönetimlerin emeğin yeniden üretim işlevi sona erdirilmiştir. Belediyeler kentsel hizmetleri özel sektörler aracılığı ile sunarken mevcut hizmetlerden yararlanacak olan çalışan kesimler bu hizmetlerin maliyetini ödemekle sorumlu tutulmuştur. Kamusal hizmetler (çöp toplama, ulaşım vs.) piyasalaştırılarak kamusal özü eritilmiştir. Belediyelere bağlı şirketler aracılığı ile piyasa odaklı bir yerel yönetim anlayışı gelişmiştir (Güler,1995; Boratav, 1991).

İller Bankası özelinde çizilen bu resmi, ANAP Belediyeciliği ile başlayıp (1989-1994 dönemi büyük yapısal değişiklikler olmamasına rağmen bir kesinti/ ara dönem olarak değerlendirilirse) Refah Partisi (RP) ve Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) belediyecilikleri ile devam eden neoliberal belediyeciliğin kısa bir özeti kabul etmek mümkündür.

1989 yerel seçimlerine giderken merkez sağ ANAP ve Doğru Yol Partisi (DYP) olarak parçalanmıştır. 1989 yerel seçimlerinde Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) Ankara, İstanbul, İzmir başta olmak üzere altı büyükşehir belediyesinin belediye başkanlığını kazanmıştır. İstanbul'da Nurettin Sözen, Ankara'da Murat Karayalçın, İzmir'de Yüksel Çakmur belediye başkanı seçilmiştir. 67 ilden 39'unun belediye başkanlığını kazanan SHP'nin yerel seçimlerde yakalamış olduğu bu başarıda merkez sağda yaşanan bölünmenin etkisi büyüktür. Öte taraftan SHP'nin yerel seçimlerde merkez sağ karşısında elde ettiği bu kazanım aynı zamanda toplumsal ve siyasal bir mutabakat ve uzlaşının da sonucu olarak değerlendirilmektedir. 1980 askeri darbesinin yoğun bir şiddetle bastırdığı muhalif kesimler, ANAP Hükümeti'nin ekonomik politikaları karşısında ezilen kent yoksulları, işçiler, sosyal demokratlar, ulusalcı kesim, Kürtler ve Aleviler; SHP'nin "sosyal demokrat" söylemi etrafında birleşerek 1989 yerel seçimlerinde yakaladığı ivmenin arkasındaki itici toplumsal gruplar olmuştur (Salman, 2019).

1989-1994 arası sosyal demokratlar, 1973-1980 döneminde uygulanan ve özellikle 1973-1977 arası dönemde sınıf çelişkilerine vurgu yapan söyleme paralel uygulamalarıyla sosyalist içerikler barındıran toplumcu belediyeçilik pratiklerinin ve ANAP'ın neoliberal belediyeçilik anlayışının akabinde belediyeleri kazanmışlardır. SHP belediyelerinin hangi yaklaşıma yakın duracağı sosyal demokrat belediyeçilik anlayışının geçireceği bir sınav olarak nitelendirilmiştir (Güler, 2013,s.245).

Ankara Belediye Başkanı Murat Karayalçın'ın sosyal demokrat belediyeçiliğini; uluslararası piyasa koşullarının belirleyici olduğu bir dönemde, piyasa koşullarını Ankara için kullandığı ve Karayalçın'ın proje odaklı belediye uygulamalarıyla kentsel rantı yerel halk lehine yönetmeyi amaçladığı şeklinde yorumlar mevcuttur (Güneş, 2013, s.229).

“Üç Şehir Üç Başkan: Yeni Liberal Dönemde İstanbul, Ankara Ve İzmir’de Sosyal Demokrat Belediyeçilik Deneyimi (1989-1994)” başlıklı çalışma İstanbul, Ankara ve İzmir büyükşehirlerinin belediye başkanlarının “sosyal demokrat belediyeçilik” anlayışlarını analiz etmektedir. Çalışma, sosyal demokrat belediyeçiliğin üç büyükşehir üzerinden, 1973-1980 arasında uygulanan yeni belediyeçilik hareketinden (toplumcu belediyeçilik) ve AKP’li belediye başkanlarının uyguladığı sosyal belediyeçilik anlayışından farklarını ve kesişme alanlarını incelemektedir. Buna göre; üç büyükşehirdeki sosyal demokrat belediyeçilik anlayışı; 1973-1980 arasındaki toplumcu belediyeçilik deneyiminin barındırdığı sosyalist unsurlara mesafeli yaklaşmaktadır. Kamu yararı, piyasa mekanizmaları ve kentleşme arasında bir denge arayışı içinde olan sosyal demokrat belediyeçilik; Refah Partisi ve AKP’nin sosyal belediyeçilik anlayışından da bu denge arayışı ile ayrılmaktadır. SHP’li sosyal demokrat belediye başkanları demokratikleşme, fırsat eşitliği ve kentsel adalet vurgulu piyasa ekonomisini benimsemiştir (Kurtuluş, Aslan, 2016, s.17-42).

SHP’li belediyeler; ilk yıllarda faaliyete geçirdikleri sosyal adaletçi uygulamaları (halk ekmek fabrikasının kapasitesinin artırılması, tanzim satış mağazaları kurmak, gecekondu bölgelerinde altyapı, elektrik, su çalışmaları, kadın sığınma evleri, yaya bölgeleri, kültürel ve sanatsal faaliyetler vs.) ileri götürememiştir. İhaleci anlayıcı, dış borçlarla belediyelerin borçlandırılması, taşeronluk, özelleştirme

gibi neoliberal belediyeçilik uygulamaları devam etmiştir (Doğan, 2007, s.76-77). Sosyal demokratlar “kamu yararı, piyasa mekanizmaları ve kentleşme” arasındaki dengeyi sağlayamamış; piyasa belediyeçilik politikalarını yönlendiren güç olmuştur.

1989-1994 sosyal demokrat belediyeçilik girişiminin ardından 1994 yerel seçimlerinde Refah Partisi birinci parti olmuştur. Refah Partisi, kazandığı belediyeler aracılığıyla Osmanlı ve İslam temelli bir kültür inşası üzerinden farklı ekonomik sınıfları bir araya getiren bir hegemonya süreci başlatmıştır (Tokdoğan, 2018). “Muhafazakar hayırseverlik” üzerinden inşa edilen Refah Partisi’nin belediyeçilik anlayışı; kamusal yükümlülüklerle ve toplumun örgütlülüğüne değil; ihsana ve himmete dayalıdır. 2002 yılında AKP ile birlikte “muhafazakar hayırseverlik” bir merkezi hükümet politikası olarak yerleşecektir (Çelik, 2008, s.196).

Refah Partisi’nin ideolojik olarak devamı sayılabilecek AKP, Kasım 2002 seçimlerinde tek başına iktidar olmuştur. Türkiye’de neoliberal belediyeçiliği iki dönem üzerinden değerlendiren çalışmaya göre; 1984-1989 ANAP belediyeçiliği neoliberal belediyeçiliğin birinci dönemini oluşturmaktadır. Refah Partisi ile başlayıp AKP ile devam eden süreç ise “Neoliberal İslamcı Belediyeçilik” olarak nitelendirilmektedir. Buna göre; AKP ile yoğunlaşarak devam eden sosyal yardım ve yoksul kesime yönelik bağış ve hayırseverlik üzerinden kurgulanan bir belediyeçilik anlayışı söz konusudur. Vakıflar, dernekler, cemaatler aracılığıyla faaliyete geçirilen sosyal belediyeçilik anlayışının “özellikle büyük kentlerin bir gerçekliği olan yoksullaşmayı ve kayıt-dışılık gerçeğinin yol açtığı ve açacağı sorunları yönetmeye uygun bir politika” olduğu yönünde görüşler mevcuttur (Doğan, 2013, s.86-87).

AKP’nin neoliberal İslamcı belediyeçilik anlayışının analiz edilebilmesinde, AKP’nin sosyal politikayı nasıl tanımladığı da önemli bir soru haline gelmektedir. Politikalarını neoliberal piyasa ekonomi koşullarının pürüzsüz bir şekilde işlemesi için düzenleyen bir partinin hayırseverlik ve bağış üzerinden kurgulanmış olduğu belediyeçilik anlayışını sosyal politikalar çerçevesinde anlamlandırmak mümkün gözükmemektedir. AKP’nin sosyal politika anlayışı “hak” üzerinden değil “yardım” ve “hayırseverlik” üzerinden kurgulanmıştır. Belediyeler hayırseverlik üzerinden yükselen sosyal politika anlayışının işlemesindeki aracı kurumlardan biridir. Yakacak,

barınma, giyim ve aynı yardımlarla işleyen süreç bir sosyal politikadan ziyade; “acil-ferahlatıcı mekanizma” görevi görmektedir. AKP’nin sosyal politika anlayışı kliyentalist (yardım karşılığı oy) ve paternalist (uysal ve itaatkar vatandaş) bir özelliğe sahiptir (Çelik, 2008, s.190-207). Belediyeler de bu sürecin lokomotiflerinden biridir. Yardım ve hayırseverlik üzerinden kurgulanan bu belediyeçilik anlayışı, merkezin belediyeleri toplumsal alanda kodlamış olduğu yönüne/izdüşümüne işaret etmektedir.

Merkezi yönetim tarafından yerel yönetimler 2000’li yıllardan sonra pek çok kere reformlar aracılığı ile değiştirilecektir. Yönetişim, yerelleşme ve demokratikleşme reform sürecinin yönetilmesini ve meşrulaştırılmasını sağlayan parametreler olacaktır. Ancak yapılan değişiklikleri “yerel yönetimlere karar almada daha fazla yetki verilmeksizin yerel yönetimlerin işlevini görev ve sorumlulukları kapsamındaki hizmetlerin götürülmesiyle sınırlayan bir anlayış şekillendiriyordu” (Savaşkan, 2017, s.2).

Adem-i merkezileşme ve demokratikleşmeyi içeren bir model olduğu iddiasını taşıyan yönetim, piyasa güçlerinin kent yönetiminde baskın güç haline gelmesi demektir. Bayramoğlu’na göre, hem adem-i merkezileşme hem de demokratikleşme yönetim bağlamında gerçeği ters yüz etmekten başka bir anlam taşımaz. Siyasal iktidarın ulus devlet ölçeğinde adem-i merkezileşmesi, küresel ölçekte iktidarın merkezileşmesini sağlamaktadır. Ayrıca kavramla bütünleştirilen demokratikleşme boyutu ise, çalışan kesimlerin onay ve rızasını yok sayan bir öze dayandığı için gerçekte bağdaşmayan bir içeriğe sahiptir. “Yönetişim, devletin piyasa tarafından kuşatılması demektir” (Bayramoğlu, 2005, s.415).

Reform hareketleri kapsamında değerlendirilen ilk düzenlemelerden biri 29 Aralık 2003 tarihinde meclise sunulan “Kamu Yönetimin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması hakkında Kanun Tasarısı”dır. Tasarı, 2004’te Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından üniter devlet yapısına uymadığı gerekçesi ile veto edilmiştir. Temmuz 2004’te Büyükşehir Belediyesi Kanunu; Temmuz 2005’te 5393 sayılı Belediye Kanunu; 2005’te 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 2006 yılında Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun çıkarılmıştır.

2014 yılında 6360 sayılı kanunla Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda değişiklik yapılarak büyükşehir sayısı 30'a çıkarılmıştır.

“2004 ve 2005 yıllarındaki yasal değişikliklerle birlikte yerel yönetimler, merkezi hükümetin altyapı alanındaki sorumlulukları ve ayrıcalıklarını paylaşmaya başladı. Yeni yasalar uyarınca belediyeler, su, kanalizasyon sistemleri gibi geleneksel alanlardan sorumlu olmaya devam ettiler. Bunlara ek olarak, büyük ölçekli inşaat faaliyetlerinden, devlet okullarının ve hastanelerinin inşası, tadilatı ve bakımı konularına kadar yetkilendirildiler. Sonuç olarak, yerel yönetimlerin toplam kamu sabit yatırımları içindeki payı arttı. 2002 yılında %23 olan bu oran, 2007 yılında %40'ın üzerine çıktı. Merkezi devlet tarafından yerine getirilen mega projelerin artması sonucu, 2007 sonrasında yerel yönetimlerin kamu sabit yatırımları içindeki payı %27'lere kadar düşse de yerel yönetimler altyapı faaliyetlerinde önemlerini sürdürdüler” (Savaşkan, 2017, s.9).

Refah Partisi'nin belediyeler aracılığıyla başlatmış olduğu Osmanlı ve İslam temelli kültür inşası; AKP'nin ilk döneminde neoliberal küreselleşme odaklı yabancı sermaye ve İstanbul'un finans merkezi olmasına yönelik politikaların öncelikli olması sebebiyle geri planda kalmıştır. Ancak 2010'lu yıllardan itibaren AKP yerel yönetimler aracılığıyla İslami ve muhafazakâr unsurlar üzerinden bir sosyal mühendislik çabasına girişmiştir (Savaşkan, 2019, s.94-96). AKP belediyeciliğinin genel karakterini değerlendiren yaklaşıma göre;

“Yerel yönetimlerin artan gelir ve sorumluluklarına bağlı olarak giderek genişleyen sosyal belediyecilik uygulamaları, ulaşım ve alt yapı yatırımlarının bir sonucu olarak yeni bir sermaye sınıfı oluşturma çabaları, imar faaliyetlerinin yarattığı muazzam zenginlik ve özellikle genç ve kadınlara yönelik faaliyetlerle iktidarın makro-siyasi projelerine eklenme çabaları AKP belediyeciliğinin en önemli unsurları olarak karşımıza çıkmaktadır. (...) Yerel yönetimler merkezi devletin adeta bir uzantısı olarak görülüyor. AKP'li belediyeler; merkezi iktidarın makro-siyasi projeleri için özel sektör, dernek, vakıf, üniversite ve diğer kaynakların mobilize edilebilmesinin ve toplumsal tabanını bir arada tutabilmek için ihaleler ve imar artışları yoluyla zenginleşmenin ve istihdam yaratmanın bir aracı haline gelmiş durumdadır” (Savaşkan, 2019, s.96-98).

İKİNCİ BÖLÜM

ALTERNATİF YEREL YÖNETİM TARTIŞMALARININ ANALİZİ VE ALTERNATİF YEREL YÖNETİM DENEYİMLERİ

Alternatif yerel yönetim deneyimlerini, yerel yönetimlerin iki temel dönemi üzerinden ele almak uygun olacaktır. İlki, modernleşmenin siyasal aracı olarak ulus devletlerin inşa sürecinde ortaya çıkan bağlamdır. Bu dönem katı merkeziyetçi devlet inşası dönemidir ve yerel yönetimler de yine merkeze katı bir şekilde bağlı olan, oradan yönetilen ve yönlendirilen “yerel” yönetimlerdir. Başka bir deyişle merkezin yerelde ikamesini sağlama temel işleviyle oluşturulmuş yerel yönetimlerdir.

Bu dönemin alternatif yerel yönetimleri de, dönemin niteliklerine bağlı olarak daha çok merkezi siyasete alternatif oluşturma siyasal perspektifine sahip olan yönetim deneyimleridir. Bir başka ifadeyle merkezi düzeyde alternatif bir ideal kurma projesinin yerel düzlemdeki tezahürleridir. Dolayısıyla bu dönemde ortaya çıkmış yerel yönetim deneyimlerine dair örneklerin hemen tümü, bir yandan “yerel”e dair bir şey söylerken, bir yandan da merkezi düzlemde yeni bir projenin parçaları olarak işlev görmüşlerdir. Bu durum hem yasal hem de yasal olmayan ve 1980’li yıllara kadar gelişmiş tüm yerel yönetim deneyimleri için geçerlidir.¹

Yerel yönetimler ile merkezi yönetim arasındaki güç dengesi küreselleşme olgusunun yerelleşme nitelikleri ve özellikleriyle değişikliğe uğramıştır (Mengi, 2011). Küreselleşme olgusu uluslararası örgütler ve yerel bölgesel yönetimler aracılığıyla ulus-devletin egemenlik alanını tartışmaya açmış; yerellik, yetki paylaşımı, özerklik tartışmaları 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren bugüne kadar güncelliğini koruyarak devam etmiştir (Keleş, 2011). Özünde; özerlik piyasa aktörlerinin yerel düzeyde etkinlik kazanması için bir araç olarak işlev görürken;

¹ Yasal yerel yönetim deneyimlerinin en önemli örneklerinden birisi kuşkusuz Fatsa deneyimidir ki tezin ileriki sayfalarında ele alınacaktır. Yasal olmayan yerel yönetim deneyimleri için ise “1 Mayıs Mahallesi” inşası (Şükrü Aslan; 1 Mayıs Mahallesi: 1980’den Önce Toplumsal mücadeleler ve Kent, İletişim Yayınları, 2004), “Gülsuyu Mahallesi” inşası (Şükrü Aslan, “Bir Politik Mekan Olarak ‘Gül’ ve ‘Su’yun Mahallinde Toplumsal ve Kültürel Örüntülere Yolculuk”, Kendi Sesinden Gülsuyu/Gülensu, Der: Erdoğan Yıldız, Notabene Yayınları, 2013), “Çayan Mahallesi” inşası (Besime Şen&Şükrü Aslan, “Politik Kimliğin Temsil Edici Mekanları: Çayan Mahallesi” Toplum ve Bilim Dergisi, Sayı: 120, 2011) gibi örnekleri sayabiliriz.

yerelleşme ise; dış müdahaleyle ya da kendi iç dinamikleriyle bir yerelin kapitalist sermaye birikim krizlerine çözüm üretebilmesi olarak değerlendirilmektedir (Bayraktar, 2011; Ercan, 2013). Bu kapsamda çalışmanın birinci bölümünde; kapitalist birikim modeline uygun olarak inşa edilmiş yerel yönetim anlayışı değerlendirilmeye çalışılmıştır. 18. yüzyıldan itibaren kapitalizmin yaratmış olduğu toplumsal ve ekonomik çelişkileri bulanıklaştırmak, çalışan sınıfların asgari ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde gündelik yaşamı düzenlemekle sorumlu olan belediyeler 1980’lerden itibaren mevcut işlevlerini de yitirmiştir. Ayrıca, yerel yönetimlerin ve özellikle belediyelerin yönetsel alana ait bir çerçeve içinde, “kamu yönetimi” sınırları kapsamında değerlendirilmesi konunun toplumsallığını ve siyasallığını görünmez kılmıştır. Alternatif yerel yönetim tartışmalarının içeriğinin ve sınırlarının belirlenmesinde bu teknik bakış açısına karşıtlığın da etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Alternatif yerel yönetim tartışmalarının içeriği de yerel yönetimlerin değişen işlevleri doğrultusunda dönüşüme uğramıştır. Bu nedenle alternatif yerel yönetim tartışmaları da iki dönem üzerinden analiz edilebilir. Birinci dönem 19. yüzyılda iktidarını sağlamlaştıran ve egemen birikim modeli haline gelen sanayi kapitalizmiyle başlayan süreç ve 1980’lere kadar olan dönemi; ikinci dönem ise 1980’lerden günümüze kadar süren tartışmaları içerebilir. Böylesine bir ayırım yapılmasına duyulan gerekliliğin temel nedeni; alternatif yerel yönetim tartışmalarının süreklilik gösterdiği noktaları, varsa ayrıştığı veya farklılaştığı hususların çerçevesini çizebilmektir. Öte taraftan alternatif yerel yönetim tartışmalarını yalnızca dönemsel değil; niteliksel açıdan da sınıflandırmak mümkündür. Şöyle ki; idari ve yasal çerçeve sınırları içinde aşağıdan yukarıya inşa edilerek pratiğe geçirilen hem dünyada hem de Türkiye’de pek çok alternatif belediyeçilik deneyimi söz konusudur. Türkiye’de 1973-1977 yeni belediyeçilik hareketi, 1979 Fatsa Belediyesi deneyimi; dünyada ise 1970’li yıllarda İtalya’nın Bologna, Fransa’nın Le Havre kentlerinde pratiğe geçirilen belediyeçilik deneyimi gibi örnekleri bu çerçevede değerlendirmek mümkündür. Öte taraftan alternatif yönetim tartışmalarının kurucusu sayılabilecek Paris Komünü, 1994 yılında bir ayaklanmayla başlayan Meksika’nın Chiapas eyaletindeki Zapatista özerk belediyeçilik deneyimi gibi pratikler ise geleneksel yasal ve idari çerçevenin dışında

pratiğe geçirilen alternatif yerel yönetim pratiklerine örnek gösterilebilir. Dönemsel ve niteliksel ayrımlar alternatif yerel yönetim tartışmalarının analizinde kolaylaştırıcı bir yöntem olarak değerlendirilmelidir. Çünkü; alternatif yerel yönetim tartışmalarını ve özellikle alternatif yerel yönetim pratiklerini özgün kılan taraf kamusal alanda yereli “özneleştirilmesinde” ve “toplumsal öz yönetim mekanizmalarını harekete geçirebilmesinde” yatmaktadır. Yoksa bugün ne 72 gün süren Paris Komünü, ne de 9 ay süren Fatsa Belediyesi pratiği hatırlanabilirdi.

2.1. ALTERNATİF YEREL YÖNETİM TARTIŞMALARINA YÖN VEREN TARİHSEL EŞİKLER VE DENEYİMLER

Sanayi kapitalizmiyle birlikte 18. yüzyılın son çeyreğinden itibaren kentlerde yoğun bir nüfus patlaması yaşanmıştır. Bu durum emekçi kitleleri barınma, su, ulaşım, elektrik gibi birçok yapısal problemle yüz yüze bırakmıştır (Bayramoğlu, 2015). Engels “İngiltere’de Emekçi Sınıfın Durumu” adlı çalışmasında İngiltere işçi sınıfının içinde bulunduğu durumu analiz etmektedir (Engels, 1997). Bu koşullar ilk dönem modern sosyal hareketlerin meşruluk zeminini yaratmıştır. İlk dönem modern sosyal hareketler, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sanayi kapitalizminin yaratmış olduğu çelişiklere bağlı olarak sınıf temelli ve ulusalcı olmak üzere iki kategoride değerlendirilmektedir. Her iki hareketin ortak noktası ise eşitlik vurgusu eşliğinde devlet iktidarını ele geçirerek yukarıdan aşağıya bir toplumsal dönüşümü gerçekleştirmektir (Yenal, Kırılı, 2005, s.11).

Kapitalist birikim stratejisinin derinleştirdiği eşitsizliklere karşı Fransa’da başlayan ve Avrupa’ya yayılan 1848 devrimlerinden sonra, 18 Mart 1871 yılında kurulan Paris Komünü ilk işçi iktidarı olmakla birlikte; kendisinden sonra ortaya çıkacak olan alternatif yerel yönetim tartışmalarının da temel dayanağı olacaktır. Fransa ve Prusya arasında yaşanan savaşta Prusya’nın galip gelmesiyle, Fransa’da ulusal savunma hükümeti kurulacaktır. Ulusal savunma hükümeti, Prusya’nın savaş tazminatı şartını kabul etmeyince Paris Prusya tarafından işgal edilecektir. İşgal altındaki Paris’te ulusal hükümet tarafından oluşturulan “Ulusal Muhafızlar” çoğunlukla halk ve işçilerden oluşmaktadır. Yerel birimler halinde kurulan ulusal muhafızlar hükümetle yaşanan anlaşmazlıkların artması üzerine merkez komite altında

birleşmiştir. Savaşta halkın bağışlarıyla döktürülen toplara hükümet tarafından el konulmasına karşı çıkan merkez komite ile hükümet arasında çatışma yaşanmış ve halk ayaklanmıştır. Hükümet birliklerindeki askerlerin de ayaklanmaya katılmasıyla birlikte hükümet Versay’a kaçmıştır. Merkez komite yönetimi ele geçirmiştir ve böylece Paris Komünü kurulmuştur (Cangızbay, 2003; Şakacı, 2009; Budak, 2018). Ernest Belfort Bax “The Paris Commune” isimli çalışmasında komünün dokuz komisyon ve dokuz delegasyon şeklinde örgütlendiğini açıklamaktadır: Erzak departmanı, belediye hizmetleri departmanı, mali departman, savaş departmanı, kamu güvenliği departmanı, adalet departmanı, dış işleri departmanı, eğitim departmanı ve emek departmanı (Bax’tan akt. Torlak, 2014). Komün meclisi yaptığı yayınlarla halka bilgi vermiş, toplumsal yaşamı düzenleyici kararlara imza atmış, işçi haklarını düzenlemiştir. Komün, memur maaşları ile işçi maaşlarını eşitlemiş, doğrudan demokrasi mekanizmasını uygulamaya koymuştur (Fişek, 1970, s. 91-94). 28 Mayıs 1871’de bir hafta süren çatışmaların ardından Thiers hükümeti Prusya’nın yardımıyla, burjuvaziye yenilgiye uğratarak kapitalist model içinde tarihte ilk defa öz yönetimi kurumsal bir yapılanmayla pratiğe geçiren Paris Komünü’nü kanlı bir şekilde dağıtmıştır.

“Weber’in atanmış, yalnızca üstüne karşı sorumlu ve kalıcı bürokrasisi, Paris Komünü’nde halk nezdinde “seçimli, sorumlu ve geri çağrılabilir” bir kamu görevliliği tanımı getirilmesiyle gerçek anlamda ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır” (Somel, 2016, s.547).

Sanayi kapitalizmi ile birlikte 19. yüzyılda kentlere yığılan servet ve sermaye iktidar sahipleri tarafından paylaşılırken emekçi kitlelerin boğuştuğu sorunlar “toplumcu belediyecilik” veya uluslararası alanda “municipal socialism” olarak kavramsallaştırılan belediye sosyalizminin ortaya çıkış koşullarını hazırlamıştır. İngiltere’nin Glasgow kentinde su, gaz, ulaşım ve elektriğin beledileştirilmesiyle başlayan belediye sosyalizmi; Birmingham kentinde belediye başkanı Joseph Chamberlain öncülüğünde “gaz ve su sosyalizmi” olarak da bilinen pratiklerle devam etmiştir. Yerel hizmetlerin kamulaştırılması esas alınmıştır (Bayramoğlu, 2015; Güler, 2013, s. 128-129).

“Belediye sosyalizmi akımı, 1890-1940 arasında İngiltere’de Birmingham ve Londra’da belediye iktisadi girişimleri ile gaz, su, ulaşım, sağlık ve aydınlatma sorunlarının çözümünde etkili olmuştur. Belediye sosyalizmi etkisini tüm Avrupa’da göstermiş; Verona, Budapeşte, Münih ve Lille’de ekmek fabrikaları, balık pazarları, sosyal yardım ünitelerinin oluşturulmasında, emlak, sağlık, ekonomik girişimcilik, çocuk ve yaşlılar için kreş, burs ve halk sağlığı gibi hizmetlerin görülmesinde etkili olmuştur.” (Yıldırım’dan akt. Güler, 2013, s. 129).

19. yüzyılda Amerika’da da benzer bir hareket yaşanmıştır ve 1875 Missouri Anayasası ile yasallaşan özerk belediyecilik (municipal home rule) Amerika’nın pek çok eyaletinde kabul görmüştür. Belediyelerin özerk bir yapıda olması gerektiğini savunan özerk belediyecilik anlayışı aynı zamanda belediyelerin kendi gelirlerine sahip olması gerektiğini de savunmuştur (Wickwar’dan akt. Görmez, 1997, s. 35). Amerikan özerk belediyeciliğine göre; belediyelerin yerel nitelikteki işlerine eyaletler karışmamalıdır; bu sebeple belediyelerin kamusal ve toplumsal görevlerini yerine getirebilmeleri için belediyelere gerekli yetki ve kaynak verilmelidir (Keleş, 1992, s. 29-30).

Batı’da kapitalist birikim süreçlerinin yarattığı toplumsal, ekonomik, siyasal ve mekânsal eşitsizliklere karşı çeşitli tepkiler ve pratikler gelişirken Doğu’da 20. yüzyılın ilk çeyreğinde gerçekleşecek bir devrimle çok yakın bir tarihe kadar işleyen ve kurumsal yapıya sahip bir yerel yönetim mekanizması oluşturulacaktır. Bu mekanizma, 1917 Bolşevik Devrimi’nin ardından kurulan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)’nin yerel yönetim mekanizması olan sovyet örgütlenmesidir. Sosyalist yerel yönetim anlayışı, Batı’da da liberal yerel yönetim anlayışını “burjuva demokrasisinin yüzeyselliğini” gösteren “işçi konseyleri” ve “Küçük Moskovalar” gibi pratiklerle tartışmaya açmıştır (Güler, 2006, s.160-165).

Çalışmanın sınırlılığı açısından Sovyetler Birliği’nin parti ve devlet yönetim mekanizmalarını tartışmak mümkün olmamakla birlikte sovyet örgütlenmesi üzerinde yoğunlaşılacaktır. Sovyet örgütlenmesi “yönetimin toplumsallaştırılması” ve “planlama yoluyla üretim araçlarının toplumsallaştırılması” yönünde pratikler sunarak liberal görüşün öne sürdüğü evrensel yerel yönetim kodlarına ciddi bir alternatif oluşturmuştur (Sobel, 2016, s. 561). Batı’da refah devleti politikaları kapsamında yerel

yönetimlere yönelik yapılan reformların arka planının da yatan sebeplerden biri de bu alternatif yerel yönetim mekanizmasının liberal yerel yönetim anlayışının genel geçerliliğini sarsacak pratiklerin ortaya çıkmasına öncülük etmesidir.

İlk kez Rusya’da 1905 devrim girişimi sırasında otokrasiye, ekonomik, toplumsal ve siyasal sıkıntılara karşı örgütlenen sovyetler (Petrograd İşçi Delegeleri Kurulu), işçi ve asker nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde 1917’nin Şubat ayında yeniden örgütlenmiştir. “Sanayi bölgelerinde 8 saatlik iş günü ilan etmek, çarlık polisi yerine halk milisini, çarlık yargıçları yerine de halk yargıçlarını geçirmek, işçilere kötü davranılan fabrikalara el koymak” sovyetlerin ilk icraatlarından (Ibid’den akt. Cangızbay, 2003, s.231). Kasım ayında gerçekleşen devrimin ardından İçişleri Halk Komiserliği’nce yayımlanan genelgede sovyetler, her ne kadar kurumsallaşması nesnel sınırlılıklardan dolayı 1950’lere denk gelse de, yerel iktidar ve yönetim organları olarak tanımlanmış ve tüm devlet dairelerinin sovyetlere itaat etmesi vurgulanmıştır (Silahtar, 2017). 10 Temmuz 1918’de kabul edilen anayasayla siyasal sistemin komün demokrasisi üzerinden inşa edileceği garanti altına alınmıştır (Sakwa, 1998, s. 107). Cangızbay’ın ifadesiyle “sovyet, Bolşevik’lerin aracılığıyla devlete egemen olur, Bolşevik’ler de sovyete” (Cangızbay, 2003, s.232).

Sovyetler Birliği’nde siyasal kurum olarak kabul edilen ve işçi, asker, köylü temsilcilerinden oluşan yerel sovyetler bir iktidar organıdır (Cangızbay, 2003, s.234). Devlet işleri gönüllü ve amatör bireylerin oluşturduğu (halkın doğrudan devlet yönetimine dahil olduğu) yerel birimlere devredilecek ki bu yerel birim sovyetlerdir, böylece devlet zamanla sönmünecektir. Yerel sovyetler arasında bir hiyerarşik ilişki vardır. Bu ilişkiye göre “küçük yerel sovyetler, bir üst düzeydeki daha büyük yerel sovyetlere, bunlar da kendilerinin bir üstünde yer alan üçüncü bir kademeye bir tür ast-üst ilişkisi içinde bağımlı kılınmışlardır” (Güler, 1992, s.36). Yerel birimler arasındaki çifte bağımlılık ilişkisi ise şöyle analiz edilmektedir:

“(…) ‘Çifte bağımlılık’, yerel bürokrasi olarak yerel yönetim hizmet birimlerinin bir yandan ait olduğu yerel meclise, bir yandan da bir üst yerel meclisin aynı işi yapan hizmet birimine karşı sorumlu olması demektir. Çifte bağımlılık ilkesi bir anlamda sosyalist örgütlenmenin kurumsal düsturlarından birisi olan “demokratik merkeziyetçilik” anlayışının yerel örgütlenmeye uyarlanması olarak düşünülebilir. Bürokratik birimlerin seçilmiş meclise karşı

yatay sorumluluğu çifte bağımlılığın demokratik boyutu, bir üst bürokratik birime karşı dikey sorumluluğu ise ilişkinin merkeziyetçi boyutunu oluşturur” (Güler, 1992, s.36).

Üretici, kurucu, yönetici ve işletmeci birimler olarak görev yapan sovyetler bulunduğu sınırlar içerisinde tek yönetici güçtür (Güler, 1992, s.37).

“Finans, ekonomi, kamu hizmetleri, sosyal güvenlik, kültür, inşaat ve kent mimarisi, ticaret, mal tedariki ve satışı, iletişim, kamu düzeninin korunması, sağlık, zirai üretim, arşiv yönetimi, yerel yargı organları, radyo ve televizyon, istatistik kurulları ve yetki alanlarındaki bölgeyi ilgilendiren diğer pek çok alanın yönetimi yerel sovyetlerin sorumluluğundadır” (Silahtar, 2017).

Aşağıdan yukarıya örgütlenen ve bir öz yönetim mekanizması şeklinde kurgulanan sovyet yerel yönetim kurumunun katı merkeziyetçi yapının etkisi altında hareket alanının sınırlı olduğunu, 1950’lerden sonra belirli dönemlerde girişilen reform hareketlerinden yola çıkarak söylemek mümkün gözükmektedir. Reform hareketlerine rağmen, çifte bağımlılık ilkesinin dikey sorumluluk boyutu ağır basmıştır. Sovyetler Birliği’nin dağılması ve reel sosyalizmin çöküşü, yerel sovyet örgütlenmesinin liberal yerel yönetim anlayışı karşısında yarattığı güçlü alternatifliği tartışmaya engel olmamıştır.

Doğu’da sovyet yerel yönetim modeli liberal yerel yönetim mekanizmalarının sınırlarını zorlarken 1960’ların toplumsal dünyası yeni toplumsal/sosyal hareketlerle sarsılacaktır. “Farklılıkların tanınması” üzerinden ortak bir payda da buluşan ve 68 Hareketi olarak da anılan bu hareketlerin içeriğine odaklanıldığında bu kez toplumsal cinsiyet, ırk, etnik kimlik, çevre, barış, insan hakları gibi yeni ve çok sayıda çelişki ve eşitsizlik alanlarının ön plana çıktığı görülmektedir. İlk toplumsal/sosyal hareketlerin “ortak hasmı devlet iken”, 1960’lı yıllarda başlayan hareketlerin muhalefet ettiği yapı “devlet ve tüm farklı iktidar rejimlerini” kapsamaktadır (Yenal, Kırılı, 2005, s.11-15). İkinci Dünya Savaşı’nın ardından hakim devlet paradigması olan refah devletinin hegemonyasını esas olarak sağlayan dinamiğin meşruluğu toplumsal ve sınıfsal tabakaların iktidarla kurduğu mutabakat ve uzlaşma zeminine dayanmaktadır. Ayrıca devlet sosyalizmi muhafazakâr ve sağ yapılanmalar tarafından da sosyalizm tehdidine

karşı memnuniyetle kabul edilmiştir. 1960'lı yıllara gelindiğinde refah devleti politikaları ve bu mutabakatın yarattığı sessiz barış ortamı, toplumsal ve sınıfsal kesimler (işçiler, öğrenciler, sosyalistler, çevreciler, feministler, eşcinseller vs.) tarafından her biri kendi içinde örgütlü olacak şekilde tartışılmaya ve eleştirilmeye başlanmıştır. Bu yeni toplumsal hareketin oluşumundaki esas itici güç, önceki sistem karşıtı toplumsal hareketlerin başarısızlığı karşısında duyulan hayal kırıklığıdır. 1945'ten sonra iktidara gelen sosyal demokratlar “sistem karşıtı mücadele”yi bırakarak kapitalizme eklemlenme yolunda pratikler geliştirerek kendi bürokratik yapısını oluşturmuş ve ekonomik, toplumsal çelişkilerin daha da derinleşmesine sebep olmuştur (Ataay, Kalfa, 2008, s.129-130).

Refah devletinin talebi arttırarak kapitalist sermaye birikim krizini çözmeye yönelik arayışları hem merkez yönetim hem de devletin organik parçası olan yerel yönetimler aracılığıyla aşılmaya çalışılırken, derinleşen toplumsal ve siyasal eşitsizliklerin yarattığı yeni toplumsal/sosyal hareketler Fransa'dan Türkiye'ye dünyanın pek çok ülkesinde etkili olmuştur. Hayat tarzı ve yaşam koşulları üzerinden “modernizm ve uzantılarıyla hesaplaşma niteliği taşıyan” yeni toplumsal/sosyal hareketler, ilk dönem toplumsal/sosyal hareketlerden heterojen yapısıyla oldukça farklı bir muhtevaya sahiptir (Çolak, 2016, s.529-537). Nükleer silahlanma karşıtlığından ev-içi bölüşüm sorunlarına çok geniş çatışma ve gerilim alanları üzerinden yükselen yeni toplumsal/sosyal hareketler “önce devrim sonra kadın hakları ya da azınlık hakları” türünden toplumsal dönüşüm reçetelerini de rafa kaldırmıştır” (Yenal, Kırılı, 2005, s.11).

1980'li yılların başlarında 1960'lı yılların toplumsal hareketleri, ilk dönem hareketleri eleştirdiği hususa yenik düşmüş; iktidar rejimlerine karşı başlatmış olduğu mücadeleyi sistem içi pratiklerle çözme yoluna gitmiştir. 1980'li yıllara girerken toplumsal hareketler radikalliğini yitirmiş bir görüntü sergilemektedir (Ataay, Kalfa, 2008, s.131).

1980'lerde neoliberal ekonomi politikalarıyla eş zamanlı olarak devreye sokulan küreselleşme söylemine karşı karşıt hareketlerin ortaya çıkması çok da gecikmemiştir. Küreselleşmenin yerelleşme, yönetim, özerklik, demokrasi, sivil

toplumun etkinliği, katılımcılık söylemleri ile paralel ilerlemesi küreselleşme ve yeni dünya düzeni karşıtlarının mücadele etmek zorunda kalacağı yeni bir alan açmıştır. Çünkü; yeni sağ ideolojinin bu kez kullandığı söylem çok daha yumuşak, kafa karıştırıcı, muhalif çevrelerin kullandığı söylemsel çerçeveye yakın bir içeriğe sahiptir. Dolayısıyla “katılımla kastedilen kimin katılımı?”, “neyin ve kimin kime karşı özerkliği?”, “hangi demokrasi?” gibi sorular etrafında şekillenen çok geniş bir tartışma süreci de başlamıştır. 1990’lı yıllarda ortaya çıkan küreselleşme karşıtı hareketlerin başlangıcı 30 Kasım 1999 tarihli Dünya Ticaret Örgütü (WTO) zirvesinin toplanmasını engelleyen Seattle protestoları kabul edilmektedir. 20. yüzyılın son çeyreğinde olgunlaşan küreselleşme karşıtı hareketler “yeni toplumsal hareketlerin uluslararasılaşarak evrilmesi sonucu gündeme gelen sistem karşıtlığının bir ifadesidir” (Ataay, Kalfa, 2008, s.132).

1994 yılında Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması’nı (NAFTA) imzalayan Meksika’nın Chiapas Eyaletinde pratiğe geçirilen Zapatista özerk belediyeçilik deneyimine kısmen de olsa hem küreselleşme karşıtı hareketlerin niteliğini anlayabilmek hem de bu hareketlerin yerelliği ve yerel mücadeleyi nasıl kodladığına dair fikir edinebilmek için kısaca değinilmesi uygun görölmüştür.

İspanyol sömürgesinden kurtulan Meksika’da toprakların yeniden kolektifleştirilmesi, 1910 tarihli Meksika Devrimi ve özellikle Emiliano Zapata’nın toprak reformu yapılması konusundaki ısrarının etkisiyle gerçekleşmiştir. 1915 Anayasası’nda yerli halka ait kolektif topraklar (ejido) anayasal kolektif hak olarak kabul edilmiştir. 1934’te hükümet yapmış olduğu reformlarla kolektif toprak uygulaması yapılanmasını genişletmiştir. NAFTA’ya taraf olunan 1 Ocak 1994 tarihinden önce yapılan görüşmelerde ise NAFTA, ejidolara yönelik bu maddenin anayasadan çıkarılmasını üyelik koşulu olarak sunmuştur. Bunun üzerine hükümet yasa değışikliği yaparak ejidoların tasfiyesinin önünü açmıştır. Meksika’nın NAFTA’ya taraf olduğu gün ayaklanan Zapatista Ulusal Kurtuluş Örgütü’nün (EZLN), Chiapas’ta dört belediyeyi ele geçirmesinin arkasında yatan esas neden budur. Zapatistalar, 1995 yılında Chiapas Eyaleti’ni iki özerk bölgeye ayırarak bünyesinde 1111 özerk topluluğu barındıran 38 Zapatista özerk belediyesinin kurulduğunu açıklamıştır (Topal, 2013, s. 99-104).

Özerk belediyeler, katı merkeziyetçi bir yapıya sahip Meksika sınırları içinde doğrudan demokrasi ilkeleri doğrultusunda aşağıdan yukarıya doğru örgütlenen komite ve konseylerden oluşmaktadır. En üstte bulunan Gizli Devrimci Yerli Komitesi kararlarını tüm kolektifleri kapsayacak şekilde uzlaşa sağlandıktan sonra alır. Her kolektifin kendine ait bir meclisi vardır. Belediye konseyinde her kolektiften bir temsilci bulunurken; aynı zaman da konseyin çalışmaları hakkında kolektife bilgi verecek bir denetleme komisyonu üyesi seçilir. Belediye konseyleri arasındaki kopukluğu engellemek için bölgesel konseyler oluşturulur. Vergi toplamayan, devlet desteği kabul etmeyen, maaşlı çalışan bulundurmayan, yerli geleneksel yasalar çerçevesinde hukuk ve adalet işlerini bünyesindeki adalet komisyonunda çözen Zapatista özerk belediyeleri, eğitim ve sağlık alanlarında da bağımsız hareket etmektedir (Topal, 2013, s.105-108).

Zapatista Hareketi'nin 1994 yılında dile getirdiği sınıfsal talepler ve neoliberal küreselleşme politikalarına karşı geliştirdiği güçlü söylem, özellikle 2001-2005 arasında kimlik siyasetini öne çıkaran bir içeriğe bürünmüştür. Hareket, yerli halkın toprak mücadelesine liderlik etmek de kimi zaman yetersiz kalmış, yerel aktörler uluslararası sermayenin sunduğu bölgesel kalkınma projeleriyle işbirliği yapmak durumunda kalmıştır. 2006 ve 2008 yılları arasında hem askeri hem de siyasi olarak merkezi otoritenin yoğun baskısına maruz kalan Zapatista Hareketi'nin sınıf mücadelesini geri plana iterek kimlik siyasetine yönelik politikalara öncelik vermesi küreselleşme karşısı yeni toplumsal hareketlerin politik ve ideolojik belirsizliğinin bir örneği olarak okunabilir (Topal, 2013, s.112-117).

Tarihteki bu deneyimler ve olgular bugün “sosyalist”, “toplumcu”, “halkçı” belediyecilik tartışmalarına yön veren dinamiklerdir. Dolayısıyla bugünün dünyasında alternatif belediyeciliğin kavramsallaştırılmasının yapılabilmesi için bahsi geçen tarihsel eşiklerin gözetilmesi elzemdir.

2.2. ALTERNATİF KAVRAMLAR ÜZERİNE TARTIŞMA: “SOSYAL”, “TOPLUMCU”, “SOSYALİST” BELEDİYESİ

Sosyal belediyeçilik, sosyal politika ve refah devleti/sosyal devlet tartışmaları ile ele alınmaktadır. Çalışma kapsamında II. Dünya Savaşı’ndan sonra yerel yönetimlerin gelişmiş ülkelerde geçirdiği dönüşüme, devletin değişen yapısı ve işlevselliklerine paralel olarak değinilmiştir. Sosyal belediyeçilik bu dönüşümün bir kavramsallaştırmasıdır demek yanlış olmayacaktır. 19. yüzyılın sonlarında başlayan ve özellikle 20. yüzyılda refah devletinin gelişimine paralel olarak belediyeler gelişmiş ülkelerde eğitim, sağlık, konut, sosyal ve toplumsal yaşam gibi alanlarda etkili birimler olarak kurgulanmıştır. Buna göre sosyal belediyeçilik; belediyelerin gündelik yaşamı kolaylaştırıcı işlevlerine ek olarak halka danışmanlık hizmeti veren, alt sınıflara yardım sağlayan ve aşevleri, sığınma evleri, kütüphane, huzurevi, tanzim satış mağazaları gibi kurumlar oluşturan bir anlayışı ifade etmektedir (Akdoğan, 2006; Pektaş, 2010).

Sosyal belediyeçiliğe yönelik ele alınan eleştirel çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalarda sosyal belediyeçilik genel olarak “ranta ve tüketime dayalı kentleşme içinde yoksullara yardım yoluyla belediyeye bağımlı insanlar yaratmak” olarak tanımlanmıştır (Keskin, 2013). Yine kavramsallaştırma çerçevesinde ele alınan çalışmalarda “yoksulluğu sosyal yardımlar yoluyla dengelemeye çalışma”, “ucuz hizmet sağlama”, “hayırseverlik” gibi söylemlerin ortak söylemler olduğu dikkat çekmektedir (Doğan, 2013, s.87; Kesgin, 2012, s.75). Neoliberal muhafazakâr belediye yönetimlerinin kullanmış olduğu sosyal belediyeçilik söylemindeki “sosyal” kelimesinin belediye pratiklerinin/hizmetlerinin karakterini ve niteliğini açıklamaktan ziyade yöneldiği “hedef kitlesini” tanımladığına dikkat çekerek “toplumcu” ve “sosyal” sıfatlarını tercüme farklılığı olarak değerlendirilmenin ötesinde bir analiz yapılması gerektiğini söyleyen çalışmalar mevcuttur (Bayramoğlu, 2015, s.151-152).

“Toplumcu belediyeçilik” anlayışının ortaya çıkması ise belediye sosyalizmi (Fabian akımı), Paris Komünü, 1960’lı yıllarda olgunlaşan yeni kentsel toplumsal hareketler ile ilişkilendirilmektedir (Güler, 2013, s.126). Bu çalışmalar toplumcu

belediyeciliği “pratikler bütünü sonucunda ortaya çıkan bir anlayış” olarak değerlendirmektedir (Bayramoğlu, 2015; Güler, 2013).

Toplumcu belediyecilik “yetki ve kaynakların halk yararına toplum için kullanılması” olarak tanımlanmaktadır (Keskin, 2013). Bir başka çalışmada toplumcu belediyecilik “yerel kamu hizmetlerinin kamu eliyle ve kamu kaynağı ile sağlanması düşüncesini geliştiren” bir akım olarak tanımlanmıştır. 19. yüzyıl belediye sosyalizmi pratiklerinin modern belediyecilik anlayışının şekillenmesinde etkili olduğu ve özellikle II. Dünya Savaşı’ndan sonra Avrupa’da belediyeciliğin gelişiminde (yerel hizmetlerin kamusallaştırılmasında) itici bir güç olduğu savunulmaktadır. Çalışma “belediye sosyalizminin” Türkçe karşılığının, birebir bir tercüme olmasa dahi; 1970’lerde kullanılan “halkçı belediyecilik” ile bugün yaygın olarak kullanılan “toplumcu belediyecilik” olduğunu açıklamaktadır. Aynı çalışma toplumcu belediyeciliğin 1850’lerden başlayarak 1980’lere kadar hakim belediyecilik anlayışı olduğunu belirtip 1980’den sonra neoliberal belediyecilik anlayışının özelleştirme politikalarıyla kesintiye uğradığına vurgu yapmaktadır. (Bayramoğlu, 2015, s.7-47).

Türkiye’de “toplumcu belediyecilik” “yeni belediyecilik hareketi (1973-1980)” olarak da adlandırılan yapı içinde, 1977 yerel seçimlerinden önce CHP’li sosyal demokrat belediyelerin akademisyen ve kent uzmanlarından oluşan başkanlık uzmanları tarafından “üretici belediye, tüketimi düzenleyici belediye, birlikçi-bütünlükçü belediye, kaynak yaratıcı belediye, merkezin sıkı vesayetinde olmayan belediye” olarak tanımlanmıştır.

Yerel Yönetim Araştırma ve Yardım Derneği (YAYED) “Piyasaya Karşı Halkı Korumak İçin Toplumcu Belediyecilik” başlıklı çalışmada toplumcu belediyeciliğin kapsamını şöyle maddeleştirmiştir (2013):

“Yeniden belediyeleştirme, toplumsal eşitlik, dayanışma, demokratik yönetim, üretici ve paylaşımcı belediyecilik, planlamacılık ve kalkınma, ortak yaşam kültürü ve kentlilik bilinci, nitelikli hizmet-üretken emek, nitelikli çalışma koşulları, doğal ve tarihi çevrenin korunması, gelişmeye açık olmak, herkesi görmek, tüketiciyi koruma, toplumsal cinsiyet eşitliği, kültür ve sanatı desteklemek.”

Sosyalist/devrimci belediyeçilik bireyin özne olarak kabul edildiği ve yerelin temsilinin özneleşen birey aracılığıyla aşağıdan yukarıya doğru örgütlendiği bir belediyeçilik anlayışını tanımlamaktadır. Kullanım değerinin değişim değerinin önüne geçtiği, öz yönetim mekanizmalarının devreye sokulduğu, toplumsal, mekansal ve cinsiyet eşitsizliklerine yönelik politikaların üretildiği ve pratikleştirildiği, farklılıkları gözetmek kaydıyla yerelin bizzat belediye sürecine müdahil olduğu, ekolojik bir belediyeçilik anlayışıdır (Doğan, 2013, s.94-95)

Bu alternatif belediyeçilik anlayışlarının/söylemlerin arasındaki farklılığa dikkat çeken çalışmaya göre; toplumcu belediyeçilik katılımcılık vurgusu üzerinden yükselirken; sosyalist yaklaşım tüm yerel güç ve kaynakların harekete geçirilmesine vurgu yapmaktadır (Güler, 2013, s.154).

“Toplumcu”, “sosyalist”, “halkçı” belediyeçilik anlayışının ortak hasmı ise bugün merkezin uzantısı neoliberal belediyeçilik anlayışıdır. Kamusal hizmet ve malların özelleştirme yoluyla sunulması ve maliyetlerin kullanıcılara yüklenmesi en temel ihtiyaçların (su, elektrik, ulaşım vs.) birer lüks mal ve hizmet durumuna gelmesi bu alternatif söylemleri bir ortak noktada buluşturmaktadır. Ayrıca topluma içkin olan iktidar yapılarına karşı da ortak bir duruştan söz etmek mümkündür. Örneğin bir araştırma Porto-Alegre deneyimini toplumcu belediyeçilik başlığı altında incelerken; başka bir araştırma aynı deneyimi devrimci/sosyalist belediyeçilik söylemi altında analiz etmektedir. Aynı durum Türkiye’de bir ilk olması açısından özgünlüğe sahip olan Fatsa deneyimi için de geçerlidir (Bayramoğlu, 2015; Mısır, 2013; Hamamcı, 2013). Bu tarz örnekleri çoğaltmak mümkündür.

2.3. DÜNYADAN DENEYİMLERE İKİ ÖRNEK

2.3.1. PORTO ALEGRE DENEYİMİ

Brezilya’da 1964 askeri darbesinden sonra askeri yönetim 1985 yılında geri çekilmiş, 1988 yılında yeni bir anayasa düzenlenmiştir. Rio Grande do Sol eyaletinin başkenti Porto Alegre’de 1989’da sol Emekçiler Partisi’nin seçimleri kazanmasıyla başlayan yerel yönetim deneyiminin, neoliberal küresel ekonomi politikalarına karşı oluşturduğu “katılımcı bütçe” uygulaması güçlü bir alternatiflik sunmuştur. Belediye

başkanı Tarso Genro katılımcı bütçe uygulamasının yeni bir kamusal alan yarattığını şöyle ifade etmektedir:

“Porto Alegre’deki Katılımcı Bütçe deneyi, ortak olan bir şeyden yola çıkıyor. Bu deney ne bir halk katılımı biçimi geliştirmekle, ne de basitçe biçimsel demokrasinin mekanizmalarını “daha iyi çalıştırmak”la yetiniyor. Çok daha ileriye gidiyor, sıradan yurttaşlar, yasa gücü ve yürütme gücünün yan yana durdukları ve birbirleriyle karşılaştıkları yeni bir “kamusal alan” yaratarak, siyasi eylemin demokratikleşmesinden oluşan bu yeni meydan okumaya gerçek bir cevap getiriyor. Bu kamusal alanda gerçek karar merkezi haline geliyor. Daha bilinçli, eleştirel ve talepkar bir yurttaşlığın ortaya çıkmasını sağlayan da bu tümüyle yeni kamusal alan” (Genro, Souza, 1999, s.20-21).

Katılımcı bütçe uygulaması, halka açık düzenlenen toplantılarda, her mahalle için ayrılan kamu bütçesinin önceliklerini doğrudan o mahallede yaşayan insanların belirlemesi temeline dayanmaktadır. “Kamu kaynaklarının halkın çoğunluğunun tercihlerine ve ihtiyaçlarına göre kullanılması” katılımcı bütçenin esas mantığını oluşturmaktadır (Mısır, 2013, s.128). Katılımcı bütçenin çerçevesi Paris Komünü ve Sovyetler’in ilkeleri doğrultusunda şekillenmiştir (Genro, Souza, 1999, s.28). 16 ilçeye (daha çok mahalle tarzı bir örgütlenme) ayrılan başkentte, her ilçede halka açık toplantılar düzenlenmektedir. Bir önceki bütçe değerlendirildikten sonra, konut politikasından kentin düzenlemesine kadar geniş bir alanı içerecek şekilde öncelikleri belirlemeye yönelik tartışmalar yürütülerek alınan kararlar seçilen delegeler aracılığıyla katılımcı bütçe delegeler forumuna iletilmektedir. Forumda yapılan değerlendirmeler daha sonra planlama komitesine iletilmektedir. İki danışman aracılığıyla mahallede alınan kararların katılımcı bütçede uygulama sürecini denetleyen bir denetleme mekanizması da devrededir (Mısır, 2013, s.128-129). Aşağıdan yukarıya örgütlenen bir yönetim biçimi söz konusudur.

İlerleyen dönemlerde katılımcı bütçe beş farklı komisyona bölünmüştür: Ulaşım ve trafik, sağlık ve sosyal yardım, eğitim/kültür/dinlenme/eğlence, iktisadi kalkınma ve vergi, kent örgütlenmesi ve kentsel gelişim (Arslan, 2014; Mısır, 2013, s.129). Hem mahallelerde alınan kararlar hem de tematik komisyonların almış olduğu kararlar doğrultusunda Belediyenin Planlama Komitesi’nin liderliğinde hazırlanan

bütçe tasarısı katılımcı bütçe meclisine sunularak son aşamada belediye meclisinin onayı alınmaktadır (Mısır, 2013, s. 129-130).

Porto Alegre deneyiminin “katılımcı bütçe” uygulaması kamusal kaynakların doğrudan halk tarafından ve halk için kullanılmasını sağlayarak neoliberal küresel ekonomi koşulları içinde sol, sosyalist ve küreselleşme karşıtı hareketler içinde geniş bir destek bulmuştur.

Deneyimi ele alan çalışmalar bu deneyimin bir taraftan sosyalist yerel yönetim alanında hayata geçirilen ciddi bir tecrübe olduğunu belirtirken bir taraftan da eleştirel bir yaklaşımla uygulamanın kapitalist sistem tarafından neden ve nasıl içerildiğine dair saptamalar yapmaktadır (Genro, Souza, 1999; Mısır, 2013; Arslan, 2014; Sintomer, Gret, 2004). Yıldırım’a göre Porto Alegre deneyimi “hem sermayeyi kendine çekecek politikaları üretip bunu kendi müzakere gücünü yükselterek ve sıkı pazarlıklarla gerçekleştirirken, hem de yaratılan refahtan her kesimin hakça yararlanabilmesine olanak veren bir demokrasi pratiği çabasıdır.” (Yıldırım, 1999). “Porto Alegre Belediyeciliği: İktidardan Kurtuluşun Manifestosu” başlıklı çalışma Porto Alegre deneyiminin eleştirisi üzerinden yükselen bir başka değerlendirmedir (Arcan, 2004).

2.3.2. MARİNALEDA BELEDİYE DENEYİMİ

Özellikle son birkaç senedir çokça tartışılan ve güncelliğini koruyan bir başka deneyim ise Marinaleda Belediye deneyimidir. Marinaleda, İspanya’nın güneyinde Endülüs Özerk Bölgesi’nde bulunan Sevilla kenti sınırları içinde 2700 nüfusa sahip bir kasabadır. Kimi kaynaklarda köy olarak da geçmektedir. 1979 seçimlerinden beri Birleşik İşçiler Kolektifi’nin adayı Juan Manuel Sanchez Gordillo belediye başkanlığı görevindedir.

Marinaleda Belediye deneyimi ile ilgili internet üzerinden araştırma yapıldığında “Dünya’nın Tek Komünist Köyü, Marinaleda”,² “Gerçekleşmiş Bir

² <https://fotogaleri.haberler.com/dunyanin-tek-komunist-koyu-marinaleda/>

Ütopya: Marinaleda”,³ “Endülüs’te Komünal Yaşama Dayalı Bir Köy: Marinaleda”,⁴ “Marinaleda Kasabası: Başka Bir Dünya Mümkün”⁵ gibi benzer başlık ve içeriklere sahip çok sayıda haberle karşılaşmak mümkündür. Ayrıca, Hancox’un “Dünyaya Kafa Tutan Köy” isimli araştırmasına da konu olmuştur (Hancox, 2016). O halde Marinaleda Belediyesi’nin güncel tartışmalar içinde hangi politikalarıyla bu denli ilgili gördüğüne bakmak gerekmektedir.

1975 yılında Franco’nun ölmesiyle Franco rejimi sona ermiştir ancak rejimin yarattığı eşitsizliklerle örülü yapı içerisinde Marinaleda 1970’lerin sonlarında İspanya’nın en yoksul kentlerinden biridir. Belediyenin liderlik ettiği ve “toprak, onu işleyenindir” söylemiyle yola çıkan bir dizi protestoların, toprak, çiftlik ve meclis işgallerinin ardından 1991 yılında 1260 hektar toprağa sahip “El Humoso” isimli çiftlik Endülüs Bölge Hükümeti tarafından kamulaştırılıp kooperatife devredilmiştir ve çoğu zeytinlik haline getirilmiştir (Yeğin, 2019).

Marinaleda’da, belediye veya devlete ait topraklar üzerinde “kendi evini kendin yap” kooperatifi aracılığıyla yapılan evler özel mülkiyet statüsünde değildir. Kooperatif aracılığıyla barınma ihtiyacını karşılamak isteyen kişi bizzat evini kendisi yapmaktadır. Aylık 15 Euro karşılığında kiracı olarak oturulan bu evler satılamamaktadır. Kooperatif aracılığıyla 2019 yılına kadar 256 ev yapılmıştır. Ev yapımı için gerekli olan malzemelerin ücreti Endülüs yerel hükümeti tarafından karşılanmaktadır. Kasabada tarladan toplanan ürünlerin işlendiği ve konserve haline getirildiği bir konserve fabrikası ve bir tane zeytinyağı fabrikası bulunmaktadır. Fabrikalarda çalışmak için ihtiyaç sahipleri birinci önceliğe sahiptir. Toplam 8 adet olan kooperatiflerde çalışanların maaşları eşit olarak düzenlenmiş ve çalışma saatleri işin zorluğuna göre ayarlanmakla beraber 8 saati geçmeyecek şekildedir. Yedi kez tutuklanan, iki kez suikast girişiminde bulunulan ve makam arabası kullanmayan

³<https://onedio.com/haber/maaslar-esit-evler-15-euro-ve-polis-yok-gerceklesmis-bir-utopya-marinaleda-604820>

⁴<https://gazetekarınca.com/2019/01/asiri-sagin-yukseldigi-enduluste-komunal-yasama-dayali-bir-koy-marinaleda/>

⁵<https://etilen.net/marinaleda-baska-bir-dunya-mumkun/>

belediye başkanı ve belediye üyeleri maaş almamaktadır ve kasabada polis yapılanması bulunmamaktadır (Yeğin, 2019).

Marinaleda’da özel mülkiyetin tamamen ortadan kalktığını veyahut kapitalist birikim rejimine içkin iktidar yapılarının yıkıldığını söylemek elbetteki mümkün değildir. Ancak belediye, politikalarını mekânın kullanım değerini öne çıkaracak şekilde geliştirmiş, halkla birlikte alınan kararlar ve girişilen yoğun mücadelelerin sonunda aristokrasinin elinde bulunan toprakları kooperatifleştirerek tarımsal üretimi kar üzerinden değil ihtiyaç temelli politikalarla şekillendirmiştir. Marinaleda deneyiminin pratiklerini aslında tam olarak yereli temsil eden birimin merkezi otorite karşısında kazanmış olduğu siyasal mücadelenin bir ürünü olarak değerlendirmek mümkündür. İdari ve teknik çerçeve içinde belediye başkanlığını yasal olarak kazanan bir belediye başkanı temsilini üstlendiği yerel halkı organize ederek iktidar yapılarını sarsan ve geri adım attıran pratiklere imza atmıştır.

2.4. TÜRKİYE’DEN DENEYİMLERE İKİ ÖRNEK

2.4.1. FATSA BELEDİYESİ DENEYİMİ

Fatsa Belediyesi deneyimi, Türkiye’de alternatif yerel yönetim tartışmalarının bir mihenk taşı olarak değerlendirilebilir. Çünkü; Fatsa deneyimi komiteler aracılığıyla halkın yönetimde özneleştiği, aşağıdan yukarıya örgütlenen yerel yönetim anlayışının Türkiye’deki ilk örneğidir.

1973-1980 dönemi “yeni belediyecilik hareketi”ne esas olarak da 1973-1977 dönemini kapsayan sosyal demokrat belediye başkanlarının pratikleştirdiği sosyalist öğeler içeren belediyecilik deneyimine değinilmişti. 1979 Fatsa deneyimi ise 1973-1977’de pratikleştirilen belediyecilik anlayışından hem belediye başkanın kişisel politik geçmişi hem de listelerde bağımsız aday olarak görünmesine rağmen Dev-Yol’un adayı olması itibarıyla bir kere en başından oldukça farklı bir politik içerikle ayrılmaktadır. Dolayısıyla; Fatsa deneyimiyle birinci bölümde analiz edilmeye çalışılan Türkiye’nin yerel yönetim serüveninin dışında gelişen bir pratikten söz edilmektedir. Yalnızca belediye başkanın politik geçmişi ve adayı olduğu sol politik hareketin farklılığıyla açıklanamayacak olan bu özgünlük, seçim sonuçlarının ilan

edildiği tarihten 11 Temmuz 1980’de belediye başkanının tutuklandığı süreci kapsayan bir değerlendirmenin sonucunda anlaşılabilir.

1977 yerel seçimlerinde Fatsa belediye başkanı seçilen Nazmiye Komitoğlu’nun⁶ 1979 yılında vefat etmesinin ardından Fatsa’da ara seçim yapılması kararı alınmıştır. 26 Ağustos 1979’da yapılacak olan ara seçimler ertelenmiş ve 14 Ekim 1979 yeni tarih olarak açıklanmıştır. Fikri Sönmez sosyalist hareketin (DEV-YOL) adaydır. Sosyalist kimliğiyle tanınan Sönmez, esnaf olduğu için de halkla yakın ilişkiler kuran ve sevilen bir isimdir. Türkiye İşçi Partisi’nin Fatsa yerelinde örgütlenmesini sağlayan aktörlerden biridir. 1968 Hareketi’nde yer almış, 1972’de tutuklanmıştır. Bölgenin temel geçim kaynağı olan fındığın taban fiyatlarının yükseltilmesi için yapılan mitinglerde de oldukça etkili bir karakterdir (Alpman, 2017).

Seçim sonuçları da deneyimin özgün yanlarından birine işaret etmektedir: Yirmi bin nüfuslu Fatsa’da sosyalist aday Fikri Sönmez hem CHP hem AP hem de MSP seçmeninden oy alarak Fatsa tarihinde en çok oyla seçilen belediye başkanı olmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasında hem adayın esnaf olması sebebiyle halkla kurduğu yakın ilişkinin hem de seçim çalışmaları boyunca tefeciliğe, karaborsaya ve rüşvete karşı geliştirdiği söylemin etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Seçimlerden sonra halkın yönetime doğrudan katılımının nasıl sağlanacağı, geleneksel yapı içinde sosyalist bir anlayışla belediyenin nasıl yönetileceği tartışılmaya başlanmıştır. Yedi mahalleden oluşan Fatsa on bir birime ayrılmıştır. Komiteler, mahallenin nüfusuna göre mahalle halkının oyuyla seçilen (gizli oy açık sayım) 3 veya 7 kişilik temsilcilerden oluşmaktadır (Hamamcı, 2013). Komiteler aracılığıyla, halkın görüş ve onayıyla şekillenen belediye çalışma programı hazırlanmıştır. Mahalle komiteleri halkın taleplerini Fatsa Belediyesi Halkla İlişkiler Şubesine iletmektedir. Halkla İlişkiler Şubesi bir taraftan halkın belediye ile ilgili olan işlerini kolaylaştırmakla yükümlüyken bir taraftan da komiteden gelen talepleri belediye başkanına iletmekle sorumludur. Belediye başkanı, belediye meclis ve

⁶ Emekli öğretmen Nazmiye Komitoğlu, 1977 yılında CHP’nin adayı olarak girdiği Fatsa seçimlerini kazanmıştır. Fatsa’nın ilk “kadın” belediye başkanıdır.

encümen toplantılarında bu kararları uygulamaya geçirmekle yükümlüdür (Hamamcı, 2013). İki ayda bir belediye icraatları halkla paylaşılmıştır (Aksakal, 2007).

Belediyenin düzenlediği “Çamura Son Kampanyası” ile halkın yoğun destek ve katılımı, civar belediyelerin desteği ile Fatsa sokakları üç ay gibi kısa bir sürede çamurdan temizlenmiştir. Belediyenin; karaborsa, tefecilik, rüşvet ve kayırmacılığa karşı ürettiği politikalarla halk nezdinde güveni giderek artmıştır. 8-14 Nisan 1980 tarihleri arasında “Fatsa Halk Şenliği” düzenlenmiştir. Şenliğe çevre illerden çok sayıda kişi katılmış, aydın ve sanatçılardan da yüksek destek görmüştür (Hamamcı, 2013).

Merkezi iktidar, Fatsa’da pratiğe geçirilen “sosyalist” belediyeciliği bir tehdit olarak algılamış ve medya aracılığı ile sık sık hedef göstermiştir. Dönemin başbakanı Süleyman Demirel’in “ Çorum’u bırakın Fatsa’ya bakın” sözleri tarihe geçmiştir. Tüm hukuki ve yasal süreçlere uygun olarak gerçekleştirilen 14 Ekim 1979 tarihli ara seçimlerde halkın büyük çoğunluğunun oyunu alarak belediye başkanı seçilen Fikri Sönmez 11 Temmuz 1980 tarihinde gözaltına alınıp tutuklanmıştır. Fatsa’ya düzenlenen “Nokta Operasyonu” ile yalnızca belediye başkanı gözaltına alınmamış; Fatsa’nın sokaklarına asker ve polis birlikleri çıkarılmıştır. Fatsa kaymakamının; AP, MSP ve CHP ilçe parti teşkilatlarının operasyondan önce “Fatsa’da bir olumsuzluk söz konusu değildir” benzeri söylemlerine karşın Fatsa Belediye deneyimi askeri bir operasyonla sonlandırılmıştır.

Bir alternatif deneyim veya “toplumcu”, “sosyalist”, “halkçı” belediyecilik deneyimi söz konusu ise o deneyime ait çok sayıda eleştirel analiz ile karşılaşmak mümkündür. Bu araştırmaların çerçevesini çoğunlukla ilgili belediye pratiğinin politikalarının içeriği belirler. Kapitalist ekonomi koşullarında, neoliberal küreselleşme politikalarının hakimiyeti altında veyahutta da merkezin organik bir parçası olan yerel yönetimlerin merkezle olan ilişkileri bağlamında o belediye pratiği eleştirel analizlerle incelenir. Ne yapıldığından çok ne yapıl(a)madığına yoğunlaşan, mümkünlüklerin, sınırlılıkların tartışıldığı “fakat”la başlayan cümlelerin bol olduğu bu tarz bir eleştirel analizin dahi ortaya çıkmasına imkan tanınmayacak kadar kısa sürmüş olmasına rağmen Fatsa Deneyimi pratikleriyle kendisinden sonraki alternatif

deneyimleri şekillendiren güçlü bir deneyim olarak güncelliğini korumaya devam etmektedir.

2.4.2. DİKİLİ BELEDİYESİ DENEYİMİ

Neoliberal küresel ekonomi politikalarının, yerel yönetimleri sermayenin yeniden üretimine yönelik birer aracı kuruma dönüştürmesi ve su, elektrik, ısınma vs. temel yaşamsal ihtiyaçların çoğunlukla özel şirketler aracılığıyla sunulması alternatif yönetim tartışmalarının da içeriğini dönüştürmüştür. Artık alternatif yerel birimler sadece merkezi yönetimle sıkıntı yaşamamaktadır. “Toplumcu”, “sosyalist”, “halkçı” belediyecilik anlayışı, kamusal ihtiyaçların kamu eliyle sunulması için özel şirketler, sermaye sahipleri gibi çok aktörlü bir iktidar yapısıyla mücadele etmek zorunda kalacaktır.

2004-2012 dönemi Dikili Belediyesi deneyimi alternatif bir söylemle yola çıkan bir belediyenin hem sermaye hem de merkez ile yaşadığı gerilimli ilişkinin boyutlarını görebilme imkânı sağlayan bir örnektir.

1984 yerel seçimlerinde SODEP’ten, 1989 yerel seçimlerinde SHP’den aday olan ve iki dönem Dikili Belediye Başkanlığı görevinde bulunan inşaat mühendisi Osman Özgüven 2004 yılında tekrar SHP’nin 2009 yılında ise CHP’nin adayı olarak girdiği seçimleri kazanmış ve belediye başkanı seçilmiştir (Çavuşoğlu, Yalçınan, 2010, s.5).

Dikili Belediyesi uyguladığı su politikası ile alternatif belediyecilik tartışmalarına yön verebilmeyi başarmıştır. Belediyenin su politikası şöyledir: su abonelerinden ayda 10 tona kadar kullanımdan ücret alınmamaktadır. Bu miktar aşıldığında ise bütün kullanım faturalandırılmaktadır. 2011 yılında belediye bu miktarı 13 tona çıkarmış, ton başına uygulanan ücreti ise 1.75 TL’den 1.70 TL’ye düşürmüştür. “Dikili’nin Castrosu” olarak da anılan Özgüven bir haber sitesinde belediyenin su politikasını ve uygulamanın sağladığı yararları şöyle anlatmaktadır:

“Su parayla satılmaz. Çünkü insanın en temel ihtiyacı sudur. Üç gün su içmezsen ölürsün, ancak yemeden yaşanır. Ben aslında suyun tamamının bedavaya verilmesinden yanayım, ancak buna kanunlar müsaade etmiyor. Bu yolla hem bu ilkemizi yerine getiriyoruz hem de vatandaşın cebine yararımız

dokunuyor, hem de su tasarrufunu teşvik ediyoruz. Vatandaş 13 ton kullanırsa para ödemeyecek ancak 14 ton kullanırsa tonu 1.70 TL’den para ödeyecek. (...) 2010 yılında 4 bin aboneden su parası tahsil etmemişiz. Bu aboneler suyu tasarruflu kullanmış, değerini bilmiş. Bu da ilçenin üçte biri demek. 75 bin ton suyu bedava vermişiz. Üstüne üstlük bir de su sıkıntısı çekmedik. Demek ki ciddi bir tasarrufta yapmışız” (Özgüven, 2011).⁷

2008 yılında belediyenin uygulamış olduğu su politikası nedeniyle, belediye başkanına görevi kötüye kullanma ve devleti zarara uğratma suçlarıyla Danıştay tarafından soruşturma açılmış⁸ ve Özgüven iki yıl sonra bu davadan beraat etmiştir. Bu davanın ardından belediye 10 tona kadar olan su kullanımını 1 TL olarak ücretlendirmiştir.

Belediyeye ait fırın, ekmeği 2008 yılında 25 kuruştan, 2011 yılında ise 50 kuruşa satmıştır. Bu uygulama belediye ile fırıncılar arasında gerilimlerin yaşanmasına neden olmuştur. Belediye başkanı 2011 yılında yaptığı açıklamada fırınlarda 75 kuruşa satılan ekmeğin, 50 kuruşa satılabileceğini göstermeye çalıştıklarını fırıncıların ekmeğin fiyatını 50 kuruşa düşürmesinin ardından belediyeye ait fırını kapattığını söylemiştir. Ancak yapılacak herhangi bir zamla fırını tekrar açıp ekmeği bu kez 40 kuruşa satacağını da ifade etmiştir.⁹

Belediye okullarda kullanılan suyu faturalandırmamış; belediyeye ait sağlık merkezinde çalışan personelin maaşlarını kendi bünyesinden karşılayarak 2008 yılında muayene ücretini 1TL, röntgen ücretini ise 6 TL olarak belirlemiş; minibüsçülerle yaşanan gerilimlere rağmen ücretsiz toplu taşıma uygulaması başlatmış; belediye personelinin sendikal haklarını desteklemiştir (Çavuşoğlu, Yalçınan, 2010, s.6-7). Ekolojik projelerle ısınma problemini çözmeye yönelik adımlar atan belediye, Kazdağları ve Kozak Yaylası’nda siyanürle yapılan altın arama çalışmalarına, maden ocaklarına ve uygulayıcı firma olan Altın Koza Şirketi’ne yönelik protestolar düzenlenmiştir.

⁷ <http://www.haberdar.com.tr/gundem/dikilinin-castrosu-bedava-suda-kararli-h4047.html>.

⁸ <https://m.bianet.org/bianet/siyaset/106334-belediye-bedava-hizmet-verince-danistay-sorusturma-acti>.

⁹ <http://www.haberdar.com.tr/gundem/dikilinin-castrosu-bedava-suda-kararli-h4047.html>

Su politikaları ile hakkında görevi kötüye kullanmaktan dava açılan ve beraat eden Özgüven, 2012 yılında bu kez “ihaleye fesat karıştırma” suçlamasıyla yargılanmış ve 8 yıl 4 ay hapis cezası kararının onanmasının ardından 28 Kasım 2012 tarihinde İçişleri Bakanlığı tarafından görevden alınmıştır. 8 belediye çalışanı tutuklanmış, Özgüven ise karardan önce İsveç’e gitmiştir. İsveç’te bulunduğu dönemde bir haber sitesine yapmış olduğu açıklamada Özgüven şu açıklamaları yapmaktadır:

“Belediye olarak paramız olmadığı ve kredi alamadığımız için Jeotermal Şirketi’ne 5 araç satın aldık. Bir yıl sonra şirket bu araçları ihaleye çıkardı ve biz satın aldık. Şirket zaten belediyenin şirketi. Şirketin borcu olmasını gerekçe göstererek dava açtılar bana ve 4 belediye meclis üyesine ceza verdiler. Mademki usulsüzlük var neden Jeotermal A.Ş.’nin yönetimindeki kaymakama ceza vermiyorsunuz? Öteki cezayı da yaptırdığımız yeni garajdan dolayı verdiler. İhaleye yabancı bir şirket girmişti. Yabancı şirket giremez dediler. Biz de ihaleyi iptal ettik ama buna rağmen bana ve arkadaşlarıma ceza verdiler. Zaten her iki mahkeme kararında yolsuzluk, zimmet ve kişisel kazanç olmadığı belirtilmiş. Onlarca Yargıtay üyesi, avukat ve hukukçuya danıştık. Böyle dava olur mu dediler” (Özgüven, 2012).¹⁰

4. Yargı Paketi ile 30 Nisan 2013 tarihinde 8 belediye çalışanı serbest bırakılmış, 2 Mayıs 2013 tarihinde Özgüven Türkiye’ye dönmüştür. Özgüven’in görevine iade edilmesi talebine karşın İçişleri Bakanlığı görev iadesini yapmamıştır. 2014 yerel seçimlerine hazırlık sürecinde, Özgüven partisi CHP tarafından aday gösterilmemiştir.

Su politikasından merkezi iktidar ve sermaye grupları ile yaşadığı gerilimler dahil olmak üzere bütün boyutlarıyla ele alındığında Dikili deneyimi, 21.yüzyılda kamu kaynaklarının kamusal hizmetleri yerine getirebilmek için kar amacı gütmeyen kullanılabilir olduğunu göstermiştir. Ayrıca bu tür uygulamaların sermaye gruplarında yarattığı rahatsızlıkların sonuçlarını da çıplak bir şekilde göstermesi açısından da özgün bir deneyimdir.

¹⁰ <http://politeknik.org.tr/dikili-ozguvene-sahip-cikiyor/>.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HOZAT

3.1. TARİHSEL SÜREÇTE HOZAT

Birçok akademisyen, araştırmacı ve yazarın Hozat'ı farklı açılardan ele aldıkları “Hozat” kitabı, Hozat'ın konumu, tarihsel yapısı, merkezi sistemle eklemlenme süreci, Hozat Belediyesi'nin tarihi, Hozat'ın toplumsal ve inançsal yapısı gibi pek çok alana dair bilgiye ulaşılmasını sağlamıştır (Hepkon, Aslan, 2018). Tarihçi Ali Kaya'nın “İlçemiz Hozat” isimli çalışması da Hozat'ın coğrafik konumu, doğal yapısı, kültürel ve sosyal yapısı, ekonomik faaliyetleri ve tarihi hakkında bilgilere ulaşılmasını sağlayan bir diğer araştırmadır (Kaya, 2004).

Osmanlı kayıtlarına göre Hozat, 16. yüzyılda, bugün Tunceli olarak bilinen ve o dönemde Erzincan'ın Kemaliye ilçesi ile Malatya'nın bir kısmını içine alan Çemişgezek bölgesinde bulunmaktadır. Serhat Bozkurt ve Alişan Akpınar'ın Hozat'ın 16., 17. ve 18. yüzyıldaki konumuna dair Başbakanlık Osmanlı arşivlerini tarayarak yapmış oldukları “Osmanlı Arşivinde Hozat'ı Aramak” başlıklı çalışmada verdikleri bilgiye göre Hozat 1518 yılında 44 haneli, 1541'de 92 haneli bir gayrimüslim köyüdür. Çalışmadaki verilere göre Hozat 16. yüzyılda Çemişgezek Sancağı'nın bir köyüdür; Çemişgezek Diyarbekir Eyaleti'ne bağlıdır. 16. yüzyılda, Çemişgezek için tutulan tahrir defterleri (vergi kaynaklarını gösteren belgeler) üzerinden Hozat'ın nüfusu ve tarımına ilişkin bilgi verilmiştir. Bu kayıtlara göre Hozat'ta buğday, darı ve arpa tarımı yapılmaktadır. Ayrıca gayrimüslim köyü olduğu için cizye defterlerinde de Hozat'a dair bilgiler vardır. Fakat bu çalışmada esas dikkat çeken veri Hozat'ın 19. yüzyıla gelinceye kadar demografik anlamda ciddi bir dönüşüm geçirdiği yönündeki savdır. Bozkurt ve Akpınar dönemin devlet görevlerinin tuttuğu kayıtlardan yola çıkarak 16. yüzyılda bir gayrimüslim köyü olan Hozat'ın 19. yüzyılda 20-30 haneli bir Kürt köyüne dönüştüğü bilgisini vermektedir (Bozkurt, Akpınar, 2018, s. 42-58).

devlet politikalarından etkilenerek merkeze çeşitli şekillerde eklemlenmeye çalışmıştır. “Hozat’ta Merkez-Yerel Etkileşimleri ve Eklemlenme Süreçleri” başlıklı çalışma, Hozat’ın merkeze ne şekilde eklemlendiğine dair veriler sunmaktadır. Bilgin’e göre post-klasik ve Geç Osmanlı’da Dersim merkeze esnek ve müzakereci bir şekilde eklemlenirken, Dersim aşiretleri yerelde etkinliği olan siyasal birlikleri oluşturmaktadır. 18. yüzyılda başlayan ve 19. yüzyılda devam eden merkezileşme ve modernleşme hareketleri kapsamında Dersim’in merkeze eklemlenme şekli değişikliğe uğramıştır. Bu yeniden eklemlenme sürecinde, merkez tarafından esnek ve müzakereci tavır terk edilmiştir. Aşiret örgütlenmelerini dışlayan idari ve askeri bir karaktere sahip eklemlenme süreci, 19. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak son dönem Osmanlı’dan erken Cumhuriyet’e kadar devam etmiştir. Dersim’e yönelik politikadaki değişikliğin, esnek ve müzakereci bir yapıdan nasıl askeri ve otoriter idari bir sürece evrildiğinin gerekçesini çalışma şöyle analiz etmektedir:

“Eklemlenme biçiminin bu karaktere sahip olması büyük oranda merkezi ağırlık ve rasyonelitenin nüfuz edemediği ve onun dışında konumlanan bir karşı-mekânın (heterodoks coğrafya) bölgede hakim unsur olmasından kaynaklanmaktadır. Aşiret birlikleri merkezi devlet düzeni karşısında çok farklı düzeylerde heterodoksluğu temsil eder: hem toplumsal yapı ve örgütlenme biçimi hem de büyük oranda siyasal birlik gibi işleyen aşiret mekansallıkları heterodoksluk içerir. Bu topluluklar genellikle Kürtçe ve Zazaca konuşan, Alevi-Kızılbaş inancına sahip kendi içerisinde birlik ve savunma (şiddet tekeli) üretebilen bir toplumsal örgütlenmeye sahiptir. (...) Aşiret birlikleri dağınık fiziki mekânı (köyler) soya dayalı hanelerin eklemlenmesiyle sosyal mekânlara dönüştürürler. Bu sosyal mekânın birliği aşiret ağlarının yanı sıra topluluk için kurucu ve aşiret bağlarını da aşabilen dini örgütlenme (ocaklık) ve önderlik (seyitlik) ilişkileriyle tesis edilmiştir. Toplumsal yapı içinde iki iktidar katmanı iç içe geçerek toplumsal birliğin temelini oluşturmuşlardır. Merkezileşme stratejileri kapsamında heterodoks bir coğrafya oluşturan aşiretlerin toplumsal yapısı, ona içkin iktidar ilişkileri ve yarattığı mekansallık merkezi devletin bölge üzerinde kurmak istediği kontrol ve denetimin yöneleceği temel “meselesini” de oluşturacaktı” (Bilgin, 2018, s.165-166).

Merkeziyetçi politikalar kapsamında yerelin merkeze eklemlenme sürecinde başlangıçta Hozat yerelinde aşiretler sürece dahil edilmiş; daha sonra bürokratik kurumların yerelde ağırlığı artırılarak aşiretler merkezle eklemlenme sürecinde devre dışı bırakılmıştır. Kültürel (aşiret mektebi aracılığıyla) ve ekonomik eklemlenme

politikaları 19. yüzyılın sonlarında devreye sokulmuştur. Aşiret ağalarının çocukları Aşiret Mektebi'ne gönderilmiş ve bu çocuklar daha sonra askeri kademelerde yükselerek son dönem Osmanlı Meclisi ve 1. BMM'de (I. BMM'de Dersim Hozatlı altı milletvekili ile temsil edilmektedir) milletvekili olarak görev yapmışlardır (Akpınar, Rogan, 2002; Bilgin, 2018, s.170-171). Merkezi iktidarın Aşiret Mektebi'yle amaçladığı neyse erken Cumhuriyet döneminde amaçlanan da aynı politik ve yönetsel temele sahiptir: Merkeziyetçi politikalar tarafından karmaşık yapılar olarak nitelendirilen ve ulus-devlet mantığına tehdit olarak görülen aşiretleri kontrol altında tutarak yerelin merkeze entegrasyonunu sağlamak; Müslüman ve Türk (Türklük vurgusu ulus-devlet inşasıyla öne çıkan bir vurgu) toplum yapısı hakim anlayışı içinde; Kürt, Alevi/Kızılbaş kimliğini eriterek merkeze eklemek.

3.2. HOZAT'IN DEMOGRAFİK YAPISI

Resmi kayıtlara göre 1927 yılında Hozat'ın nüfusu 10.387, 1935'te ise 20.028'dir (Hepkon, Aslan, 2018, s.11). 1937 yılında Hozat'a kaymakam olarak atanan Turgut Başkaya'nın 30 Aralık 1938 tarihli raporuna göre ilçenin merkez nüfusu 1.172'dir. Nüfusun yarıdan fazlasının Alevi olduğunu bildiren raporda evlerde genellikle Kürtçe konuşulduğu belirtilmektedir (Soileau, 2018, s.253-276). 1938 Dersim Katliamı'nın ardından 1940 yılında yapılan resmi sayımda ise nüfus 9.925'e düşmüştür (Hepkon, Aslan, 2018, s.11).

1938 Dersim Katliamı'nda yaşanan kırım ve sürgün politikaları ile ilk büyük göç dalgasını yaşayan Hozat; 1980 askeri darbesiyle başlayıp 1993-1994 yıllarında köylerin yakılması ve boşatılması ile başlatılan zorunlu göç dalgasıyla ilçe dışına göç vermeye devam etmiştir. Hozat Belediyesi 2004 yılının sonunda hazırladığı brifing dosyasında ilçedeki nüfusun yıllara göre azalmasının temel nedenlerini; işsizlik, tarıma elverişli alanların yetersizliği, zorunlu göçler, yerleşime açık alanlarda hayvancılık için gerekli olan meraların yetersizliği olarak sıralamıştır.

Alevi kimliğe sahip Hozat'ta belirli bir tarihe kadar ciddi bir Türk-Sünni nüfus mevcuttur. "Bir Hozat Aşığı'nın Dilinden: "Hozat Büyük Bir Aileydi" Bilgin Karaman'la Sohbet Notları" başlıklı çalışmada Karaman'ın verdiği bilgiye göre; Hozat'ın belirli mahallelerinde oturanlar (Hamidiye ve Köprübaşı) yerli Sünni nüfusu

oluştururken; Harput'tan Hozat'a gelip yerleşen Sünni bir kesim de vardır. Karaman'ın ailesi de Harput'tan Hozat'a yerleşen Sünni ailelerdendir. Çalışmada, 1950'lerde ve 1970'lerde Hozat'ta %25-30 civarında Sünni aile olduğu bilgisi verilmektedir. Milliyetçi Cephe hükümetleri döneminde ilçede sol fraksiyonların gelişmeye başladığını ve Sünni topluluğun ilçeden gidiş tarihinin de bu süreçle örtüştüğü bilgisine ulaşılmaktadır. İlçede Alevi-Sünni çatışması yaşanmadığını belirten çalışmaya göre; sol fraksiyonlar arasındaki çatışmalardan kaynaklanan karışıklıklardan dolayı 1974-1975 yıllarında Sünni nüfus ilçeyi terk etmeye başlamıştır. Bilgin'in vermiş olduğu bilgiler ışığında ise bu yıllarda kısmi düzeyde de olsa Alevi ve Sünni gençler arasında bir kamplaşma başladığı bilgisine ulaşılmaktadır (Aslan, Kaya, 2018, s.238-252; Bilgin, 2018, s.189-190).

1985 yılında köy nüfusu 12000 civarında iken 2000 yılında bu sayı 2554 olarak gözükmektedir. 2002 yılından sonra köylere kısmi anlamda geri dönüşler yeniden başlamıştır (Hozat Belediye Başkanlığı Brifing Dosyası, Aralık 2004). 2013 yılında adrese dayalı nüfus sayımı sistemi ile yapılan sayımda Hozat ilçe merkezinin nüfusu 6693, Hozat'a bağlı köylerle birlikte bu sayı 8661 olarak açıklanmıştır. Bu sayımda belirgin bir şekilde ortaya çıkan tablonun ilginç bir özelliği vardır; erkek nüfusu kadın nüfusunun neredeyse 3 katıdır. 2013 yılında ilçe merkezinde 5111 erkek, 1582 kadın yaşamaktadır. Cinsiyetler arasındaki bu büyük farkın sebeplerinden biri ilçedeki askeri birlikler olarak gösterilirken; işsizlik, yoksulluk faktörleri de büyük etkiye sahiptir. Bu durum 2013 yılında basınında yer bulmuştur.¹¹

TÜİK verilerine göre 2018 yılında ilçenin merkez nüfusu 4554, köy nüfusu 2337 olmak üzere toplam nüfus 6891'dir.

3.3. HOZAT'TA İKTİSADİ HAYAT

Hozat Tunceli ili sınırları içinde bulunmaktadır. İlçenin kuzeyinde Ovacık, doğusunda Tunceli il merkezi, güneyinde Pertek ve batısında Çemişgezek ilçeleri bulunmaktadır. 630 kilometrekarelik bir alana sahiptir. İlçe merkezinin rakımı 1550

¹¹ <http://www.radikal.com.tr/turkiye/hozatta-erkek-sayisi-kadindan-3-kat-fazla-1121228/>,
<https://www.haberler.com/hozat-ta-erkek-sayisi-kadindan-3-kat-fazla-4329862-haberi/>

metredir. Dağlık bir yapıya sahip olması nedeni ile tarıma çok fazla elverişli olmamakla birlikte buğday ve arpa tarımı yapılmaktadır. Ayrıca fiğ, yonca, korunga ekimi de yapılmaktadır; fakat ticari anlamda tarımsal üretim gelişmemiştir. İlçede sanayi faaliyeti yoktur. Hozat'ta dağlık arazi, mera ve otlakların fazla olması nedeni ile temel geçim kaynağı hayvancılıktır. Ancak; 1990'larda bölgedeki siyasal sorunlar nedeniyle kimi mera ve yaylaların yasaklanmasından dolayı küçükbaş hayvancılıkta ciddi bir düşüş meydana gelmiştir. 2000'li yılların başında hayvancılık ve arıcılık tekrar gelişmeye başlamıştır (Hozat Belediyesi Brifing Dosyası).

Hozat Kaymakamlığı'nın yayınladığı verilere göre; 2008 yılında ilçede yaklaşık 18000 adet küçükbaş ve 1300 adet büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Hayvancılıktan peynir üretimi yapılmaktadır ve üretilen peynirler bir taraftan yerel ihtiyaçların karşılanmasında kullanılırken bir kısmı da ilçe dışına pazarlanmaktadır. Ayrıca son yıllarda arıcılık faaliyetlerinin önemli bir geçim kaynağı olduğu belirtilmektedir. İlçe merkezi ve köylerinde 150 aile arıcılık ile uğraşmaktadır. 3000 civarında arılı kovandan yılda ortalama 40-50 ton bal elde edildiği bilgisi de veriler arasında bulunmaktadır (Hozat Kaymakamlığı, Tunceli'nin Merkezine Meslek Yüksek Okulu Dosyası, 2008).

3.4. HOZAT'TA MUHALİF YEREL POLİTİK DİNAMİKLER

1946 yılında çok partili hayata dönüşle birlikte tek parti rejiminin yerellikleri dışladığı süreç sonra ermiştir ve 1946 yılında Hozat'ta CHP, 1948 yılında ise DP ilçe teşkilatları kurularak Hozat'ın merkezi otoriterlerle eklemlenme süreci siyasi eklemlenme biçimine dönüşmüştür. Siyasal eklemlenmenin araçları belediye seçimleri ve genel seçimler olmuştur (Bilgin, 2018, s.165-166).

Öte taraftan 1970'li yıllar Hozat'ta sol fraksiyonların etkili olmaya başladığı bir dönem olacaktır. 1970'li yıllarda ilçede Halkın Gücü, Halkın Birliği, Dev-Yol, Dev-Sol, Halkın Kurtuluşu gibi çeşitli sol fraksiyonlar kitlesel olarak insanları mobilize edebilen bir güce sahiptir (Çavuş, 2018, s.444-452). 1980 askeri darbesi ve 1990'lı yıllarda daha yakıcı hale gelen Kürt sorununa bağlı olarak köylerden ilçe

merkezine; ilçe merkezinden ilçe dışına yaşanan göçlerle demografik olarak değişikliklere uğramış; merkez ve yerel arasındaki ilişki çoğunlukla gerilimli bir hat üzerinde ilerlemiştir.

Özetlemek gerekirse; Türk/Müslüman merkezi ulus-devlet sınırları içinde Hozat; hakim ulus ve inanç parametrelerinin dışında Kürt, Alevi/Kızılbaş toplum yapısıyla ve sol fraksiyonların kitlesel olarak destek bulabilmesiyle; siyasal, kimliksel ve kültürel gerilimlerin yaşandığı ve ilçe halkının taleplerinin özellikle bu kültürel ve kimliksel farklılıkların yarattığı gerilimler üzerinden şekillendiği bir ilçedir

3.5. HOZAT'IN YEREL YÖNETİM TARİHİ

Hozat 1923 yılında ilçe olmuştur ve 1927 yılında Hozat Belediyesi kurulmuştur. Belediye binası 1935 yılında yapılmıştır (Kaya, 2004, s.31). Hozat Belediyesi 1927 yılında kurulmasına rağmen tek parti rejimi döneminde kaymakamlar tarafından yönetilmiştir. 1930 yılında yürürlüğe giren 1580 sayılı Belediyeler Kanunu kapsamında, Tunceli ili ve ilçelerinde belediyeler 1947 yılında Tunceli Kanunu'nun yürürlükten kaldırılmasının ardından fiilen oluşturulmuştur.

Hozat'ta ilk belediye seçimleri 1950 yılında yapılmıştır. 1950-1954 dönemi Hasan ERDOĞAN (CHP), 1954-1958 dönemi Salih Zeki TUNCER (CHP), 1958-1960 dönemi Mehmet DOĞAN (DP), 1961-1965 / 1965-1969 dönemi Dursun ÖZÜN (CHP), 1969-1973 dönemi İhsan Hıdır TURGUT (CHP), 1973-1977 / 1977-1980 dönemi Süleyman KAHRAMAN (CHP ve bağımsız), 1984-1989 dönemi İbiş YILMAZ, (CHP) 1989-1999 dönemi Celal DOĞAN (CHP), 1999-2004 dönemi Güzel DOĞAN (CHP) başkanlığında yürütülmüştür (Hozat Belediye Başkanlığı Brifing Dosyası, 2005; Kaya, 2004; Bilgin, 2018).

1980 askeri darbesi ve sıkıyönetim ilanı ile birlikte tüm ülkede olduğu gibi Hozat'ta da belediye başkanı görevden alınmış, belediye karar organları feshedilmiştir. Belediye 1984 yılına kadar kaymakamlar tarafından yönetilmiştir. 1984 yılında çıkarılan 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu ve İller Bankası'ndan verilen payların artırılması ile klasik belediye hizmetleri verilmiştir. 1990'lı yıllarda bölge genelindeki siyasi koşullardan belediyeler olumsuz etkilenmiştir. 1993-1994 yılları arasında

zorunlu göç nedeniyle köylerden ilçe dışına göç yaşanmıştır. 1992 yılında Erzincan'da meydana gelen deprem nedeni ile Tunceli ili afet bölgesi kapsamında değerlendirilmiş ve belediyelerin İller Bankası'ndan aldıkları paylar 6 yıllık bir süre boyunca üç kat artırılmıştır. Bu durum Hozat Belediyesi'nin gelir kaynaklarını da arttırmıştır. Artan gelir kaynakları daha çok personel istihdamında kullanılmıştır. 1998 yılında afete maruz bölge statüsünün kaldırılmasının ardından belediye gelirinde düşüş yaşanmış ve belediye ciddi bir darboğazla karşı karşıya kalmıştır. 1998 yılı sonu itibariyle personel ücretleri, sigorta primleri, emekli kesenekleri ödenemeyecek duruma gelmiştir. 2004 yılına kadar personel giderlerinin karşılanması için belediyeye ait çok sayıda taşınmaz mal (bina, arsa, arazi) satılmıştır.

Nitekim 2004 yılında incelenmesi hedeflenen yeni Hozat Belediye yönetimi göreve geldiğinde 53 çalışanı olan bir belediyeyi teslim almıştır. 1 Nisan 2004 tarihine kadar olan dönemde Hozat Belediyesi'nin toplam borç tutarı 864.250.212.224 TL (gecikme faizi ve cezalar hariç) olarak hesap işleri müdürlüğünün, tahsildarların ve devir alan belediyeye başkanının imzasıyla kayıt altına alınmıştır (Bkz. Ek:6).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

“TOPLUMCU”, “SOSYALİST” VE “HALKÇI” BELEDİYESİ

BELEDİYESİ (2004-2014)

Çalışmanın bu kısmında literatür taraması yapılarak dönemin belediye başkanı, iki belediye çalışanı ve 29 Mart 2009 yerel seçim sürecinden itibaren Hozat'taki deneyime yakından tanıklık etmiş (belediye çalışmalarında görev almış) bir kişiyle derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Ayrıca; belediye yönetim programları, belediye faaliyet raporları ve meclis kararları gibi resmi evraklar incelenmiş; belediye çalışmalarına ait video görüntülerine ve fotoğraflara ulaşılmış; 2004-2014 Hozat deneyimi ile ilgili haberlere hem internet üzerinden hem de başkanın arşivinden ulaşılmıştır.

4.1. SEÇİM PROGRAMLARININ ANALİZİ ÜZERİNDEN 2004'TEN 2014'E HOZAT BELEDİYE SEÇİMLERİNDE SOL HAREKETLERİN BELİRLEYİCİLİĞİ

1977 ve 1994 yerel seçimlerinde sol politik hareketler Hozat'ta belediye seçimlerini gündemlerine almışlardır. Her iki dönemde sol hareketlerin yerel seçimlere dahil olma sürecini Konak, “Devrimci Halkçı Yerel Yönetim Deneyimleri Toprakdan Göğe” isimli çalışmada şöyle anlatmaktadır:

“1977 yılları; devrimciler, demokratik yerel yönetimleri tartışıyorlar. Tabi biz o tarihlerde lise birdeyiz. Ama teorik anlamda birçok panel, sempozyum ya da tartışma ortamı mevcut. İlk defa feodal yapının hakim olduğu, sistemin kendi arka bahçesi gördüğü belediyeler tartışılıyor. Hozat açısından bunu ifade ediyorum. Biraz o dönemdeki tartışmalara daha fazla merak, daha fazla ilgi duymuştuk. Nasıl bir belediyecilik? Hozat'ta halka dayalı bir belediyeciliğin planlaması tartışılıyordu. Sonuçta bir oluşum, demokratik bir güç birliği oluşmuştu o tarihlerde. Bir şekilde mahallede herkes çalışıyor. Bütün gençler, kadınlar sahada çalışma yürütüyorlardı, bir heyecan vardı. 1977 yerel yönetim seçimlerinde halk kendi yerel yönetimlerini oluşturacaktı.(...) Tabi seçimler sonuçlandı. Ancak demokratik yerel yönetimler, halkçı yerel yönetimler, o seçimlerden sonra kendi içerisinde bir planlamayla, bir örgütlenmeyle ilerleme sağlayamadı. (...) 1994'ün Mayıs'ından sonra tartışmalar tekrar başladı.

Dersim’de halkın yerel yönetimlerde söz sahibi olması konusunda bir plan ve program üzerinde tartışmalar yürütüldü. Nasıl bir yerel yönetim? (...) Bütün devrimci demokratik kurumların aday adayları vardı. (...) Bu tarihlerde ortak bir karar alındı ve seçim boykot edildi” (Konak, 2019).

Sol politik hareketler ortak bir isim üzerinde uzlaşamamış ve 1977 seçimlerinde iki farklı adayla seçimlere gidilmiştir. Partizan’ın adayı Süleyman Kahraman, Dev-Yol’un adayı ise Zeki Doğan’dır. Süleyman Kahraman seçimleri kazanmış; ancak belediyeçilik anlayışında belirgin bir fark yaratılamamıştır. 1994 yerel seçimlerinin boykot edilmesinin ardından, 1995 yılında belediye başkanı Celal Doğan istifa etmiş ve seçimler yeniden yapılmıştır. Sol politik hareketlerin adayı Şerafettin Halis ilk sayıma göre seçimleri kazanmıştır; ancak geçersiz sayılan oylarla Halis ve Doğan’ın aldıkları oylar eşitlenmiş; çekilen kura sonucunda Celal Doğan seçimleri kazanmıştır (Doğan, 2018, 456-457).

28 Mart 2004 yerel seçimlerine giderken Hozat’ta sosyalist, halkçı bir belediyeçilik söylemiyle demokratik kitle örgütlerinin, politik hareketlerin ve toplumsal grupların oluşturduğu seçim ittifakının¹² Hozat Belediye Başkanlığı’na ortak aday olarak gösterdiği isim Cevdet Konak’tır. 1977 ve 1994 yerel seçim süreçlerinin ardından “belediye” üzerinden yürütülen tartışmalar 2000’li yıllarda yeniden başlamış; yerel seçimler sosyalist hareketin yeniden gündemine girmiştir. 1990’lı yılların sert geçen siyasal ortamı içinde zorunlu göçlere bağlı olarak köylerden ilçe merkezine göç eden nüfus, öncelikli olarak konut sorunu ile yüz yüze kalmıştır. Bir kısmı yakınlarının yanına yerleşirken; barınma ihtiyacına kısa süreli çözümler üretilmeye çalışılmış; düğün salonları ve kapalı spor salonları birçok ailenin bir arada yaşadığı mekânlara dönüşmüştür. Artan nüfusa bağlı olarak ihtiyaçların karşılanması noktasında belediyenin yetersiz bir pozisyona sahip olması tartışmaların meşruluk zeminini oluşturmuş gözükmektedir. Öte taraftan kapitalist ekonomi koşulları içinde

¹² 28 Mart 2004 yerel seçimleri için oluşturulan seçim ittifakını Demokratik Halklar Platformu (DHP) (ilerleyen dönemlerde DHP’nin ismi sırasıyla Demokratik Halklar Federasyonu (DHF), Sosyalist Meclisler Federasyonu (SMF) olarak değişmiştir), Ezilenlerin Sosyalist Partisi (ESP), Emeğin Partisi (EMEP), Partizan, Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP), Demokratik Halk Partisi (DEHAP) (ilerleyen dönemde sırasıyla Demokratik Toplum Partisi (DTP), Barış ve Demokrasi Partisi (BDP), Halkların Demokratik Partisi (HDP) isimleriyle siyasi arenada varlık göstermiştir.), sendikalar ve demokratik kitle örgütleri oluşturmaktadır. DHP her iki seçimde de belirleyici bir role sahiptir.

yerel yönetimler dünyada olduğu Türkiye’de de ve özelde Hozat’ta da sosyalist fikirlerin hayata geçirilebileceği alanlar olarak değerlendirilmektedir.

Dönemin belediye başkanı Cevdet Konak ile yapılan görüşmede Konak 28 Mart 2004 yerel seçimleri için aday olma sürecini şöyle açıklamaktadır:

“Yerel yönetimler konusunda 2002-2003 yıllarında yeniden bir tartışma süreci başlattık. Hozat Belediyesi artık hizmet veremiyordu ve halka sorun olmuş bir kurumdu. Büyük bir borç yükünün altındaydı ve belediye istihdam deposuna dönüştürülmüştü. Belediye çalışanlarının ücretlerinin ödenmemesi ilçede sosyal rahatsızlıklara neden olmuştu. Belediye günlük yaşamı kolaylaştıracak işlevlerini yerine getiremiyordu ve tekrarlanan belediye çalışanları eylemleriyle belediye ilçede sosyal, ekonomik ve toplumsal rahatsızlıkların kaynağı olarak görülüyordu. Hozat’ın tarihsel önemi ve misyonuna yakışmayan bu durumun önlenmesi için belediye yönetim anlayışının değiştirilmesi gerekiyordu ve dönüşümün gerçekleştirilmesi, yerel demokrasinin inşa edilmesi için aday olmaya karar verdim. Bunun için önce demokrasi güçleri ve bileşenleri ile durumu değerlendirerek adaylığım konusunda gerekli desteği aldım. Daha sonra yerel halk ve toplumsal gruplarla görüşerek onay aldıktan sonra 2004 yılında seçim ittifakının ortak adayı olarak belediye başkanlığına aday gösterildim.”

Adaylık sürecinden sonra seçim ittifakının belediye yönetim programı halka açıklanmıştır (Bkz. Ek: 2). Programda “halkın katılımı, doğrudan demokrasi, halkın kendi kendisini yönetmesi gibi ilkelerin yaşam bulacağı yönetim birimleri olarak ortaya çıkan belediyeler, dünyada olduğu gibi ülkemizde de genellikle yerel ölçekteki zenginlerin ve aşiret egemenliklerini geliştirici işlevler gördüler” ifadesine yer verilmektedir (Belediye Yönetimi Programı, 2004, s.1). Belediye yönetim programında belediye yönetiminin görevleri şöyle açıklamaktadır:

“Belediye Başkanı, mevcut yasalar ve olanaklar dahilinde, belediye yönetimine ilişkin yetkilerini halk ile paylaşmalı, ihtiyaçların öncelikleri halk ile beraber belirlenmelidir. Belediyelerin günümüzdeki işlevi; yol, su, kanalizasyon ve çöp toplama gibi klasik görevleri yerine getirmekle sınırlı değildir. Belediye yönetimi halkın kendi kendisini yönetmesinin bir aracı haline getirilecekse, belediye yönetimi: halkın örgütlenmesini, dayanışma içinde olmasını, ekonomik kaynakların halkın yararına kullanması, yeni kaynaklar yaratarak halkın mahalli müşterek nitelikteki imar, su ve kanalizasyon, ulaşım ve kentsel altyapı, konut, eğitim, kültür ve sanat, turizm ve tanıtma, gençlik ve spor, çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık, ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar, sosyal hizmet ve yardım, evlendirme,

meslek ve beceri kazandırma, zabıta ve itfaiye, acil yardım ve kurtarma, defin ve mezarlık gibi insan doğumundan ölümüne kadar bütün yaşamında karşılaşacağı sorunları hedeflemelidir” (Belediye Yönetim Programı, 2004, s.2).

Program; belediyelerin gündelik yaşamı kolaylaştıracak ve asgari yaşam düzeyini sağlayacak işlevlerin yerine getirilmesinin haricinde halkın belediye yönetimine doğrudan katıldığı, kaynak üretiminin bizzat belediye tarafından gerçekleştirildiği, dayanışma içerisinde yürütülecek bir belediye yönetim sürecine vurgu yapmaktadır.

Programda seçim ittifakının seçimleri kazanması halinde belediyeyi nasıl yöneteceklerine dair başlıklar: Özerk ve halkçı yönetim; yerel yönetim birliklerinin oluşturulması; şeffaflık; çalışanların sorunlarına çözüm bulma ve verimliliği sağlama; doğal çevre ve çağdaş kentleşmeyi sağlama; kooperatifçilik ve kalkınma faaliyetlerinde bulunma; üretken belediyeciliğin gerçekleşmesi; sosyal ve kültürel etkinliklerin gerçekleştirilmesi olarak sıralanmıştır (Belediye Yönetim Programı, 2004).

Özerklik kavramı “bir kurumun çalışanlarının ve hizmet verdiği toplumsal kesimlerin karar mekanizmalarına dahil edilerek onların ihtiyaçlarına göre faaliyet yürütülmesi” olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede özerk belediye anlayışının tahsis edilebilmesi için yapılacaklar başlıklar halinde sıralanmıştır: Buna göre; Hozat Halk Meclisi tüzüğü hazırlanarak ilçede bir halk meclisi kurulacaktır; denetim ve ihtisas komisyonları, mahalle yönetimleri; eğitim ve kültür, gençlik ve kadın komisyonları oluşturulacaktır. Halk meclisinin ve komisyonların “belediye meclisinin” asli unsurları olarak kabul edileceği belirtilmiştir (Belediye Yönetimi Programı, 2004, s.3).

Meslek kuruluşlarıyla işbirliği içinde; tarım ve hayvancılık potansiyelini kullanarak ilçenin ekonomik anlamda ilerlemesine katkı sağlamasının önünü açacak bir “ilçe yerel yönetim birliğinin” kurulacağı açıklanmıştır. Bu birliğin zamanla geliştirilerek diğer ilçeler ve ili de kapsayacak şekilde bir “il yerel yönetim birliğine” dönüştürülmesi planlanmıştır (Belediye Yönetimi Programı, 2004, s.3-4).

Şeffaflık ilkesi gereği; belediye meclis toplantılarının; belediye bütçesi, gelir ve giderlerinin halka açık olacağı belirtilerek toplumsal hizmetlerin “kar değil sosyal ve toplumsal fayda gözetilerek” sunulacağı açıklanmıştır. Belediye çalışanlarına eğitimler verilerek hizmette etkinlik ve verimlilik ilkelerinin sağlanması, belediyede sendikal örgütlülüğün gözetileceği ve sendika temsilcilerinin belediye karar organlarında söz sahibi olacağı, çağdaş bir kent yaratmak için ilgili resmi kurumlar, meslek odaları ve üniversitelerle işbirliği halinde çalışmalar yürütüleceği bildirilmiştir. Üretken belediyecilik kapsamında “ulusal ve uluslararası yardım kuruluşlarıyla birlik ve dayanışma içinde hareket edilip ilçeye maddi kaynak, araç-gereç, makine ve teçhizat temin edildikten sonra “üretimin yerelde gerçekleşmesinin” temel amaç olarak belirleneceği de program için de değinilen bir diğer nokta olmuştur. Zorunlu göç nedeniyle köylerinden başka şehirlere göç etmek zorunda kalan veya Hozat ilçe merkezine yerleşen halkın temel sorunu olan konut sorununa çözüm bulmak amaçlar arasında sayılmaktadır.

Programda dikkat çeken açıklamalardan biri de “Her Hozatlı, belediye hizmetlerinden eşit yararlanacak, kan bağı ve çıkara dayalı ilişkilere imkân tanınmayacaktır” ifadesidir (Belediye Yönetimi Programı, 2004).

Seçim sürecinde belediye yönetim programı çerçevesinde, ilçede yürütülen seçim çalışmalarını halkın nasıl karşıladığını başkan şöyle açıklamaktadır:

“28 Mart 2004’te yapılacak olan yerel seçimlerden önce halka her alanda yerel yönetim stratejimizi anlattık. Göreve geldiğimizde nasıl bir belediyecilik yapacaktık? Halk yapabilir misiniz devlet size izin verir mi gibi sorular soruyordu. Hâlbuki bizim söylediğimiz açıktı ve demokratik bir ülkede olması gereken bir yerel yönetim anlayışıydı: Üreten, her anlamda şeffaf, halkın yönettiği ve çözüm üreten bir belediye anlayışı. Bu koşullar altında halk bize görev verdi ve 28 Mart 2004 yerel seçimlerinde belediye başkanı olarak seçildim.”

Homojen modern ulus-devletler yerel yönetimleri bir iktidar aygıtı olarak kurgulamıştır. Yerel yönetimler bir taraftan merkezin uzantısı olarak iktidar aygıtı olarak işlev görürken; öte taraftan yerel grupların temsilciliğini üstlenmektedir. Bu ikili durum; yerel yönetimler ve merkezi iktidar arasında çelişkileri ortaya çıkaran

olguya tekabül etmektedir. Yerelin temsiliyetini üstlenen belediyelerin karar alma süreçlerinde takınacakları politik tavır merkezi iktidar ve yerel yönetimler arasındaki çelişki ve çatışmaların niteliğini ve boyutunu belirleyecektir. Hozat'ta sol politik hareketlerin oluşturduğu seçim ittifakının ortak bir isim üzerinde uzlaşarak seçimlere girme kararı almasının ilk etapta halk nezdinde yaratmış olduğu “devlet size izin verir mi?” sorusunu bu gerilimli ikilik üzerinden değerlendirmek mümkün gözükmemektedir.

Merkezi iktidarın Kürt sorununu “güvenlik ve asayiş”, “terör”, “iç tehdit” üzerinden kodladığı politikalar kapsamında; Hozat'ı da kapsayan geniş bir alanda OHAL ve sıkıyönetim kanunlarının geçerli olması merkezi yönetim ile yerel yönetim arasındaki bu gerilimin çok daha fazla hissedilmesine sebep olmaktadır.

28 Mart 2004 yerel seçimlerine giden süreçte sol politik hareketlerin gerçekleştirmeyi tahayyül ettiği sosyalist ve halkçı belediyeçilik anlayışının en başından itibaren çatışma ve gerilim yaşayacağı odaklardan birinin “geleneksel merkezin uzantısı belediyeçilik anlayışı” olacağını seçim programının içeriğinden yola çıkarak söylemek mümkündür. Öte taraftan mali sıkıntı içerisinde olan belediyenin gelir kaynaklarının hangi yöntemlerle arttırılacağı ve ekonomik sıkıntılara nasıl çözüm bulunacağı, halkın karar alma süreçlerine ne şekilde katılacağı, halkın kimliksel ve kültürel taleplerinin nasıl karşılanacağı “toplumcu”, “sosyalist”, “halkçı” belediyeçilik söyleminin içeriğini belirleyecektir. Neoliberal ekonomi politikalarıyla sermaye birikim süreçlerinin yerel aktörü haline gelen merkezin uzantısı belediyeçilik anlayışından farklılaştığı ve kültürel/kimliksel taleplere çözüm üretmeye başladığı anda seçim ittifakının “sosyalist”, “halkçı”, “toplumcu”, “alternatif” belediyeçilik söylemi vücut bulacaktır.

1977 ve 1994 yerel seçimlerinde ortak bir payda da uzlaşmayan sosyalist hareket, ortak adayla girdikleri 28 Mart 2004 yerel seçimlerini kazanmışlardır.

28 Mart 2004 yerel seçimlerinde Hozat'ta toplam seçmen sayısı Yüksek Seçim Kurulu'nun (YSK) resmi sitesinde 3670 olarak belirtilmektedir. 3670 kayıtlı seçmenden 2303 seçmen oy kullanmıştır ve seçim ittifakının adayı (seçimlere bağımsız aday olarak başvurulmuştur) Cevdet Konak 956 oy alarak Hozat Belediye Başkanı seçilmiştir.

TABLO 3.1: 28 Mart 2004 Hozat Yerel Seçim Sonuçları

KAYITLI SEÇMEN SAYISI		TOPLAM SANDIK SAYISI	
3670		13	
Kısaltma	Parti	Aday	Oy Sayısı
BĞMSZ	Bağımsız	Cevdet KONAK	956
DYP	Doğru Yol Partisi	Yusuf AKKAYMAK	586
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi	Güzel DOĞAN	467
AK PARTİ	Adalet ve Kalkınma Partisi	İshak AYDIN	191
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi		15
BTP	Bağımsız Türkiye Partisi	Mehmet YILDIZ	11
GP	Genç Parti		7
TOPLAM GEÇERLİ OY SAYISI			2233
GEÇERSİZ YA DA BOŞ OY SAYISI			70

KAYNAK: YSK Resmi Web Sitesi

Nisan ayının ilk haftasında halka açık bir toplantı düzenleyen yeni belediye yönetimi belediyenin mevcut durumunu Hozat halkı ile paylaşmıştır. Konak süreci şöyle anlatmaktadır:

“Eski belediye yönetimine halkın, demokratik kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının katılacağı bir toplantıyla belediyeyi halka teslim etmelerini söylediğimizde belediye yönetimi bu talebimizi kabul etmedi. ‘Biz halktan teslim almadığımız için belediyeyi halka teslim edemeyiz. Bir tek mühür var bizde onu da size teslim ediyorum’ dediler.”

Yeni belediye yönetiminin “sosyalist”, “halkçı”, “toplumcu” belediyecilik anlayışı ile sunduğu seçim programının halk nezdinde karşılık bulması ile 28 Mart 2004 yerel seçimleriyle değişen belediye yönetiminin çalışma ekibinin ana unsurunu belediye çalışanları oluşturmaktadır. Seçim programında ve çalışmalarında belediye çalışanlarının sorunlarının çözülmesinin ilk hedeflerden biri olacağı belirtilmiştir. Yirmi beş yıl gibi uzun bir süre Hozat Belediyesi’nde çalışan bir belediye çalışanı süreci şöyle aktarmaktadır:

“1993 yılından bu yana Hozat Belediyesi’nde çalışmaktayım. Türkiye’nin mevcut birçok belediyesinde olduğu gibi bizler de dönem dönem gerek çalışma koşulları gerekse diğer konularda ama özellikle de özlük haklarının ödenmesi konusunda (maaş ikramiye vb. hakların ödenmesi) ciddi sıkıntılar yaşadık diyebilirim. Fakat şunu da gönül rahatlığı ile söylemek isterim ki 27 yıllık belediye çalışma hayatımın en öğretici ve verimli yılları; ama aynı zamanda en zorlu ve sıkıntılı dönemleri 2004-2014 dönemine denk gelmiştir. Tabii bu sıkıntıları atlatmak veya çözmek kolay ve kısa süreli olmamıştır.”

İlk beş yıllık dönemin ardından seçim ittifakı 29 Mart 2009 yerel seçimlerine yine ortak adayla girmiştir. Seçim çalışmalarında bulunan ve belediyenin ikinci döneminde yaşananlara şahitlik eden bir görüşmeci 29 Mart 2009 yerel seçimlerinde ortak adayın belirlenme sürecini aktarmaktadır:

“2009 yılında seçimlere giderken DHF ön seçim yapılması gerektiğini dile getirdi. İlçede 20 günlük gibi bir süre verildi. Ön seçim yapılması yönündeki karar demokratik değerlerin faaliyete geçirilmesi yönünde atılmış bir adımdı. Ancak bağımsız belediye başkanı Cevdet Konak’ın karşısına başka bir aday çıkmadı. Çünkü; toplum nezdinde genel bir memnuniyet söz konusuydu. İlçedeki diğer politik hareketlerin de desteğiyle ortak adayın tekrar Cevdet Konak olması kararlaştırıldı. 2009 yerel seçimlerine böyle bir havada gidildi.”

2009 yerel seçimlerine giderken hazırlanan yönetim programında “üreten biz, yöneten de biz olacağız”, “söz yetki karar halka”, “bugün için değil yarınlar için yönetime katıl”, “kan bağıyla değil düşünce ve yaşam tarzıyla kardeşiz” başlıkları öne çıkmaktadır (Bkz. Ek:2).

2009 yerel seçim programı, beş yıl gibi uzun bir belediyecilik deneyiminin ardından oluşturulmuş bir programdır. Yönetim programındaki söylemler 2004 yerel seçimleri için hazırlanan yönetim programıyla örtüşmektedir: “Hozat Belediyesini Hozat halkı ile beraber yönetmek, yerel demokrasiyi Hozat Belediye yönetiminde inşa etmek, yerelde özgür bir yaşamın inşası, çağdaş bir Hozat yaratmak” söylemleri dikkat çekmektedir. Yerel yönetimlerin merkezi iktidar tarafından yukarıdan aşağıya yeniden bölüşüm ve yönetim aygıtları olarak oluşturulduğunu belirten belediye yönetim

programı; demokratik yerel yönetimlerin iki önemli işleve sahip olduğunu belirtmektedir: Yerel ve kamusal ihtiyaçlarının karşılanması ve temsil, katılım ve denetim gibi demokratik değerlerin hayata geçirilmesini sağlamak (Belediye Yönetim Programı, 2009).

İlk dönem seçim programında yer alan “halk meclisleri kurulacağı” yönündeki söylem, ikinci dönem için hazırlanan seçim programında da yer almaktadır. Programda “geniş tabanlı halk örgütlülüğünün sağlanması ile çalışma usul ve esaslarına ilişkin kent meclis tüzüğü hazırlanarak yönetmeliğe uygun olarak oluşturulacak komisyonların temsilcileriyle, sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinden oluşan Hozat Halk Meclisi kurulacaktır” açıklaması yapılmaktadır (Belediye Yönetim Programı, 2009). İlk dönemde kurulması planlanan “halk meclisinin” beş yıllık süre içinde oluşturulamadığı bu açıklamalardan yola çıkarak söylemek mümkündür.

29 Mart 2009 yerel seçimlerinde Hozat'ta Yüksek Seçim Kurulu (YSK) verilerine göre kayıtlı seçmen sayısı 2872, oy kullanan seçmen sayısı ise 2222'dir. Seçime katılma oranı %77.37'dir.

TABLO 3.2: 29 Mart 2009 Hozat Yerel Seçim Sonuçları

KAYITLI SEÇMEN SAYISI		TOPLAM SANDIK SAYISI	
2872		11	
Kısaltma	Parti	Aday	Oy Sayısı
BĞMSZ	Bağımsız	Cevdet KONAK	1081
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi	Kahraman KILIÇ	857
AK PARTİ	Adalet ve Kalkınma Partisi	İlyas ÇOBAN	126
DSP	Demokratik Sol Parti	Derya DOĞAN	49
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi	Mevlüt YILDIRIM	24
SP	Saadet Partisi	Fatli AYDEMİR	7
TOPLAM GEÇERLİ OY SAYISI			2144
GEÇERSİZ YA DA BOŞ OY SAYISI			78

KAYNAK: YSK Resmi Web Sitesi

Seçim ittifakının adayı 29 Mart 2009 yerel seçimlerinde 1081 oy ile yeniden belediye seçimlerini kazanmıştır. Hozat'ın Mart 2014 yılında yapılacak yerel seçimlere kadar seçim ittifakının yönetim programıyla yönetileceği kesinleşmiştir.¹³ “Bu sonuçtan hareketle hem çalışmaların olumlandığı (olumlu karşılandığı) hem de sosyalist yerel yönetim programına güven duyulduğu söylenebilir” (Doğan, 2018, s.460).

10 yıl gibi uzun bir dönem seçim ittifakının ortak adayı ve ortak programı ile yönetilen Hozat'ta 30 Mart 2014 yerel seçimlerine giderken işler değişecek, ilçedeki sol politik hareket iki ayrı program ve iki ayrı adayla seçimlere girecektir. Hozat Halk Dayanışması TKP listelerinden seçime gireceğini açıklamış; iki dönem seçim ittifakının adayı olan Konak ise Devrimci Güç Birliği'nin¹⁴ adayı olarak belirlenmiştir.

¹³“ Demokratik Halklar Federasyonu, Hozat Halk Dayanışması, Partizan, DTP ve ÖDP'nin oluşturduğu Hozat Yerel Demokrasi Platformu bağımsız adayı Cevdet Konak, Hozat'ta seçimi kazandı. Cevdet Konak böylece halkın onayını alarak ikinci kez başkanlığa seçildi.” Haberin detayı için bakınız <https://www.birgun.net/haber/sol-belediyeciligi-herkese-gosterecegiz-45396>.

¹⁴ Devrimci Güç Birliği BDP, EMEP, ESP ve Partizan tarafından oluşturulan seçim ittifakıdır.

Seçmen sayısının az, aşiret gibi kolektif aidiyetlerin hala oldukça güçlü olduğu Hozat'ta 30 Mart 2014 yerel seçimlerini CHP'nin adayı kazanacak; on yıllık "toplumcu", "halkçı", "sosyalist" belediyeçilik dönemi son bulacaktır.

TABLO 3.3: 30 Mart 2014 Hozat Yerel Seçim Sonuçları

KAYITLI SEÇMEN SAYISI		TOPLAM SANDIK SAYISI	
2831		11	
Kısaltma	Parti	Aday	Oy Sayısı
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi	Celaleddin POLAT	707
TKP	Türkiye Komünist Partisi	Kahraman KILIÇ	657
BĞMSZ	Bağımsız	Cevdet KONAK	590
AK PARTİ	Adalet ve Kalkınma Partisi	Teslim DALKIRAN	112
BĞMSZ	Bağımsız	İlyas ÇOBAN	54
BTP	Bağımsız Türkiye Partisi	Bülten MUTLUAY	31
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi	Feyzullah YILMAZ	21
SP	Saadet Partisi	Metin KANDAZ	2
TOPLAM GEÇERLİ OY SAYISI			2174
GEÇERSİZ YA DA BOŞ OY SAYISI			109

KAYNAK: YSK Resmi Web Sitesi

Belediyeden emekli olan 65 yaşındaki bir belediye işçisi, 30 Mart 2014 yerel seçimlerinde belediyenin kaybedilmesi sürecini şöyle anlatmaktadır:

“Koordineli çalıştık daha doğrusu kolektif diyeyim kolektif bir çalışma şeklimiz vardı. Halktan kopuk değil halkla iç içe bir yönetimdi. Sonra oylar bölündü. Belediyenin kaybedilmesi yönetimin pratikleriyle ilgili bir durum değildi. Başka faktörlerden dolayı oylar bölününce seçimler kaybedilmişti o zaman.”

Belediye yönetiminin çalışmalarına 2009 yerel seçimlerinden başlayarak aktif bir şekilde hakim olan görüşmeci ise; 30 Mart 2014 yerel seçimlerinde belediyenin kaybedilmesinin nedenlerini şöyle aktarmaktadır:

“İlçedeki farklı politik hareketler ve toplumsal örgütler 2004 yerel seçimlerinde de 2009 yerel seçimlerinde de ortak bir program etrafında birleşebilmişlerdi. Ancak seçim dönemindeki birliktelik ilerleyen süreçte devam ettirilemedi. Yerel yönetimler farklı birikimlerle bütünleştirilemedi. Akademinin, sendikaların, odaların sürece yeterince dahil edilmemesi yerel yönetimlerin bu birikimlerle bütünleştirilmesinin önünde engel oldu. Sol politik hareketlerin alternatif ve demokratik bir yerel yönetim gerçekleştirme planlarına rağmen geleneksel belediyeçilik anlayışından farkımız ne olacak sorusuna verebilecek yanıtları olmadığı için 2014’te belediye kaybedildi.”

4.2. HOZAT BELEDİYESİ’NDE BELLİ BAŞLI SİYASAL/TOPLUMSAL/İDARİ PRATİKLER (2004-2014)

Yukarıdaki verilen bilgiler ışığında; bu çalışmanın odaklandığı esas noktalardan biri belki de en önemlisi; geleneksel belediyeçilik anlayışına karşı alternatif bir söylem geliştiren belediye yönetiminin pratiklerinin hangi zemin üzerinde yükseldiğidir. Söylem ve pratik arasındaki uyumluluk, kapitalist ekonomi koşulları içerisinde ve merkezin yoğun denetimi altında, on yıllık süre içinde belediye yönetimi tarafından yakalanabilmiş midir? On yıllık Hozat Belediyesi deneyimini özgün ve farklı kılan noktalar nelerdir? Veyahut farklılaşamadığı, söylem ve pratik arasındaki uyumu yakalayamadığı noktalar nelerdir? Bu soruya yanıt verebilmek için belediyenin pratiklerinin analiz edilmesi gerekmektedir.

En yalın anlatımıyla “bir kenti yönetmekle görevli olan kurum” olarak tanımlanabilecek olan belediyenin günlük yaşamı kolaylaştıracak uygulamaları hangi kanallar aracılığıyla gerçekleştirdiği bu noktada önem kazanmaktadır. Örneğin; altyapı veya yol çalışmaları vs. yapılırken özel firmalar (yüklenici firmalar) devreye sokulmuş mudur? Belediye içinde bulunduğu mali sıkışıklığa nasıl çözüm bulmuştur? Bankalardan ticari kredi alınmış mıdır? Belediye çalışmalarında gerekli olan beşeri ihtiyaç taşıyon firmalar aracılığı ile mi karşılanmıştır? Belediyenin sadece “asgari yaşam koşullarını sağlamakla yükümlü olduğu” anlayışa karşı söylem geliştiren belediye yönetimi halkın kültürel ve kimliksel taleplerine yönelik pratikler sergileyerek “ bireyin özneleştigi” belediyeçilik anlayışını hayata geçirebilmiş midir? Merkezle yerel arasında ne tür problemler yaşanmıştır?

“Toplumcu”, “sosyalist”, “halkçı” yerel yönetimlerin kavşak ve sınırlarında Hozat Belediyesi deneyimini bütün boyutlarıyla analiz etmeyi amaçlayan bu çalışma yukarıdaki sorulara belediyenin on yıl içindeki pratiklerini inceleyerek yanıtlamaya çalışacaktır.

4.2.1. BELEDİYEYİ YENİDEN KURUMSALLAŞTIRMA ÇABALARI

28 Mart 2004 yerel seçimlerinde belediye başkanlığını kazanan seçim ittifakı adayı başkanlığında belediyede yeni bir yönetim kurulmuştur. Belediyede ilk etapta gündelik hayatı kolaylaştırmak ve asgari yaşam düzeyini sağlamak için uygun ortam hazırlanmaya çalışılmıştır. 1990 yılında Hozat Belediye’sinde çalışmaya başlayan ve şu anda emekli olan 65 yaşındaki bir belediye çalışanı yeni belediye yönetiminin ilk aşamada neler yaptığını şöyle anlatmaktadır:

“1990 yılında Hozat Belediyesi’nde işe başladım. Ben 2004 yılında belediyenin resmi bir kurum olduğunu o zaman öğrendim diyebilirim. Öncesinde emanet gibiydik. Daireye bir disiplin geldi. Bu dönemden önce bir bakkal defteri gibi bir şeyde tutuluyordu alacaklarımız. Kimin ne aldığı ne dediği belli değildi. Hakkımızın ne olduğunu bilmiyorduk. Acayip bir dönemdi. Bilgisayarla tanıştık.”

1 Nisan 2004 – 31 Aralık 2008 dönemine ait Hozat Belediyesi çalışma raporuna göre; Hozat Belediyesi’nde bilgisayar kullanılmıyordu (Bkz. Ek:3). Rapora göre; “günün şart ve gereklerine uygun olarak iş ve işlemlerin hızlı ve verimli yürütülmesi için bilgisayar sistemi kurmak öncelikli bir gerekliliktir. Zira iş ve işlemleri kayıt altına almak, kayıtları düzenli tutmak, takip ederek sonuçlandırmak için bilgisayar ve program almak gerekiyordu.” Ancak belediyenin bu yeni sisteme geçebilmek için yeterli kaynağı yoktur. Belediye başkanın da ortağı olduğu bir şirket tarafından 8 adet bilgisayar, muhasebe programı ve fotokopi makinesi belediyeye bağışlanmıştır. Hozat Belediyesi’nde ilk kez bilgisayar kullanılmaya başlanmıştır. Belediye hizmet binasının küçük onarımları yapılarak boya, badanası yenilenmiştir.

Belediye hizmetlerinin yürütülmesi için gerekli olan kamyon, itfaiye arozözü, kazıcı ve yükleyici iş makineleri, çöp toplama kamyonu, traktör gibi araçların onarımı

yapılmıştır. Belediyenin işlevlerini yerine getirebilmesi için Karayolları ve Köy Hizmetleri, Tunceli Devlet Su İşleri gibi resmi kurumlarla protokoller oluşturulmuştur. Belediye tarafından ilçeye 10 kanallı dijital uydu verici sistemi kurulmuştur. Yurt dışında yaşayan Hozatlıların bağışlarıyla belediyeye kazıcı ve yüklenici iş makinesi; merkezi İstanbul'da bulunan Hozat Kalkınma ve Kültür Derneği tarafından et taşıma aracı, İstanbul/Avcılar Belediye Başkanlığı tarafında da bir minibüs, Kadıköy Belediye Başkanlığı tarafından 2 adet araç, Çankaya Belediye Başkanlığı'ndan bir cenaze aracı belediyeye bağışlanmıştır.

4.2.2. BELEDİYENİN KAYNAK YARATMA ÇABALARI

1 Nisan 2004 - 31 Aralık 2008 dönemine ait Hozat Belediyesi çalışma raporuna göre; Hozat Belediyesi'nin 1 Nisan 2004 tarihi itibarıyla 35 işçi, 18 memur olmak üzere toplam 53 çalışanı vardır. Tamamı arızalı ve birçoğu ekonomik ömrünü doldurmuş araç ve iş makinelerine sahiptir. Belediye, gecikme faizi ve cezalar haricinde 864.250.212.224 TL nakit ana borcuyla ilçeye ve halka hizmet etmekten uzak bir pozisyonda gözükmektedir (Bkz. Ek:4). Konak belediyede göreve geldikleri ilk süreci şöyle anlatmaktadır:

“Göreve geldikten sonra ilk yaptığımız şey belediyenin tespit ettiğimiz gelir/giderlerini, borçlarını/alacaklarını, demirbaşlarını, araçlarını, menkullerini ve gayrimenkullerini tutanaklar halinde halka açıklamak oldu. Listeler halinde astık. Halkçı, şeffaf, katılımcı belediyecilik anlayışımız buradan başladı. Halkın bunları bilmesi gerekiyordu. Belediye bütçesi personel giderlerinin %35'ini karşılayacak durumda değildi. Personelin alacakları duruyordu. Belediye personeline moral ve motivasyon yoktu. Belediye halka hizmet edecek bir yapıda değildi. Belediye emekçilerinin ekonomik sorunlarına çözüm bulmamız gerekiyordu. İller Bankası geliri hacizliydi. İcraalar vardı. TEDAŞ, SSK, Emekli Sandığı gibi kurumların birikmiş alacakları sonucu belediyenin tüm hesapları hacizliydi. Yani İller Bankası'ndan gelen gelirin %60'ı icraya gidiyordu. %40'ı da belediyenin %25'lik giderini ancak karşılayabiliyordu. Belediyenin genel durumu böyleydi; ancak halkçı, sosyalist bir anlayışla yola çıkmıştık. Bu gerçeklikler karşısında enkaz edebiyatı yapmak yerine bir an önce çalışmalara başladık. ”

İller Bankası'ndan gelen gelirin belediyenin borçları karşılığında haciz altında bulunması, belediye yönetimini kaynak yaratmaya yönlendirmiştir. Başkan kısa vadeli

planlar çerçevesinde uygulanan politikalarla üretilen kaynakların belediyeye ciddi bir rahatlama sağladığını belirtmektedir:

“İlçelerde, köylerde ve mezralarda yurttaşlarımız bugüne kadar, ticari firmalardan yüksek rakamlarla taş ve kum alarak konut yapmaya çalışıyorlardı. Belediye olarak; Tunceli merkez, Munzur ve Pülümür kum yataklarından (ilçeye uzaklığı yaklaşık 40 km) kum ve Hozat’ın çevresindeki taş ocaklarından (ilçeye uzaklığı yaklaşık 15 km) taş getirerek maliyetleri karşılayacak şekilde inşaat ve konut yapmak isteyenlere satmaya başladık. Piyasada verilen rakamın %20 altında bir rakamla satıyorduk bu taş ve kumları konut ve inşaat yapmak isteyen yurttaşlara. Hem halkı konut yapmaya teşvik etmek hem de kaliteli konut malzemesi temin etmeyi amaç. Yapılan inşaatların, konutların ağır kış şartlarına karşı dayanıklı olması önemliydi. Bununla birlikte şehir merkezinde doğal taşlarla yapılmış ortak yaşam alanlarının oluşturulduğu bir ilçe görünümü yaratmaktı. Bu sayede aynı zamanda belediyeye kaynak yaratmış oluyorduk. Kısa süreli de olsa bir istihdam sağlanmış oldu. İkinci bir kaynak yaratımını belediyeye ait atıl araçları tamir ederek sağladık. Elazığ esnafı duyarlılık gösterdi araçların tamir edilmesinde. Kepçe, kamyon, itfaiye ve diğer iş makineleri tamir edilerek faal hale getirildi. Tamir edilen araçlarla hem ilçe merkezinin birikmiş sorunlarını çözüme kavuştururken diğer taraftan da araçları kiraya vererek belediyenin bütçesine ek gelirler sağlamaya başladı. İlçenin hizmetlerini aksatmadan belediye meclisinin almış olduğu kararlarla saatlik günlük belirli ücretler karşılığında araçları kiraya vererek belediyeye gelir sağlıyorduk. Belediyeye ait park, bahçe, düğün salonu ve iş yerlerinin bakım ve onarımlarını yaptık. Geçmiş dönem belediye yönetimleri tarafından oy kaygısı, adam kayırma, çevrelerine çıkar sağlama anlayışıyla çok cüzzı, ilçenin kira standartlarının altında kiraya verilen bu yerlerin sözleşmelerini halkın katıldığı meclis toplantılarında alınan kararlar doğrultusunda kısmen iptal ederek halka açık ihale sistemiyle yeniden kiraya verdik. Kira gelirlerinde %500 artış oldu. Bunun dışında mera ve tarım vasfını kaybetmiş Hazine’ye ait, belediye mücavir alanı içerisinde yer alan arazileri satın alarak belediyeye ciddi gelirler sağladık. Bu alanlar meclis kararları doğrultusunda imara açılarak parsellendi. Bu yöntemle belediye personelinin birikmiş alacakları karşılığında hem arsa satışı yapılarak alacaklarının %80’ini ödedik hem de personelin mülkiyet sahibi olmasını da sağladık. Bunun dışında kalan diğer arsaları da halka açık bir şekilde ihaleye çıkararak elde edilen kaynakla ilçemizin alt-yapı, üst-yapı, çevre düzenlenmesi, kültür-sanat vs. ihtiyaçlarında kullandık.”

RESİM 4.1: Belediye Çalışanları ve Başkan Çevre Çalışmaları Yaparken Dinlenme Anından bir Kare (Başkana Ait Arşivden)

Belediye yönetimi, düşük maliyetle taş ve kum temini sağlayarak hem halkın konut yapmasına destek vermek hem de belediye bütçesine katkı sağlamayı amaçlamıştır. Konut ve inşaat yapımında kullanılacak taşların ilçenin doğal görünümüne uygun olması dikkate alınmıştır. Belediyeye ait atıl durumdaki araçların esnaf desteğiyle tamir edilerek hem belediye çalışmalarında kullanılması hem de uygun ücretlerle kiraya verilmesiyle belediyeye gelir yaratılmıştır. Halka açık ihale sistemiyle belediyeye ait taşınmazlar kiraya verilmiştir. Kısa vadede ilk aşamada yapılan bu çalışmalarla belediye gelirinde artış sağlanması amaçlanmıştır.

Hozat Belediyesi kısıtlı bütçeye sahip olmasına rağmen bünyesinde, olması gerekenden çok fazla personel istihdam etmektedir. Personel sayısının fazla olması; belediyenin gelirinin kısıtlılığı ve büyük bir kısmının hacizli olması durumu karşında çözülmesi gereken bir sorun olarak yeni yönetimin karşısında durmaktadır. Ancak bu soruna çözüm bulunurken yönetim programına bağlı kalınarak belediye çalışanlarının hakkının gözetilmesi gerekmektedir. “Sosyalist”, “halkçı” belediyecilik anlayışının sınavlarından biri de belediyedeki personel fazlalığına bulunacak çözümün niteliği olacaktır. Başkan bu soruna buldukları çözümü şöyle anlatmaktadır:

“Sendikalı olan (KESK VE DİSK’e bağlı) çalışanlarımızın bağlı oldukları sendika temsilcilikleriyle görüşerek 2 yıllık sözleşmelerle diğer kamu kurumlarına (17 personelin) yatay geçişlerini sağladık. Böylece personel maliyetlerinde %35’lik bir düşüş sağlandı. Çünkü göreve geldiğimizde personel alımında “işe göre çalışan değil; çalışana göre iş yaratılmıştı” ve bu durum personel maliyetlerinde ciddi bir artışa neden olmuştu ve personel alacağını alamıyordu, SSK ve Emekli Sandığı primleri ödenemiyordu; belediye zor durumdaydı. Çalışanların bir kısmının diğer kamu kurumlarına yatay geçişlerini sağlayarak hem belediye çalışanları mağdur edilmemiş oldu hem de belediye büyük bir rahatlama yaşadı.”

Kaynak yaratımına yönelik faaliyete geçirilen çalışmalar üzerine görüşmeler devam ederken belediye başkanın bireysel olarak belediyeye katkı yaptığı görülmektedir. Meclis toplantılarında konuşularak imza altına alınan bu bireysel desteği başkan “tasarruf amaçlı” ve kimi zaman da “işlerin daha hızlı ilerlemesi için” yaptığını belirterek eklemektedir:

“Belediye başkanı olarak göreve geldiğim tarihten bir ay sonra 30 Nisan 2004 tarihinde ilçe halkıyla yaptığımız ilk toplantıda halka açıkça ifade ettim; halkçı yerel yönetim programımıza bağlı kalacağım. Program dışına çıktığımızda her zaman eleştirebilirsiniz, eksikliklerimizi siz tamamlayın. Zorunlu nedenler hariç yıllık izin hakkımı belediyenin hizmet ve projelerini takip etmek için kullanacağımı belirttim. Maksadım, yolluk ve ücret almayarak belediyenin bütçesine katkı sağlamaktır. İki dönemde aynı anlayışla çalıştım. Yurt içinde ve yurt dışında belediye projeleri kapsamında ilçe dışına çıkmam gerektiğinde kendi bütçemden karşıladım. Makam aracı kullanmadım. 10 yıl kirada oturdum. Aldığım maaşın %70’ini belediyenin ihtiyaçlarına harcadım. Hasta nakil ve cenaze hizmet aracını kendi bütçemle aldım. 2007 yılında AB destekli içme suyu projesini hazırladığımız dönemde vergi dairesine olan 14 bin TL’lik borcu kendi paramla yatırıarak vergi borcu yoktur yazısını aldım, aksi takdirde proje iptal olacaktı. Bana ait iş makinelerinin belediyenin ihtiyaçları nedeniyle her yıl kira almadan aylarca belediyenin hizmetinde kullanılmasını sağladım. Bu anlattığım tarafımdan yapılan harcamalar, belediye meclis kararlarında mevcuttur. Bunları yaptım, çünkü; tüm bunlar ekonomik durumu iyi olan birinin yardımı değildi yani bu şekilde düşünülmesini istemem; çünkü; halka hizmet etmek için göreve gelmişim ve bu görev için aldığım maaşı da halka hizmet için kullanmanın daha doğru olduğunu düşündüğüm için böyle yaptım. O dönemde bireysel imkanlarım varken bu şekilde davrandım. Belediyenin her kuruşu değerliydi.”

Kaynak yaratımı ve tasarruf üzerinden yönetilmeye çalışan belediyenin bir başka çalışması da 2005 yılında başlatılan ekolojik tarım girişimidir. Buğday ve nohut

ekimiyle başlatılan süreç ciddi bir kaynak yaratımı sağlamamış ve uzun süreli olmamıştır. Çalışma raporunda, 2005 yılında yapılan ekolojik tarım faaliyetiyle ilgili açıklama şöyledir:

“Altınçevre Köyüne bağlı Kurkurik mezrasında, hayırsever bir vatandaşın arazisini ücretsiz tahsis etmesi üzerine ekolojik buğday ve nohut ekimi yapılmıştır. Halkımızın ekim, biçim ve hasat işlerinde yoğun katılımı sağlanmış, halk ile işbirliği ve dayanışma en üst seviyeye çıkarılmıştır. Tarımsal çalışmalar birlik ve dayanışma ruhunun geliştirilmesi amacına yönelik tasarlandığı için, maddi getirisini ifade etmeyi gereksiz görüyorum. Ancak bugün bazı çevreler 2005 yılında yapılan tarımsal faaliyetlerimizle ilgili gerçeklerle alakasız spekülasyonlar yapmakta olduklarından, özetle bu tarımsal faaliyetler için toplam 9.287 TL harcama yapıldığı ve getirisinin 9.804 TL olduğunu belirtmek istiyorum. Talep halinde gerek tarımsal faaliyetler için ve gerekse diğer çalışmalarımıza ilişkin olarak her türlü belge ve dokümanlar talep sahiplerine verilir ve kamuoyuna açıklanabilir” (Belediye Çalışma Raporu, 2008).

2005 yılındaki ekolojik tarım girişimi, başkanla yapılan görüşme sırasında da üzerinde durulan konulardan biri olmuştur. Belediyenin öncülüğünde başlatılan ancak devam ettirilemeyen ekolojik tarım çalışmasını başkan şöyle anlatmaktadır:

“İlçe merkezine bağlı köylerimizde tarıma elverişli olan topraklar vardı. Ancak bu toprakların ekimi yapılmıyordu, topraklar boş duruyordu. Köylülerimizle görüşerek belediyemize kaynak sağlamak için topraklarını istedik. Amacımız bu toprakları işleyip köylüyü tarımda üretime ve kolektif çalışmaya teşvik etmektir, mevsimlik olsa dahi işsizlik sorununa çözüm bulacaktık. Köylüler (tahminen 6-7 aile ait topraklar) 3000 dönümlük topraklarını bedelsiz olarak belediyeye tahsis ettiler. Hozat İlçe Tarım Müdürlüğü’nün teknik desteğini alarak bu topraklarda yetiştirilecek ürünler konusunda karar verildi. Buğday ve nohut ekecektik. Bir planlama yaparak 2005 yılında bu çalışmaya başladık. Traktör sahibi köylülerimiz belediyeden hiçbir ücret beklemeden toprakları ektiler. 2005 Temmuz ve Ağustos aylarında ilçe merkezi ve köylerimizden vatandaşlar gönüllü olarak çalışmalara katıldılar. Belediye bütçesine belki ciddi bir katkı sağlamadı ama amacımız ekolojik tarımı teşvik etmektir ve dayanışma ruhuyla üretim yapılabileceğini göstermektir. Elde edilen nohutu ve çıkan samanların da yarısını satarak önce maliyetleri karşıladık; buğdayı da un haline getirip yoksul ailelere bedelsiz bir şekilde dağıttık. Ekmek yapmaları için. Elde edilen yemlik samanların yarısını da ilçe merkezinde oturan ve hayvan besleyen ailelere bedelsiz dağıttık. Çalışma, ilçenin acil ve öncelikli çözülmesi gereken ihtiyaçlarından dolayı uzun süreli devam edemedi. Kooperatifleştiremedik. Ancak kolektif bir

dayanışma ruhu yarattı diyebilirim. Sloganlaştı “üreten biz yöneten de biz olacağız.”

RESİM 4.2: 2005 Yılında Ekolojik Tarımla Elde Edilen İlk Ürünler (Başkana Ait Arşivden)

4.2.3. HALKA AÇIK MECLİS TOPLANTILARI

Belediye yönetimi aylık düzenlenen belediye meclis toplantılarını belediye hoparlöründen ilçede duyurmuştur. Halka açık olarak düzenlenen meclis toplantılarının görüntülerine Konak’ın arşivinden ulaşılmıştır. Kayıt altına alınan meclis toplantıları çalışma kapsamında incelenmiştir.

RESİM 4.3: Belediye Kültür Merkezi’nden Bir Kare (Başkana Ait Arşivden)

Kayıtlar incelenirken dikkat çeken noktalar olmuştur: Belediyenin alt katında bulunan belediye kültür merkezinde yapılan toplantılarda gündem konuları görüşüldükten sonra halka söz verilerek halkın talepleri dinlenmekte ve alınacak kararlar bundan sonra onaylanmaktadır. Zaman zaman alınan kararlar esnasında halk ve çoğunluğu diğer partilerin oluşturduğu meclis üyeleri arasında yaşanan gerilimlere kayıtların incelenmesi esnasında tanıklık edilmiştir. Meclis toplantısına ait olduğu anlaşılan bir kayıtta, gündem maddeleri tartışıldıktan sonra belediye başkanı söz almıştır. Başkan “TOKİ’nin yapılacağı caddenin isminin Deniz Gezmiş olarak kabul edilmesine rağmen (bir önceki toplantıda konunun karara bağlandığı anlaşılmaktadır) Hozat Kaymakamlığı’nın Deniz Gezmiş ismine onay vermediğini açıklayan resmi yazıyı okumaktadır. Deniz Gezmiş ismi için mahkemeye başvurabileceklerini; ancak bu süreç devam ederken resmi işlemlerin yapılabilmesi için caddeye bir isim verilmesi gerektiğini söylemektedir. Meclis üyeleri ve halka caddeye hangi ismin verilmesi gerektiğini sormuştur. Meclis üyeleri Hozat’ta 1989-1999 dönemlerinde belediye başkanlığı yapmış olan Celal Doğan’ın isminin caddeye verilmesini oylamaya sunmuştur. Ancak toplantıda bulunanlar “biz buna itiraz ediyoruz” diyerek meclis üyelerinin almış olduğu karara karşı çıkmışlardır. Fakat oy çoğunluğu ile meclis üyelerinin almış olduğu karar toplantı esnasında kabul edilmiştir. Bu örnek olaydan yola çıkarak karar alım süreçlerinde meclis üyeleri ve halk arasında zaman zaman gerilimlerin yaşandığını söylemek mümkündür.

RESİM 4.4: Halka Açık Düzenlenen Meclis Toplantısından Bir Kare (Başkana Ait Arşivden)

Halka açık düzenlenen belediye meclis toplantılarını başkan şöyle açıklamaktadır:

“Olağanüstü durumlar hariç her ay yapılan meclis toplantılarının tarihi ve gündemi belirlenerek çeşitli iletişim araçlarıyla halka duyurular yapılıyordu. Halk toplantılara katılırdı. Gündemler halkın huzurunda tartışılır; halkın öneri ve görüşleri alınarak belediyenin yasal meclisi tarafından da onaylanırdı. Toplantılarda alınan kararların gerçekleşme sürecini ilçe halkı takip ederdi. Gecikmeler olduğunda ya da alınan kararlar uygulanmadığında halkın çağrısı üzerine toplantılar yapılıyordu. Her ay belediyemize İller Bankası’ndan gelen pay miktarı, kiralardan ve muhtelif yerlerden gelen gelirler ile belediyenin giderler ve borçları konusunda halka bilgi veriyorduk. Gelir-gider tabloları oluşturularak belirli aralıklarla halka açık mekânlara asıyorduk ve belediyenin resmi sayfasında da yayınlıyorduk. Şeffaflık anlayışımız yalnızca bütçe konusunda değildi; örneğin imar değişikliği, personel alımı, zabıta ve fen hizmetleri gibi pek çok konuda halkın görüş ve önerileri alınarak halk çalışmalarına dahil ediliyordu. Görevde bulunduğum iki dönemin sonunda da son durumu gösteren gelir-gider/ borç-alacak durumlarını kitapçıklar halinde tüm ilçeye dağıtmıştık.”

RESİM 4.5: Halka Açık Meclis Toplantısı (Başkana Ait Arşivden)

Belediye çalışanlarının halka açık düzenlenen belediye meclis toplantılarına yönelik görüşleri şöyledir:

“Belediye, halkla birlikte özellikle meclis toplantılarının ve hatta encümen toplantılarının da bir kısmının halka açık yapılması gibi yeni yönetme

ve karar alma mekanizmalarını yerleştirmeye çalışıyordu. Bunun hayata geçirilip uygulanması aşamasında minimum olumsuzluk yaşanmıştı. Belediyenin çalışmalarında halkla birlikte karar alması kurumla halk arasındaki ilişkileri güçlendirmiştir. İlçemizin özel siyasi ve kültürel yapısından dolayı 2000’li yıllara kadar daha homojen bir toplum yapısına sahip olduğumuz söylenebilir. Bu durum beraberinde halk ile belediye yönetimi arasında organik bir bağın kurulmasına katkı sağlamaktadır. Fakat 2000’li yıllardan itibaren hem yerel hem evrensel normların dejenerasyonu ile birlikte mevcut organik bağın hasar gördüğünü düşünüyorum. Bu durum aynı zamanda belediyeçilik anlayışının karakterini değiştirerek toplumcu, sosyalist belediyeçilikten uzaklaştırmıştır. 2004 seçimleri ile birlikte bozulan organik bağın yeniden oluşturulması amacıyla toplumun büyük bir bölümü bir araya gelerek iradesini sandığa yansıtmıştır. Bu minvalde görülen en büyük farklılıklardan biri belediye meclis toplantılarının halka açılarak birlikte yönetim anlayışının geliştirilmesi olmuştur. Aynı zamanda belediyenin ekonomik, sosyal ve faaliyetleri periyodik olarak halka duyurulmuş, paylaşılmış ve bu şekilde şeffaflık sağlanmıştır.”(Belediye çalışanı, 59)

“Tarafsız bir yöneticilik yapıldı. Meclis toplantılarını halkla birlikte yapıyorlardı. Belediyenin gelirinin giderinin açıklamasını yapıyorlardı. Belediyenin kapısının önünde pano vardı oraya belgeleri asıyorlardı. Belediyeye ilgili her şeyi görüyorduk” (Emekli belediye çalışanı, 65).

28 Mart 2004 belediye yönetim programında “halk meclislerinin” oluşturulacağına dair açıklamalar yapılmıştır. Birinci beş yıllık dönemin sonunda 29 Mart 2009 yerel seçimlerine giderken seçim ittifakının hazırladığı yönetim programında “halk meclislerinin” oluşturulamadığı ve ikinci dönemde bu sorununun aşılacağı yönünde açıklamalar yapılmıştır. Belediye meclis toplantıları halka açık bir şekilde düzenlenmesine rağmen on yıllık süre içerisinde halk meclisleri kurumsal olarak oluşturulamamıştır:

“Birinci dönemin dördüncü yılında halk meclisleri konusunda, halkımıza genel anlamda bir özeleştiride bulunduk. Halk meclislerine katılım yükseldi; ama halk meclislerinin yapacağı görev ve sorumluluklar noktasında bir yetersizlik vardı. Aynı zamanda halk meclislerinde yerel seçimler yaklaştıkça kopmalar da yaşandı. Yerel seçimlerde adaylaşmalar, muhtarlıkta adaylaşmalar, meclis üyeliğinde adaylaşmalar... Kopmaların nedenlerinden biri de buydu. Özellikle tüm bileşenlerin, kurumların içerisinde yer aldığı planlamada orman yangınlarına, HES’lere ya da Dersim’de o dönemde projelendirilmiş olan Uzunçayır Barajı’na karşı özellikle halk meclisleri üzerinden basın açıklaması yapılmasına ihtiyaç duyulmuştu. Ancak bu konuda bir başarı sağlayamadık. Açık ifade etmek gerekiyor” (Konak, 2019, s.144).

4.2.4. KONUT SORUNUNA YÖNELİK GELİŞTİRİLEN POLİTİKALAR

Hozat'ta 1990'lı yıllarda yaşanan zorunlu göçle ilçe merkezine yerleşen çok sayıda aile konut sorunu ile karşı karşıyadır. Çalışma raporunda "2008 yılında Hozat'ın Köprübaşı Mahallesi Kopan sırtında bulunan 33.627,73 metrekaarelik arsanın 20.637,06 metrekaresi 69 parsel bölünerek 1994 yıllarında köylerinden göç ettirilen ve ilçe merkezine yerleşen vatandaşlara bedelsiz tahsis edilmiştir. İfraz ve tapu giderleri hak sahipleri tarafından karşılanmak üzere kendilerine teslimi yapılacaktır" açıklaması yer almaktadır. Belediye başkanı konut sorununa çözüm bulmak ve insanların göç etmesini engellemek için yapılan bu çalışmayı şöyle anlatmaktadır:

"1993-1994-1995 yıllarında köylerinden zorunlu göç ettirilmiş ilçe merkezine yerleşen aileler vardı. Bu ailelerin en büyük sıkıntısı konut sorunuydu. Az önce bahsetmişim belediyeye kaynak yaratırken belediye imar planları içerisinde kalan Hazine'ye ait arazileri düşük bir maliyetle satın aldık. 2008 yılında aldığımız bu arazileri halkın onayıyla ve resmi işlemler sonucunda konut alanına çevirdik. Tapu maliyetleri aileler tarafından karşılandı ve 69 aileye 69 parsel arsa bedelsiz verildi. Büyük bir çoğunluğu ev yaptı, bir anlamda ilçeden göçü engellemiş olduk hem de yoksul insanlarımız mülkiyet sahibi oldular."

Başkan 2019 yılında "Topraktan Göçe" isimli çalışmada belediyenin yukarıda anlatılan konut politikasına dair şu açıklamaları yapmıştır:

"O tarihlerde tapu kayıt masrafları dolayısıyla sadece 400 lira ödemişlerdi. Fakat bizim bu arsaları köylülerimize dağıttığımız zaman arsaların yaklaşık maliyeti 20-25.000 lira değerindeydi. Arsa dağıtılan halkın %70'i bu arsalarda ev yaptı. Şu anda hala bu evlerde oturuyorlar. Fakat tapuların arkasına şerh düşmediğimizden kaynaklı, bu arsaların %20'si el değiştirdi. Aslında bunlar ihtiyaç sahiplerine bedelsiz verilmişti ama sonra bunlar satılıp bir sermaye haline getirildi. O konuda halka bir özeleştiriri vermiştik; çünkü halkımıza bu projeyi açarken kesinlikle dostlarımızın, arkadaşlarımızın bu arsaları satmayacaklarını söylemiştik. Şerh düşmemiştik; çünkü bir güven unsuru vardı" (Konak, 2019, s. 142-143).

RESİM 4.6: 69 Aileye Dağıtılan 69 Parsel Arazide Gelişen Yeni Yerleşim Yerinden Bir Kare (Başkana Ait Arşivden)

Konut sorununun çözümü için 2004-2014 yönetiminin bir diğer girişimi Başbakanlık Toplu Konut İdaresi (TOKİ) projesi olmuştur. Başkan TOKİ ile işbirliği yaparak konut sorununa getirilen çözümün bir kentsel dönüşüm olarak değil; katılımcı planlama ile ortak dönüşüm anlayışı sonucunda gerçekleştirilen bir çalışma olarak okunması gerektiğini söylüyor ve süreci anlatıyor:

“ Köylüler 1993-94 yılındaki zorunlu göçten dolayı ilçe merkezine göç etmişlerdi. Aileler sağlıklı evlerde oturuyorlardı ve kiralara çok yüksekti. Konut sorunu ilçenin en önemli problemlerinden birini oluşturuyordu. Bu soruna çözüm bulmak için ilçenin batısında imar planı içerisinde yer alan İl Özel İdaresine ait 60.680 metrekarelik taşınmaz satın aldık. 14.000 metrekareyi Başbakanlık Toplu Konut İdaresi (TOKİ)’ne tahsis ettik. 108 konut, sosyal donatı alanları, çevre düzenlemesi, ticaret merkezleri, kreş ve yeşil alanlar TOKİ tarafından yapımı tamamlanarak hak sahiplerine dağıtıldı. Proje tamamen Hozat Belediyesi ve Başbakanlık TOKİ işbirliğiyle yürütüldü. 2007 yılında çalışmaları başlattık 2010 yılında hak sahiplerine konutları teslim ettik. Bahsettiğim bu iki projeyle konut sorununa büyük ölçüde çözümler bulduk; kiralardaki yüksek artışların önlemi alındığı gibi ilçemizde bir kent dokusuna kavuşmuş oldu.”

RESİM 4.7: TOKİ ve Belediye İşbirliği ile Yapılan Yeni Yerleşim Yerinden Bir Görüntü (Başkana Ait Arşivden)

4.2.5. BELEDİYENİN ALTYAPI POLİTİKALARI

Belediye yönetim programında “ulusal ve uluslararası yardım kuruluşlarıyla birlik ve dayanışma içinde hareket edilip ilçeye maddi kaynak, araç-gereç, makine ve teçhizat temin edildikten sonra “üretimin yerelde gerçekleşmesinin” temel amaç olarak belirleneceği belirtilmiştir. Belediye yönetimi TOKİ ile işbirliği yaparak ve hazineden alınan arsaları “bedelsiz” bir şekilde konut ihtiyacı olanlara tahsis ederek konut sorununa çözüm bulmaya çalışmıştır. Öte taraftan ilçe halkının gündelik yaşamının en önemli sorunlarından biri de temiz içme ve kullanma suyu ihtiyacıdır.

Belediye yönetimi ilk aşamada belediyeye ait araçlarla Hozat’ın belirli bölgelerinde su çalışmaları yapmıştır. Ancak belediyenin mali olanakları kısıtlıdır: İller Bankası’ndan gelen gelirlerle borçların ödenmeye devam etmesi ve ayrıca İller Bankası’ndan alınan ortalama 100.000’ TL’lik kısa vadeli kredilerle geçmişe dönük personel ücretleri ve özlük haklarının ödenmesi nedeniyle belediye bütçesi su problemine kendi olanakları ile tek başına çözüm yaratacak bir durumda değildir. Yönetim maddi sıkıntıları aşabilmek için on yıllık süre içinde bir kereliğe mahsus,

2008 yılında Halk Bankası'ndan 36 ay vadeli 145.000 TL'lik kredi çekerek personel özlük haklarını ödemiştir. Belediyeyi özel kurumlara borçlandırmadan, ilçenin gündelik temel su ihtiyacını karşılamak için Avrupa Birliği destekli bir projeyle su sorununa yaklaşık elli yıl boyunca sorunsuz bir şekilde çözüm üretme yoluna gitmiştir. AB destekli su projesini dönemin başkanı Konak şöyle açıklamaktadır:

“Bizim 28 Mart 2004 yerel seçimlerinden önce ilçemizde tespit ettiğimiz en önemli sorunlarından biri de içme ve kullanma suyunun yetersizliği idi, şebeke hatları ömrünü doldurmuştu ve musluklardan akan su içilmiyordu. Çünkü alt yapıdaki yetersizlikler nedeniyle su, kanalizasyon ve yağmur sularının karışımıyla akıyordu ve ilçede özellikle çocukların etkilendiği sağlık sorunları başlamıştı. Her yaz aşırı derece ishal ve diğer hastalıklarda artışlar görülüyordu. Ortalama 5000 nüfuslu ilçemizde 4 mahallede (Hamidiye Mahallesi, Fikripaşa Mahallesi, Köprübaşı Mahallesi, Yeni Mahalle) 1400 adet abone bağlantısı vardı. Aynı sorunlar tüm evlerde yaşanıyor ve özellikle yaz aylarında belirli aralıklarla mahallelere su veriliyordu. İlçede kullanılan içme ve kullanma suyunun %70'i de motor pompalarla şehre verildiği için ciddi bir işçilik ve elektrik maliyeti oluşturuyordu. Su sorununa çözüm bulmak demek; hem sağlıklı bir yaşam demektir hem de belediyenin bütçesinin rahatlaması demektir. 2007 yılında mühendislik odalarıyla yapmış olduğumuz görüşmeler sonucunda ilçede gerekli fizibilite çalışmaları yapıldıktan sonra Avrupa Birliği (AB) Mali Yardım Programı kapsamında hazırlamış olduğumuz 289.778 Euro'luk içme suyu projemiz (21 km) AB ve Merkezi İhale Birimi tarafından kabul edildi. 2008 ve 2009 yılında yoğun bir çalışma dönemiyle birlikte (20 km'sini de kendi imkânlarımız ve ilçe halkının da katıldığı çalışmalarla birlikte yaptık) toplamda 41 – 45 km olarak başarıyla tamamladık. 1400 noktada tüm abone bağlantıları değiştirildi. 15000 kişilik bir nüfusun ihtiyaçlarını karşılayacak cazibesizle akan (elektrik ve pompalar kullanılmadan doğal haliyle) su kaynakları yaratılmış oldu. Mühendislik odalarının vermiş olduğu raporlar doğrultusunda en az elli yıl bu şebekelerden sağlıklı içme suyunun kullanılacağına bilgisini doğrulattık. Bu çalışmayla birlikte hem ilçe halkı sağlıklı bir içme suyuna kavuştu hem de kaçak su kullanımı önlenerek belediyenin su gelirlerinde artış oldu. Öte yandan personel, elektrik ve pompa maliyetlerinden %90 tasarruf sağladık. Bu durum belediyenin bütçesini ciddi anlamda rahatlattı. Projemiz sonunda AB ve Merkezi İhale Birimi tarafından belediyemize sağlıklı bir imalat yapıldığı için takdir belgesi verilmişti. Proje aşamasında her adımımızı takip etmişlerdi. Önemli olan şu ki bu çalışmada belediyemizi borçlandırmadık, hem ilçe sağlıklı bir suya kavuştu hem de belediyeyi maddi anlamda büyük bir külfetten kurtardık.”

İlçedeki bir diğer büyük problem ise kaçak su kullanımıdır. 2004 yılında belediye yönetimi ilçede %40, %50 gibi yüksek oranda kaçak su kullanımı tespit etmiştir. Mahallelerde yapılan toplantılarda bu sorun tartışılmış ve kaçak su

kullanımının sonlandırılması için belediye tarafından çağrılarda bulunulmuştur. Kısa bir süre içinde belediyenin de katkısıyla abone bağlantıları yapılmış ve kaçak su kullanımı büyük ölçüde engellenmiştir. 2007 yılında AB destekli projeye yenilenen yeni su altyapısıyla birlikte ise kaçak su kullanımı tamamen önlenmiştir. Çünkü döşenen yeni borularda herhangi bir delik açılarak ek boru bağlanması durumu söz konusu değildir.

Mahallelerde tespit edilen yoksul ve ihtiyaç sahibi ailelerin 10 tona kadar su kullanımı faturalandırılmamıştır. Başkan; 2007 yılında İçişleri Bakanlığı tarafından gönderilen müfettişlerin bu uygulamayı “kamu zararı” olarak değerlendirdiklerini belirtmiştir; ancak müfettişler teftiş aşamasında belediyenin su gelirlerinde önceki yıllara göre büyük bir artış olduğunu görmüştür. Hazırladıkları raporda bu uygulamayı belirtmelerine rağmen belediye daha sonra bu konuda herhangi bir işleme tabi tutulmamıştır. Belediye başkanı meclis kararı ile kayıt altına alınan bu uygulamanın devam ettiğini belirtmiştir.

İlçedeki problemlerin çözümünde, araç-gereç ve teknik anlamda başka belediyelerle görüşmeler yapılarak araç temini sağlanırken; ilçe kültür derneği, yurtdışında yaşayan hemşerilerle dayanışma ağları oluşturularak çalışmalar yürütülmüştür.

“İlçemizde göreve başladığımız 2004 yılında içme suyu, atık su, kanalizasyon, çevre düzenlemesi gibi sorunları fizibilite çalışmaları yaparak tespit ettik. Kurumlardan, belediyelerden malzeme ve iş makineleri istedik. Örneğin; 2005 yılında Avcılar Belediyesi ile yaptığımız görüşmeler neticesinde, Avcılar Belediyesi 1 adet 1992 model Ford marka minibüs bağışladı. Devlet Su İşleri (DSİ) Bölge Müdürlüğü’nün iş makinelerini kullanarak çalışmalar yaptık. Yine o dönem 2008 yılında Çankaya Belediyesi’nden ve 2007 yılında Kadıköy Belediyesi’nden araç aldık. Avrupa’da yaşayan hemşerilerimiz yardım ettiler, Hozat Kültür ve Dayanışma Derneği destek verdi, Karayolları İl ve Bölge Müdürlükleri ile koordineli çalışmalar yaptık. Hozat belki küçük bir ilçeydi evet ama sorunlar büyüktü. Belediyenin imkânları sınırlıydı; bu sorunlar dayanışmayla ortak çalışmalarla çözülebilirdi. Şehrin altyapı problemlerini çözdükten sonra, tüm yolları ve kaldırımları kilitli parkeyle düzenledik. Bir kent yarattık halkla, kurumlarla ve demokrasi güçleriyle beraber. Çalışmaları yaparken belediyeyi borçlandırmadık.”

2007 yılında hükümet, nüfusu 10.000'nin altında olan belediyelerin su, kanalizasyon ve yol gibi hizmetlerini yerine getirebilmesi için Belediyelerin Altyapısını Destekleme Projesi (BELDES) başlatmıştır. 2007 yılında Hozat Belediyesi BELDES kapsamında aldığı 163.786 TL, 2008 yılında 124.000 TL ödenekle yol çalışmalarını yoğunlaştırarak kilitli parke ve bordür taşı ile düzenleme çalışmaları yapmıştır.

Emekli belediye işçisi Hozat'ta su ve yol çalışmalarını şöyle anlatmaktadır:

“Sel oluyordu, Hozat'ı çamurdan kurtardılar. Hozat'ı yaşanacak bir hale getirdiler diyebilirim. Tabi hepimiz özverili çalıştık. Başkan sabahları garaja gelip bizle kahvaltı yapıyordu. Alacaklarımız karşılığında arsa aldık. Yanlış bilmiyorsam bir iki arkadaşımız kabul etmedi. Bu arsalara kimi arkadaşlar ev yaptılar. Akrabalık, dostluk üzerinden hareket edilmedi. Belediyenin tek bir kuruşuna zarar vermedi. Tabi koşullar zordu, çok çalışıyorduk. Bu konuyla ilgili zaman zaman problem de yaşadık başkanla. Ama mesela kışları gece ikiye kadar kar temizliyorduk, başkan da bizle birlikteydi hep, o da yanımızda duruyordu gece yarısına kadar. Kepçeyi kullanırdı bazen. Kazansaydı üçüncü dönemde daha rahat edecektik. Zor çalışmaları yapmıştık çünkü. İki çalışma çok önemliydi birincisi Hozat'ı çamurdan kurtardılar; ikincisi de su projesiydi. Kanserojen içeren bir suydü. Bu soruna çözüm buldular.”

RESİM 4.8: Altyapı ve Kilitli Parke Çalışmalarından Öncesi ve Sonrasına Ait Hozat Çarşısından İki Kare (Başkana Ait Arşivden)

Dönemin belediye başkanı Konak 2004-2014 dönemine ait bir diğer önemli çalışmanın ilçe girişinin her iki yanında yer alan askeri alan arasında geçen yolun genişletilmesi olduğunu şu cümlelerle açıklamaktadır:

“İlçemizin tek giriş çıkış yolu olan Cumhuriyet Caddesi, iki tarafı askeri alan olan bölgenin içerisinden geçiyordu. 10 metre genişliğinde olan bu yol 1934 yılında inşa edilmişti. Kış mevsiminin beş ay sürdüğü ilçemizde özellikle kış aylarında ancak tek araç geçiş yapabiliyordu. Yol, yaya ve trafik açısından tehlikeli ve riskli bir durumdaydı. 2004 yılında halkımızla birlikte yolun genişletilmesi için imar uygulaması kararı alındı. Askeri bölge olduğu için bu bölgede konumlanan askeri birlik onay vermiyordu. Başlattığımız hukuki davalar 2013 yılında belediye lehine sonuçlanır sonuçlanmaz, yol genişletme çalışmalarına başladık. Halkın ve kurumların desteğini alarak 78 yıl sonra ilçemize nefes aldırдық. Yaklaşık 20 metre genişliği ve uzunluğu 1 km’dir yolun.”

RESİM 4.9: İlçe Girişinde Yoğun Uğraşlar Sonucunda Genişletilen Yoldan Bir Kare (Başkana Ait Arşiv)

4.2.6. KÜLTÜREL VE KİMLİKSEL TALEPLERE YÖNELİK ÜRETİLEN POLİTİKALAR VE PRATİKLER

Kimliksel ve kültürel talepler ve bu taleplere yönelik üretilen politikalar bir bütün olarak düşünüldüğünde; yerelin, kendine özgü kimliksel/kültürel/inançsal özelliklerinin korunarak, özne haline getirilmesini, “toplumcu”, “halkçı”, “sosyalist” belediyecilik anlayışının geleneksel belediyecilikten ayrıştığı/farklılaştığı bir alan olarak okumak mümkün hale gelmektedir. Merkezi homojen ulus-devlet sınırları içinde heterojen bir alanda yapılan belediyeciliğin özellikle kimliksel ve kültürel taleplere yönelik geliştirdiği politikalar “heterojen toplumların homojen ulus içinde” kendini ifade edebildiği bir özgürlük mekanı yaratılabilmesi açısından önemlidir.

Hozat, sahip olduğu Alevi ve Kürt toplum yapısıyla kimliksel ve kültürel taleplerin yoğun olarak hissedildiği ve dillendirildiği bir ilçedir. Çok yakın bir tarihe kadar ilçede Alevi’lerin ritüellerini yerine getirebileceği bir cemevinin olmaması ironik bir durum olmanın çok ötesinde politik ve ideolojik bir temele sahiptir. 1938

Dersim Katliamı'nı acı bir şekilde tecrübe eden Hozat sokaklarında, "1938 Dersim Harekatı"nı yönlendiren Korgeneral Abdullah Alpdoğan'ın isminin bulunmasını yine aynı temel üzerinden okumak gerekmektedir. Öte taraftan günlük yaşamda kullanılan Kürtçe'nin aktif bir şekilde her alanda kullanılması, gençlerin ve kadınların kendilerini ifade edebilecek ve özneleşecek alanlar yaratılması başlıca ihtiyaçlar arasında sayılabilir. 2004-2014 Hozat Belediye yönetiminin kimliksel ve kültürel alana yönelik geliştirdiği politikalar, bu bilgiler ışığında analiz edilmelidir. Belediyenin bu alana yönelik yaptığı çalışmalar aynı zamanda merkezi idare ile yaşanan gerilimli ilişkinin de bir yansıma alanı olarak değerlendirilebilir.

10 Kasım 2009 tarihinde mecliste "Demokratik Açılım" tartışmaları devam ederken CHP Genel Başkan Yardımcısı Onur Öymen'in mecliste yapmış olduğu "(...) Dersim'de analar ağlamadı mı" şeklinde devam eden konuşması ile 1938 Dersim Katliamı, Türkiye gündeminde uzun süre tartışılmıştır. 23 Kasım 2011 tarihinde dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan "devlet adına özür dilemek gerekiyorsa ve böyle bir literatür varsa ben özür dilerim ve diliyorum"¹⁵ açıklamasını yapmıştır. Tartışmaların içeriği ve niteliği tartışmaya açık olmakla birlikte; yukarıdaki verili olaylarla 1938'de Dersim'de yaşananların kamusal alanda dillendirildiği bir dönem olduğunu söylemek mümkündür (Poyraz, 2013).

1938 Dersim Katliamı pek çok araştırmaya konu olmuştur; hala tartışılmaya devam etmektedir. Çalışmanın kapsamı açısından bu konuya değinmek mümkün olmadığı için ilgili kaynaklardan bilgi sahibi olunabilir (Aslan, 2010; Hepkon, Aydın, Aslan, 2013; Kuzu, 2014; Gündoğan, 2012; Işık, 1996; Poyraz, 2013).

Hozat Belediyesi, 2012 yılında Hozat'ta ilçe merkezinde bulunan bir duvarda 1938'e ait fotoğrafları sergilemeye başlamıştır.

Dönemin belediye başkanı Konak "38 Dersim" duvarının oluşturulduğu süreci şöyle anlatmaktadır:

¹⁵ https://www.bbc.com/turkce/haberler/2011/11/111123_dersim,
<http://www.milliyet.com.tr/siyaset/erdogan-dersim-icin-ozur-diledi-1466430>,
<https://www.cnnturk.com/2011/turkiye/11/23/erdogan.dersimin.belgesini.gosterdi/637777.0/index.html>
l.

RESİM 4.10: “38 Dersim Duvarı” Çalışmalarından Bir Kare (Başkana Ait Arşivden)

“1937 ve 1938 yıllarında Dersim’de halk büyük acılar yaşamıştır. Resmi belgelere göre 13000 kişi öldürülmüş, binlerce aile, çocuk, kadın, yaşlı insanımız sürgüne gönderilmiştir. Yerel kaynaklar ve o döneme tanıklık edenler ölümlerin otuz-kırk bin civarında olduklarını anlatıyorlardı. Hozat’ta bu döneme tanıklık etmiş bir ilçedir. 29-30 Temmuz 2012 tarihinde halktan gelen görüş ve öneriler doğrultusunda, aydınlarımızın desteği ile 1938 Dersim olayına ait belgelerin, fotoğrafların olduğu bir sergi açtık. Arşiv Kalan Müzik sahibi Hasan Saltık’a aitti. “20. Yüzyılın Siyasal Vebası Milliyetçilik, Soykırım ve Dersim” konulu panel düzenledik. Hafızalardan silinmemesi için de öneriler üzerine “38 Dersim” duvarını oluşturduk.”¹⁶

¹⁶ <http://www.ozgurdersim.com/haber/tuncelide-38-sergisi-4911.htm>,
<https://www.ensonhaber.com/hozatta-38-duvari-olusturuldu-2012-07-14.html>,
<https://www.dha.com.tr/yurt/ozat-sokaklarinda-dersim-olaylari-sergisi/haber-339377>

RESİM 4.11: 38 Dersim Duvarı (Başkana Ait Arşiv)

Bir iktidar aygıtı olarak kullanılan militarizm, meydanlara dikilen heykeller; mekanlara, sokaklara ve caddelere verilen isimler aracılığıyla toplumsal yaşam içinde yeniden üretilmektedir. Belediye 1938 Dersim Katliamı'nın mimarlarından Korgeneral Abdullah Alpdoğan'ın isminin bulunduğu sokağın ismini değiştirerek Özgürlük Sokağı yeniden düzenlemiştir.

“Yeni açılan cadde ve sokaklara halkımızın da fikirlerini alarak özellikle bölgede halkın değerlerine bağlı kalmış aydın, yazar ve sanatçıların isimlerinin verilmesi için çalışmalar yaptık. 1935-1938 yılında Tunceli’de yaşanmış acı olaylarda görev yapmış, halkın da tepki gösterdiği isimlerden olan Korgeneral Abdullah ALPDOĞAN ismi halkın onayı ve meclis kararıyla “Özgürlük Sokağı” olarak değiştirildi. Çalışmalarımız ilçe, bölge ve dışarıdan gelen misafirlerimiz tarafından kabul gördü. İlçeye ziyaretler artmaya başladı. Çıkan haberlerle ilçemizi Türkiye’ye tanıtmaya fırsatı bulduk.¹⁷ Dört mahalleden oluşan ilçemizde 1880-1890 dönemindeki Hamidiye Alayından ismini almış olan Hamidiye Mahallesi isminin kaldırılması ilçe halkı tarafından talep edildi. Halk meclisinin aldığı karar doğrultusunda belediye yasal organları da “Dersim” olarak onayladı. Hozat Kaymakamlığı ve Tunceli Valilik’in itiraz

¹⁷<https://www.yenisafak.com/gundem/dersimi-kana-bulayan-alpdoganin-adi-silindi-357699>,
<https://www.mynet.com/aptullah-alpdogan-adi-sokaklardan-siliniyor-110100607321>,
<https://www.cnnturk.com/2011/turkiye/12/19/dersim.katliaminda.alpdogan.gitti/641173.0/index.html>,
<https://www.haberler.com/korgeneral-in-adi-sokaktan-silindi-3202799-haberi/>,
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2011/12/19/tuncelide-isim-acilimi>.

etti. Karar Yargıtay’a temyize gönderildi. Ayrıca halk bir caddeye Deniz Gezmiş isminin verilmesini halk talep etti. Hozat Kaymakamlığı onay vermedi¹⁸; konu yargıya taşındı, hala sonuçlanmamıştı.”

Hozat’ta, yerli halkın büyük çoğunluğu Alevi inancına sahip olmakla birlikte; ilçede Sünni inancına sahip vatandaşlar da vardır. Alevilik inancının gerekleri hakim inanç sisteminden farklı olduğu için halkın ritüellerini yerini getirebileceği mekanların olması bir gerekliliktir. Ancak 2007 yılında ilçede başlatılan çalışmalardan önce Alevi inancının mekânı olarak bilinen bir cemevinin olmadığı gerçeği çarpıcıdır. İlgili dönemde çalışmalara başlanan ilçede cemevi yapılması sürecini dönemin başkanı aktarmaktadır:

“Yerli halkın büyük çoğunluğu Alevi inancına sahip; %2 gibi bir oranda Sünni inancına sahiptir. İlçe merkezinde bir cami vardı. İlçe girişindeki askeri alanda da bir tane cami vardı. Neredeyse %98’i Alevi olan ilçe halkının ritüellerini yerine getirebileceği, cenazelerini kaldırabilecekleri mekânları yoktu. 13 Aralık 1925 yılında yürürlüğe giren Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması Kanunu ile ilçemizde, köylerimizde halk tüm ibadetlerini devletin kurumlarının göremeyeceği ve duyamayacağı yerlerde yapmaya başlamışlar. Bu durum 1990’lı yıllara kadar böyle devam etmiş. Ancak artık değişen yaşam koşulları, ilçeden ve köylerden göç edenler hem ülkemizde hem de yurtdışında cemevi taleplerinde bulunmaya başladılar ve cemevleri yapılmaya başlandı. 2007 yılında Alevi inanç önderleri, halkımız, sivil toplum örgütleri ile yaptığımız ilk toplantıda, cemevi inşaatı için arsa satın alındı. İmar planı içinde kalan arsanın cemevi olarak imar planına işlenmek üzere Belediye Meclisi tarafından karar alınmasına rağmen, Kaymakamlık makamı bu kararı onaylamadı. “Cem ve Kültür Evi” olarak işlemek durumunda kaldık. İmar çalışmalarından sonra halkın yardım ve katkılarıyla inşaat başladı. Hozat halkı nezdinde büyük memnuniyet oluşturduğuna inanıyorum. Öte yandan ilçemiz sınırları içerisindeki kutsal ve tarihi mekânların korunması için projeler geliştirmeye çalıştık. Hozat’a 7 km uzaklıktaki Ergen köyündeki kiliseyi Kültür Varlıklarını Koruma Müdürlüğü’ne başvurarak koruma altına aldık.”

Camide kullanılan su ve cemevinin inşaatı döneminde kullanılan su faturalandırılmamıştır.

¹⁸https://www.sabah.com.tr/gundem/2011/03/23/deniz_gezmis_caddesi_ismine_mahkemeden_ret?paging=3.

RESİM 4.12: Hozat Cemevi’nden Bir Kare / Çalışmalar Sonucu Kültür Varlıklarını Koruma Müdürlüğü Tarafından Koruma Altına Alınan Tarihi Kilise (Başkana Ait Arşiv)

2012’nin Şubat ayında belediye, çarşı merkezindeki belediye düğün salonun ön duvarında “Sanat ve Sanatçıya Saygı Duvarı” oluşturmuştur. Konak “Sanat ve Sanatçıya Saygı Duvarı”nın ilçede alınan ortak karar üzerine oluşturulduğu süreci anlatırken şu ifadeleri kullanmaktadır:

“Gençlerimizi ve öğrencilerimizi sürece dahil ettik. Sanat, kültür, müzik konularında çalışmalar yürüttüler; sorumluluk aldılar. Duvarlara resimler yaptılar, müzik grubu oluşturdular. Çalışmalar bölgede büyük ilgi gördü; diğer ilçelerde de buna benzer çalışmalar yürütüldü. Ayrıca, ikinci dönemde halkımızın görüşlerini ve önerilerini alarak halka mal olmuş aydın, yazar, şair ve sanatçılarımızın fotoğraflarının ve özgeçmişlerinin ilçemizin kamuya açık alanlarında sergilenmesi kararını aldık. Şubat 2012 tarihinde yapılan halk toplantısında karara bağlandı. İlçe merkezindeki Cumhuriyet Caddesi’nde “Sanat ve Sanatçıya Saygı Duvarı” oluşturduk. Aşık Veysel, Mahsunî Şerif, Yılmaz Güney, Ahmet Kaya, Hrant Dink, Ruhi Su, Hasret Gültekin, Ahmet Arif, Pir Sultan Abdal, 1920 yılında BMM’de milletvekili olan Hasan Hayri Bey, Nuri Dersimi, Kazım Koyuncu, Ali Ekber Çiçek, 1979 yılında Ordu-Fatsa’da belediye başkanlığı yapmış olan Terzi Fikri, Kıvırcık Ali. Sanatçı, siyasetçi ve aydınlarımızın isimleri halk tarafından belirlenerek

duvarlara asıldı. Basın yayın organlarında, ulusal gazete ve TV kanalları o dönem büyük ilgi gösterdi; ayrıca her yaz ciddi bir ziyaretçi akımı da oldu.”¹⁹

RESİM 4.13: Sanat ve Sanatçıya Saygı Duvarı (Başkana Ait Arşivden)

Köprübaşı caddesinin ismi “**Kazım Koyuncu**”, Yeni Mahalle’de bulunan bir sokağın ismi “**Cevahir Sokak**”, Köprübaşı Mahallesi’ni Taner Yoluna bağlayan cadde “**2 Temmuz Caddesi**”, Hamidiye Mahallesi’ndeki Mülazım Sokak “**Emek Sokak**” olmak üzere cadde ve sokak isimleri yeniden düzenlenmiştir (Belediye Yönetim Programı, 2014).

İlçenin farklı yerlerine yapılan çeşmelere “**Hasret Gültekin**”, “**Ahmet Kaya**”, “**Özgürlük**”, “**Emek**” isimleri verilmiştir (Bkz. Ek:10).

¹⁹ <http://www.dersim-haber.com/hozatta-sanata-ve-sanatciya-saygi-duvari-459g-p1.htm>,
<https://www.haberler.com/hozat-ta-sanat-ve-sanatciya-saygi-duvari-3351031-haberi/>,
<https://www.cnnturk.com/2013/guncel/07/13/carsiya.toplumsal.duyarlilik.odulu/715321.0/index.html>

RESİM 4.14: Hozatlı Gençler Sokak Duvarlarına Resim Yaparken Çekilmiş Bir Kare (Başkana Ait Arşiv)

Belediye yönetimi 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde kadın personelleri izinli saymıştır. Kadınlardan oluşan komitelerin hazırladığı 8 Mart programları, her sene belediye düğün salonunda yoğun bir katılımı kutlanmıştır. Ayrıca, yönetim 1 Mayıs'ı göreve geldikleri ilk 1 Mayıs'tan itibaren tatil ilan etmiştir.

4.2.7. EĞİTİM VE SAĞLIK POLİTİKALARI

2006 yılında önceleri iş yeri olarak kiralanan belediye hizmet binasının zemin katı, "Halk Kütüphanesi ve Okuma Merkezi" olarak düzenlenmiş ve 2007 yılında Türk Telekom A.Ş.'nin verdiği 20 adet bilgisayarla kütüphane öğrencilerin ücretsiz yararlandığı bir merkeze dönüştürülmüştür. Okullarda su kullanımı faturalandırılmamış; belediye meclisinin aldığı karar doğrultusunda tarife dışı bırakılmıştır.

İlçe merkezinden Pertek'te ve Tunceli merkezde dershaneye giden öğrencilere belediye tarafından haftasonları ücretsiz servis imkânı sağlanmıştır. Ücretsiz servis uygulaması birkaç sene devam ettikten sonra talep yetersizliğinden dolayı kaldırılmıştır. Ayrıca; ilçe dışından eğitime destek vermek amacıyla gönderilen (örneğin Mersin'den bir dersane sahibi, Beylikdüzü'nden bir kırtasiye sahibi) sınavlara hazırlık kitapları ve kırtasiye malzemelerinin dağıtımı okullarda belediye tarafından yapılmıştır.

İlçede 2011 yılında Tunceli Munzur Üniversitesi'ne bağlı iki yıllık ve iki bölümden oluşan bir yüksekokul açılmıştır. İlk yıl 125 öğrenciyle faaliyete geçen yüksekokul ile ilçede sosyal bir hareketlilik yaşanmıştır. Yüksekokulun projelendirilmesinde ve faaliyete geçmesinde belediye yönetimi birincil role sahiptir. Öğrenci evlerinin su kullanımı faturalandırılmamış ve öğrenci evlerinin kirasının bir kısmına belediye katkı yapmıştır.

Belediyenin Gençlik ve Spor Bakanlığı ile yaptığı yoğun görüşmelerin ardından ilçede Milli Eğitim'e ve Maliye'ye ait olan 17 dönümlük arazi üzerinde Gençlik Spor İl Müdürlüğü tarafından 250 kişilik kapalı ve çimlendirilmiş bir saha faaliyete geçmiştir.

Belediye'nin Sağlık Bakanlığı ile yapmış olduğu uzun görüşmelerin ardından Toplu Konut İdaresi tarafından 15 yataklı entegre hastanenin çalışmalarına başlanmıştır. Hastanenin açılışını ise 30 Mart 2014 yerel seçimlerinde gelen yeni yönetim yapmıştır.

4.2.8. HİDROELEKTRİK SANTRALLERİNE KARŞI DURUŞ VE ÇEVRE POLİTİKALARI

Tunceli il sınırları içinde bulunan ve 1971 yılında “Milli Park” ilan edilen Munzur Vadisi'nde yapılması planan barajlara ve hidroelektrik santrallere karşı hem toplumu bilinçlendirmek hem de barajların ve hidroelektrik santrallerin doğada meydana getireceği tahribatı ulusal ve uluslararası alanda duyurabilmek için her yıl Tunceli'de 2000'li yılların başından itibaren “Munzur Kültür ve Doğa Festivali” düzenlenmektedir. Bu çalışma devam ederken Munzur'da yapılması planlanan HES projeleriyle ilgili bir gelişme olmuştur. 2018 yılının Aralık ayında Ankara 3. İdare Mahkemesi Munzur Milli Parkı üzerinde yapılması planlanan HES projelerini toplumsal ve hukuksal baskı sonucunda iptal etmiştir.²⁰ Doğanın sermaye şirketleri

²⁰“Ankara 3. İdare Mahkemesi, Dersim'deki Munzur Vadisi Milli Parkı üzerinde yapımı planlanan 4 baraj ve 5 hidroelektrik santrali (HES) projesini iptal etti. Mahkeme kararına ilişkin sivil toplum örgütleri ve siyasi parti temsilcileriyle Munzur Vasi Milli Parkı'nda basın açıklaması yapan avukat Barış Yıldırım, “Ankara 3. İdare Mahkemesi, Munzur Millî Parkı'nda planlanan tüm baraj ve HES projeleri ile 2003 yılında işletmeye alınan Mercan HES projesini iptal etti.” dedi. Uzun zamandır hukuk mücadelesi verdiklerini belirten Yıldırım, “Karar, bin 900'ü aşkın çeşidine, yaban hayatı ekolojisine

tarafından rant aracı haline dönüştürülmesine belediye yönetimi olarak her koşulda karşı çıktıklarını aktaran dönemin belediye başkanı; çalışmanın odaklandığı dönem içerisinde “Munzur Kültür ve Doğa Festivali”nin Hozat’ta da 2004-2014 dönemi boyunca her yıl ciddi bir katılımı ile gerçekleştiğini şu cümlelerle açıklamaktadır:

“Her yıl Temmuz ayında (son hafta) düzenlenen Munzur Kültür ve Doğa Festivali’ni, görev yaptığımız dönem içerisinde dokuz defa ilçemizde de düzenledik. İlçemizin nüfusu 5000 civarındaydı. Festival dönemlerinde binlerce misafir ağırladık. Barış, dostluk ve dayanışma temalarını öne çıkararak coşkulu bir şekilde kutladık. Yazarlarımız ve sanatçılarımız ücret talep etmediler. Sorumluluk aldılar destek verdiler. Festival etkinlikleri bölge ve ilçe ekonomimize katkı sağladı. Bu çalışmalarda İber Müzik, Kalan Müzik (İbrahim Yılmaz ve Hasan Saltık), Hozat Kültür ve Dayanışma Derneği’nin büyük emekleri vardı. Gelen misafirlerimizi halkımız evlerinde ağırladılar. Sermaye şirketleri tarafından inşa edilmek istenen Hidroelektrik Santrelleri (HES) ve diğer projelerin (maden arama) bölge ve ülke ekonomisine katkısının ne denli az olacağını, mühendislik odalarının da katıldığı panel ve sempozyumlarda halkımıza anlatmaya çalıştık. Yerel halkı yaşam alanlarından koparan, doğaya, doğada yaşayan canlılara zarar verecek tüm projelere karşı halkımızla birlikte demokratik ve yasal haklarımızı kullanarak doğamızı, köylerimizi, çevremizi korumaya çalıştık. Sermaye şirketlerine rant ve çıkar sağlayacak tüm projelerin karşısında olduk. Bölge ekonomisine ve ülkeye fayda sağlayacak; insana, doğaya, çevreye zarar vermeyen, üretim ağırlıklı projeleri de her zaman desteklemeye çalıştık.”

sahip olmuş ve dünya kültürel miras listesinde yer alması gereken Munzur’umuza hayırlı olsun. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk defa üstün kamu yararı kararı bir mahkeme tarafından iptal edilmiştir. Bu karar ile Mercan HES’in faaliyetleri durdurulmalıdır.” diye konuştu. <https://www.birgun.net/haber-detay/munzur-vadisi-ne-yapilmak-istenen-4-baraj-ve-5-hes-projesi-iptal-edildi-240509.html>.

RESİM 4.15: Hidroelektrik Santral Yapımına ve Maden Ocaklarına Karşı İlçe Merkezinde Yapılan Yürüyüşten Bir Kare (Başkana Ait Arşiv)

Yapılan çevre çalışmalarından bazılarını başkan anlatmaktadır:

“Bizden önceki belediye yönetimleri imar planında yeşil alan olarak ayrılan ada ve paftalarda plan değişikliği yaparak bu bölgeleri konut alanlarına dönüştürerek inşaatlara izin vermişlerdi. İlçemizde çocuk parkı yoktu; sadece 1984-1988 yılları arasında belediye başkanlığı yapmış olan Sayın İbiş Yılmaz döneminde güneyden kuzeye eğimli olan ilçemizin 1650 rakımında çam dikimiyle oluşturduğu 20 dönümlük bir yeşil alan vardı. Bu Sayın İbiş Yılmaz’ın yaptığı anlamlı ve önemli bir çalışmadır. Çalışmayla kuzeyden güneye yağmur ve kar erimesi sonucunda şehir merkezine akacak olan su akıntıları da önlenmişti. 2004 yılında seçim çalışmalarını yaparken ilçenin kuzeyinde (Fikripaşa ve Yeni Mahalle) oturan halkımız özellikle bizim tarafımızdan da tespit edilen yukarı havzanın ağaçlandırılması ve burada su akıntıları ve erozyonu önlemek için çalışmaların başlatılmasını talep etmişlerdi. Bu bölgede alt yapı çalışmaları yaptık ve ağaçlandırdık.”

RESİM 4.16: İlçenin Kuzeyinde ve Çeşitli Alanlarda Yapılan Ağaçlandırma Çalışmalarından Bir Kare (Başkana Ait Arşivden)

“Böylelikle bu bölgede oturan halkımız kendisini güvende hissetmeye başladı. Mezarlıklar ağaçlandırıldı. Şehir merkezi ve ana yollarda ağaç dikimine ağırlık verdik. Günü birlik dinlenme alanları oluşturduk ve ağaçlandırdık. İlçemizin imara açılan bölgelerinde çocuk parkları ve yeşil alanlara gerekli duyarlılığı göstererek imar planlarına işledik. Engelli yurttaşlarımızın da durumunu göz önüne alarak kaldırım ve yol düzenlemelerini bu düzlemde yaptık.”

Hozat, Çemizşgezek ve Pertek belediyelerinin ortaklığı ile çöplerin geri dönüşümünü sağlamak için katı atık birliği oluşturulmuştur.

4.2.9. DERSİM YEREL YÖNETİMLER BİRLİĞİ'Nİ KURMA ÇABALARI

Birincisi 2012 yılında Tunceli Belediyesi'nin öncülüğünde düzenlenen Dersim Yerel Yönetimler Çalıştayı'nın; ikincisi 2013 yılının Şubat ayında Pertek Belediyesi'nin öncülüğünde düzenlenmiştir.²¹ Çalıştay'a Tunceli, Pertek, Hozat,

²¹ İkinci Dersim Yerel Yönetim Çalıştayı'nın çağrı metni ve çalıştayın ardından yerel bir dergide çıkan haberin detayları için ekler kısmında Ek:8'e bakınız.

Mazgirt belediye başkanları; il genel meclis üyeleri, belediye meclis üyeleri; sivil toplum örgütleri; akademisyenler; EMEP, BDP, ESP, HDK, DHF, Partizan katılmıştır (Dersim’de Kırk Göze Dergisi, 15 Nisan-15 Mayıs 2013).

İkinci Dersim Yerel Yönetim Çalıştayı’nda alınan kararlar incelendiğinde; çalıştayda inanç, kültürel ve kimlik eksenli politikalar üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Alınan kararlara göre:

“Dersim, inanç mekanlarının sayısı ve niteliği yönünden son derece önemli bir coğrafyadır. Bu coğrafya sadece Anadolu’da yaşayanlar için değil, hemen tüm dünyada yayılmış Alevilerin kutsal saydıkları, ziyaret ettikleri bir coğrafyadır. Bu nedenle buralarda üretilen hizmet kalitesinin yüksek olması gerekmektedir. Bu bağlamda, öncelikle Dersim çapında inanç merkezlerinin bir envanterini çıkarmak ve haritalamak gereklidir. Daha sonra bu mekanların orijinine uygun anadilde ve hizmet kalitesinin kültürümüze uygun olarak yükseltilmesi gerekmektedir” (İkinci Dersim Yerel Yönetimler Çalıştayı, 9 Şubat 2013).

Dersim’i bir “açık hava müzesi” olarak tanımlayan çalıştayda, 1936 yılında yapılan askeri kışlanın müzeye çevrilmesi yönünde karar alınmıştır. Ayrıca, ilgili dönemde Tunceli Belediyesi tarafından başlatılan “Dersim 38 Müzesi” çalışmalarının da hızlandırılacağı yönünde görüş birliğine varılmıştır. Çalıştay, Dersim’de bulunan belediyelerde ve günlük hayatta anadilin yaygın olarak kullanılması için somut çalışmalar yürütülmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Bu projelerin hayata geçirebilmesi için “Dersim Yerel Yönetimler Birliği”nin kurulması kararlaştırılmıştır. Birliğin kuruluş çalışmaları için aralarında Tunceli, Hozat, Pertek, Mazgirt belediye başkanlarının, demokratik kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşan bir teknik ekip oluşturulmuştur.²² Başkanla yapılan görüşmede “Dersim Yerel Yönetimler Birliği”nin kurulamadığı öğrenilmiştir. Belediyeler kendi

²²1937 tarihinde yapılan askeri kışlanın müzeye dönüştürülmesi projesi, çalıştaya katılan kuruluşlar tarafından gerçekleştirilememiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın yürüttüğü çalışma ile 2015 yılında bir yüklenici firma tarafından kışlanın restorasyon çalışmalarına başlanmıştır. “Tunceli Kent Müzesi”, Ekim 2019 tarihinde açılmıştır. <https://www.ntv.com.tr/galeri/seyahat/tunceli-muzesi-ziyarete-acildi,8wCww3ax3km7eqCNWu7Pdg/nnM2y2Nxxw0-7zIYb9k5BJg>

aralarında işbirliği yaparak birbirlerine yardımcı olmaya çalışmış (iş makinesi yardımı gibi); ancak “kurumsal” bir birlik oluşumu sağlanamamıştır.

2011 yılında da benzer bir girişim olmuş, belediyeler birliğinin oluşturulması yönünde kararlar alınmıştır. Sürecin aktif bir şekilde yürütücülerinden olan görüşmeci 2011 yılındaki birlik çalışmalarını anlatmaktadır:

3-4 Aralık 2011 tarihinde Ankara’da bir sempozyum (Devrimci-Halkçı Yerel Yönetimler Sempozyumu) düzenledik. İki gün süren bu sempozyuma çok yoğun bir katılım oldu. Sempozyumda öne çıkan iki öneri vardı: Birinci öneri Devrimci-Halkçı Yerel Yönetimler Birliği’nin kurulmasıydı ki bu sempozyumun temel önerisiydi. İkinci öneri ise hem mevcut yerel yönetim deneyimlerinin paylaşılması hem de bu yerel yönetim deneyimlerinin Türkiye geneline taşınması için birliğe ait yol haritası sunabilecek bir “meclisin” oluşturulmasıydı. Akademik çevreyi, sanatçıları, emek ve meslek örgütlerini kapsayan bir meclis oluşumu. Temel amaç; kurumsallaşamama problemini ortadan kaldırmaktı. Ancak faaliyete geçirilemedi. Kurumlar örgütlü bir toplum yaratamadı. Fark yaratma konusunda ne yapacaklarını bilmiyorlardı. Ajandaları yoktu. Kurum çıkarları ön plana çıktı.”

4.2.10. “FİŞLENEN İLÇE”: HOZAT

Üniter devlet mekanizması belediyeleri valilik ve kaymakamlık makamlarının denetim alanı sınırları içinde kurgulanan mekanlar olarak değerlendirilmektedir. Bir taraftan halk tarafından seçilmiş belediye başkanı ve belediye meclisi; diğer tarafta atanmış kaymakam ve vali bulunmaktadır. Seçilmişler ve atanmışlar arasında yaşanan ilişki yerelin karar alma mekanizmalarını işletirken uyguladığı politikaların niteliğine göre belirlenir. Dikili’de Özgüven’in görevden alınması, Fatsa deneyiminin askeri bir operasyonla sonlandırılması gibi Hozat’ta da mülki idare ile yerel arasındaki ilişki çoğunlukla gerilimli bir hat üzerinden yürümüştür.

Resmi prosedür doğrultusunda, belediye meclisinin almış olduğu kararlar kaymakamlık makamına gönderilmektedir. Kültürel ve kimliksel politikalar başlığı altında; belediye meclisinin sokak ve cadde isimlerinin değişikliği konusunda aldığı kararlarla ilgili kaymakamlığın ve valiliğin itirazlarına değinilmiştir. Birkaç örnek olay üzerinden Hozat’ta yereli temsil eden birimler ile merkez arasındaki ilişkiye dair daha kapsamlı bir analiz yapılma gereği duyulmuştur.

10 Kasım 2004 tarihinde Hozat'ta 28 muhtar, kaymakamlık tarafından köylere hizmet götürülmesi ve altyapı sorunlarının tespiti için düzenlenen bir toplantıya çağırılmışlardır. Toplantıya kaymakamla birlikte alay komutanı da katılmıştır. Valilik adına konuştuğunu belirten alay komutanı muhtarları tehdit etmiş ve söylenenlere uymamaları koşulunda mühürlerini zorla alacaklarını belirten bir konuşma yapmıştır. Konu kısa bir süre sonra basına yansımıştır.²³ Muhtarların başvurusu üzerine İnsan Hakları Derneği Genel Merkezi ilçeye gelerek inceleme yapmıştır. 05.01.2005 tarihli "Tunceli İlinde Gerçekleşen Farklı İnsan Hakları İhlalleri İddialarını Araştırma-Inceleme Raporu" yaşanan bu olayı insan hakkı ihlali olarak nitelendirmiştir. Muhtarların maruz kaldığı tehdit ve baskının adli olarak da incelenmesi gerektiğini belirten rapor, bu olayın zorla köy boşaltma uygulamalarına dönüş yönünde bir kaygı yarattığını kayıt altına almıştır.²⁴

31 Temmuz 2012 tarihinde Hozat Kaymakamı Murat Eren tarafından Hozat Belediye Başkanlığı'na Hükümet Konağı'nın da bulunduğu Hükümet Caddesi'nin yol çalışmalarının bir an önce yapılması gerektiğini belirten aksi takdirde belediye başkanı hakkında yasal ve idari işlem başlatacağını bildiren resmi bir yazı gönderilmiştir (Bkz. Ek:12). Resmi yazının ardından; belediye başkanı, muhtarlarla birlikte Hükümet Konağı önünde bir basın açıklaması düzenlemiştir. Belediye başkanı açıklamada Hükümet Caddesi'nin yol çalışmalarının 2013 yılı projelerinin için de yer aldığını, İller Bankası'ndan gelen payla belediye borçlarını ve personelin maaşlarını ödediklerini, yapılan cadde ve sokakların hibelerle ve yardımlar ile yapıldığını belirterek; mülki idare amiri olarak kaymakamlığın sunacağı destekle bir an önce yol çalışmasını başlatabileceklerini ifade etmiştir. Bu olay basına da "Kaymakam'dan Başkan'a Yol Ültimatı" başlığıyla yansımıştır.²⁵

2012 yılının Kasım ayında medyada "Tunceli'de Fişleme Skandalı", "Hozat'ı Fişlemişler", "Tunceli'de Belediye Başkanı ve Vatandaşlar Fişlendi"²⁶ gibi başlıklarla

²³ <http://bianet.org/bianet/insan-haklari/52136-tuncelide-baskilar-kaygi-verici-boyutlarda>.

²⁴ Raporun detayları için bakınız: <https://www.ihd.org.tr/tuncelde-gerklen-farkli-san-haklari-lallerdlarini-arairma-celeme-raporu/>

²⁵ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/kaymakamdan-baskana-yol-ultimatomu-21148946>

²⁶ <http://www.milliyet.com.tr/gundem/tuncelide-fisleme-skandali-1628071>,
https://www.ntv.com.tr/turkiye/hozati-fislemisler,Skmb3bOftkmQkWpR_2gb1A,
<https://t24.com.tr/haber/tuncelide-belediye-baskani-ve-vatandaslar-fislendi,217535>.

yayınlanan haberlere göre; Hozat'ta belediye başkanı, kamu görevlileri (özel idare müdürü, şube müdürleri, okul müdürleri vs.), siyasi parti ilçe yöneticileri ve halktan pekçok kişinin bilgileri yasadışı bir şekilde kaydedilmiştir. 2007-2011 dönemini içeren kayıtlarda; belediye başkanının yaşı, göz rengi, boyu, telefon numarası ve ev adresi dahil olmak üzere birçok bilginin kayıt altına alındığı ortaya çıkmış; ilçedeki 77 yaşındaki bir vatandaşın, kadınlara kadar çok sayıda kişinin fişlendiği ortaya çıkmıştır. Bu haber ilgili dönemde uzun süre tartışılmıştır.

Fişleme olayı ile ilgili, TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu'nda bir alt komisyon oluşturulmuş ve heyet Hozat'ta 2013 yılının Ocak ayında inceleme yapmıştır. Adli tıp ve TÜBİTAK'ın yaptığı incelemeler sonrasında fişleme iddiaları doğrulanmıştır.²⁷

Hozat'ta ortaya çıkan fişleme olayını, yerel yönetici aktörlerin sistematik olarak merkezin denetimi altında olduğunu gösteren bir örnek olay olarak okumak mümkündür. Fişleme olayının ardından halk, belediye yönetimi, demokratik kitle örgütleri, diğer il ve ilçe belediyeleri olayı protesto etmişlerdir.

RESİM 4.17: Fişlemeyi Protesto Etmek İçin Hükümet Konağı Önünde Toplanan Hozatlılar (Başkana Ait Arşivden)

²⁷ <https://www.cnnturk.com/haber/turkiye/hozattaki-fisleme-iddialari-dogrulandi>.

4.2.11. YEREL VE ULUSAL BASINDA HOZAT BELEDİYESİ

2004-2014 dönemi Hozat Belediyesi'nin uyguladığı politikalar yerel ve ulusal gazetelerde de yer tutmuştur. İnternet üzerinden pek çok haber sitesinde bu döneme ait haberlere ulaşmak mümkündür.

Dersim'de İklim, Tunceli'nin Sesi, Halkın Sesi, Modern Elazığ gibi yerel gazetelerde belediyenin çalışmalarına yer verilmiştir. Çalışma kapsamında bu haberlerin tamamını paylaşmak mümkün olmadığı için belli başlı haberlere ek kısmında yer verilmiştir (Bkz. Ek:9).

Belediye başkanı da görevde bulunduğu süre içinde ulusal meselelere yönelik yazılar kaleme almıştır.²⁸

4.2.12. “BELEDİYE HALKA TESLİM EDİLİYOR”

30 Mart 2014 seçimlerinde belediye seçimleri kaybedilmiş, CHP'li aday Celaleddin Polat yeni belediye başkanı seçilmiştir.

3 Nisan 2014 tarihinde, ilçede yapılan anonsların ardından eski yönetim belediye düşün salonunda bir toplantı düzenlemiştir. Belediye başkanı, belediye encümenleri, hesap işleri, yazı işleri, muhasebe ve belediyenin diğer ilgili birimleri toplantıda hazır bulunmuştur.

Vatandaşların katıldığı toplantıda belediye başkanı; belediyenin menkullerini, gayrimenkullerini, personel sayısını, İçişleri Bakanlığı tarafından geçirmiş olduğu teftişleri, belediyeye ait araç sayısını, belediyenin borç ve alacak durumunu açıkladıktan sonra, belediyeyi “halka teslim ettiklerini” ifade etmiştir.²⁹ (Bkz. Ek:7)

²⁸ Konak'ın, 23 Mayıs 2010 tarihinde Radikal 2 Gazetesi'nde çıkan “Bizim Kadar Siz de Biliyorsunuz” başlıklı yazısı, 2010 yılında CHP Genel Başkanı seçilen Kemal Kılıçdaroğlu'na yazılmış bir açık mektup niteliği taşımaktadır. Yazının tamamı için bakınız: <http://www.radikal.com.tr/radikal2/bizim-kadar-siz-de-biliyorsunuz-998231/>. 27 Kasım 2011 tarihinde Radikal 2 gazetesinde çıkan “Kemalizmin Şeref Sözü” başlıklı yazıda ise Konak, erken dönem Cumhuriyet'in Dersim politikalarını I. BMM'de mebus olan amcası Kangozade Hasan Hayri Bey üzerinden ele almıştır. Yazının tamamı için bakınız: <http://www.radikal.com.tr/radikal2/kemalizmin-seref-sozu-1070902/>.

²⁹ <http://www.ozgurdersim.com/haber/belediyeyi-halka-teslim-etti-7593.htm>

SONUÇ

Bu çalışma “toplumcu”, “halkçı”, “sosyalist” belediyeciliğin kavşak ve sınırlarında 2004-2014 Hozat Belediye deneyimini bütün boyutları ile incelemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle yerel yönetimlerin bir iktidar aygıtı olarak kurgulandığı açıklanmaya çalışılmıştır. Bu aygıt devletin değişen yapısına paralel olarak dönüştürülmüş, 1980’lerden sonra da küreselleşme olgusunun yerelde kusursuz işleyebilmesi için yepyeni işlevlerle donatılmıştır. Yerel yönetimler artık hem merkezi iktidarın yerelde ikamesini sağlayan araçlardır hem de sermayenin yeniden üretiminin koşullarını sağlayan, kolaylaştıran birimlerdir. Ancak; bir iktidar aygıtı olarak kurgulanan belediyeler aynı zamanda demokratik yönetimin aşağıdan yukarıya inşa edilen yerel birimler aracılığıyla sağlanacağına inanan ideolojilerin, toplumsal ve sosyal hareketlerin de gündemini oluşturmaktadır. Bu nedenle; çalışmada aşağıdan yukarıya inşa edilen ve öz yönetim mekanizmalarının devreye sokulduğu adına “toplumcu”, “sosyalist”, “halkçı” belediyecilik anlayışı denen, çok geniş bir literatüre sahip ve aynı zamanda pratiklerle de tartışılmaya devam eden alan analiz edilmeye çalışılmıştır. Önce liberal yerel yönetim anlayışının evrenselliğini sarsan ve tartışmaya açan tarihsel eşikler olarak ilk işçi iktidarı olan Paris Komünü’nden, kapitalist blok karşısında sosyalist yönetim anlayışı ile uygulamaya çalışılan sovyet meclis deneyiminden, eski ve yeni toplumsal ve sosyal hareketlerin içeriğinden bahsedilmiştir. Dünyada Porto Alegre Belediye deneyimi ve Marinaleda Belediye deneyimi; Türkiye’de ise Fatsa Belediyesi Deneyimi ve Dikili Belediyesi Deneyimi analiz edilmiştir. Özetle; ilk iki bölümde iki farklı belediyecilik anlayışı açıklanmaya çalışılmıştır. Bir tarafta idari alanda sınırları çizilen bir belediyecilik anlayışı diğer tarafta toplumsal ve siyasal olgulardan beslenen ve doğrudan demokrasiye geçişin kanalı olarak değerlendirilen belediyecilik anlayışıdır.

28 Mart 2004 yerel seçimlerinde sol politik hareketlerin ittifakı ile kazanılan Hozat Belediyesi’nin 30 Mart 2014 yerel seçimlerine kadar on yıl boyunca “toplumcu”, “sosyalist”, “halkçı” belediyecilik anlayışı ile yönetildiği iddiası belediye çalışmaları ve politikaları incelenerek analiz edilmeye çalışılmıştır.

Belediye başkan adayı tıpkı Marinaleda belediye başkanı Gordillo, Fatsa Belediye Başkanı Sönmez gibi sosyalist bir geçmişe sahiptir. Hozatlıdır. Liseden itibaren hem yerel hem ulusal alanda gelişen toplumsal ve siyasal konularla yakından ilişkilidir; Hozat'ta da toplum tarafından tanınan bir kişiliktir. Tıpkı Fatsa'da olduğu gibi, tıpkı seçimlerin yapıldığı her küçük yerleşim biriminde olduğu gibi, yerel seçimlerde verilen oylarda yalnızca sosyalist yerel yönetim programı değil; aynı zamanda başkan adayının kişisel ve aile geçmişinden gelen yakınlık da etkili olmuştur. Ancak; bir gerçeklik var ki ilçedeki tüm sol politik hareketlerin ortak bir adayla seçimlere girmesi, bir toplumsal uzlaş ve mutabakat ortamı yaratmış ve seçimler kazanılmıştır. Ve bu mutabakatın 29 Mart 2009 yerel seçimlerin de devam etmesiyle on yıl kesintisiz bir şekilde belediye “sosyalist”, “toplumcu” bir programla yönetilmiştir.

Bu kapsamda; on yıllık deneyim analiz edilmeye çalışılırken: Hozat'ın kimliksel ve kültürel farklılığı, siyasal gerilimlerin çok sert bir şekilde hissedildiği bir bölgede yer alması, bağımsız adayın sol ittifakın ortak adayı olması gerçekliklerini göz önünde bulundurmak zorunludur. Dolayısıyla; Hozat Belediye deneyimi anlaşılmalı çalışılırken bu yönleriyle de diğer belediye pratiklerinden ayrılmaktadır. Örneğin; 2004 yerel seçimlerinde İzmir/ Dikili'de belediye başkanlığını kazanan Osman Özgüven'in belediyecilik deneyiminden bu toplumsal ve siyasal zeminle ayrılmaktadır.

On yıllık süreçte, belediye meclis toplantıları halka açılmıştır. Belediyenin aylık gelir ve giderleri, bütçesi ilçenin muhtelif yerlerine ve belediyeye asılarak halka düzenli olarak bilgi verilmiştir (Bkz. Ek:5, Bkz. Ek:6). Kamu kaynaklarının kamusal hizmet alanında kullanılması sağlanmıştır. Belediyeye kaynak yaratmak için alternatif yollar oluşturulmuştur. Belediyeye ait taşınmazlar açık ihale sistemiyle kira miktarları düzenlenerek kiraya verilmiştir. Belediyenin kendi imkânları kullanılarak ve alınan hibe ve yardımlarla belediyeyi borçlandırmadan belediyenin altyapısı büyük oranda yenilenmiştir. Toplamda 41-45 km arası içme ve kullanma suyu şebeke hatları yenilenmiştir. BELDES projesinden gelen ödenekle Hozat'ın yollarının, sokak, cadde ve meydanlarının yaklaşık 270 bin m²'si kilitli parke ve bordür taşı ile düzenlenerek çamur sorunu yüksek oranda çözülmüştür. On yıllık süreçte bir kere personel

giderlerinin ödenmesi için Halk Bankası'ndan 36 ay vadeli 145.000 TL kredi çekilmiştir. Belediye personelinin alacakları geriye dönük olarak ödenmeye devam etmiştir. Personelin sendikal hakları desteklenmiştir. Belediyenin ekonomik durumu göz önüne alınarak her yıl maaş ve özlük haklarına %20 ve %30 aralığında zam yapılmıştır.

Konut sorununa kullanım değeri üzerinden yaklaşmıştır. Belediye'nin TOKİ işbirliği ile yaptığı 108 konut, hem barınma problemine çözüm üretmiş hem de ilçedeki yüksek kira tutarlarının düşmesini sağlamıştır. Hazineye ait 20.637 m² arsa 69 parsel bölünerek konut sıkıntısı yaşayan 69 aileye bedelsiz dağıtılmıştır.

İlçede bir cemevi ve bir hastanenin yapımı belediyenin girişimleri sonucunda başlamıştır. İlçedeki caminin, yapım aşamasındaki cemevinin, okulların su kullanımı faturalandırılmamıştır. Mahallelerde kaçak su kullanımına yönelik toplantılar düzenlenmiş, abone bağlantıları yapılmıştır. Değişen şebeke hatlarıyla kaçak su kullanımı imkânsız hale getirilmiştir. Mahallelerde düzenlenen toplantılarda yoksul ve ihtiyaç sahibi ailelerin 10 tona kadar su kullanımı faturalandırılmamıştır.

İlçe duvar resimleri ile donatılmış, toplumun değer verdiği aydın, yazar, sanatçı ve siyasetçilerin fotoğrafları halka açık yerlere asılmıştır. Cadde ve sokak isimleri halkın önerileri doğrultusunda belediye meclisi tarafından onaylanarak değiştirilmiş; kimi zaman bu kararlar mülki idare tarafından kabul edilmemiştir. Her yıl “Munzur Kültür ve Doğa Festivali” ilçede çok yoğun bir katılımı kutlanmıştır. Festival kapsamında aydın, yazar ve akademisyenlerin katıldığı paneller ve sempozyumlar aracılığıyla inanç, kültür, kimlik konularında ayrıca hidroelektrik santrallerine, siyanürle maden arama çalışmalarına karşı eğitici ve bilinçlendirici çalışmalar yürütülmüştür. 1 Mayıs, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü ilçede belediye düğün salonunda her sene kutlanmıştır. Toplumsal ve siyasal konularda yaşanan gerilimlerin çözümünde belediye sorun çözücü bir işleve sahip olmuştur.

28 Mart 2004 yerel seçimlerinden sonra 53 personelle devralınan belediye, 3 Nisan 2014 tarihinde 24 personelle devredilmiştir. 1 Nisan 2004 tarihinde belediye 864.250,00 TL ana borç olmak üzere, gecikme zamları ve faizlerle birlikte

1.300.000,00 TL ile devralınmıştır (Bkz. Ek:4) 3 Nisan 2014 tarihinde 1.483.102 TL borç ile devredilmiştir (Bkz. Ek:7).

10 yıl içinde belediyeye 10 yeni adet araç alınmıştır. 3 Nisan 2014 tarihi itibariyle belediye 13 milyon değerinde 103 adet menkul ve gayrimenkulle sahiptir. On yıllık dönemde belediyeye ait taşınmazların satılmasına izin verilmemiştir.

On yıllık deneyimde, seçim yönetim programlarında yer almasına rağmen pratikleştirilemeyen hususlar nelerdir?

Her iki seçim döneminde de özeleştirilmesine rağmen halk meclisleri kurumsallaştırılamamıştır. Belediye meclis toplantıları halka açılmış; mahallerde çalışmalar yürütülmüştür. Halkın belediye kararlarında söz sahibi olması sağlanmıştır. Ancak; mahallelerde aşağıdan yukarıya inşa edilen kurumsal bir yapı, komite, halk meclisi örgütlenmesi oluşturulamamıştır.

2005 yılında belediye öncülüğünde başlatılan tarım çalışmaları devam ettirilmemiş; belediyenin öncülük ettiği kooperatif çalışmaları yapılamamıştır.

On yıllık dönemde sol hareketlerin ortak bir aday üzerinden yakaladıkları birlikteliğe ve ivmeye rağmen; topluma içkin feodal iktidar yapılarını sarsabilecek (aşiret ve akrabalık gibi kolektif aidiyetler) politikalar üretme konusunda yetersiz kalınmıştır.

Yerel Yönetim Birliği'nin oluşturulması yönünde atılan adımlara rağmen çalışmalar sonuca ulaştırılamamıştır.

Dikili Belediye deneyiminde belediye başkanı nasıl ki Kazdağları ve Kozak Yaylası'nda siyanürle altın arama çalışmalarına ve maden ocaklarına karşı mücadele ettiyse; Hozat Belediye deneyimi de Munzur'da, Hozat'ta yapılmak istenen HES'lere ve siyanürlü altın arama çalışmalarına karşı mücadele etmiştir. Fatsa'da düzenlenen "Halk Şenliği'nde nasıl ki aydın, yazar ve sanatçılar eğitici toplantılarla halkı bilinçlendirmeye çalıştıysa; Hozat'ta da Munzur Kültür ve Doğa Festivali'nde aynı hedef doğrultusunda çalışmalar yapılmıştır. Belki Marinaleda'daki gibi toprak ve

meclis işgalleri yoluyla bir arazi kazanılamamıştır ancak mekânın kullanım değerine öncelik veren uygulamalarıyla 69 parsel arazi bedelsiz bir şekilde ailelere dağıtılmıştır.

Hozat Belediyesi deneyimi, belediye başkanı ve Hozatlıların önemli bir kesimi tarafından başarılı bir belediyecilik olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte bu deneyimin eksiklik ve başarısızlıklarına yönelik değerlendirme ve düşüncelerde bulunmaktadır.

Bütün bunların ötesinde bu deneyimi akademik bir çalışmaya konu olması yönünden özgün kılan durum, öncelikle ve esas olarak böylesine zor bir coğrafyada gerçekleşmiş olmasıdır. Bütün detaylarda görüldüğü gibi bu coğrafyada belediyecilik, başka herhangi bir yerde dikkate alınması bile çok gerekmeyen kültürel ve kimliksel sınırların çok net ve keskin olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle temel altyapı hizmetleri yönünden belediyecilik çalışmalarında başarılı olmasının kendisi bile, başarılı bir belediyecilik için yeterli olmayabilmektedir. Aynı şekilde kültürel belediyeciliğe dair başarılı uygulamalar da kendi başına yeterli olmayabilmektedir. Hozat Belediyesi deneyimi bütün boyutlarıyla bu sosyolojik ve siyasal gerçeği bizlere gösteriyor.

Çalışmanın içeriğinde de değinildiği gibi on yıllık Hozat Belediyesi deneyimi ekonomik faaliyetlerden altyapı faaliyetlerine kültürel faaliyetlerden eğitim faaliyetlerine ve yerel yönetim örgütlenme faaliyetlerine kadar çok çeşitli alanlarda gerçekleştirilen bir faaliyetler toplamıdır. Bu belediye deneyimini özgün kılan taraf ise; Hozat'ın kendi demografik ve toplumsal özgünlüğünde aranmalıdır. Hozat'ın kimliksel niteliği, yoksulluğu, tarihsel ve siyasal geçmişi vb. Bir başka çerçeveden bakıldığında ise bu deneyim dünyada ve ülkemizde küreselleşme sürecine denk düşmektedir. O halde Hozat Belediyesi deneyimi şunu da göstermektedir ki bugünün belediyeleri pekala kültürel ve siyasal işlevler de üstlenebilir. Bu modern dünyanın yerel yönetimlere yüklemiş olduğu işlevlerden farklı bir boyuta işaret etmektedir.

Bu çalışma; şu sorunun sorulmasına vesile olabilir: Bugünün dünyasında kimliksel, kültürel ve siyasal meselelerin çözümünde yerel yönetimlere daha fazla yetki ve işlev yüklemek gerekmez mi?

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Şenol:	“Türkiye’de ‘Belediyecilik Anlayışı’ nın Dönüşümünü Küreselleşme Üzerinden Okumak,” Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi Toplumcu Belediyecilik Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları , Der. İ. Kamalak, H. Gül, İstanbul, Kalkedon Yayıncılık, 2013, s.99-124.
Akça, İsmet:	“Türkiye’de 2000’ler: Güvenlik Merkezli Siyasetin ve Siyasal Güvencesizliğin Devamlılığı,” Başlangıç Dergisi , 1 Ocak 2016, (Çevrimiçi) https://baslangicdergi.org/turkiyede-2000ler-guvenlik-merkezli-siyasetin-ve-siyasal-guvencesizligin-devamliligi/ , 6 Haziran 2019.
Akpınar, Alişan; Rogan Eugene:	Aşiret Mektep Devlet , İstanbul, Aram Yayınları, 2002.
Aksakal, Pertev:	Fatsa Gerçeği , Ankara, Penta Yayıncılık, 2007.
Alpman, Nazım:	“Terzi Fikri’nin Ülkesi: Fatsa”, 25 Mart 2017, (Çevrimiçi) https://www.birgun.net/haber/terzi-fikri-nin-ulkesi-fatsa-152526 , 23 Kasım 2019.
Arcan, Hazal:	“Porto Alegre Belediyeciliği: İktidardan Kurtuluşun ‘Manifestosu,’” Gelenek Dergisi , Sayı:80, 2004.
Arslan, Mutlu:	“Porto Alegre Deneyimi,” 2014, (Çevrimiçi) http://birgunkitap.blogspot.com/2014/08/porto-alegre-deneyimi-mutlu-arslan.html , 23 Kasım 2019.
Aslan, Şükrü:	1 Mayıs Mahallesi: 1980 Öncesi Toplumsal Mücadeleler ve Kent , İstanbul, İletişim Yayınları, 2004.
Aslan, Şükrü:	“Genel Nüfus Sayımı Verilerine Göre Dersim’de ‘Kayıp Nüfus’: 1927-1955,” Herkesin Bildiği Sır: Dersim , Der. Şükrü Aslan, İstanbul, İletişim Yayınları, 2010, s.397-412.

Aslan, Şükrü:	“Hozat’ın Bahtiyar Aşiretinden Ankara Belediye Başkanlığına Vedat Dalokay’ın Anlatılarında Memleket İmgeleri,” Hozat , Der. Z. Hepkon, Ş. Aslan, Ankara, Ütopya Yayınları, 2018, s. 419-428.
Aslan, Şükrü; Kaya, Kamber:	“Bir “Hozat Aşığı”nın Dilinden: “Hozat Büyük Bir Aileydi” Bilgin Karaman’la Sohbet Notları,” Hozat , Der. Z. Hepkon, Ş. Aslan, Ankara, Ütopya Yayınları, 2018, s.238-252.
Ataay, Faruk; Kalfa, Ceren:	“Küresel Toplumsal Hareketler,” Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , Sayı:16, 2008, s.127-149.
Ayman Güler, Birgül:	Türkiye’nin Yönetimi Yapı , Ankara, İmge Kitabevi, 2009.
Ayman Güler, Birgül:	Yerel Yönetimler Liberal Açıklamalara Eleştirel Yaklaşım , 4. bs., Ankara, İmge Kitabevi, 2013.
Ayman Güler, Birgül:	Yeni Sağ ve Devletin Değişimi Yapısal Uyarılama Politikaları 1980-1995 , Ankara, İmge Kitabevi, 1995.
Ayman Güler, Birgül:	“Yerel Yönetimleri Güçlendirmek mi? Ademi Merkeziyetçilik mi?,” Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi , C:7, Sayı:4, Ekim 1998, s.166-197.
Batuman, Bülent:	“Toplumcu bir Belediyecilik Modeli: “Yeni Belediyecilik Hareketi” 1973–1977,” Mülkiye Dergisi , C:34, Sayı:266, 2010, s.223-241.
Batuman, Bülent:	“Kapitalizm, Kent ve İktidar,” Devrimci-Halkçı Yerel Yönetimler: Umut ve Mücadele Mekanlarından Deneyimler , Der. A.K. Gültekin, İ. Gündoğdu, İstanbul, Patikakitap, 2013, s.13-24.
Bayraktar, Ulaş:	“Kimin için, nasıl bir özerklik? Farklı yerelleşme söylemlerinde özerklik zaafı,” 5. Ulusal Yerel

	Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı , Der. Mengi A., Çınar T., Özgül Can. G., Ankara, TBB, 2013, s.275-292.
Bayramoğlu Alada, Adalet:	“Türkiye’de Yerel Yönetimleri “Özerklik Meselesi” Üzerinden Düşünmek,” Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi , C:17, Sayı:4, 2008, s.5-44.
Bayramoğlu, Sonay:	Yönetişim Zihniyeti: Türkiye’de Üst Kurullar ve Siyasal İktidarın Dönüşümü , İstanbul, İletişim Yayınları, 2005.
Bayramoğlu, Sonay:	Toplumcu Belediye Nam-ı Diğer Belediye Sosyalizmi , Ankara, Notabene Yayınları, 2015.
Belgesel YÇKM Sinema Kolektifi	Devrimci Halkçı Yerel Yönetim Deneyimleri Topraktan Göğe , İstanbul, Sancı Yayınları, 2019.
Benlisoy, Foti:	“Devrimci” Yerel Yönetimler ve “Aşağıdakilerin Demokrasisi,” Devrimci-Halkçı Yerel Yönetimler: Umut ve Mücadele Mekanlarından Deneyimler , Der. A.K. Gültekin, İ. Gündoğdu, İstanbul, Patikakitap, 2013, s.167-173.
Bilgin, Ayhan:	“Hozat’ta Merkez – Yerel Etkileşimleri ve Eklemlenme Süreçleri,” Hozat , Der. Z. Hepkon, Ş. Aslan, Ankara, Ütopya Yayınları, 2018, s. 153-192.
Boratav, Korkut:	Türkiye İktisat Tarihi: 1908-2002 , Ankara, İmge Kitabevi, 2003.
Bozkurt, Engin:	Türkiye’deki Alternatif Yerel Yönetim Deneyimlerinin Eleştirel Analizi: Hozat Belediyesi Örneği , Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 2011.
Bozkurt, Serhat; Akpınar, Alişan:	“Osmanlı Arşivinde Hozat’ı Aramak,” Hozat , Der. Z. Hepkon, Ş. Aslan, Ankara, Ütopya Yayınları, 2018 s. 42-58.

Budak, Birkan;	“Paris Komünü’ndeki Demokrasinin Analizi,” Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , C:6, Sayı:2, 2018, s.140-155.
Cangızbay, Kadir:	Sosyalizm ve Özyönetim: Reel Sosyalizmden Sosyalist Realiteye , İstanbul, Ütopya Yayınevi, 2003.
Castells, Manuel:	Kent, Sınıf, İktidar , Çev. Asuman Erendil, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 1997.
Cockburn, Cynthia:	The Local State: Management Of Cities And People , London, Pluto Press, 1977.
Çelik, Aziz:	“AKP’nin Sosyal Politikası Üstün: Hak Yerine Yardım, Sosyal Devlet Yerine Hayırseverlik,” Sosyal Araştırmalar Vakfı Almanak 2007 Analizleri , Yay. Haz. Serap Kurt, İstanbul, 2008, s.190-207.
Çitçi, Oya:	“Temsil, Katılma ve Yerel Demokrasi,” Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi , C:5, Sayı:6, 1996, s.5-14.
Çolak, Çağrı D.:	“Yeni Toplumsal Hareketlere “Yeni” Niteliği Kazandıran Özellikler Üzerine Bir Değerlendirme,” Sosyal Bilimler Dergisi (Sobider) , Sayı:6, Mart 2016, s.529-537.
Demirer, Temel:	“Zor(unlu) Bir Mesele: Alternatif Devrimci Halkçı Yerel Yönetimler,” 6 Temmuz 2019, (Çevrimiçi) https://www.gazetefersude.net/zorunlu-bir-mesele-alternatif-devrimci-halkci-yerel-yonetim-temel-demirer-yazdi , 18 Ekim 2019.
Doğan, Ali Ekber:	Eğreti Kamusalılık: Kayseri Örneğinde İslamcı Belediyecilik , İstanbul, İletişim Yayıncılık, 2007.
Doğan, Ali Ekber:	“İslamcı Neoliberaler, Sosyal Belediyecilik ve Günümüz Sosyalist Belediyeciliğin Olmazsa Olmazları,” Devrimci-Halkçı Yerel Yönetimler: Umut ve Mücadele

	Mekanlarından Deneyimler , Der. A.K. Gültekin, İ. Gündoğdu, İstanbul, Patıkakitap, 2013, s. 83-95.
Doğan, Ozan:	“Hozat’ta Sosyalist Belediyecilik Deneyimi (2004-2014),” Hozat , Der. Z. Hepkon, Ş. Aslan, Ankara, Ütopya Yayınları, 2018, s. 453-472.
Duncan Simon; Goodwin Mark:	The Local State and Uneven Development , Cambridge, Policy Press, 1988.
Engels, Friedrich:	Konut Sorunu , Çev. Tekin Genç, Ankara, Alter Yayıncılık, Ankara, 2013.
Engels, Friedrich:	İngiltere’de Emekçi Sınıfın Durumu , Ankara, Eriş Yayınları, 1997.
Ercan, Fuat:	“Sermaye Birikiminin Saçılma Sürecinde Yerelin Kapitalistleşme Eğilimleri ve Anti-Kapitalist Yerellikleri Düşünmek,” Devrimci-Halkçı Yerel Yönetimler: Umut ve Mücadele Mekanlarından Deneyimler , Der. A.K. Gültekin, İ. Gündoğdu, İstanbul, Patıkakitap, 2013, s.25-46.
Ertürk Keskin, Nuray:	“ ‘Toplumcu Belediyecilik’ Üzerine Kaynakça,” 17 Şubat 2013, (Çevrimiçi) https://www.academia.edu/3517185/Toplumcu_Belediyecilik_Kaynak%C3%A7as%C4%B1 , 15 Mayıs 2019.
Eryılmaz, Bilal:	“Belediyelerde Demokrasi Geleneği ve Değişim İhtiyacı,” Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi , C:11, Sayı:3, 2002. s.6-21
Genro, Tarso; De Souza Ubiratan	Porto Alegre Özgün Bir Belediyecilik Deneyimi , İstanbul, Demokrasi Kitaplığı, 1999.

Geray, Cevat:	“Belediyelerimizin Yapısal Sorunları,” Ankara Üniversitesi SBF Dergisi , C:32, Sayı:1, 1977.
Görmez, Kemal:	Yerel Demokrasi ve Türkiye , Ankara, Vadi Yayıncılık, 1997.
Görmez, Kemal:	Küreselleşme ve Yerelleşme , Ankara, Gazi Kitabevi, 2005.
Görmez, Kemal:	“Demokratikleşme Açısından Merkezi Yönetim-Yerel Yönetim İlişkileri,” Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi , Sayı: 4, 2000, s. 81-88.
Görmez, Kemal:	“Demokratikleşme Açısından Merkezi Yönetim-Yerel Yönetim İlişkileri,” Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi , C:2, Sayı:1, 2000, s.81-88.
Gret, Marion; Sintomer, Yves:	Porto Alegre Farklı Bir Demokrasi Umudu , İstanbul, İthaki Yayınları, 2004.
Güler, Birgül:	“Doğu Avrupa’da Yerel Yönetimler,” Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi , C:1, Sayı:2, Mart 1992, s.35-44.
Güler, Mahmut:	“Sosyal Demokrat Belediyelerin 1989-1994 Deneyimini Toplumcu Belediyecilik Üzerinden Değerlendirmek,” Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi Toplumcu Belediyecilik Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları , Der. İ. Kamalak, H. Gül, İstanbul, Kalkedon Yayıncılık, 2013, s. 233-267.
Güler, Mahmut:	“Toplumcu Belediyeciliğin Doğuş Koşulları Üzerine,” Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi Toplumcu Belediyecilik Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları , Der. İ. Kamalak, H. Gül, İstanbul, Kalkedon Yayıncılık, 2013, s.125-158.

Gün, Servet:	“Neo-Liberal Küreselleşme Sürecinde Değişen Yerel Eğilimler Sosyal Politika Uygulamaları Ve Emek Politikaları Bağlamında Tunceli Belediyesi,” Toros Üniversitesi İİSBF Dergisi , C:2, Sayı:4, 2015. s.1-30.
Güneş, Muharrem:	“Sosyal Demokrasinin Deneyim Alanı Olarak ‘Ankara Belediyeciliği’: Karayalçınlı Yıllar,” Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi Toplumcu Belediyecilik Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları , Der. İ. Kamalak, H. Gül, İstanbul, Kalkedon Yayıncılık, 2013, s.197-231.
Hamamcı, Can:	“Devrimci-Halkçı Bir Yerel Yönetim Deneyimi: Fatsa Belediyesi,” ,” Devrimci-Halkçı Yerel Yönetimler: Umut ve Mücadele Mekanlarından Deneyimler , Der. A.K. Gültekin, İ. Gündoğdu, İstanbul, Patıkakitap, 2013, s. 167-173.
Harvey, David:	Sosyal Adalet ve Şehir , İstanbul, Metis Yayıncılık, 1973.
Harvey, David:	The Urbanization of Capital: Studies in the History and Theory of Capitalist Urbanization , USA, he Johns Hopkins University Press, 1985.
Kahraman, Ahmet:	Boğulan Başkan Erol Köse , İstanbul, Gelişim Yayınları, 1978.
Kaya, Ali:	İlçemiz Hozat , İstanbul, Can Yayınları, 2004.
Keleş, Ruşen:	Türkiye’de Şehirleşme: 100 Soruda Türkiye’de Şehirleşme, Konut ve Gecekondu , İstanbul, Gerçek Yayınevi, 1972.
Keleş, Ruşen:	Yerinden Yönetim ve Siyaset , İstanbul, Cem Yayınevi, 1992.

Keleş, Ruşen:	“Belediyeciliğimizde Son Gelişmeler ve Yerel Özerklik,” Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi , C:1, Sayı:2, Mart 1992, s.9-14.
Keleş, Ruşen:	“Demokratik Gelişimimizde Yerel Yönetimler,” Bahri Savcı’ya Armağan , Ankara, Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları, 1988, s. 290-300.
Keleş, Ruşen; Yavuz, Fehmi:	Yerel Yönetimler, Ankara, 2. bas., Turhan Kitabevi, 1989.
Kesgin, Bedrettin:	Yoksulluğa Yerel Müdahale Sosyal Belediyecilik: Muhafazakar ve Sosyal Demokrat Perspektiften , Bursa, Ekim Yayınevi, 2012.
Keyder, Çağlar:	Türkiye’de Devlet ve Sınıflar , İstanbul, İletişim Yayınları, 1989.
Kızıldağ Soileau, Dilek:	“1938’de “Hozat Kazası”: Kaymakam Turgut Başkaya’nın Raporu ve Bize Öğrettikleri,” Hozat , , Der. Z. Hepkon, Ş. Aslan, Ankara, Ütopya Yayınları, 2018, s. 253-276.
Koçak, Süleyman Y.; Ekşi, Ali:	“Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinden Türkiye’de Yerel Yönetimler,” SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi , Sayı:21, 2010, s.295-307.
Konak, Cevdet:	“Dersim / Hozat İlçe Belediyesi,” Devrimci-Halkçı Yerel Yönetimler: Umut ve Mücadele Mekanlarından Deneyimler , Der. A.K. Gültekin, İ. Gündoğdu, İstanbul, Patikakitap, 2013, s.205-210.
Konak, Cevdet:	“Kemalizmin Şeref Sözü,” 27 Kasım 2011, (Çevrimiçi) http://www.radikal.com.tr/radikal2/kemalizmin-seref-sozu-1070902/ , 24 Kasım 2019.

Kurtuluş, Hatice; Aslan Şükrü:	“Üç Şehir Üç Başkan: Yeni Liberal Dönemde İstanbul, Ankara Ve İzmir’de Sosyal Demokrat Belediyecilik Deneyimi (1989-1994),” İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi , Sayı:54, Mart 2016, s.17-42.
Lefebvre, Henri:	Şehir Hakkı , Çev: Işık Ergüden, İstanbul, Sel Yayıncılık, 2015.
Lefebvre, Henri:	The Urban Revolution , Minneapolis, University of Minnesota Press, 2003.
Mengi, Ayşegül; Çınar, Tayfun; Özgül, Can G.	Beşinci Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Merkezi Yönetim Yerel Yönetim İlişkileri: Özerklik , Ankara, TBB, 2013.
Mısır, Mustafa B.:	“Porto Alegre Deneyiminden Çıkan İki Sonuç Üzerine,” Devrimci-Halkçı Yerel Yönetimler: Umud ve Mücadele Mekanlarından Deneyimler , Der. A.K. Gültekin, İ. Gündoğdu, İstanbul, Patikakitap, 2013, s.123-136.
Nacar, Birsen:	“Yerel Yönetimlerin Mali Krizi Üzerine Kuramsal Açıklamalar: Nedenler, Öneriler Ve Bir Değerlendirme,” Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi , Sayı:9, 2005, s.202-247.
Oran, Baskın:	Küreselleşme ve Azınlıklar , Ankara, İmaj Yayınevi, 2000.
Özgül, Can G:	“Türkiye’de Siyasi Parti Programlarında Yerel Yönetimler,” Toplum ve Hekim , C:24, Sayı:4-5, 2009, s.305-323.
Özgür, Hüseyin; Yavuzçehre Pınar:	“Türkiye’nin Büyükşehir Belediyesi Sistemi:1982-2015,” Çankırı Karatekin Üniversitesi SBE Dergisi , C:7, Sayı:1, 2016, s.903-926.
Sakwa, Richard:	Russian Politics in Perspective , 2.Edition, London and New York, Routledge, 1998.

Savaşkan, Osman:	“2000 Sonrasında Türkiye’inde Yerelleşme Reform Süreçleri,” Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , C:1, Sayı: Özel Sayı-4, 2017, s. 1-21.
Savaşkan, Osman:	“Türkiye’de Yerel Yönetimler ve AKP Belediyeciliği,” Birikim Dergisi , Sayı:358-359, Şubat-Mart 2019, s. 88-100.
Silahtar, Demir:	“Sovyetler Birliği Deneyiminde Yerel Yönetim,” Hukuk Defterleri , Sayı:9, Eylül-Ekim 2017, (Çevrimiçi) http://hukukdefterleri.com/sovyetler-birligi-deneyiminde-yerel-yonetim/ , 30 Ekim 2019.
Somel, Ali:	“Reel Sosyalizmde Yönetim Sorunu: 1930’lu Ve 1960’lı Yıllarda Sovyetler Birliği Deneyimi,” Ankara Üniversitesi SBF Dergisi , C:71, No:2, 2016, s.543-563.
Şakacı, Bilge Kağan:	“Unutulan Bir Sosyalist Deneyim: Paris Komünü,” Toplum ve Demokrasi Dergisi , C:24, Sayı:4-5, 2009, s.245-250.
Şaylan, Gencay:	Değişim Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi , Ankara, İmge Kitabevi, 1995.
Şengül, Tarık:	Kentsel Siyaset ve Çelişki: Kapitalist Kentleşme Süreçlerinin Eleştirisi , Ankara, İmge Kitabevi, 2009.
Şengül, Tarık:	“Türkiye’nin Kentleşme Deneyiminin Dönemlenmesi,” 1920’den Günümüze Türkiye’de Toplumsal Yapı ve Değişim , Der. F. Alpkaya, B. Duru, Ankara, Phoenix, 2012, s.353-399.
Şengül, Tarık:	“Yerel Devlet Sorunu ve Yerel Devletin Dönüşümünde Yeni Eğilimler,” Praksis Dergisi , Sayı:9, 2003, s.183-220.
Tekeli, İlhan:	Belediyecilik Yazıları (1976-1991) , İstanbul, Kent Basımevi, 1992.

Tekeli, İlhan:	Türkiye için STK'lar ve Katılımcı Demokrasi Yazıları. İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2012.
Tekeli, İlhan:	“Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Katılımcı Demokrasi Pratiğinin Geliştirilmesi Üzerine Yorumlar,” Katılımcı Yerel Yönetim , Der. İnan İzci, İstanbul, Kalkedon Yayınları, 2014, s.39-50.
Tekeli, İlhan;	“Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye’de Belediyelerin Gelişimi,” Amme İdaresi Dergisi , C:16, Sayı: 2, 1983, s.7-21.
Tekeli, İlhan; Gülöksüz, Yiğit:	“1973–1980 Dönemi ve 1980 Sonrası Dönem Belediyeciliği,” Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl: Uluslararası Sempozyum , Der. Ankara Belediyesi, Ankara, Metropol İmar A.Ş. IULA-EMME, 1990, s. 373–381.
Tokdoğan, Nagehan:	Türkiye’de Sembolik Siyasetin Duygusal Tezahürleri: Yeni Osmanlıcı Anlatının Duygu Haznesi , Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2018.
Topal, Aylin:	“Zapatista Özerk Belediyeleri Deneyimleri,” Devrimci-Halkçı Yerel Yönetimler: Umut ve Mücadele Mekanlarından Deneyimler , Der. A.K. Gültekin, İ. Gündoğdu, İstanbul, Patikakitap, 2013, s.99-122.
Yalçınhan, Murat C.; Çavuşoğlu, Erbatur:	“Kapitalist Kentte Sosyal Belediyecilik Ne Kadar Mümkün? Dikili Örneği,” Değişen İzmir’i Anlamak , Der. Deniz Yıldırım, Evren Haspolat, Ankara, Phoenix Yayınevi, 2010, s. 539-560.
Yeğin, Metin:	“Yerel Yönetim, Komün ‘Marinaleda’ ve Kobanê,” Demokratik Modernite , 27 Temmuz 2019, (Çevrimiçi)

	https://www.demokratikmodernite.org/yerel-yonetim-komun-marinaleda-ve-kobane/ , 2 Kasım 2019.
Yenal, Zafer; Kırılı K. Biray:	“Distopyalar ve Ütopyalar Arasında Karşı Küreselleşme Hareketleri,” Birikim Dergisi , Sayı:197, 2005, s.10-17.
Yerel Yönetim Araştırma ve Yardım Derneği (YAYED)	Piyasa Karşı Halkı Korumak İçin Toplumcu Belediye , Yay. Haz. İlyas Osmanoglu, Ankara, Memleket Yayınları, 2014.
Yıldırım, Mehmet:	“Arşivlere Göre 19. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nin Dersim’de Vergi Politikaları ve Hozat’ın Havik Nahiyesi’ndeki Uygulamaları,” Hozat , Der. Z. Hepkon, Ş. Aslan, Ankara, Ütopya Yayınları, 2018, s.59-68.
Yıldırım, Selahattin:	Yeni Toplumcu Belediyecilik Üstüne , Ankara, Çankaya Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, 2013.
Yıldırım, Selahattin:	Türkiye’de Toplumcu Belediyecilik: 1973-1980 , Ankara, Çankaya Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, 2013.
Yıldırım, Yavuz:	“Porto Alegre - Fatsa: Yerel Düzeyde “Demokrasiyi Demokratikleştirmek” Çabaları Üzerine Bir Karşılaştırma,” Ankara Üniversitesi SBF Dergisi , C:63, Sayı:1, 2008, s.273-287.

EKLER

EK 1

YAŞINIZ:

CİNSİYETİNİZ:

MESLEĞİNİZ:

NOT: Sorular yüksek lisans tez çalışmasına veri oluşturmak amacıyla oluşturulmuştur. Sorulara cevap verirken isim belirtmeniz istenmemektedir. Objektif bir bakış açısı ve içtenlikle vereceğiniz cevaplar çalışmanın bilimselliğine ve tarafsızlığına katkı sağlayacaktır. Teşekkürler.

- 1) Bir yönetim birimi olarak “belediye”nin sizin için anlamı ve önemi nedir?
- 2) 2004-2014 dönemi Hozat Belediye yönetiminin uygulamış olduğu yönetim programının geleneksel yönetim anlayışından farklı olduğunu düşünüyor musunuz? Örneğin; 2004 öncesi ilçedeki belediye yönetimlerinden farklı olduğunu düşünüyor musunuz? Düşünüyorsanız farklı olduğu noktalar nelerdir? Cevabınızı gerekçelerinizle birlikte ifade ediniz.
- 3) 2004-2014 yılları arası Hozat Belediye yönetimini toplumcu-halkçı-sosyalist bir deneyim olarak nitelendiriyor musunuz? Cevabınızı gerekçelerinizle birlikte ifade ediniz.
- 4) 2004-2014 yılları arasında görevde bulunan belediye yönetiminin şeffaf ve katılımcı bir yönetim programı uyguladığını düşünüyor musunuz? İlçenin sorunlarının çözümlerine dair aktif rol alabildiniz mi? Cevabınızı gerekçelerinizle birlikte ifade ediniz.
- 5) 2004-2014 Hozat yönetiminin ilgili dönemde ilçedeki yapısal sorunlara yönelik yapmış olduğu çalışmalar var mıdır? Eğer varsa bu çalışmalardan ve pratiklerden (örneğin; altyapı problemleri, su, konut, yol, ulaşım; kültürel ve sosyal hayat; kadınlar ve gençlere yönelik yapılan çalışmalar vb.) örnekler verebilir misiniz? Sizin için bu dönemdeki en önemli pratik nedir?

- 6) 2004-2014 Hozat yönetim programı ilçedeki toplumsal kesimleri kapsayıcı, çoğulcu, düşünce ve inançlara saygı gösteren bir içeriğe sahip midir? Cevabınızı gerekçelerinizle birlikte ifade ediniz.
- 7) 2004-2014 dönemi Hozat Belediye yönetimini genel olarak başarılı bir yönetim olarak değerlendiriyor musunuz? Cevabınızı gerekçelerinizle birlikte ifade ediniz.
- 8) 2004-2014 dönemi Hozat Belediye yönetiminin sizce eksik bıraktığı veya başarılı olamadığı konular nelerdir? Cevabınızı gerekçelerinizle birlikte ifade ediniz.

EK 2

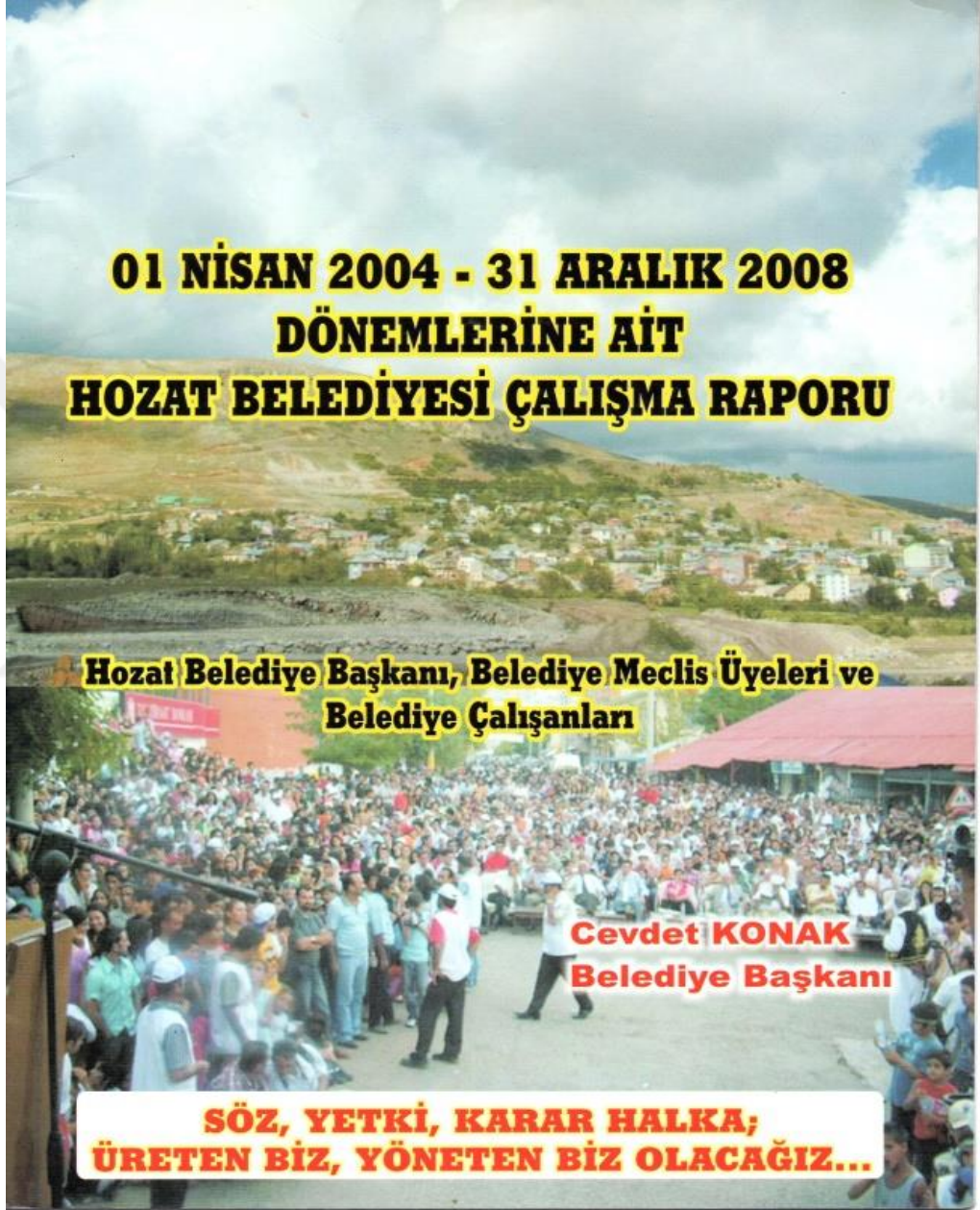
28 Mart 2004 / 29 Mart 2009/ 30 Mart 2014 Yerel Seçimleri Öncesi

Açıklanan Belediye Yönetim Programları

EK 3

1 Nisan 2004- 31 Aralık 2008 Dönemine Ait Çalışma Raporu

EK 4

1 Nisan 2004 Tarihine Kadar Hozat Belediyesi'nin Borç Durumunu Gösteren Belge

01.04.2004 TARİHİNE KADAR BELEDİYE BAŞKANLIĞININ BORÇ LİSTESİDİR

CARİ GİDERLER BORÇ LİSTESİDİR :

1- VERGİ BORCU (MALMÜDÜRLÜĞÜ)	:	14.126.700.000.₺.
2-SOSYAL GÜVENLİK BORCU (S.S.K.)	:	66.872.000.000.₺.
3-SOSYAL GÜVENLİK BORCU(EMEKLİ SANDIĞI)	:	325.678.326.000.₺.
4-İLLER BANKASI	:	227.783.435.224.₺.
5-SAĞLIK GİDERLERİ	:	21.718.000.000.₺.
6-MEMUR MAAŞLARI	:	42.104.791.000.₺.
7-İŞÇİ ÜCRETLERİ	:	134.486.000.000.₺.
8-AKARYAKIT BORCU	:	3.500.000.000.₺.
9-ARAÇ TAMİRAT BORCU	:	1.034.160.000.₺.
0-BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ	:	11.351.200.000.₺.
11- %20 İLAÇ BEDELİ	:	2.000.000.000.₺.
12-SENDİKA AİDATI (MEMUR)	:	1.640.000.000.₺.
13-EMLAK VERGİSİ ÖZEL İDARE PAYI	:	2.129.750.000.₺.
14-ÇEVRE KİRLİLİĞİNİ ÖNLEME FON PAYI	:	1.080.000.000.₺.
15-ELEKTRİK BORCU	:	1.282.800.000.₺.
16-MERA FONU SAYMANLIĞI	:	228.050.000.₺.
17-EMEKLİ TAZMİNATI	:	7.235.000.000.₺.

TOPLAM : 864.250.212.224.₺.

28 MART 2004 Seçimlerinde Belediye Başkanı seçilen Cevdet KONAK'ın Belediyeyi devir alması sırasında kendisine servisim ile ilgili vermiş olduğumuz bilgilerde herhangi bir eksiklik ve hata yoktur.

Vermiş olduğumuz bilgilerin eksik ve hatalı olduğu ileride ortaya çıkarsa doğacak per türlü sorumluluğu kabul ettiğimizi ve itiraz hakkının saklı olduğunu taahhüt ederiz.16.04.2004

DEVİR ALAN
Cevdet KONAK
Belediye Başkanı

DEVİR VEREN
Dilek DOĞAN
Res.İşl.Müd.

DEVİR VEREN
Eyyüp ŞİMŞEK
Tahsildar

DEVİR VEREN
Mazlum BOZKURT
Tahsildar

EK 5

2004-2008 Dönemine Ait Hozat Belediyesi'nin Gelir / Gider Tutarlarını Gösteren Belge

Bu işçilere toplam 62.731 TL Kıdem tazminatı ödenmiştir. Emekli olan işçilerimizin halen 36.038 TL kıdem tazminatı alacağı bulunmaktadır.

Yukarıda borç çizelgesinde gösterilen borçlardan, işçi ve memur alacakları olan toplam 452.417 TL borç dışındaki bütün borçlar 24 ve 36 ay vadeli olarak yapılandırılmıştır.

2007 Yılında yapılan Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi ile ilçemizin nüfusu 6.580 den 5.840'a düşmüş olup, 2008 yılında hisselerimizde aylık 8000 ile 12.000 TL arasında azalma olmuştur.

YILI	GELİR (TL)	GİDER		
		PERSONEL GİDERLERİ (TL)	HİZMET GİDERLERİ (TL)	TOPLAM GİDER(TL)
2004	664.755,00	618.068,00	336.786,00	954.068,00
2005	959.736,97	929.043,05	353.483,76	1.282.526,81
2006	1.061.804,68	875.817,05	409.736,92	1.285.553,97
2007	969.422,95	1.157.789,40	374.375,96	1.532.165,36
2008	1.948.142,40	1.229.805,90	724.984,04	1.954.789,94
TOPLAM	5.603.862,00	4.810.523,40	2.199.366,68	7.009.890,08

Tahakkuk eden personel giderleri içinde Belediye Başkanı, Belediye Meclis Üyeleri, ödenek ve huzur hakları, Memur ve işçi maaşları, Personelin Emekli Kesenekleri, SSK Giderleri, Yolluk ve Tedavi giderleri diğer sosyal yardımlar dahil olup;

Memur Maaşı olarak : 516.795,75 TL

İşçi Ücretleri olarak : 1.841.782,00 TL Nakit olarak ödenmiştir.

Emekli olan işçi ve memurlara yapılan ödeme ; 204.625,89 TL. Dir,

2004-2008 DÖNEMİ İLLER BANKASI HİSSELERİ TABLOSUDUR			
YILI	TAHAKKUK EDEN TOPLAM HİSSE	BORÇLARA MAHSUP KESİLEN (TL)	BELEDİYEMİZE GÖNDERİLEN (TL)
2004	573.824,38	212.612,38	336.786,00 361.212.00
2005	644.754,60	179.835,35	353.483,76 464.919.25
2006	743.087,77	206.509,21	409.736,92 532.578.56
2007	827.965,08	257.592,97	374.375,96 570.822.11
2008	910.080,23	218.027,13	724.984,04 692.053.10
TOPLAM	3.699.712,06	1.074.577,04	2.199.366,68 2.625.135.02

Yukarıdaki tablonun 2. sütununda gösterilen İller Bankasındaki hisselerimizden kesilen 1.074.577,04 TL tutarın 758.000,00 TL'si 2004 Yılından önceki döneme ait borçlara aittir. Otogar binası ile Mezbaa binasının borçları 2007 yılının Nisan ve Mayıs aylarında bitmiştir.

Belediyemizde 2004 yılından itibaren her geçen gün belediyemizde yönetsel ve mali durumunda geçmişle mukayese edilmeyecek gelişmeler olmuştur. Bu gelişmeleri, Belediyemize denetlemek üzere gelen İçişleri Bakanlığı Müfettişinin 2003-2006 hesap dönemini denetleyen Mülkiye Müfettişinin 21.06.2006 tarihli Denetim raporunun 19. sayfasında: "Denetime tabi dönemden 2004 ve 2005 yıllarında önceki yıllara oranla belediye gelirlerinde önemli boyutta artış sağlanmış olmakla beraber, özellikle kira gelirlerindeki çok yüksek artış, ertesi yıllarda devreden miktarlarda artış gözlenmiştir." şeklinde kanaatte bulunmuştur. Yine Teftiş Raporunun 54. maddesinde "Denetime tabi süreçte Belediye Başkanlığı 28.03.2004 tarihine kadar Güzel DOĞAN tarafından yürütülmüş, bu tarihten sonra ise Cevdet KONAK tarafından yürütülmeye başlanılmıştır. Güzel Doğan'ın Başkanlığı döneminde toplam 67 adet mülkiyeti belediye ait işyeri, arsa ve konut satışı yapılmış olmasına rağmen belediyenin gerek personeline, gerekse kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçlarında önemli bir azalma olmadığı kalıcı ve düzenli gelir türlerine ağırlık verilmediği incelenmiştir. Cevdet Konak döneminde ise belediye gelirlerinde ciddi bir artış sağlandığı, belediye gelirlerinin takip ve tahsilinde etkin olduğu, mevcut kaynaklarla hizmet sunma çabası içinde bulunduğu memnuniyetle görülmüştür." şeklinde değerlendirilmiştir.

EK 6

2009-2013 Dönemine Ait Gelir / Gider Tutarlarını ve 28.02.2014 Tarihi İtibariyle Borç /Alacak Tutarlarını Gösteren Belge

MALİ VERİLER

KESİNLEŞEN GELİR-GİDER(2009-2013)YILLARI		
YILI	GELİR	GİDER
2009	1.749.722,29	1.799.323,57
2010	2.690.018,97	2.195.595,74
2011	2.103.781,55	2.312.410,45
2012	3.016.997,00	2.534.556,30
2013	3.677.834,39	3.265.577,25

NOT : Yıllara göre Gelir ve Gider arasındaki farklar ile Borç ödenmiş ve yatırımlar yapılmıştır.

28.02.2014 TARİHİ İTİBARIYLA BORÇ VE ALACAK TABLOSU			
ALACAKLAR		BORÇLAR	
BANKA DEVİRİ	31.979.-	İLLER BANKASI KREDİ BORCU	904.281.-(2017 YILINA KADAR TAKSİTLENDİRİLMİŞTİR)
SU-EMLAK-KİRA,VB	559.495.-	İLLERBANKASINDAN ALINAN KEPÇE BEDELİ	177.700.-(2017 YILINA KADAR TAKSİTLENDİRİLMİŞTİR)
PERSONELİN KURUMA BORCU	101.872.-	SGK TAKSİTLENDİRME	302.940.-(2017 YILINA KADAR TAKSİTLENDİRİLMİŞTİR)
		EMEKLİ SANDIĞI	228.274.-
		PERSONEL ALACAĞI	132.549.-
		DİĞER BORÇLAR(K.Parke, Kum ve Diğer Borçlar)	285.498.-
		DİSK GENEL İŞ (İŞÇİ)	138.452.-
		KESK (MEMUR)	11.514.-
		TAŞ. KÜLT. VAR. KOR. PAYI	20.845.-
		SGK TAKSİT HARİCİNDE	49.140.-
		MALİYE VERGİ BORCU	39.071.-
		FIRAT KALKINMA AJANSI	43.521.-(2017 YILINA KADAR TAKSİTLENDİRİLMİŞTİR)
TOPLAM ALACAK	+693.346.-	TOPLAM BORÇ	-2.333.785.-
	(2.333.785.-)-(693.346.-) =1.640.439.-(Alacak Mahsubundan Sonra Kalan Borç)		

**31.03.2014 Tarihinde Hozat Belediye Yönetiminin Belediyeyi Halka Teslim
Ederken Halka Ve Basına Açıkladıkları Belediye Gelir / Gider Tutarlarını
Gösteren Belge**

[illegible]

EK 8

Tunceli / Pertek'te Düzenlenen İkinci Dersim Yerel Yönetim Çalıştayı için Hazırlanan Çağrı Metni

DERSİM'DE YEREL YÖNETİMLER ÇALIŞTAYI (II) 9 Şubat 2013

Pertek Termal Tesisleri

Pertek BELEDİYESİ

Dersim'de yerel yönetim kurumları olarak toplumsal talep ve beklentileri belirlemek ve bu bağlamda hem olanaklarımızı tespit etmek; hem de çözüm yol ve araçlarını üretmek amacıyla geçen yıl çalıştaylar düzenleme kararı almıştık. Aktif bir tartışma ve düşünsel temas ortamı olarak bu çalıştaylarda yerel bütün kurumlarımızın değerlendirme, görüş ve önerilerini bir araya getirmek ve buna göre pratik adımlar atmak öngörülüyordu.

Birincisi 25 Şubat 2012 tarihinde Dersim Merkez Belediyesi tarafından düzenlenen çalıştayda “Deneyimler, Olanaklar, Beklentiler” gibi genel bir başlık altında önemli değerlendirmeler yapılmış ve bu görüşler ortaklaştırılarak sonuç bildirisinde yer almıştı.

Söz konusu çalıştayın “Çağrı Metni”nde şu görüşlere yer verilmişti:

Bu çalıştay Dersim'deki yerel kurumları ve aktörleri bir araya getirmek; deneyimleri paylaşmak, beklentileri belirlemek, olanakları ve sınırlılıkları tartışmak ve bundan sonraki sürece ilişkin yol haritaları çıkarmak amacındayız. Böylece ileride daha somut sorunları ele alan, spesifik teması olan etkinlikler için gerekli koşulları da yaratmış olacağız.

Nitekim çalıştayda daha spesifik teması olan yeni çalıştaylar düzenlemek kararı alınmış ve bu karar gereğince Dersim'de Yerel Yönetimler Çalıştayı ikinci kez gerçekleştirme görevini Pertek Belediyesi üstlenmişti. 9 Şubat 2013 tarihinde Pertek'te gerçekleştireceğimiz bu çalıştay artık genel düzlemde somuta yönelecek ve spesifik konulara odaklanacaktır. Bu bağlamda çalıştayın gündemi olarak belirlenen aşağıdaki konular üzerinde ayrıntılı bir tartışma ve somut sonuçlar üretmek amaçlanmaktadır.

Bunlardan birincisi, Dersim’de inanç mekânlarının çevresel nitelikleri ve toplumsal hizmet kalitesi bakımından düzenlenmesidir. Bilindiği gibi Dersim, kültürel nitelikleri yönünden sadece Anadolu Alevilerinin değil, tüm dünyaya yayılmış Kızılbaş/Alevi toplumunun ziyaret etmeyi inancının bir gereği saydığı kutsal mekanların toplandığı bir bölgedir. Her yıl, bahar/yaz ayları yoğun olmak üzere her dönemde Munzur Gözeleri, Düzgün Baba, Heniyo Pil, Buyer, Sarı Saltık, Ağuiçen, Sultan Hıdır, Ağbaba, Baba Mansur, Çar Kapı gibi sayısız kutsal mekanımız onbinlerce kişi tarafından ziyaret edilmektedir. Bu vesileyle Dersim’e gelen onbinlerin buradan huzurla ve bir daha gelme isteğiyle ayrılması için, bu mekanlarda gündelik inanç pratiklerini tamamlayan toplumsal hizmetin olabilecek en iyi sunumunu gerektirmektedir. Dersim’li yerel yönetim kurumları olarak ilgili diğer kurumlarla temas içinde bu duruma müdahil olmalı, teknik olanaklar üretmeli (örneğin bedensel engelliler ve yaşlılar da düşünülerek), çevre düzenlemesi ve altyapı hizmetlerini de kapsayan ve böylece kaliteli bir hizmetin sürekliliğini sağlayan adımlar atmalıyız. Bunun için ayrıntılı tartışma yapmaya ihtiyacımız bulunmaktadır.

İkincisi, Dersim 38 soykırımı üzerine yürütülen hukuk mücadelelerinin ve siyasal tartışmaların getirdiği sonuçlarından birine odaklanmayı öngörmekteyiz. Bu konu 2010 yılında Dersim Merkez Belediyemizin gerçekleştirdiği Seyit Rıza Anıtı ve şimdi Mazgirt Belediye’mizin sürdürmekte olduğu “Dersim 38 Anıt Mezar” inşasında somutlaşan Anıt Mezar Projeleridir. Bu projelerin gerçekleştirilebilmesi yerel yönetim kurumlarımızın ya doğrudan gerçekleştirici ya da en azından öncülük yaparak müdahil olmasını gerektirmektedir. Her iki durumda da belediyeler olarak, her ilçede Anıt Mezarların inşasında ilgili bütün kesimleri ve olanakları bir araya getirecek bir dinamik olabiliriz. Dolayısıyla bu noktada da tüm yerel yönetim kurumlarımızın ayrıntılı bir tartışma yapmaları ve ortak bir karara varmaları gerekmektedir.

Üçüncüsü, müzesi olmayan tek il olarak Dersim’de bu sorunun nedenleri, çözüm araç ve tekniklerini inşa etmek için yerel yönetim kurumlarına görev düştüğü kanaatindeyiz. Burada müze girişimini başlatacak potansiyeli bir araya getirmek, mekan üretmek, yasal girişimlerde bulunmak, sponsor bulmak gibi bir kısmı hukukla bir kısmı da maliyet ve teknikle ilgili bir dizi çalışma yapılabiliriz diye düşünmekteyiz. Bu konuda da bir tartışma ihtiyacımız bulunmaktadır.

Dördüncüsü, Kürt sorununun hassas bir süreçten geçtiği bu günlerde biz Dersim’li yerel yönetim kurumları olarak, anadilin öğretimi ve gündelik hayatta kullanımı başta olmak üzere kimlik ve kültürel politikaların üretiminde bir tartışma yapmalıyız. Bunun, belediyelerimizi ilgilendirdiği kanaatindeyiz. Bu bağlamda toplumumuzun geçmişine ilişkin kültürel gelenekleri yaşayan tanıklar aracılığıyla kaydetmek ve toplumsal hafızayı yeniden üretmek de gündemimize almamız gereken bir konu olarak durmaktadır. Daha kapsamlı bir çalışma olarak kimlik politikaları konusunda yasal düzenlemeler yapılması talebiyle somut düşünce üretimi de görevlerimiz arasında düşünülmelidir. Bütün bu konularda da ayrıntılı bir tartışma yapmaya ihtiyacımız bulunmaktadır.

Kısaca geçen yıl yaptığımız çalıştayın çağrı metninde vurgulandığı gibi bu çalıştaylar, Dersim’deki yerel yönetim kurumları olarak kendimizi üretebilme olanaklarını ortaya çıkaracak ve bu topraklarda üretilen kolektif yerel yönetim deneyimlerini hem özgün kılacak hem de tanıtacaktır. Ayrıca bu süreç “Dersim Belediyeler Birliği”ni kurmak gibi temel amaçlarımızdan birisinin de gerçeğe dönüşmesine imkan sağlayacaktır ki bu konunun da çalıştayın gündemine dahil edilmesi düşünülebilir.

Çalıştay, açılış konuşmaları ve sonuç bildirgesi dışında iki oturum olarak öngörülmektedir. Her oturumda iki konu ele alınmak üzere yukarıdaki dört konu üzerine detaylı tartışma, paylaşım ve somut sonuçlara ulaşmak öngörülmektedir.

Çalıştay’ın 9 Şubat 2013 tarihinde gerçekleştirileceği göz önüne alınarak bütün bu konularda görüş ve önerilerinizi kısa sürede bildirmenizi rica ederim.

Saygılarımla
Kenan Çetin
Pertek Belediye Başkanı

***Metin üzerinde hiçbir değişiklik yapılmadan doğrudan aktarılmıştır.**

DERSİM'DE KIRK GÖZE

Dersim'den Haberler

Çalıştayın, sonuç bildirgesi açıklandı

Pertek Belediyesi tarafından
ikincisi düzenlenen
"Dersim Yerel Yönetimler" çalıştayının
sonuç bildirgesi açıklandı.
Geçen yıl ilki
Dersim Belediyesi tarafından yapılan,
"Dersim Yerel Yönetimler" çalıştayının
ikincisi ise Pertek Belediyesi tarafından
Pertek Termal Otel'de düzenlendi. Çalıştaya,
Tunceli Belediye Başkanı Edibe Şahin,
Pertek Belediye Başkanı Kenan Çetin,
Hozat Belediye Başkanı Cevdet Konak,
Mazgirt Belediye Başkanı Tekin Türkel,
il genel meclis üyeleri,
belediye meclis üyeleri,
sivil toplum örgütleri,
BDP, EMEP, ESP, HDK, DHF, Partizan temsilcileri ve çok sayıda yurttaş katıldı.
İki oturum şeklinde gerçekleşen çalıştayın sonuç bildirgesini Pertek Belediye Başkanı Kenan Çetin
açıkladı. 5 ana gündem üzerinde tartışmaların yürütüldüğü ikinci Dersim Yerel Yönetimler Çalıştayın
Sonuç bildirgesinde şu maddeler üzerinde karar kılındı.

İnanç Merkezlerinin çevresel ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi
Dersim'in inanç mekanlarının sayısı ve niteliği yönünden son derece önemli olduğu belirtilen
açıklamada " Dersim, inanç mekanlarının sayısı ve niteliği yönünden son derece önemli bir
coğrafyadır. Bu coğrafya sadece Anadolu'da yaşayanlar için değil, hemen tüm dünyaya
yayılmış Alevilerin kutsal saydıkları; ziyaret ettikleri bir coğrafyadır. Bu nedenle buralarda
üretilen hizmet kalitesinin yüksek olması gerekmektedir. Bu bağlamda öncelikle Dersim
çapında inanç merkezlerinin bir envanterini çıkarmak ve haritalamak gereklidir. Daha sonra
bu mekanların orijinine uygun anadilde ve hizmet kalitesinin kültürümüze uygun olarak
yükseltilmesi gerekmektedir" denildi.

Dersim'de Bir Kent Müzesinin İnşası

Dersim'in açık bir hava müzesi olduğu belirtilen sonuç bildirgesinde, "Dersim bir 'Açık Hava
Müzesi'dir. Tarihi, coğrafi ve kültürel olarak böyledir. Dolayısıyla kentte bir müzenin inşası
bu bakımdan çok gerekli bir toplumsal ihtiyaçtır. Bunun için 1936 yılında yapılan askeri
Kışlanın uygun bir mekan olduğu konusunda görüş birliği oluşmuştur. Bununla birlikte
Dersim Belediyesi'nce projelendirilen ve bu çalıştayda üzerinde görüş birliğine varılan
Dersim 38 Müzesi çalışmaları da önemli bir ihtiyaca yanıt vermektedir. Dersim Yerel
Yönetimler Birliği Bu konuyu da gündemine alacaktır" denildi.

Kültürel Politikalar ve Kimlik Politikaları

Dersim'de bulunan belediyelerde ve günlük hayatta anadilin daha yaygın kullanılması ve aynı
zamanda öğretilmesi konusunda da somut çalışmalar yapma konusunda görüş birliğine
varıldığı belirtilen açıklamada "Bütün bu çalışmaların örgütlü ve tüm yerel yönetim
kurumlarımızın dayanışmasıyla gerçekleştirilmesi için Dersim Yerel Yönetimler Birliğinin
oluşturulması kararı verilmiştir" ifadesine yer verildi.

Dersim Yerel Yönetimler Birliğinin yasal ve hukuki altyapısının oluşturulması için de Dersim
Belediye Başkanı Edibe Şahin, Pertek Belediye Başkanı Avukat Kenan Çetin, Hozat Belediye
Başkanı Cevdet Konak, Mazgirt Belediye Başkanı Tekin Türkel ve Bülent Yeşilgöz, Zeynel
Örnek, Uğur Yeşiltepe, Birsan Orhan'dan oluşan bir teknik ekip oluşturulurken Eylül ayı
içerisinde de Hozat Belediyesi bünyesinde Üçüncü Dersim Yerel yönetimler Çalıştayı
düzenlenecek.

Ercan Topaç

İkinci Dersim Yerel Yönetimler Çalıştayı

Bu yıl 2'ncisi Pertek Belediyesi tarafından düzenlenen Dersim Yerel yönetimler Çalıştayı Pertek'te gerçekleştirildi.

Geçen yıl ilki yapılan Tunceli Belediyesi tarafından düzenlenen Dersim Yerel Yönetimler Çalıştayı bu yıl Pertek Belediyesi tarafından Pertek Termal Otel'de gerçekleştirildi.

Çalıştaya Tunceli Belediye Başkanı Edibe Şahin, Pertek Belediye Başkanı Kenan Çetin, Hozat Belediye Başkanı Cevdet Konak ve Mazgirt Belediye Başkanı Tekin Türkel, il genel meclis üyeleri, belediye meclis üyeleri, sivil toplum örgütleri (STK), BDP, EMEP, ESP, HDK, DHF, Partizan ve çok sayıda yurttaş katıldı.

Çalıştayı açılış konuşmasını yapan Pertek Belediye Başkanı Kenan Çetin, bu yıl ikincisini düzenledikleri çalıştayı Dersim için önemli olduğunu belirtti.

Çalıştayı her yıl düzenleyeceklerini ifade eden Çetin'in ardından Tunceli Belediye Başkanı Edibe Şahin konuştu. Dersim'in hem kültürel hem de dinsel birçok farklılığının olduğunu belirten Şahin, "Dersim'e hizmet etmek için Dersimlilerin kültürünü, yapısını, yaşayışlarını, dinsel farklılıklarını iyi bilmek gerekir. Aksi taktir de Dersimlilere hizmet edilemez. Bu farklılıkları da iyi anlamak için de bu çalıştaylara ihtiyacımız var" dedi.

2 oturum olarak yapılan çalıştay 'Kültürel politikalar ve Dersim'de inanç mekanlarının düzenlenmesi ve müze inşası' ve 'Yerelin sorunları, olanakları, Dersim Belediyeler Birliğinin kurulması, kent meclisleri çalışmaları, çözüm önerileri ve somut katkıları' başlıkları adı altında konuşmalar yapıldı.

Ercan TOPAÇ

*** "Dersim'de Kırk Göze" Dergisi'nin 15 Nisan-15 Mayıs 2013 tarihli 1. Sayısında yer alan Ercan Topaç imzalı çalıştay haberi**

**Tunceli'nin Yerel Gazetelerinde (Dersim'de İklim-Tunceli'nin Sesi)
2004-2014 Dönemine Ait Hozat Belediyesi Çalışmaları İle İlgili Çıkan
Haberler**

Hozat Belediye Başkanına Ödül

Hozat Belediye Başkanı Cevdet Konak'ın çalışmaları adeta tescillendi. Konak, Yılın Belediye Başkanı seçildi. Başkan Konak, Şehir ve Başkan Dergisi'nin düzenlediği anket kapsamında 16 Haziran Cumartesi günü Kent Ödülü alacak.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde görev yapan toplam 480 belediye başkanı arasından gazetecilerin oylarıyla seçilmiş 20 belediye başkanına kent ödülleri verilecek.

Devamı Sayfa 3'te

08 Haziran 2007 Cuma

3

Hozat Belediye Başkanına Ödül

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde görev yapan toplam 480 belediye başkanı arasından gazetecilerin oylarıyla seçilmiş 20 belediye başkanına kent ödülleri verilecek.

Doğu ve Güneydoğu Bölgesi'nde, Yılın Belediye Başkanları oylamasında 171 Gazeteci oy kullandı. Şehir ve Başkan Dergisi'nin oylamasında seçilen Yılın Belediye Başkanlarına Kent Ödülleri 16

Haziran tarihinde Malatya Özel İdare Toplantı

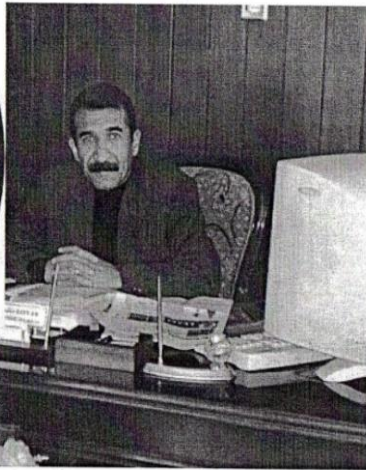
Salonu'nda düzenlenecek törenle verilecek. Aralarında Tunceli'nin Hozat İlçesi belediyesinin de bulunduğu Yılın Belediye Başkanları Kent Ödülleri sahiplerini buldu. **Hozat Belediye Başkanı Cevdet Konak**'la birlikte bu ödülü almaya hak kazanan diğer İlçe Belediyeleri ise şöyle: Erzurum Oltu Belediye Başkanı İbrahim Ziyrek, Gaziantep Şehitkamil Belediye Başkanı Metin Özkarlı, Malatya Battalgazi Belediye Başkanı Selahattin Gürkan, Mardin Midyat Belediye Başkanı Şehmus Nasıroğlu, Malatya Pötürge Belediye Başkanı Necdet Ayaydın, Elazığ Palu Belediye Başkanı M. Sait Dağoğlu, Adıyaman Besni Belediye Başkanı İbrahim Öztürk.

Görev yaptığı süre zarfında vatandaşlar arasında icraatlarıyla hızla güzel bir güven kazanan Cevdet Konak, anlaşılan sadece ilçesindekilerin sevgisini kazanmakla kalmayıp başkalarına da enerjisiyle güven verdi.

Hozat Belediye Başkanı Cevdet Konak'ın çalışmaları adeta tescillendi. Konak, Yılın Belediye Başkanı seçildi. Başkan Konak, Şehir ve Başkan Dergisi'nin düzenlediği anket kapsamında 16 Haziran Cumartesi günü Kent Ödülü alacak.

*Şehir ve Başkan Dergisi'nin 2006 yılında gazeteciler arasında yaptığı oylamada Cevdet Konak "Yılın İlçe Belediye Başkanı" seçilerek "Kent Ödülü"nü kazanmıştır.

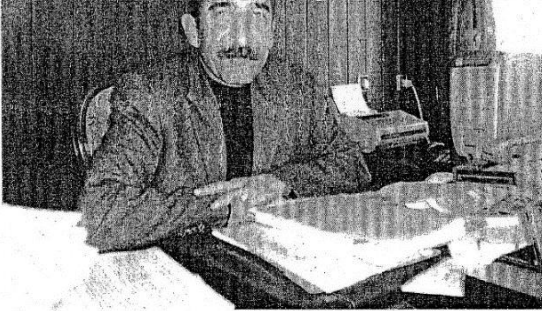
“Yoğun göçlerin bilançoları” Hozat'ta Konut Sıkıntısına Çözüm

Tunceli genelinde yaşanan konut sıkıntısı ciddi boyutlara varmış durumda. Kendini hissettiren bu sorunun çözümü noktasında hiç kuşkusuz ilçeler ve merkez kendi imkanları doğrultusunda çaba sarf ediyor. 1992-93 yılları arasında köylerin boşaltılmasıyla birlikte yoğun göç alan şehir merkezleri ve ilçelerinde baş gösteren işsizlik, yoksulluk, üretimdeki azalma beraberinde toplumsal yaşamı zorlaştırıcı etkenleri de getirdi. Hal böyle olunca konut ihtiyacı da ister istemez arttı. Tunceli'nin Hozat İlçesi'nde bu talebin karşılanmasına yönelik çalışmalar başlatıldı. İlçe belediyesi gün geçtikçe büyüyen bu sıkıntıyı ve insanların omuzlarındaki bu yükü hafifletmek adına bir proje hayata geçirdi. Soruna kalıcı çözümler bulmak için çalışmalarını yürüten Hozat Belediyesi T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ile ortaklaşa yürütülen çalışmalara hızlı bir şekilde devam ediyor. Hozat Belediye Başkanı Cevdet Konak, konuyu ilişkin şunları dile getirdi: “1992 yılından sonra köylerden kentlere yoğun bir göç yaşandı. Göçler sonucunda konut ciddi bir soruna dönüştü. Kira bedelleri ve daire satışlarının yüksek olması bizi bu çalışmayı yapmaya yöneltti.” Ancak bu kararı alan belediyeyi konut inşası için tahsis edebilecekleri bir arsaları ellerinde mevcut değilmiş. Bu soruna da Tunceli Valisi Mustafa Erkal çözüm noktası sunmuş. Başkan, Tunceli Valisi Mustafa Erkal ile yaptığımız görüşmelerde bu sorununuzu kendisine aktardık. Vali Erkal kolaylık göstererek ilçede bulunan bir arsanın 35 m karelik kısmın toplu konutun yapımı için belediyeye verdi, şeklinde konuşarak, b

konutlarda ilk etapta belediye sınırları içerisinde yaşayan dar ve orta gelirli ailelerin öncelikli konumunda olduğunu kaydetti. Cevdet Konak, bu konutlara daha şimdide yoğun bir talebin olduğunu da işaret etti.

Cevdet Konak: “İlçe halkının yaşam standartlarını yükseltmek en büyük hedefimiz”

Hozat Yatırım Atağında

Hozat'ta yatırımlar, yenilikler hız kesmeden sürüyor. İlçede yaşayan halkın yaşam standartlarını en iyi seviyelere taşımak adına projeler yapılıyor, üretime dayalı, toplumun her karesini içine alan çalışmalar hayat buluyor.

Son yıllarda yaşanan küreselleşme hareketi, gelecekteki sanayi politika ve stratejilerinin başarısı için öncelikte bu politika ve stratejilerin alt yapılarının çok güçlü oluşturulmasını şart koşmaktadır.

Tunceli'nin Hozat İlçesi'nde yeni yatırımlar gündeme geldi. Standartlara uygun, çağın yaşam alternatiflerine paralel, gelişen ve hızla değişen hayat şartları ilerlemeyi beraberinde getirirken hayatı kolaylaştıracak güzel değişimlere de olanak sağlıyor. Hozat Belediyesi tarafından hazırlanan bir proje hayat bulma aşamasında.

Devamı Sayfa 2'de

GÜNLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE

Cevdet Konak: "İlçe halkının yaşam standartlarını yükseltmek en büyük hedefimiz"

Hozat Yatırım Atağında

AB Merkez İhale Birimine sunulan içme suyu projesi, belirlenen kriterler çerçevesinde değerlendirilerek verilen aşamaları kat etti. Düzey 2 bölgeleri kalkınma programı kapsamında hazırlanmış olduğu, küçük ölçekli altyapı hibe projelerinden Hozat ilçesi içme suyu şebekesi projesi hayata geçirildi. İlçe halkının yüzünü güldüren bu projeye dair bakan Hozat Belediye Başkanı Cevdet Konak hangi düşüncelerini dile getirdi:

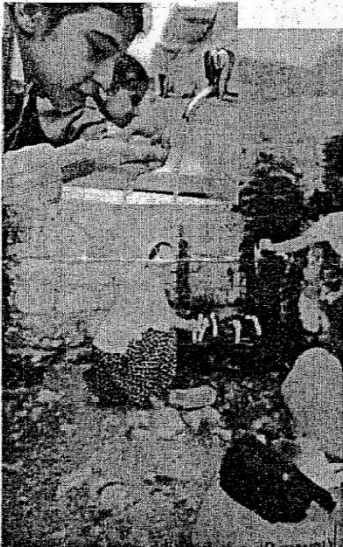
Belediye Başkanı Cevdet Konak: "Görev süremiz dolana kadar halkımıza en iyi hizmeti sunacağız"

Daha önceki dönemlerde içme suyu kaynaklarında ciddi problemlerle karşılaştıklarını kaydeden Cevdet Konak, yaşanan bu sorunlara duyarsız

kalamayacaklarına vurgu yaptı. Ana kaynaklardaki debiyi arttırmak için faaliyete geçtiklerini kaydeden Konak, yaptıkları çalışmalar sonunda elektrik harcamaları konusunda ciddi boyutlarda rahatlamalar sağlanacağına dair düşüncelerini dile getirdi. Doğal kaynak ve terfi sistem olmak üzere iki hattan sağlanan içme suyunda daha önce yoğun olarak elektrik harcanıyordu. Ancak cazibe sistemle (doğal kaynak) bu harcamalar en alt seviyelere indirildi. Cazibe sistemle içme suyunun gözelerden ana depolara aktarılması sağlanıyor, ifadelerini kullanan Cevdet Konak, böylece belediyeyi zora koymadan maliyetleri düşürdüklerini ifade etti. Daha önce kullanılan asbest boruların insan sağlığı üzerinde ciddi olumsuzluklar yarattıklarının altını çizen başkan, bunları değiştirmek için de ellerinde kaynak olmadığını ve yoğun uğraşlar

sonucunda proje düşüncesinin doğduğunu belirtti. Bu projenin hayat bulmasında teknik alanlarda destek sunan kurumlara ve Tunceli Valisi Mustafa Erkal'a teşekkür eden Cevdet Konak, böylece sağlıklı içme suyu kavuştuklarına vurgu yaptı. Bu proje sayesinde istihdam da sağladıklarını söyleyen Konak, ilçe halkı için bütün alternatifleri değerlendireceklerinin altını çizdi. İlçe halkının yaşam koşullarını yüksek seviyelere çıkarma noktasında çalışmalar yürüteceklerini işaret eden belediye başkanı, Hozat için en iyi hizmeti sunmaya çalıştıklarını sözlerine ekledi.

Hozat Belediyesi, çalışmalarına aralıksız devam ediyor. Amaç, ilçe halkının daha sağlıklı koşullarda hayatını sürdürmesi. Faaliyetlerini bu çerçevede sürdüren belediye, ilçe halkının da tam desteğini almış durumda. Zira yapılan somut çalışmalar ve şeffaf belediyecilik anlayışıyla, halkın güveni belediyenin çalışmalarında esas alınan temel noktalar arasında yerini almış durumda.

Hozat'ın yüzü projelerle gülüyor

Hozat'ın yıllardır süren sorunlarını çözmek için belediye tarafından geliştirilen projeler karşılık bulmaya başladı. İçme suyu projesi için AB'nin hibe fonlarından 260 bin 104 Avro destek alınacak

TUNCELİ- Hozat içme suyu sıkıntısını gidiyor. Hozat Belediyesi tarafından AB Hibe programına sunulan "içme suyu projesi" kabul edildi. Merkez gözeler mevkiinden ilçenin su ihtiyacını karşılayan su şebekesi de yenileniyor. Hozat 2007 yılında asbestli borular yerine daha sağlıklı ve hijyenik içme suyuna kavuşuyor.

Yıllardır asbestli borularla ilçeye taşınan içme suyu Hozat Belediyesinin ilk gündem maddesini oluşturuyordu. 2006 yılı içinde Türkiye AB Mali İşbirliği kapsamında yürütülen Bölgesel Kalkınma Hibe Programı çerçevesinde; Hozat Belediyesi tarafından hazırlanan "içme suyu projesi" kabul edildi. Toplam 289.778 Avro maliyeti olan ve 260 bin 104 Avro'su fondan karşılanan proje ayrıca bölgede ilk olma özelliğini de taşıyor. 2007 yılının bahar aylarında başlayacak olan çalışma ile birlikte, Sapık ve Gözeler mevkiinden getirilen içme suyu şebekesi tümüyle değiştirilecek. Asbestli boruların tümünün iptal edileceği şebekenin yerine 20 km. uzunluğunda yeni içme suyu şebekesi yapılarak Hozat'ın sağlıklı ve yeterli içme suyuna kavuşması planlanıyor. Hozat Belediye Başkanı Cevdet Konak, hedeflerinin Hozat'ta yaşayan insanlara sağlıklı bir kent ortamı sunmak olduğunu söyleyerek, "Özel hedefimiz ise öncelikle insan sağlığını korumak, çevre sağlığını korumak ve kirliliği önlemektir." dedi.

Yoksullara konut sahibi olma fırsatı

En çok göç alan ilçelerden biri Hozat'ta konut sıkıntısı da hat safhaya ulaştı. Artan konut ihtiyacını karşılamak için Hozat Belediyesi'nin hazırlayarak Toplu Konut İdaresi (TOKİ) Başkanlığı'na sunduğu proje ile ilçenin konut ihtiyacı giderilmeye çalışılacak. Hozat Köprübaşı mahallesinde yapılacak olan konutlar için başvurular

da başladı. 130 dairenin yapılacağı toplu konut alanı 106,63 metrekarelik alanı kaplıyor. 2007 yılında yapımına başlanacak olan toplu konutlar için başvuruların 26 Aralık 2006 tarihinde başladığı, 23 Şubat 2007 tarihinde ise sona ereceği bildirildi. 3 katlı binalardan oluşacak konutlar brüt 106,63 metrekare olacak şekilde tasarlandı. Proje ile ilgili detaylı bilgi almak isteyenler www.hozat.bel.tr adresini ziyaret edebilir.

Gençlik Kültür Merkezi açılıyor

Hozat Belediyesi, Eğitim ve Kültür Merkezi çalışmalarına son hızıyla devam ediyor. Tam donanımlı, gençlerin rahat bir ortamda her türlü bilgiye ulaşabilecekleri bir kütüphanenin de bulunacağı Kültür Merkezi çok yakın bir zamanda Hozat halkının hizmetine sunulacak.

Eğitim ve Kültür Merkezi çalışmalarının ilişkin bilgi veren Hozat Belediye Başkanı Cevdet Konak şöyle konuştu; "Toplumun gelişmesi, kalkınması, eğitim ve bilgi seviyesinin artması ancak okumakla ve araştırmakla mümkündür. Bu amaç doğrultusunda, her kesim ve her öğretim düzeyini göz önüne alarak Belediyemiz; halkımıza, öğrencilerimize ve gençlerimize yönelik bilgi amaçlı Eğitim ve Kültür Merkezi oluşturulmaya başlandı. Bu eğitim ve bilgi merkezinde güçlü bir kütüphane, Öğrencilerimizin ödevlerini yapmaları ve Üniversiteye hazırlık yapan gençlerimizin çalışmalarını rahat bir ortamda sağlamaları ile ilçe halkının Bilgisayar öğrenmesini sağlamak amacıyla 6 veya 7 adet internet bağlantılı tam donanımlı bilgi işlem merkezi kurulacaktır. Eğitim ve Kültür amaçlı binanın gerekli onarımları tamamlanmış olup, çok kısa bir zamanda halkımızın hizmetine sunulacaktır."

0. Yıl

TUNCELİ'nin Best

GÜNLÜK SİYASİ BAĞIMSIZ GAZETE

ATI : 25 YKR YIL : 50 28 KASIM 2006 SALI SAYI : 1

Hozat Belediyesi Ekmeğin Taştan Çıkarıyor!

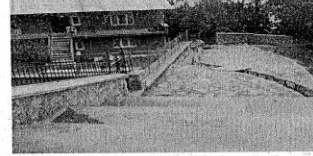

Tunceli'nin Hozat İlçesi Belediye Başkanı Cevdet Konak, belediye gelir artırmak için Taş satarak para kazandıklarını söyledi.

Belediye giderlerini karşılamak ve hizmet yapmak için maddi kaynak girdiklerini belirten Hozat Belediye Başkanı Konak, "Hozat belediyesi gelirleri çok az. Birkaç yıldır belediyeye gelir elde etmek için tarım y miktar gelir elde ettim. Şimdi ilçe merkezine yakın bir noktada buldu ocagından çıkardığımız taşları hem ilçe merkezinde caddelere döşey yolları yapıyorum. Malzeme ve işçiliği ucuza getirdiğim gibi birde ilçe kültürel dokusuna uygun alanlar oluşturmuyorum" dedi.

İlçe merkezindeki ara cadde ve sokakları bu taşlarla kaplamaya devam edeceklerini ifade eden Konak, "Bu işe başlarken vatandaşımızın tepk merak ediyorum. 4 cadde de yaklaşık 300 metrelik bir düzenleme yaptı sonra vatandaşlardan olumlu tepkiler aldık. Herkes bir an önce kendi cadde ve sokaklarını bu taşla kaplanmasını istiyor. Çalışmalarımıza hava şartları izin verdikçe devam edeceğiz" şeklinde konuştu.

yöntemle vatandaşların evlerinin ve bahçelerinin 1400 metre küp it duvarlarını da yaparak belediyeye 4050 Bin YTL kazanç ıdırına dikkat çeken Konak, "Bizim vatandaşa verdiğimiz fiyatlar idürlük Müdürlüğümüzün fiyatlarının altında olduğu için vatandaş ercih ediyor. Belediyemize kazanç kapısı yaratmak için şirket a hazırlıklarımıza da başladık. Yaptığımız işlerden yaptığımız taş tasarrufu ile belediyemize ait 3

Belediye Başkanı Cevdet Konak Hozat'ın sorunlarını dile getirdi

İlkemiz şeffaf belediyecilik

Belediye Başkanı Cevdet Konak "Elbette çok büyük miktarlarda borç devraldık ve bunları ödemek pek kolay olmayacak ancak biz kendimize ve halkımıza güveniyoruz. Bunu hep beraber başaracağız." dedi

Hozat Belediye Başkanı Cevdet Konak'la belediyenin içinde bulunduğu durumu ve sorunlarını dile getiren bir söyleşi yaptık.

Dersim'de İklim: Başkanın öncelikte tebliğ ediyor ve görevinizde aşanlar diyoruz. Yerel seçimlerin ardından bir buçuk ay gibi bir zaman geçti neler yaptınız bu süre içinde?

Cevdet Konak: Ben 1 Nisan tarihinde başkanlık görevimi eski başkanın devraldım. İlk işim aslında meclis yönetimin yapılması gereken belediyenin hesaplarını incelemek ve bunlar hakkında halkı bilgilendirmek oldu. Bu amaçla 24 Nisan tarihinde halka açık ilk toplantımızı yaptık. Bu toplantıyı yapmaktaki amacımız, bizden önceki başkan ve yönetimin çalışmalarıyla ilgili halkı bilgilendirmekti. Yine 3 Mayıs tarihinde de olağanüstü bir toplantı daha yaptık.

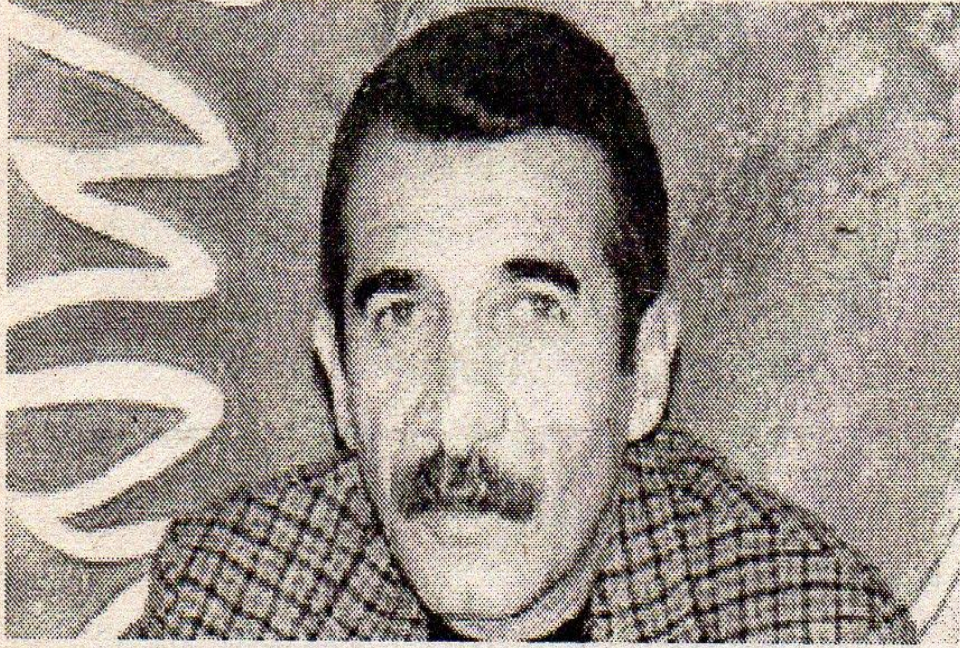
Dersim'de İklim: Bir belediyede levir teslim töreni yapıldıktan sonra ilk merak edilen konu belediyenin gelir-gider durumu olur, Hozat Belediyesi ne durumda?

Cevdet Konak: Eski belediye başkanı seçildikten önce hazırladığı bütçede 250 milyarlık borç göstermişti. Fakat bu şimdi 1 trilyona yaklaştı. Yazısına yapıldı da cevap alınamayan borçlar çıkabilir. Zaten biz 24 Nisan'da yaptığımız toplantıda da mevcut borçların dokümanlarını foto kopyi şeklinde halka dağıttık. İşçilerimiz alacakları komşuda halkla görüş alışverişinde bulunduk. Belediyeye

Söyleşi:
ERCAN TOPAÇ

Alpdoğan'ın Adı Hozat'ta Sokaktan Kaldırıldı

Tunceli`nin Hozat İlçe Belediyesi, 1937-38 yıllarında Dersim olaylarını bastırmak için gerçekleştirilen harekatı yöneten dönemin Elazığ 8`inci Kolordu Komutanı Korgeneral Abdullah Alpdoğan`ın adını taşıyan sokağa `Özgürlük Sokağı` adını verdi.

Devamı:4'te

EK 10

Tayfun Atay'ın kaleme aldığı 18 Ekim 2010 tarihinde T24 (Bağımsız İnternet Gazetesi)'de yayımlanan “Dersim’den Sosyalizm Manzaraları” Başlıklı Yazısında Hozat

“İlçenin yanı sıra evinin kapısını da bize açan Başkan Konak, yıllardır sabır ve kararlılıkla çalışıp Hozat'ın çehresini değiştirmiş. “Sosyalistler ancak laf üretir, başka şey yapmaz” klişesini de kırmış. Başkan, gurbetteki, özellikle de yurt dışında yaşayan Hozatlılara çağrıda bulunup onlara memleketlerine yatırım yapma yolunda cazip (ama tabii ki yasal ve hukuki) öneriler getirmiş öncelikle... Bu, yörede önemli bir iktisadi hareketlilik yaratmış. Bu “istem”le bir dizi soysal ve ekonomik girişimin önü açılmış. Söz gelimi bir toplu konut projesi hayata geçirilerek fakir-fukaraya başını sokacak yuva temini sağlanmış. Uygun ödeme koşullarıyla konutlar ihtiyaç sahiplerine dağıtılmakta şu günlerde. Çevre dağlardan gelen, ama ahalinin yıllardır daha çok sel, heyelan, vb. tahripkâr etkileriyle karşı karşıya kaldığı muazzam su rezervi de kapsamlı ve zahmetli bir kanal döşeme çalışmasıyla şimdilerde nimete dönüştürülme sürecinde. Suyun yıkım değil, gerçekten de hayat olduğunu yeniden anımsıyor insanlar... Onlar için bu su yolunun yanı başında son derece modern bir dinlenme, mesire, piknik alanının yapımı da yakında başlayacak. Burası aynı zamanda “ziyaret yeri”... Belediye böylesi kutsal mekânları da yeniden düzenleyerek özellikle yaşlı kuşaktan tam not alıyor!.. Çağdaş bir sosyal yaşamı halka sunma yolundaki bu faaliyetlerin hepsi belediye tarafından deyiş yerindeyse kendi yağıyla kavrularak gerçekleştirilmekte. Belirtilmesi gereken en önemli nokta, sosyalist yönetimin sekte ve ideolojik hareket etmeyip esnek, çoğulcu, kolektivist, katılımcı ve kültürel değerlere duyarlı bir “siyasa” izlemesi... Kadınlardan yaşlılara, Alevi dedelerinden fukara meczuplara kadar ilçenin tüm insan hazinesinin üzerine titreyen bir yönetim anlayışı kendisini gösteriyor. Her yıl düzenlenen Munzur Kültür ve Sanat Festivali etkinliklerinde önemli pay sahibi olan Hozat'ın, giderek benzeri bir etkinliği başlı başına bağımsız çerçevede gerçekleştirme yolunda ilerlediği de söylenebilir. İlçenin buna elverir bir birikim ve potansiyeli oluşmuş durumda. Dolayısıyla ileriki yıllarda bir “Hozat Festivali” çağrısı ile karşılaşmak hiç de şaşırtıcı olmaz. Hozat'a göre daha yoksul bir çehreye sahip Mazgirt'te de sosyalist belediye elinden geleni fazlasıyla yapmak için büyük gayret sarf etmekte. Bir yandan çevreye “can verme” yolunda ağaçlandırma çalışmaları sürdürülmekte. Öte yandan yaşam kadar “ölüm” de gözetilerek cenaze ve mezarlık işleriyle ilgili yetersizlikleri gidermeye yönelik çevresel düzenlemeler yapılıyor. Tabii burada Hozat'taki iki dönemlik tecrübenin bir yol(daş) kardeşliği temelinde paylaşımına açılmasının büyük önem

taşıdığını da vurgulamak gerekiyor. Sosyalist yerel yönetim pratiğine ilişkin olarak halkın memnuniyeti konusunda beylik sözler sarf etmeye hiç gerek yok. Hozat'ta yerel yönetimin ikinci kez sosyalist başkanla “devam” demesi, yeterli bir gösterge bu açıdan... Ama daha önemlisi şu: Başkanın söylediğine göre son seçimde kendisine ilçenin girişindeki askeri tugayda kalanlardan bile oy çıkmış! Artık yiğidi öldürmeden de hakkını teslim eden bir noktaya doğru ilerliyoruz demek ki! Ne dersiniz?!”

EK 11

Organik Tarım Çalışmalarından – Kültür ve Sanat Etkinliklerinden- Alt Yapı Çalışmalarından- Hozat Sokaklarından Kareler

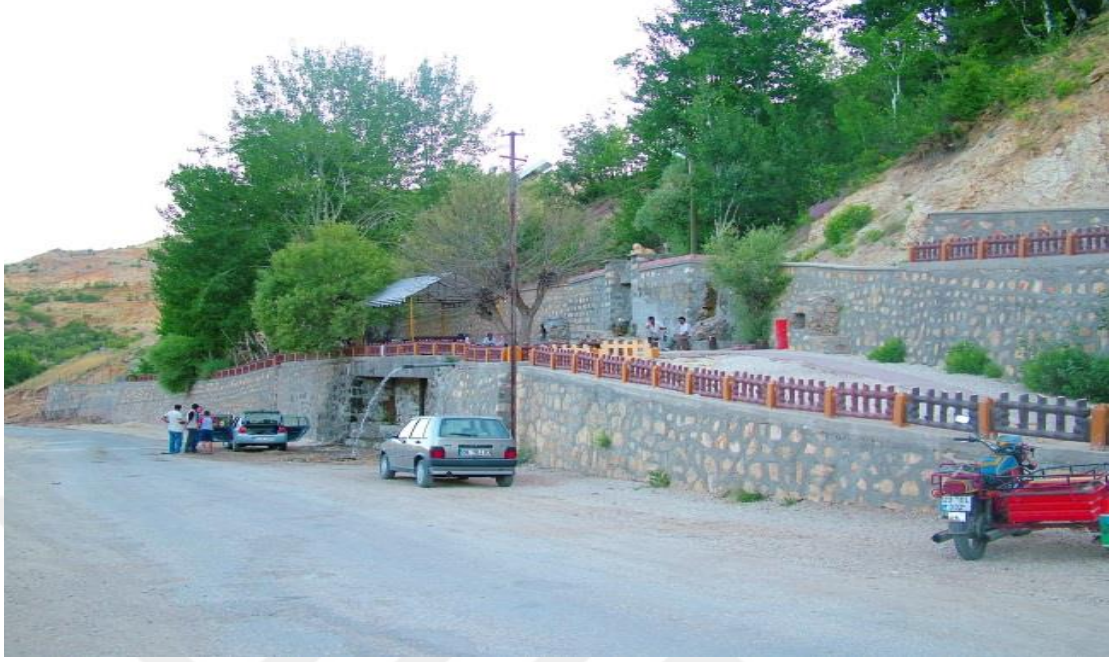

***Organik Tarım Çalışması (2005)**

***Belediye Çalışanları ve Başkan Hozat'ta Su Çalışmaları Yaparken**

***İlçenin Doğal Yapısına Uygun Taşlarla İnşa edilen Halk Piknik Yerleri**

***Ahmet Kaya Çeşmesi**

***Hasret Gültekin Çeşmesi**

***Emek Çeşmesi**

***Hozatlı Gençler Sokak Duvarlarına Resim Çizerken**

***Hozat Sokaklarında Fikri Sönmez'e Ait Bir Fotoğraf**

***Sokakta Gağand Kutlaması (Dersim Kültüründe Yılbaşı Kutlaması)**

***Munzur Kültür ve Doğa Festivali'nde Yöresel Halk Oyunları Oynanırken**

***Yurtdışından Hozat'taki Çalışmaları Görmeye Gelen Grupla Belediye Binasının nnde Çekilen Fotoğraf**

***16 Ekim 2011 Tarihinde Doç. Dr. Sibel Özbudun ve Araştırmacı Yazar Temel Demirel'in Eşliğinde Hozat'ı Ziyarete Gelen Amerikalı, Latin Amerikalı ve Avrupalı Öğrenci Grubu ile Hozat İlçe Merkezinde Çekilmiş İki Kare**

***AB Destekli Su Projesi Kapsamında Yürütülen Su Çalışmalarından Bir Kare**

***8 Mart Dünya Kadınlar Günü Kutlaması (Hozat Düğün Salonu)**

***Hozat İlçe Merkezi'nde Munzur Kültür Ve Doğa Festivali Kutlanırken**

*** Elazığ 8'inci Kolordu Komutanı Korgeneral Abdullah Alpdoğan'ın Adını Taşıyan Sokağa “ zg rl k Sokağı” olarak değiştirilmiştir.**

EK 12

**Hozat Kaymakamı Murat Eren tarafından Hozat Belediye Başkanlığı'na
Hükümet Caddesi'nin Yol Çalışmalarının Yapılması İçin Gönderilen
Resmi Evrak**

HOZAT KAYMAKAMLIĞI
İlçe Yarı İşleri Müdürlüğü

Sayı : B.05.4.VLK.0.62.41.00-517-705
Konu : Hükümet Caddesi.

31/07/2012

HOZAT BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

İlçemiz Hükümet Caddesi üzerinde; Hükümet Konagi, Adliye, 51. Motorize Piyade Tugayı, Zübeyde Hanım Lisesi, Emniyet Amirliği Lojmanları, Emniyet Amirliği Hizmet Binası, Mohaç İlköğretim Okulu, Milli Eğitim Lojmanları, İlçe Tarım Müdürlüğü, Tapu Sicil Müdürlüğü, Kadastro Birimi, İlçe Kültür Müdürlüğü ve Hozat Kütüphanesi, Yeni yapılan Sinema- Konferans Salonu, Futbol Sahası, Hozat Anaokulu, Geçici Sağlık Ocağı, İlçe Jandarma Komutanlığı ve Lojmanları bulunmaktadır. Ayrıca ihalesi bitirilmiş ve yapımına başlanacak olan kapalı Spor Salonu aynı caddede üzerindedir. Bilindiği üzere ilgili caddede tüm vatandaşlarımızın ve ilçemize ziyarete gelen kişilerin sıklıkla kullandığı ilçemizin en önemli caddesidir.

Bilindiği üzere Belediyenizce; Hükümet caddesinden konut sayısı az mahalle, sokak ve caddelere kilitli parke döşemesi yapıldığı halde Hükümet caddesi üzerinde bulunan kamu binalarında gün içerisinde binlerce vatandaşın hizmet aldığı, Okullarda hizmet veren ve okuyan bina yalnız öğrenci ve personel bulunduğu halde kilitli parke döşemesi yapılmamaktadır. Öğrencilerimiz, vatandaşlarımız kışın çamur, yazın toz toprak içerisinde bu caddesi kullanmaktadır. Vatandaşlarımız tarafından çok sayıda şikâyet tarafımıza iletilmektedir.

Kamu binalarında hizmet almak için müracaat eden vatandaşlarımızın daha rahat ve sağlıklı bir şekilde yol hizmetinden yararlanmaları, çocuklarımızın eğitim öğretim yılı içerisinde hava koşullarının getirdiği olumsuzluklardan daha az etkilenmeleri için; Hükümet caddesi yol standartının diğer caddeler ve sokaklarımız seviyesine çıkartılmasını, aksi halde hakkınızda yasal ve idari işlem başlatılacağı hususunu önemle rica ederim.

Murat EREN
Kaymakam

980
Fen Bilimleri
01.08.2012
B. N. B. K.